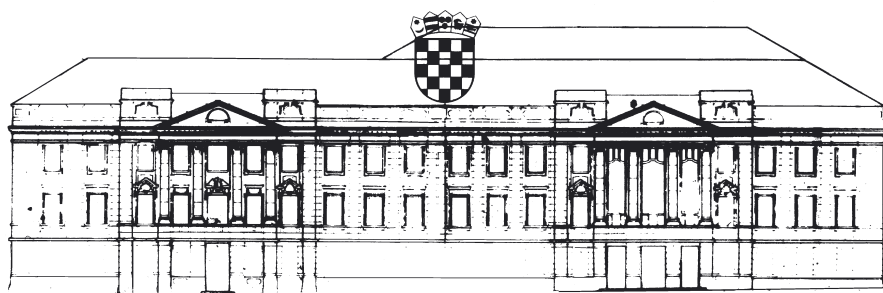

izvješća HRVATSKOGA SABORA

GODINA XVI.

BROJ 416

ZAGREB, 17. VI. 2005.

12. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

O POŠTI I KURIRSKIM USLUGAMA

Zastupnička primanja u Srbiji

Visina zastupničkih plaća ja na udaru medija u Srbiji. Novi prijedlog Zakona o Narodnoj skupštini predviđa još veća zastupnička primanja premda su i dosadašnja oštro kritizirana.

Po novom prijedlogu predviđeno je da osnovna plaća zastupnika iznosi pet prosječnih plaća u privredi, bez poreza i doprinosa. Po tome bi osnovna plaća bila oko 1000 eura. Na to se još dodaje dodatak od 200 eura, pa naknada za minuli rad najviše do 20 posto plaće, dakle oko 200 eura. Tome se dodaju i troškovi naknade od 400 eura, zatim troškovi službenih putovanja, naknada za odvojeni život, prehranu, prijevoz, hotelski smještaj, te troškovi za obrazovanje. Tako plaća može dosegnuti 2000 eura.

Kakav je odnos medija prema parlamentarnim predstavnicima naroda svjedoči naslov članka u beogradskom "Glasu javnosti": "Zijevanje i drijemanje za 160.000 dinara". Prijedlog plaća i ostalih dodataka ocjenjuju se kao "nepristožno visoka primanja".

U demokratskoj stranci Srbije, vodećoj u sadašnjoj vladajućoj koaliciji, iznose kako se novinari ponovno nepotrebno bave zastupničkim primanjima, umjesto da objektivno obavještavaju javnost o bitnom pitanju: institucionaliziranju Narodne skupštine Republike Srbije.

Ž.S.

- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pošti; Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o kurirskim uslugama	3
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave	19
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o nagradi za promicanje prava djeteta	25
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o priznavanju svojti šumskog drveća i grmlja; Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumskom sjemenu i šumskim sadnicama	31
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od požara	34
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poticanju ulaganja	37
- Prijedlog zakona o izmjeni Zakona o telekomunikacijama	47
- Prijedlog odluke o osnivanju istražnog povjerenstva za utvrđivanje činjenica u vezi s radnjama i mjerama koje provodi protuobavještajna agencija u slučajevima kada može doći do nezakonitog ograničavanja ljudskih prava i sloboda, a posebice u slučaju novinarkе Helene Puljiz	49
- Prijedlog odluke o osnivanju istražnog povjerenstva za utvrđivanje činjenica u svezi s raspisanim međunarodnim javnim natječajem za davanje koncesija za uporabu radiofrekvencijskog spektra za obavljanje telekomunikacijskih usluga u sustavu pokretne mreže druge generacije GSM/DCS-1800 i treće generacije UMTS	58
- Deklaracija o pravima osoba s invaliditetom	65
- Prijedlog Nacionalnog programa zaštite potrošača za razdoblje 2005-2006.	73

PRIKAZ RADA:

- 12. SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 19. 20. I 21. SIJEČNJA TE 2, 3, 4, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 23, 24. I 25. VELJAČE 2005.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POŠTI; PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O KURIRSKIM USLUGAMA

Postupna liberalizacija tržišta poštanskih usluga

Na 12. sjednici Hrvatski sabor je proveo objedinjenu raspravu o Prijedlogu i Konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pošti (predlagatelj - Vlada RH) te Prijedlogu i Konačnom prijedlogu zakona o kurirskim uslugama (predlagatelj - Odbor za pomorstvo, promet i veze). Navedeni zakonski prijedlozi bili su predloženi za donošenje hitnim postupkom, ali se, na prijedlog Kluba zastupnika HSP-a, na kraju ipak odustalo od spajanja faza zakonodavnog postupka, tako da su upućeni u redovnu proceduru.

Noveliranim Zakonom preciznije se uređuje i djelomično liberalizira područje kurirskih usluga, smanjuje se područje tzv. univerzalnih poštanskih usluga, povećavaju se ovlasti poštanskom inspektoratu, te dopunjavaju kaznene odredbe.

Podsjetimo, krajem listopada 2003. godine, prilikom donošenja postojećeg Zakona o pošti, Sabor je obvezao Vladu da u roku od 60 dana predloži poseban

zakon kojim bi se reguliralo obavljanje kurirskih usluga. Međutim, Vlada je procijenila da nema potrebe donositi poseban zakon o samo jednoj vrsti poštanskih usluga, budući da takav zakon nema niti jedna zemlja u EU. Umjesto toga, predložila je izmjene i dopune Zakona o pošti, kojima se preciznije uređuje te djelomično liberalizira područje kurirskih usluga, smanjuje područje univerzalnih poštanskih usluga, povećavaju ovlasti poštanskih inspektora, te dopunjavaju kaznene odredbe. Po riječima predstavnika predlagatelja, daljnja liberalizacija poštanskih usluga nije prihvatljiva, jer bi u tom slučaju javni operator bio prisiljen zatvoriti poštanske urede koji posluju s gubitkom (npr. na otocima, na područjima od posebne državne skrbi).

Na inicijativu Hrvatske udruge poslodavaca, predložio je, stoga, donošenje novog Zakona o kurirskim uslugama, pozivajući se na članak 65. Zakona o pošti (u njemu stoji da odredba koja regulira obavljanje tih usluga ostaje na snazi do stupanja na snagu posebnog zakona kojim će se uređiti to područje).

Za razliku od Vlade koja je uvjerena da je područje poštanskih usluga u potpunosti uređeno noveliranim Zakonom o pošti te usklađeno s direktivama EU, Odbor za pomorstvo, promet i veze smatra da tu oblast treba posebno regulirati, budući

da se radi o uslugama koje se obavljaju na slobodnom tržištu, a i radi prilagodbe zakonodavstvu EU.

U podužoj polemičnoj raspravi, mišljenja zastupnika su bila podijeljena. Dok su zastupnici pozicije bezrezervno podržali predložene zakonske novele, oporba zamjera Vladi da ne poštuje odluke Sabora, nego predlaže još veće restrikcije i poistovjećuje kurirske i poštanske usluge, što je, kažu, suprotno postojećoj regulativi. Definiranje kurirske usluge u Zakonu o pošti kao poštanske usluge, pa i širenje monopola HP-a izvan područja univerzalne poštanske usluge, u suprotnosti je s europskom praksom, upozoreno je u raspravi. Naime, to znači zatvaranje tržišta i proširenje monopola na usluge koje su na slobodnom tržištu, što je nedopustivo, smatraju oporbeni zastupnici. U prilog tome podsjećaju na to da se pristupanjem Svjetskoj trgovinskoj organizaciji Hrvatska obvezala da će strogo odvojiti kurirske od poštanskih usluga i da se za njih neće uvoditi nikakva ograničenja.

U raspravi su se čuli i umjereniji tonovi, poput konstatacije kako je dobro da Hrvatska pošta još neko vrijeme ima monopol na univerzalnu poštansku uslugu s pošiljkama do 100 grama, jer bi naglim ukidanjem tog monopola došlo do otpuštanja brojnih radnika. Po mišljenju dijela sudionika u raspravi Vlada bi tre-

bala ponuditi rješenje kojim će i jedna i druga strana biti zadovoljne, a ne da se zastupnici moraju opredjeljivati između zaposlenika u državnoj službi i onih kod privatnika. Uostalom svako rješenje će ionako biti prijelazno, dok ne uđemo u EU, kada slijedi potpuna liberalizacija na tržištu poštanskih usluga, naglašavaju zastupnici.

Poduprli su oba zakonska prijedloga u prvom čitanju, a primjedbe i prijedlozi iz rasprave prosljeđeni su predlagateljima, radi pripreme konačnih zakonskih tekstova.

O PRIJEDLOZIMA

Umjesto prikaza predloženih zakonskih rješenja donosimo uvodna izlaganja predstavnika predlagatelja.

Izmjena Zakona o pošti

Državni tajnik resornog Ministarstva, **Dražen Breglec**, uvodno je podsjetio na činjenicu da je prilikom donošenja postojećeg Zakona o pošti, krajem listopada 2003. godine, Sabor posebnim zaključkom obvezao Vladu RH da u roku od 60 dana uputi u proceduru zakonski prijedlog kojim bi se definiralo područje kurirskih usluga. Početkom prošle godine Vlada je utvrdila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pošti, kojim se, sukladno spomenutom zaključku, na odgovarajući način uređuje i područje kurirskih usluga. Procijenila je, naime, da nema potrebe za donošenjem posebnog zakona kojim bi se regulirala ta problematika, jer niti jedna zemlja EU nema poseban zakon o kurirskim uslugama (te usluge također spadaju u poštanske usluge). Čak, štoviše, dobar dio zemalja EU nema uopće definirano područje kurirskih usluga, dok je, primjerice, u Portugalu, Mađarskoj, Belgiji, Češkoj, Estoniji, Latviji i Slovačkoj, ono definirano u okviru Zakona o pošti.

Po riječima gospodina Bregleca predloženim izmjenama preciznije se određuje područje kurirskih usluga, kako bi se otklonile nedoumice u primjeni postojećeg Zakona na terenu. Osim

toga, smanjuje se područje univerzalnih poštanskih usluga, što znači da za neke usluge više neće biti potrebno pribavljati dozvolu, već će se one moći obavljati samo temeljem prijave. U tom dijelu ove novele idu u smjeru liberalizacije, naglašava Breglec. I definicija kurirskih usluga u izmijenjenom članku 14. Prijedloga zakona liberalnija je od dosadašnje. Naime, izbacuje se obveza obavljanja tih usluga u jednom tehnološkom postupku, što je bio i zahtjev kurirskih tvrtki koje posluju na području Republike Hrvatske (9). Pored toga, izričito se dozvoljava i korištenje javnog prijevoza kod obavljanja poslova djelatnosti kurirskih tvrtki, što dosad nije bio slučaj.

Prijedlog zakona o kurirskim uslugama ide u potpuno suprotnom smjeru, ka uvođenju dualizma u definiranju poštanskih usluga. Njegovim usvajanjem otvorila bi se mogućnost da kurirske tvrtke "nose pošiljke do 100 grama," što je isključivo obveza javnog operatora.

Među ostalim, povećavaju se ovlasti poštanskom inspektoru, a umjesto pojma davatelj poštanskih usluga uvodi se pojam pravna osoba koja obavlja poštanske usluge. Razlozi - teškoće u provedbi zakona zbog nemogućnosti sankcioniranja nekoga tko nije registriran kao davatelj poštanskih usluga. Nadalje, kaznenim odredbama predviđa se mogućnost izricanja zabrane djelatnosti od tri mjeseca do 2 godine za teže prekršaje ovog Zakona.

Ovim zakonskim izmjenama ne mijenjaju se bitnije dosadašnji odnosi na poštanskom tržištu, odnosno ovlasti Hrvatskih pošta ili način rada kurirskih tvrtki, već se samo preciziraju postojeće odredbe radi lakše provedbe, naglasio je državni tajnik.

U nastavku je pojasnio da pošte funkcioniraju na načelu solidarnosti. Hrvatska pošta, kao javni operator, obvezna

je obavljati određenu razinu usluga (tzv. univerzalne usluge) na području cijele države, pa i tamo gdje to nije isplativo (npr. u poštanskim uredima na otocima i na područjima od posebne državne skrbi). Prema podacima iz prosinca 2003. godine, svega 191 od ukupno 1158 poštanskih ureda poslovaio je pozitivno. Daljnja liberalizacija poštanskih usluga nije prihvatljiva, jer bi u tom slučaju javni operator morao ponajprije voditi računa o racionalnosti poslovanja, što bi dovelo do zatvaranja poštanskih ureda koji donose najveći minus. To znači da se ovaj Zakon ne predlaže zbog želje da Hrvatske pošte zadrže monopol, nego radi toga da brojni hrvatski građani, prije svega na ruralnim područjima, ne ostanu bez osnovnih poštanskih usluga, naglasio je Breglec.

Po njegovim riječima Prijedlog zakona o kurirskim uslugama što ga predlaže Odbor za pomorstvo, promet i veze, ide u potpuno suprotnom smjeru, ka uvođenju dualizma u definiranju poštanskih usluga. Naime, definiranjem tzv. rezervirane usluge kao kurirske, otvorila bi se mogućnost da kurirske tvrtke "dostavljaju pošiljke do 100 grama, što je isključivo obveza javnog operatora. Zahvaljujući takvoj rezervaciji Pošta može prihodima koje akumulira po toj osnovi pokrivati gubitke u uredima koji iz objektivnih razloga posluju s minusom. Odstupanjem od tog načela potpuno bi se urušio princip solidarnosti na kojem se temelji Zakon o pošti, zaključio je Breglec.

Prijedlog zakona o kurirskim uslugama

U ime predlagatelja, Odbora za pomorstvo, promet i veze, zastupnicima se uvodno obratila **Dorotea Pešić-Bukovac**. Najprije ih je informirala o tome da je ovaj zakonski prijedlog Odbor predložio na inicijativu Hrvatske udruge poslodavaca. Riječ je, kaže, o zakonu koji je trebao ugledati svjetlo dana još prije godinu dana. Umjesto toga, Ministarstvo je pripremljalo novele Zakona o pošti u kojima eksplicite stoji (čl. 65) da članak 14. postojećeg Zakona, koji

regulira kurirske usluge, ostaje na snazi do stupanja na snagu posebnog zakona o kurirskim službama (obrazloženje državnog tajnika je u koliziji s tom zakonskom odredbom).

Po mišljenju predlagatelja Zakon o kurirskim uslugama je dobra osnova za tržišnu utakmicu, a što se tiče načela supsidijarnosti i pokrivanja troškova na ruralnim područjima, tako funkcioniraju sva poduzeća. Uostalom, na takva područja otpada svega oko 5 posto teritorija Hrvatske.

Prema "poštanskim direktivama" EU, poštanska usluga se definira kao usluga prijema, prijenosa i uručenja pisama i paketa, dok se kurirskom uslugom smatra prikupljanje, prijenos i uručenje pisama i paketa. Stoga tu oblast valja posebno regulirati, a ne štiti monopol Hrvatske pošte.

Po riječima zastupnice predloženim se naša zakonska regulativa usklađuje s onom EU, dok je novelirani Zakon o pošti negdje izgubio oznaku "E, koju je sadržavao temeljni zakon. Naime, prema njihovim "poštanskim direktivama," poštanska usluga se definira kao usluga prijema, prijenosa i uručenja pisama i paketa, dok se kurirskom uslugom smatra prikupljanje, prijenos i uručenje pisama i paketa. Stoga tu oblast valja posebno regulirati, a ne štiti monopol Hrvatske pošte, napominje zastupnica.

RADNA TIJELA

Izmjene i dopune Zakona o pošti

U raspravi na sjednici matičnog Odbora za pomorstvo, promet i veze izraženo je mišljenje da se predloženim izmjenama ne definira detaljno područje kurirskih usluga, te da je ovaj Zakon u koliziji sa Zakonom o trgovačkim druš-

tvima i Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti. Članovi tog radnog tijela smatraju da je Vlada RH trebala postupiti sukladno zaključku koji je donio Hrvatski sabor i uputiti u proceduru zakonski prijedlog kojim bi se uredilo područje kurirskih usluga. U raspravi je ukazano na važnost reguliranja tog sektora, bez obzira na to hoće li se to učiniti posebnim zakonom ili novelama zakona o pošti, te upozoreno na to da ponuđeni zakonski prijedlog nije jasan, imajući u vidu dosadašnju sudsku praksu, kad je riječ o kurirskim uslugama, računima komunalnih društava i bankovnim računima, itd. Po mišljenju sudionika u raspravi trebao bi jasno definirati pojmove koji se odnose na pošiljke, i to po sadržaju, težini i načinu naglašeno je, među ostalim, da treba voditi računa o tome da će u trenutku kad Hrvatska uđe u EU doći do demonopolizacije poštanskih usluga. Budući da je Republika Hrvatska za to spremna (već je dosegla europske standarde, nema razloga sada ići ispod tih standarda, smatraju sudionici u raspravi, te napominju da predložena rješenja treba temeljito razmotriti, kako bismo dobili zakon na tragu preporuka EU. Međutim, većina članova Odbora nije bila za to da ga se uputi u redovnu proceduru, već je sugerirala Saboru da ga donese hitnim postupkom, kao što je i predloženo.

Predložene zakonske novele podupro je i Odbor za europske integracije, kao i prijedlog predlagatelja za spajanje faza zakonodavnog postupka.

MIŠLJENJE VLADE

Zakonski prijedlog o kurirskim uslugama

Vlada RH u svom Mišljenju napominje da je ocjena stanja u predloženom Zakonu netransparentna, a naglašavanje potrebe usklađivanja s pravom EU upitno, jer nisu navedene konkretne direktive EU s kojima bi trebalo uskladiti ovaj propis).

Napominje, nadalje, da se Nacionalna klasifikacija djelatnosti ne može smatra-

ti propisom kojim se definira kurirska usluga, na način da im daje ovlast za obavljanje te djelatnosti. Naime, njome se određuju područja, podpodručja, odjeljci, razredi i podrazredi gospodarskih i drugih djelatnosti radi prikupljanja, upisa, obrade i iskazivanja podataka po djelatnostima koji su od značaja za usmjeravanje društvenog i gospodarskog života, a ne u svrhe propisivanja uvjeta i načina obavljanja pojedinih gospodarskih djelatnosti. Uostalom, i Zakonom o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti izrijekom je propisano da se taj dokument ne smije koristiti kao osnova za određivanje prava i obveza pravnih i fizičkih osoba.

Zakonom o pošti nije ograničeno obavljanje kurirskih usluga. Naprotiv, one se obavljaju na slobodnom tržištu, u skladu s direktivama EU. Osim toga, poseban zakon o kurirskim uslugama nema niti jedna zemlja EU.

U njenom Mišljenju se dalje navodi da je na temelju važećeg Zakona o pošti devet trgovačkih društava, podnošenjem uredne prijave Vijeću za poštanske usluge, steklo uvjete za obavljanje poštanskih usluga, uglavnom kurirskih, koje uredno obavljaju. Većina njih su ispostave velikih multinacionalnih kompanija (DHL, FEDEX, UPS, TNT i dr.), a kurirske usluge obavljaju bez problema, u skladu sa Zakonom o pošti. Riječ je upravo o trgovačkim društvima zbog kojih bi, prema navodima predlagatelja, područje kurirskih usluga trebalo urediti posebnim zakonom, iako oni podržavaju reguliranje te problematike u Zakonu o pošti i Prijedlogu njegovih izmjena i dopuna.

Iz dosadašnje prakse u provođenju tog Zakona, vidljivo je da njime nije ograničeno obavljanje kurirskih usluga, tvrdi Vlada. Naprotiv, one se obavljaju na slobodnom tržištu, u skladu s direktivama EU.

Istina, člankom 65. st. 2. postojećeg Zakona o pošti predviđeno je da će odredba članka 14., kojom se definira kurirska usluga, ostati na snazi do stupanja na snagu Zakona o kurirskim uslugama, a Hrvatski sabor je zaključkom od 15. listopada 2003. zadužio Vladu RH da u roku od 60 dana uputi takav zakonski prijedlog u proceduru.

Međutim, Ministarstvo za europske integracije je u međuvremenu izradilo analizu o načinu reguliranja kurirskih usluga u državama članicama EU iz koje je vidljivo da ni jedna od njih nema poseban zakon o kurirskim uslugama. Pružanje kurirskih usluga u starim državama članicama najčešće nije predmet detaljne pravne regulacije, ili je podložno sustavu izdavanja dozvola. U pravnim sustavima novih država članica EU, ta se oblast najčešće pravno normira, a ponekad i definira, zakonom koji regulira obavljanje poštanskih usluga. Navedena analiza bila je jedna od razloga zbog kojih su izrađene novele Zakona o pošti, budući da se ispunjenje navedene zakonske odredbe, kao i zaključka Hrvatskog sabora, može realizirati i na taj način, a ne samo donošenjem posebnog zakona.

Predloženim zakonskim izmjenama dodatno se i preciznije definiraju kurirske usluge, u skladu s primjedbama koje su na postojeću definiciju dali poštanski operatori koji legalno obavljaju kurirske usluge, navodi Vlada i naglašava da se time ne ograničava slobodno tržište poštanskih usluga, posebno ne kurirskih. Čak, štoviše, predloženim sužavanjem područja univerzalnih poštanskih usluga dodatno će se liberalizirati područje ostalih usluga u koje spadaju i kurirske usluge. Osim toga, bilo bi potpuno neprihvatljivo donositi poseban zakon o samo jednoj vrsti poštanskih usluga, to više što takav zakon nema ni jedna zemlja EU, tvrdi Vlada.

U tekstu Konačnog prijedloga zakona o kurirskim uslugama te se usluge ne definiraju kao poštanske usluge, kaže se dalje u Mišljenju Vlade. Definicije pojmova (npr. pismovna pošiljka i paket) preuzeti su iz Zakona o pošti, odnosno iz Svjetske poštanske konvencije, s tim

da se umjesto poštanskih navode kurirske usluge. Iako se predlagatelj poziva na akte Svjetske trgovinske organizacije, u Zakonu se koriste definicije iz Svjetske poštanske konvencije i drugih akata Svjetske poštanske unije, budući da pravni tekstovi Svjetske trgovinske organizacije ne uređuju pitanje kurirskih usluga u smislu načina njihova obavljanja, niti u smislu definicije pojmova koji se koriste u Konačnom prijedlogu zakona.

Odredba članka 3. st. 4. Konačnog prijedloga zakona koja propisuje "da se kurirske usluge obavljaju u uvjetima slobodnog tržišta bez ograničenja, u skladu s aktima Svjetske trgovinske organizacije" implicira potpunu slobodu obavljanja kurirskih usluga, te uključuje pružanje usluga koje su Zakonom o pošti rezervirane za javnog operatora. Tako formulirana odredba sadržajno je protivna Zakonu o pošti, te svrsi i cilju rezerviranja određenih poštanskih usluga za javnog operatora.

Neprihvatljiva je i odredba predložena u poglavlju VIII. INSPEKCIJSKI NADZOR prema kojoj bi inspeksijski nadzor obavljalo Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, a provodili državni inspektori. Naime, resorno Ministarstvo je tijelo državne uprave, kao i Državni inspektorat, čije su ovlasti i način rada i postupanja uređeni Zakonom o Državnom inspektoratu. Propisivanje predložene nadležnosti Ministarstva gospodarstva nije u skladu ni sa Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija. To znači da nije moguće da navedeno Ministarstvo obavlja inspeksijski nadzor, s tim da ga provode inspektori Državnog inspektorata, posebnog tijela državne uprave.

Za inspeksijski nadzor nad primjenom zakona kojima je uređeno područje prometa nadležno je Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, u okviru kojeg za svaku granu prometa postoji posebna inspekcija, napominje Vlada. Ovlasti i obveze gospodarskih inspektora detaljno su uređene Zakonom o Državnom inspektoratu. Zakonom o pošti je također određeno da inspeksijski nadzor

nad njegovom provedbom obavlja spomenuto Ministarstvo, a provode poštanski inspektori, te da Državni inspektorat obavlja nadzor nad primjenom odredaba o cijenama.

U Konačnom prijedlogu zakona o kurirskim uslugama navode se pravilnici za koje uopće nije jasno jesu li podzakonski ili opći akti, i o čemu ovisi tko ih donosi. U članku 17. st. 2. predloženo je i uručenje... "ubacivanjem u građanski sandučić" iako to uopće nije smisao kurirske usluge. Osim toga, ponuđeni zakonski tekst je nejasan, nekonzistentan te sadrži izraze koji nisu u duhu hrvatskog jezika (npr. "principal").

Donošenjem predloženog Zakona za iste pošiljke (pismo, paket i sl.) istovremeno bi se primjenjivala dva zakona - Zakon o pošti i Zakon o kurirskim uslugama - koji bi istu stvar regulirali na različite načine. To bi značilo nered na tržištu poštanskih usluga te Vlada sugerira Hrvatskom saboru da ne prihvati zakonski prijedlog o kurirskim uslugama. Naglašava, također, da je noveliranim Zakonom o pošti koji je Vlada utvrdila 15. prosinca 2004. i uputila u hitnu saborsku proceduru, područje poštanskih usluga u potpunosti uređeno te usklađeno s direktivama EU.

Nakon provedene rasprave **Odbor za europske integracije** je jednoglasno sugerirao Hrvatskom saboru da ne prihvati Prijedlog zakona o kurirskim uslugama.

RASPRAVA

Neprihvatljivo širenje monopola na kurirske usluge

Predloženim zakonskim izmjenama Hrvatska pošta bi stekla monopol na distribuciju pošiljaka do 100 grama, ne samo u području univerzalne poštanske usluge, već bi njena kurirska služba - HP express - dobila povlaštenu tržišnu položaj, što je nedopustivo i mimo europskih regula, naglašava **Tonči Tadić**, predstavnik Kluba zastupnika HSP-a. Naime, ostale kurirske tvrtke takve sluge mogu obavljati samo uz trostruko veću cijenu,

što ih stavlja u neravnomerni položaj i dovodi u pitanje njihovu egzistenciju.

Slična je situacija, kaže, i na tržištu telekomunikacijskih usluga. Naime, Hrvatski telekom, tj. Deutsche telekom, koji ima svoju vlastitu Internet firmu, svoje optičke kablove iznajmljuje ostalim Internet firmama.

Predloženim zakonskim izmjenama kurirska služba Hrvatske pošte - HP ekspress - dobila bi povlašteni tržišni položaj, što je nedopustivo i mimo europskih regula.

Hrvatskoj pošti ne treba osporavati pravo na monopol na pošiljke do 100 grama koje se odnose na univerzalne poštanske usluge, napominje zastupnik. Naime, i u drugim europskim zemljama nacionalni poštanski operatori imaju monopol na distribuciju pošiljaka određene težine, ali isključivo u području univerzalne poštanske usluge, a ne i u okviru kurirskih službi. Budući da kurirska usluga nigdje u Europi nije definirana kao poštanska, jasno je da se taj monopol ne može i ne smije odnositi na obavljanje kurirskih usluga, napominje Tadić. Drugim riječima, definiranje kurirske usluge u Zakonu o pošti kao poštanske usluge, pa i širenje monopola HP-a izvan područja univerzalne poštanske usluge, u suprotnosti je s europskom praksom. Po riječima zastupnika, Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća definira poštanske usluge kao usluge prikupljanja, sortiranja, transporta i dostave poštanskih pošiljaka, dok kurirska usluga podrazumijeva prikupljanje pošiljaka i paketa isključivo na adresi pošiljatelja. Iako predlagatelj tvrdi da neke članice EU reguliraju kurirsku uslugu kao poštansku, to nije točno. Budući da ni u europskoj praksi to nije univerzalna poštanska usluga, ni prema direktivi EU ne može biti rezervirana samo za nacionalnog poštanskog operatora, u ovom slučaju za Hrvatsku poštu, odnosno za HP express, napo-

minje Tadić. Donošenje ovakvog zakona bilo bi u suprotnosti sa smjernicama EU i preporučenom liberalizacijom tržišta, jer bi se poštanski monopol proširio i na uslugu koja je do sada bila liberalizirana, upozorava zastupnik. U prilog tome spomenuo je da i u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju izričito stoji da se usluge koje su već liberalizirane ne mogu dodatno monopolizirati, te da uskoro predstoji potpuna liberalizacija svih javnih usluga u čitavoj Uniji. Iz navedenih razloga, kaže, njegovi stranački kolege ne mogu podržati ovaj zakon.

I u drugim europskim zemljama nacionalni poštanski operatori imaju monopol na distribuciju pošiljaka određene težine, ali isključivo u području univerzalne poštanske usluge, a ne i u okviru kurirskih službi.

Ivo Lončar (neovisni) je opovrgnuo njegov navod da HP ima apsolutni monopol na usluge do 100 grama (to nije točno i to se ovim zakonom sada želi regulirati). Sadašnja situacija na tržištu je takva da jedna od tih tzv. kurirskih službi, raznosi pošiljke Općinskog suda u Zagrebu, Privredne banke, Zagrebačke banke, Plinare, Čistoće, HEP-a, itd. (dobila je taj posao bez ikakvog javnog natječaja). Kako reče, zalaže se za to da se kurirske službe izjednače s Hrvatskom poštom i da svi imaju jednake uvjete na tržištu. U tom bi slučaju morale raznositi pošiljke i na Žumberku, i u Lici, i na Kordunu, i na otocima, a ne samo u velikim gradovima.

Ne smiju se donositi restriktivniji zakoni

Dorotea Pešić-Bukovac (IDS) izrazila je zadovoljstvo što se za riječ javio gospodin Lončar, jer su tako zastupnici imali prilike čuti mišljenje člana Nadzornog odbora Pošte.

U nastavku je informirala zastupnike da Klub zastupnika IDS-a ne može podržati predložene izmjene Zakona o pošti, jer bi njihovo donošenje značilo da zastupnici ne poštuju hrvatske zakone koje su sami donijeli. Umjesto da je pripremio Prijedlog zakona o kurirskim uslugama, što je zakonska obveza Vlade RH prema postojećem Zakonu o pošti, resornom Ministarstvu je trebalo više od godinu dana da smisli izmjene i dopune tog zakona (17 članaka). Prijedlog noveliranog Zakona pojavio se - kaže - tek kad je Odbor za pomorstvo, promet i veze, na inicijativu Hrvatske udruge poslodavaca, uputio u proceduru Zakon o kurirskim uslugama. Znakovito je i to da je usput negdje izgubljena oznaka E, koju je sadržavao temeljni zakon, a navodno se radi o njegovu usklađivanju s europskom regulativom.

Zastupnici IDS-a zamjeraju Vladi i da predlaže propis koji je u koliziji s drugim važećim zakonima, poput Zakona o trgovačkim društvima, te s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti. Osim toga, ponudnom zakonskom prijedlogu nije priložila ni paralelan prikaz usklađivanja s europskim zakonodavstvom, a ne poštuje ni mišljenja drugih ministarstava. Primjerice, Ministarstvo europskih integracija se poziva na Nacionalnu klasifikaciju djelatnosti i upozorava na obveze preuzete pristupanjem Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, da se neće uvoditi ograničenja za kurirske usluge. Ministarstvo pravosuđa, pak, predlaže da obavljanje usluge dostave sudskih pismena ne bude u isključivoj nadležnosti javnog operatora, dok Ministarstvo financija potvrđuje da Hrvatska pošta ostvaruje dobit te da prima proračunska sredstva. Znakovito je - kaže, da formalni predlagatelj - Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka zapravo brani monopolski status Hrvatske pošte.

Zastupnica je, među ostalim, izrazila zadovoljstvo činjenicom što se, na inicijativu njenih stranačkih kolega, provodi objedinjena rasprava o predloženim izmjenama Zakona o pošti te Prijedlogu zakona o kurirskim uslugama. Zbog brojnih nerazjašnjenih i spornih odredbi, koje se mogu tumačiti na razne načine,

ideesovci se zalažu i za skidanje hitnosti s jednog i drugog zakona. Upozoravaju, također, na to da se nakon 1. veljače 2005. godine, otkako je stupio na snagu Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, više ne mogu donositi restriktivniji ili diskriminirajući zakoni.

Predloženi Zakon je u koliziji s drugim važećim zakonima, poput Zakona o trgovačkim društvima, te s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti, a predlagatelj brani monopolski status Hrvatske pošte.

Njihova predstavica se, potom, osvrnula na poslovanje Hrvatske pošte. Najprije je spomenula podatak Zavoda za poslovna istraživanja, prema kojem je ta tvrtka 2003. bila 4. po novoostvarenoj vrijednosti, dok je po riječima državnog tajnika lani ostvarila 70 milijuna kuna gubitaka ("za to bi netko svakako morao odgovarati"). Budući da je Hrvatska pošta, prema podacima Zavoda, tek na 352. mjestu po produktivnosti, moglo bi se zaključiti - kaže - da ima previše zaposlenih ili da ti ljudi premalo rade. Znakovito je i to da predloženi Zakon pogoduje tvrtki HP expres, kćeri tvrtke HP-a, koja se bavi kurirskim uslugama (posluju pod njihovom zaštitom i njihovim materijalnim sredstvima). Po riječima zastupnice ustanovljeno je da poštanski uredi ostvaruju ukupni promet od 1,5 mlrd. kuna, iz čega proizlazi da Pošta ima 108 milijuna kuna dobiti (takvu dobit nema niti jedno državno poduzeće).

Predloženim se zatire tržišna utakmica

U nastavku je izrazila uvjerenje da su zastupnici dobili materijale o sukobu interesa svih koji su sudjelovali u izradi Zakona o pošti. Da li slučajno ili ne, ali cijela pošta je u rukama HSLS-ovih kadrova (protiv nekih čelnih ljudi su čak

podnesene kaznene prijave). Mišljenja je da ni državni tajnik, kao dužnosnik, ne može sjediti u nadzornom odboru te tvrtke. U prilog tome spomenula je slučaj gospođe Holjevac, koja je prije mjesec dana iz istih razloga smijenjena (radiło se o nekoj drugoj tvrtki). Podsjetila je i na to da je prilikom donošenja postojećeg Zakona, 2003. godine, HSLS branio tezu da treba omogućiti tržišnu utakmicu te da kurirske usluge nisu poštanske usluge, ali odonda su promijenili stav za 180 stupnjeva. Međutim, mi u IDS-u ne možemo prihvatiti ovakva rigidna zakonska rješenja kojima se zatire tržišna utakmica. Ovo je očiti primjer da se sve poduzima kako bi se nekome moglo prodati monopolističku tvrtku (dakako, uz lijepu nagradu) zaključila je.

Uostalom, najveće afere u Hrvatskoj proizašle su iz ovog Ministarstva (od "Bechtela", preko "Match Telekom", do toga da ministar ne želi zakonski regulirati tarifiranje telefonskih impulsa, već to želi riješiti pravilnikom). U samom zakonu ne želi se precizno definirati što je to poslovna dokumentacija ni što je poštanska a što kurirska usluga, iako se te dvije usluge itekako razlikuju (po težini pošiljke, po sadržaju i po načinu prikupljanja i distribucije). Ključna je razlika, dakako, u tome na koji način se pošiljka preuzima, ali izgleda da se namjerno predlažu neprecizne odredbe kako bi ih se moglo tumačiti na razne načine i za koje u konačnici nitko ne bi odgovarao.

Ne možemo prihvatiti ovakva rigidna zakonska rješenja kojima se zatire tržišna utakmica.

Nije dovoljno ni to što si je Pošta, uz pomoć resornog Ministarstva, sve namjestila, već Ministarstvo mora imati i svoju inspekciju za nadzor (po sistemu "kadija te tuži, kadija ti sudi"), nego dovala je zastupnica. Radi otklanjanja mogućnosti zlorabe, treba predložiti da inspeksijske službe budu neovisno tijelo, u nadležnosti Ministarstva gospodarstva, zaključila je na kraju.

Ivo Lončar reagirao je na njene riječi kako su ideasovci apsolutno za poštivanje zakona. Napomenuo je da se i sam zalaže za to, ali da iz njenog izlaganja nije shvatio za što se zalaže IDS.

Ponovno je istaknuo da bi sve kurirske službe trebale imati jednake uvjete na tržištu na području cijele Hrvatske kao i Hrvatska pošta.

Ispravljajući navode zastupnice Pešić-Bukovac, **Đurđa Adlešić** je podsjetila na činjenicu da je gospodin Breglec, kao državni tajnik, u Nadzornom odboru Hrvatske pošte od svibnja, a predloženi zakon je upućen u proceduru dva mjeseca ranije. To znači da nije mogao sudjelovati u izradi tog propisa. Sugerirala je kolegici da prozove Vladu, premijera ili resornog ministra jer državni tajnik nije taj koji može pisati zakone već ih samo braniti."

Ključna je razlika između kurirske i poštanske usluge u tome na koji se način pošiljka preuzima.

Krunoslav Markovinović (HDZ) ispravio je navod da u Hrvatskoj ima samo 5 posto ruralnih područja. Naprotiv, na takva područja otpada oko 80 posto teritorija jer je stanovništvo skoncentrirano oko nekoliko gradova. To, dakako, povećava troškove Hrvatskoj pošti (967 poštanskih ureda posluje s minusom, a svega 191 s plusom).

Više reda na tržištu poštanskih usluga

Josip Đakić je najavio da Klub zastupnika HDZ-a bezrezervno podupire predložene zakonske novele, kojima Vlada napokon namjerava uvesti red na nacionalnom tržištu poštanskih usluga. Donošenje Zakona o pošti jedna je od aktivnosti koju je Republika Hrvatska preuzela radi usklađivanja vlastitog zakonodavstva s onim EU i u potpunosti je usklađen s europskim standardima. Njime je propisano da se obavljanjem poštanskih usluga, osim Hrvatske pošte, mogu baviti i druge pravne osobe. To

znači da je otvorena mogućnost konkurencije Hrvatskoj pošti koja na taj način prestaje biti u monopolističkom položaju i prisiljena je povećanom kvalitetom i odgovarajućom politikom cijena boriti se za svoju poziciju na tržištu. Osim toga, regulirano je i obavljanje kurirskih usluga, čime je otvorena dodatna mogućnost širenja poslovanja svim davateljima usluga. Prema odrednicama EU, pod pojmom univerzalnih usluga predviđa se grupa usluga za koje davatelj mora osigurati da budu dostupne svim pravnim i fizičkim osobama na teritoriju cijele države. Dio tih usluga (odnose se na pismene pošiljke do 100 g, poštanske i brzojavne uputnice te pismena po upravnom postupku) može obavljati samo HP. Riječ je o tzv. rezerviranim uslugama čiji je smisao u očuvanju univerzalne usluge, odnosno sprječavanju da stanovnici ruralnih i slabije naseljenih područja budu u nepovoljnijem položaju od gradskog stanovništva. Naime, da bi se poštanske usluge pod istim uvjetima i po istoj cijeni mogle obavljati na teritoriju cijele države (na tom principu Pošta posluje od 1840. godine) potrebno je dovesti u sklad profit ostvaren na područjima gdje su troškovi njihova obavljanja manji, s gubicima ostvarenim na područjima gdje su ti troškovi znatno veći. Cijene poštanskih usluga inače određuje Vijeće za poštanske usluge. Na osnovi svega toga može se zaključiti da postojanje rezerviranih usluga Hrvatsku poštu ne stavlja u povlašteni položaj na tržištu, budući da je obvezna eventualne gubitke na tom području podmiriti iz prihoda od ostalih usluga za čije obavljanje vrijede pravila tržišne utakmice.

Zakonom o pošti i predloženim izmjenama regulirano je i pitanje kurirskih usluga, na način da su definirane odvojeno od ostalih poštanskih usluga, kaže Đakić. Svrha - spriječiti mogućnosti preimenovanja univerzalnih usluga u kurirske, čime se narušava jednakost korisnika. Takvom preimenovanju pribjegavaju pojedini davatelji poštanskih usluga radi izbjegavanja obveze plaćanja dozvole za obavljanje univerzalnih poštanskih usluga.

Po riječima zastupnika, pismovne pošiljke nerijetko se pokušavaju preimenovali u neke druge vrste pošiljaka, radi preuzimanja dijela rezerviranih poštanskih usluga i ostvarivanja velikih profita. Tako se pojavljuje i pojam razmjene dokumenata koji nije rezervirana usluga (s tim se pojmom poistovjećuju pismovne pošiljke u kojima se nalaze računi, izvodi banaka i sl.). Nije prihvatljivo ni razvrstavanje pošiljaka po sadržaju da bi se odredilo može li se neka od njih smatrati pismom ili ne, budući da je Zakonom zagarantirana tajnost pošiljaka.

Hrvatska pošta već posluje u tržišnim uvjetima, a prostora za konkurenciju ima dovoljno i bez kršenja zakona.

Granica rezerviranih usluga za javnog operatora bitno je smanjena već u postojećem Zakonu o pošti (s prijašnjih 2000 na 100 grama težine pošiljke), što je na donjoj granici europskih standarda, naglašava Đakić. Hrvatska pošta već posluje u tržišnim uvjetima, a prostora za konkurenciju ima dovoljno i bez kršenja zakona (to potvrđuje primjer brojnih kurirskih tvrtki koje se ne bave agresivnim lobiranjem već vlastitim poslom, i nemaju nikakvih primjedbi na predložene zakonske izmjene).

Vlada ne poštuje odluke Sabora

Govoreći u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a, **Srećko Ferenčak** je izrazio čuđenje ovakvim zakonskim prijedlogom Vlade u kojem je kurirska usluga definirana kao vrsta poštanske usluge, budući da su se upravo zastupnici HDZ-a i HSLS-a prilikom donošenja postojećeg Zakona borili za to da se te usluge izuzmu iz Zakona o pošti. Rezultat tih amandmanskih zahtjeva je i zaključak Sabora RH kojim je Vlada bila zadužena da izradi poseban zakon kojim bi se regulirala ta problematika. Kako je moguće da ona ne poštuje odlu-

ke Sabora, nego predlaže još veće restrikcije i poistovjećuje kurirske i poštanske usluge, što je suprotno postojećoj hrvatsko-europskoj regulativi - pita zastupnik. Usvojimo li ovakav zakon poštanski inspektori zatvorit će sve tvrtke koje se na slobodnom tržištu već desetak godina bave kurirskim uslugama (registrirane su temeljem hrvatskih zakona a zapošljavaju nekoliko tisuća hrvatskih građana) upozorava dalje. Umjesto da svoju ustanovu priprema za nove tržišne uvjete, Uprava pošte svađa radnike i sindikate pošta i kurira, koji ni za što nisu krivi. Nitko ne sluša Ministarstvo europskih integracija koje je u više navrata upozoravalo na to da ovaj zakonski prijedlog nije u skladu s europskim zakonodavstvom zbog kojeg se, navodno, donosi. Naime, prema europskim zakonima u EU bi 2007. trebala nastupiti potpuna liberalizacija poštanskih usluga, a mi bismo danas uništili nekoliko tisuća radnih mjesta, negodovao je zastupnik (nekome očito treba očistiti teren, da bi lakše mogao prodati monopolističku tvrtku).

Kako je moguće da Vlada ne poštuje odluke Sabora, nego predlaže još veće restrikcije i poistovjećuje kurirske i poštanske usluge, što je suprotno postojećoj hrvatsko-europskoj regulativi.

Nigdje u svijetu kurirske usluge ne smatraju se poštanskim, tvrdi Ferenčak. O tome najbolje svjedoči činjenica da su definicije tih usluga strogo odvojene i u dokumentima UN-a, Svjetske trgovinske organizacije, a i u našoj Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti. Paradoksalno je - kaže, da se ovaj Zakon predlaže hitnim postupkom, radi usklađivanja s europskim zakonodavstvom, a po svemu što je ovdje navedeno činimo upravo suprotno. Među ostalim, zakonodavac predviđa da nadzor nad kurirskim tvrtkama koje su na slobodnom tržištu imaju poštanski inspektori, što je suprotno obvezama koje smo preuzeli potpi-

savši Ugovor sa Svjetskom trgovinskom organizacijom, a i našem zakonodavstvu. Naime, nadzor nad svim tvrtkama koje su na slobodnom tržištu mora imati državni inspektorat, kao posve neovisno tijelo u nadležnosti Ministarstva gospodarstva, a ne Pošta, kao direktno zainteresirani subjekt.

Kurirske usluge ne bi trebalo poistovjećivati s poštanskim

Po riječima zastupnika nije točna tvrdnja predlagatelja da i nacionalni operatori drugih europskih zemalja imaju monopol i težinska ograničenja na pisma i pošiljke. Naime, monopol u pružanju univerzalnih poštanskih usluga odnosi se samo na distribuciju pošiljaka univerzalnim poštanskim tokom, a nikako ne na bilo koji oblik kurirske usluge. Predlagatelj ovih novela tendenciozno i namjerno, suprotno svim zakonima, poistovjećuje uslugu prikupljanja pošiljaka s adrese naručitelja s uslugom prijama u poštanskim uredima, kako bi oba načina bila rezervirana samo za javnog operatora (u ovom slučaju za HP expres). To pak znači zatvaranje tržišta i proširenje monopola na usluge koje su na slobodnom tržištu, što je nedopustivo. Riječ je, kaže, o neviđenom državnom intervencionizmu, kao u najboljim totalitarističkim danima, napominje Ferencak. Svi se kunemo da ćemo pomoći hrvatskim poduzetnicima i malim privrednicima, a ovdje ih ukazom pera jednostavno uništavamo. Stoga Klub zastupnika HNS-PGS-a neće podržati ovaj zakonski prijedlog, dok ne dobijemo odgovor na sljedeća pitanja: Zašto Vlada ne poštuje obvezu koju je dobila od Hrvatskog sabora i ne izradi Zakon o kurirskim uslugama; zašto se Vlada i Sabor ne pridržavaju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju koji nas obvezuje da ne donosimo restriktivnije zakone od postojećih i zašto kršimo članak 25. Direktive EU (govori o tome da se usluge koje su liberalizirane ne mogu dodatno monopolizirati). Zašto se u Saboru raspravlja o Prijedlogu zakona koji nije usklađen s europskim zakonodavstvom i zašto se ne poštuje mišljenje Ministarstva europskih integracija koje je u više navra-

ta upozoravalo na to. Zašto ne poštujemo obvezu iz Sporazuma sa Svjetskom trgovinskom organizacijom kojim se Hrvatska obvezala da će strogo odvojiti kurirske od poštanskih usluga i da na kurirske usluge neće biti nikakvih ograničenja i ne pridržavamo se. Nacionalne klasifikacije djelatnosti koja je podzakonski akt Zakona o trgovačkim društvima. Zašto uopće raspravljamo o zakonskom prijedlogu koji je u suprotnosti s Ustavom zajamčenim pravima na slobodnu tržišnu utakmicu?

Josip Đakić opovrgnuo je njegov navod da Uprava Hrvatskih pošta ne radi ništa drugo osim što svađa radnike te tvrtke s radnicima kurirskih službi. Po riječima zastupnika Uprava Hrvatskih pošta se bori i na ovako liberaliziranom tržištu poštanskih usluga. Nema potrebe da se djelatnost kurirskih službi regulira posebnim zakonom kad je to posve dobro uređeno Zakonom o poštama. Naime, ne treba zaboraviti na činjenicu da su pojedine kurirske službe preimenovanjem svojih djelatnosti izbjegavale plaćanje davanja državi.

Božica Šolić (HDZ) ispravila je Ferencakov navod da je u interesu predlagatelja da se ukine 2 tisuće kurirskih radnih mjesta. Kako reče, namjera je Vlade da se uvede red na području poštanskih usluga.

Interesantno je da tako ugledan zagrebački poduzetnik, kao što je kolega Ferencak, tvrdi da se "potezom pera uništava malo poduzetništvo," primijetio je **Ivo Lončar (neovisni)**, te napomenuo da se zalaže za to da kurirske službe imaju tržište na području cijele Hrvatske). Bilo bi dobro, kaže, da gospodin Ferencak objasni kako to da je Grad Zagreb sklopio ugovor sa "City expresom", vrijedan 60 mln. kuna, pod vrlo čudnim okolnostima i na koji način se ta tvrtka izborila za to da obavlja kurirske usluge za Privrednu i Zagrebačku banku, te Općinski sud u Zagrebu.

Područje kurirskih usluga djelomično se liberalizira

Nakon toga se javio za riječ državni tajnik **Dražen Breglec**, najprije kon-

statiravši da u osam godina profesionalnog bavljenja politikom nikada nije čuo toliko neistina kao u ovoj raspravi. "Ovdje se barata paušalnim i neistinitim tvrdnjama, poput one da se predloženim širi monopol Hrvatske pošte, negodovao je. Naime, taj je monopol uveden još u listopadu 2003. definiranjem stogramskog težinskog cenzusa pismovne pošiljke, a predloženim izmjenama se samo pojašnjavaju pojmovi iz osnovnog Zakona te djelomično liberalizira područje kurirskih usluga i sužava područje univerzalnih usluga. Gospodo, ne možete govoriti u ime svih kurirskih tvrtki jer su četiri od njih još u prosincu prošle godine poslale dopis u kojem izražavaju podršku ovom zakonu. Iako se radi o uglednim tvrtkama, podružnicama velikih svjetskih kompanija (neke od njih imaju veće proračune od Hrvatske) to nigdje nije objavljeno, ali su zato mediji objavili upravo suprotne informacije. Vi očitog govorite u ime poslovnih subjekata koji su uhvaćeni u prekršaju zakona iz 2003. i koji su sada, kad se krpaju rupe na koje su se dosad izvlačili, u panici, konstatirao je Breglec.

Sudionicima u raspravi koji su spominjali direktive EU poručio je da Hrvatska još nije u EU, nije utvrđen ni novi datum pregovora, a do 2009., kad bi trebala nastupiti potpuna liberalizacija na tržištu poštanskih usluga, još je daleko.

S obzirom na to da se u raspravi u više navrata spominjalo mišljenje Ministarstva europskih integracija, citirao je dio njegova Izvješća u kojem stoji da, polazeći od svog djelokruga, nema primjedbi na predloženi zakonski tekst. Napominje se, također, da Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pošti nije naveden u Nacionalnom programu prilagodbe EU 2004. kao propis kojim se vrši usklađivanje s pravnim stečevinama EU, pa se stoga u tekućoj godini njime ne vrši daljnje usklađivanje ovoga pravnog područja.

Nigdje drugdje u svijetu gdje postoji rezervirano područje nije dozvoljeno, primjerice, da netko drugi nosi pozivnicu državnom tajniku, osim javnog operatora (te su pošiljke lakše i od 20 grama). Međutim, kod nas se to radi i

to netko želi ozakoniti. Država je, primjenjujući zakon iz 2003. to zabranila, a ovim izmjenama samo se jačaju instrumenti da se spriječi nezakonito ponašanje.

Nije istina ni to da Pošta ostvaruje dobit, tvrdi Breglec. Doduše, 2003. je bila u plusu za 11 mln. kuna, dok će 2004. završiti s gubitkom od oko 135 mln. kuna. Glavnina tog minusa odnosi se na tužbe koje su protiv tvrtke podnijeli radnici zbog kršenja sporazuma, odnosno kolektivnog ugovora.

U svom ponovnom javljanju **Srećko Ferenčak** je zamolio predsjedateljicu, potpredsjednicu Hrvatskog sabora Đurđu Adlešić, da zaštiti zastupnike neprimjerenog ponašanja gospodina Bregleca. Naime, njegova je funkcija da odgovara na pitanja zastupnika, a umjesto toga on ih uči pameti, govoreći da lažu.

Ispravio je i njegov navod kako nitko nije ukazao na to gdje se uvodi monopol Hrvatskih pošta. Što je drugo nego širenje monopola definicijom u točki 31. članka 2. zakonskog prijedloga, prema kojoj se prijamom poštanskih pošiljaka smatra i njihovo preuzimanje na adresi pošiljatelja? To znači da ograničavate kurire da više ne mogu nositi pošiljke od 100 grama, negodovao je zastupnik (dosad su to mogli jer se to definiralo kao prikupljanje). Izjavio je, također, da prema njegovu saznanju Ministarstvo europskih integracija ne prihvaća predloženu definiciju kurirske usluge, pozivajući se na definiciju utvrđenu Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti. Točno je, gospodine Breglec, da još nismo u EU, ali budemo li donosili ovakve zakone nikada nećemo ni ući u tu asocijaciju, zaključio je.

Riječ je o očuvanju monopola HP-a na pošiljke do 100 grama

Nenad Stazić (SDP) je na početku svog izlaganja konstatirao da je državni tajnik, načinom na koji brani ovaj zakonski prijedlog i tonom kojim se obraća zastupnicima, prevršio mjeru dobrog ukusa. Ako netko radi protuzakonito, država ima instrumente da zabra-

ni njegov rad i da ga kazni, ali optuživati zastupnike da se svrstavaju na stranu onih koji su radili protuzakonito, a da sami ne poduzimate ništa, u najmanju je ruku nepristojno.

U nastavku je rekao da se ne može opredjeljivati između radnika u kurirskim službama i u Pošti. I jedni i drugi prijete da će doći do otpuštanja, samo prvi ako se ovaj zakon prihvati, a drugi ako bude odbijen. Razlike između tih dviju djelatnosti su ne samo u definiciji (pošta prikuplja pošiljke na određenim mjestima, a kuriri na adresi pošiljatelja) nego i u tome što je jedna tvrtka državna, dok su kurirske službe privatne. Prirodno je, kaže, da se predstavnik Vlade zauzima za ovu stranu koja je u državnom vlasništvu, no postavlja se pitanje smijemo li se mi, kao zastupnici, prikloniti toj logici i onemogućavati privatno poduzetništvo.

Logično da Vlada štiti Poštu koja je u državnom vlasništvu, no postavlja se pitanje smijemo li se mi, kao zastupnici, prikloniti toj logici i onemogućavati privatno poduzetništvo.

Spomenuo je i to da se sudovi žale da se sudska pismena preko pošte dostavljaju neuredno, što stvara silne troškove u cijelom sustavu, zbog odgađanja rasprava zbog čega angažiraju kurirske službe. Točna je tvrdnja državnog tajnika da se predloženim izmjenama ne širi monopol Hrvatskih pošta, ali ipak je riječ o očuvanju monopola na univerzalnu poštansku uslugu s pošiljkama mase do 100 grama. To znači da se ne može pojaviti novi operator koji će obavljati te usluge, ali isto ograničenje ne vrijedi i za kurirske usluge (radi se o dvije vrste usluga). Zašto Vlada već nije pripremila Zakon o kurirskim službama, a tvrdi da te službe djeluju mimo Zakona, pita Stazić. Nije logično da sada želimo uništiti te tvrtke a za dvije godine, kad nastupi liberalizacija na tržištu poštanskih uslu-

ga, tu istu djelatnost davat ćemo nekome drugome.

Ne možemo paušalno razgovarati ni o poslovanju Hrvatske pošte, napominje zastupnik. Naime, nismo uspjeli saznati ni kakvu je dobit ta tvrtka ostvarila 2003. a za 2004. još nema pokazatelja, samo se govori o gubitku. Kad dođe izvještaj o poslovanju u prošloj godini, treba utvrditi zbog čega je nastao taj gubitak, je li uzrok tome loš rad Uprave, ili neke sudske tužbe. Ako su one nastale zbog kršenja radnih odnosa, netko za to mora biti odgovoran. Logično je, kaže, da Vlada štiti Poštu, iako nije jasno je li to zato što se radi o državnoj firmi ili zato što je Pošta kadrovski popunjena HSLS-om, s kojim je vladajuća većina u koalicijskim odnosima. Međutim, Vlada bi trebala preuzeti odgovornost i ponuditi rješenje kojim će i jedna i druga strana biti zadovoljne (svako rješenje će ionako biti prijelazno, dok ne uđemo u EU), a ne da se mi ovdje moramo opredjeljivati između radnika u državnoj službi i onih kod privatnika.

Replicirajući mu, **Ivo Lončar** je rekao da se, kao i kolega, i sam bori protiv monopola. Ako su kurirske službe toliko za tržišno gospodarstvo, ovaj Zakon im omogućuje da budu ravnopravni s Hrvatskom poštom, a ne da dobivaju poslove bez javnog natječaja, kao što je to dosad bio slučaj (primjerice, od Privredne i Zagrebačke banke, te od Grada Zagreba, u visini od 60 mln. kuna). Oni pucaju samo na veće gradove, a nema ih tamo gdje se gubi, primijetio je.

U odgovoru na repliku, **Nenad Stazić** je izjavio da nije apriori protiv svakog monopola, tamo gdje on ima smisla. Primjerice, Hrvatska pošta ima pravo na monopol i dobro je da ga ima još neko vrijeme. Naime, kad bismo im taj monopol ukinuli preko noći, došlo bi do otpuštanja brojnih radnika.

Ako se na tržištu pojavi nekakva druga, privatna firma, ona mora poslovati po zakonima, a u protivnom Vlada ima instrumente da to sankcionira, odnosno da im zabrani obavljanje djelatnosti, kaže Stazić. Kako reče, ne pada mu napamet ovdje štiti interese niti jednog privatnog poduzetnika, ali zato štiti inte-

rese radnika koji kod njih rade. Naime, država nije ništa učinila kad su počeli djelovati, a sad kad su se te tvrtke razvile i zaposlile ljude, treba ih "pridaviti".

Potaknut, kako reče, tendencioznom i netočnom Stazićevom izjavom kako Vlada štiti Hrvatsku poštu, najvjerojatnije zbog toga što tamo sjedi netko iz HSLS-a, **Frano Matušić** je napomenuo: "Ova hrvatska Vlada nastoji uvesti reda tamo gdje je vaša Vlada uvela nered i kaos".

Potpuna liberalizacija 2009. godine

Potom se opet za riječ javio predstavnik predlagatelja, **Dražen Breglec**. Najprije se ispričao "ako je razina njegove diskusije prešla dozvoljenu toleranciju". Kako reče, nije mu bila namjera vrijeđati zastupnike, nego je samo želio naglasiti odgovornost pojedinih sudionika u raspravi za izgovoreno.

Potaknut primjedbama iz rasprave, napomenuo je da se temeljem pravilnika što ga je donijelo Ministarstvo pravosuđa, odnosno ministrica, sudska pismena mogu dostavljati i izvan konteksta rezerviranih ili univerzalnih usluga. Pojasnio je, također, da su se predstavnici Hrvatske udruge poslodavaca, sindikata i Vlade u više navrata tijekom prošle godine sučelili na Gospodarsko-socijalnom vijeću, ali ni nakon višemjesečnih pregovora nije postignut konsenzus. Naime, za razliku od Hrvatske udruge poslodavaca, Vlada i sindikati podupiru predložena rješenja.

Nema sumnje - kaže - da predstoji prijelazno razdoblje do potpune liberalizacije ovog važnog gospodarskog segmenta, koja se prema direktivi EU predviđa 2009. godine. Međutim, Vlada i Sabor imaju veliku odgovornost i dužni su se odnositi prema vlastitoj imovini pažnjom dobrog gospodara, napominje Breglec (imovina Hrvatskih pošta, iskazana u knjigovodstvenoj vrijednosti, vrijedi više od 850 mln. kuna). Drugim riječima, nije važno u kojem trenutku i na koji način se dočekuje potpuna liberalizacija, ako to bude primjereno. Potpuno je suvišno, stoga, naglašavati da bi bilo

kakvo drugačije postupanje ili neprovođenje postojećeg zakona, zapravo značilo odlazak u pogrešnom smjeru.

Na kraju je izrazio uvjerenje da će hrvatska Vlada i Sabor realizirati obvezu preuzetu direktivom EU u predviđenim rokovima (vjerojatno ćemo tada već biti punopravni članovi EU), ali tada i na takav način kako će to raditi cijela Europa.

Na tržištu ima dovoljno prostora za sve

Miroslav Korenika (SDP) je podsjetio na činjenicu da je postojeći Zakon o pošti također donesen hitnim postupkom, budući da je imao status europskog zakona (u međuvremenu se ta oznaka negdje izgubila). Stoga proceduralno nije u redu da uz predložene izmjene nije predložena i usporedbeni tablica iz koje bi bilo vidljivo koje su odredbe usklađene s europskim normama a koje nisu. Kako reče, volio bi znati razlog brzine promjena, budući da se s nekim rješenjima ne slaže. Primjerice, s definicijom kurirske usluge, oko čega je i nastao spor između dijela zastupnika. Smatra, naime, da se kurirska i poštanska usluga ne mogu poistovjećivati. Naime, univerzalna usluga koju pruža Hrvatske pošte je javna usluga, koja pod jednakim uvjetima mora biti dostupna građanima u svim mjestima u Republici Hrvatskoj. Upravo zato HP dobiva subvencije iz Državnog proračuna da se pokriju troškovi onih poštanskih ureda koji rade s minusom. Kurirska usluga je, pak, tržišna usluga, koja se posebno plaća. Riječ je o prikupljanju pošiljaka s kućne adrese i njihovoj isporuci na kućnu adresu, u bilo kojem dijelu Hrvatske, što, dakako košta.

U predloženom Zakonu sporna je - kaže - i definicija dokumenta (to bi trebala biti isprava, bilo javna bilo privatna). S tim u svezi upitao je predstavnik predlagatelja, je li račun što ga dobiva iz banke, ili uplatnica za komunalne i druge usluge također isprava, odnosno dokument. Budući da su korisnici oštećeni ne dobiju li na vrijeme takve pošiljke (ne mogu platiti račune u roku) nije

bez razloga što su se pojedine banke i komunalne firme odlučile za dostavu takvih dokumenata putem kurirskih službi, kaže Korenika. Uostalom, privatna banka ima pravo dati posao kome želi. Međutim, prema Zakonu o javnoj nabavi, tijela državne uprave, te jedinica lokalne i regionalne samouprave, pa i sama državna tijela, moraju doći do najpovoljnijeg i najkvalitetnijeg ponuđača putem javnog natječaja.

Ova Vlada još uvijek nije smogla snage da krene u restrukturiranje Hrvatskih pošta, nego im želi produžiti monopol, kako bi se prije lokalnih izbora održala neka vrsta lažnog socijalnog mira.

U nastavku je podsjetio na to da se potpisivanjem Sporazuma o pridruživanju i stabilizaciji te Marakeškog sporazuma, odnosno ulaskom u Svjetsku trgovinsku organizaciju, Hrvatska obvezala na to da će kurirske službe biti potpuno odvojene od poštanskih i bez ikakvih ograničenja. Međutim, predloženim zakonom se nepovoljno utječe na tržišnu utakmicu. Kako reče, ova Vlada još uvijek nije smogla snage da krene u restrukturiranje Hrvatskih pošta, nego im želi produžiti monopol, kako bi se prije lokalnih izbora održala neka vrsta lažnog socijalnog mira. Uostalom, i Pošta ima HP express za kojeg bi se također moglo reći da radi nelegalno, jer nije izdvojen iz sustava pošta.

Iako na hrvatskom tržištu ima dovoljno prostora za sve postojeće kurirske tvrtke, stječe se dojam da, zbog nečije pogreške u ranijim razdobljima, želimo da 3 tisuće zaposlenika kurirskih službi jednostavno ostane bez posla, kaže zastupnik. Ne samo da Vlada nije realizirala zaključak Hrvatskog sabora i predložila poseban Zakon o kurirskim službama, nego se negativno očitovala o zakonskom prijedlogu Odbora, a da pritom nije ponudila vlastiti zakon-

ski tekst. To rječito svjedoči o tome da nema snage do kraja regulirati tržište poštanskih usluga.

Sačuvati radna mjesta

S obzirom na to da u Europi, pa i u Hrvatskoj, predstoji daljnja deregulacija, moramo što prije krenuti u restrukturiranje Hrvatskih pošta, kako bismo imali bolju konkurenciju, zdraviju firmu i bolju tržišnu utakmicu, napominje zastupnik. U protivnom bi nam se moglo dogoditi da nam u trenutku potpune deregulacije ostane samo tržište, ali više neće biti domaćih operatora koji bi obavljali taj posao, već će doći strani kapital. Stoga, uputimo ovaj zakon u redovnu proceduru, kako bismo do drugog čitanja postigli kompromisno rješenje. Sačuvajmo radna mjesta i na jednoj i na drugoj strani, odnosno krenimo u restrukturiranje HP-a, ali donošenjem posebnog zakona omogućimo kurirskim službama da normalno rade. U prilog tome, spomenuo je da su se stranke većinske koalicije prilikom donošenja postojećeg Zakona 2003. zalagale za ukidanje članka 14., koji govori upravo o kurirskim službama. Prigovorivši im zbog neprincipijelnosti citirao je članak 49. Ustava prema kojem se zakonom o jednoj vrsti usluga ne može definirati i ograničiti druga vrsta usluga.

HP na početku restrukturiranja

Ispravljajući njegove navode, **Dražen Breglec** je precizirao da se predloženim izmjenama zakonske odredbe ne usklađuju s europskim direktivama (to je učinjeno još prilikom donošenja postojećeg Zakona 2003. godine). Nije točno ni to da Pošta dobiva subvencije od države. Naime, člankom 24. Zakona, koji i dalje ostaje na snazi, predviđeno je da se nepokriveni troškovi rezerviranih i univerzalnih poštanskih usluga, prvenstveno podmiruju iz dobiti javnog operatora, a u krajnjem slučaju iz sredstava Državnog proračuna. Osnovna je svrha predloženih novela omogućiti efikasno

funkcioniranje tržišta i spriječiti situaciju da država mora intervenirati iz Proračuna radi podmirenja gubitka HP-a.

Po riječima gospodina Bregleca, prema članku 16. postojećeg Zakona koji se ne mijenja, račun se smatra pismovnom pošiljkom, kao i svaka poštanska i brzovna uputnica, te paket, itd. Pismom se smatraju i računi, financijska izvješća i sl., adresirani na određenog primatelja.

Niti jedna od postojećih kurirskih tvrtki nije protiv ovog Zakona, a 4 od njih izričito podržavaju izmjene i dopune koje predlaže Vlada.

Točna je tvrdnja da pošte nisu restrukturirane, ali su na početku tog procesa. Naime, u prosincu prošle godine Nadzorni odbor je razriješio "staru" upravu koja je brojila 5 članova, i imenovao novu, od 3 člana. Osim toga, usvojen je i Pravilnik koji bi morao garantirati i novo ustrojstvo te tvrtke.

Kurirske tvrtke podupiru prijedlog Vlade

U nastavku je opovrgnuo tvrdnju da se za HP Express želi osigurati monopol. Kako reče, to je samo jedna od kurirskih tvrtki na hrvatskom poštanskom tržištu koja je, kao i ostalih 8, podnijela prijavu neovisnom regulatoru za obavljanje kurirskih poslova. Po njegovim riječima prognoza da će 3 tisuće kurira ostati bez posla potpuno je paušalna i netočna. Naime, niti jedna od postojećih kurirskih tvrtki nije protiv ovog Zakona, a 4 od njih izričito podržavaju izmjene i dopune koje predlaže Vlada i nikome ne daju pravo da govori u njihovo ime. Ne stoji ni tvrdnja, koja se čula u raspravi, da Hrvatska pošta lobira za ovaj Zakon u zastupničkim klubovima, jer postoje i suprotni primjeri. Kako reče, bio je nazočan na sjednici odbora na kojoj su bili i predstavnici privatne tvrtke "City express". Smatra, međutim,

kako nema razloga da predlagatelj, pa i saborski odbor, na sjednicu ne pozove bilo koga tko raspolaže relevantnim informacijama.

Mr.sc. **Mato Arlović** ga je zamolio da ne generalizira (ne možete sve političare koji su sujelovali u privatizaciji Hrvatskih telekomunikacija nazivati suludima. Uostalom, mislim da ste i vi u jednoj fazi dignuli ruku za to da ta tvrtka ide u privatizaciju.

Mirjana Brnadić (HDZ) reagirala je na Kajinove riječi kako je posloводство HP-a nesposobno i da se pošta ne zna organizirati. Kako reče, kao građanka nema nikakvih primjedbi na rad Hrvatske pošte. A što se tiče prognoze da će 400 kurira ostati bez posla, treba imati na umu činjenicu da su kurirske službe sve ovo vrijeme radile protuzakonito (po takvoj logici mogli su zaposliti još više ljudi, pa bi ih još više ostalo bez posla). Svi se borimo za to da se u svim segmentima društva uvede red, naglašava zastupnica. Uvjerena je, kaže, da kurirske službe ne bi dostavile pismo u udaljena mjesta i naotoke za samo 5 kuna, iako zastupnik tvrdi da su one jeftinije.

Nije točno da Hrvatska pošta oduzima radna mjesta kurirskim tvrtkama, ustvrdila je **Božica Šolić**. Naprotiv, predložene zakonske izmjene trebale bi uvesti reda na tržištu poštanskih usluga, a to, očito, neome ne odgovara. Prigovorila je zastupniku Kajinu da barata s različitim podacima o broju zaposlenih u tim tvrtkama, što također pobija njegove tvrdnje.

Unatoč povećanju prometa i subvencija sve veći gubici

U raspravu se uključila i predstavnica predlagatelja drugog zakonskog prijedloga, **Dorotea Pešić-Bukovac**. Najprije je pojasnila svoju izjavu o tome da 5 posto stanovništva u Hrvatskoj živi u ruralnim sredinama, a ostali u gusto naseljenim područjima (riječ je o naseljenosti, a ne o kilometraži). Kako reče, u Odboru smatraju da područje kurirskih usluga valja urediti posebnim zakonom, a ne da se ono "utopi" u Zakonu o pošti,

budući da se radi o dvije posve različite vrste usluga.

Logično je, kaže, da HP raznosi poštu i na otoke (to se obično dešava svaki treći dan) jer za to dobiva i subvencije iz državnog proračuna (u proteklih 5 godina 80 milijuna kuna). Kada bismo im te subvencije ukinuli i dali ih kurirskim službama, oni bi vjerojatno pristali da za tu svotu nose poštu i na otoke.

Zbunile su je, kaže, riječi državnog tajnika da su na sjednici Odbora za pomorstvo, promet i veze bili nazočni predstavnici kurirskih službi. Koliko se sjeća, tamo su bili samo predstavnici HUP-a, koji je službeno uputio Odboru Prijedlog zakona o kurirskim uslugama. Možda bi bilo korektnije da je i Pošta uputila svoj zakonski prijedlog, a ne da se skriva iza Ministarstva.

Što se, pak, tiče HP-expressa, zanima je kako su se mogli prijaviti kao poduzeće, kad se još nisu ni izdvojili iz dioničkog društva (koriste sve pogodnosti iz HP-a, od vozila, sredstava, i dr.).

Kako reče, nije točna ni tvrdnja potpredsjednice Sabora Đurđe Adlešić, da državni tajnik nije sudjelovao u izradi ovog Zakona jer je na toj funkciji tek od svibnja prošle godine. Stvar je u tome da je raniji zakonski prijedlog povučen iz procedure, a aktualni je napravljen upravo u vrijeme kad je gospodin Brežlec već bio u Ministarstvu.

Na kraju je konstatirala kako je krajnje vrijeme da se nešto napokon učini s Poštom koja, unatoč povećanju prometa, i dalje proizvodi sve veće i veće gubitke.

Prije prelaska na ispravke netočnih navoda, predsjedatelj, mr. sc. **Mato Arlović**, apelirao je na predstavnike predlagatelja i zastupnike da ne osporavaju saborskim odborima pravo da na sjednice pozivaju znanstvene, stručne i javne djelatnike i druge osobe, radi pribavljanja mišljenja o pitanjima o kojima se raspravlja.

Mirjana Brnadić je opovrgnula tvrdnju zastupnice Pešić, da bi kurirske službe, kada bi dobivale subvencije, svaki treći dan raznosile poštu na otoke. Kako reče, ima puno otoka gdje pošta stiže svaki dan, kao i puno malih mjesta

po udaljenim brežuljcima gdje poštanski uredi donose samo gubitak. Za takve urede kurirske službe se zasigurno ne bi jagmile, dometnula je.

Na tržištu vlada kaos

Krunoslav Markovinović (HDZ) kako reče, ne može se oteti dojmu da na tržištu poštanskih pošiljki vlada popriličan kaos, zbog čega treba novelirati Zakon o pošti, koji mora biti kompatibilan sa Zakonom o kurirskim uslugama. Naime, treba stvoriti zakonske pretpostavke i za djelovanje Vijeća za poštanske usluge, preciznije urediti odredbe o pribavljanju dozvola za obavljanje univerzalnih poštanskih usluga i dr., te posebno odrediti područje kurirskih usluga.

Javni operator mora zadržati monopol u dostavi standardnih pisama težine do 100 grama, ali za hitnu dostavu treba utvrditi daleko veću cijenu. To bi omogućilo HP-u da može održavati poštanske urede i tamo gdje ne posluju rentabilno.

Po riječima zastupnika, Hrvatska pošta s oko 11 tisuća zaposlenih, za razliku od nove konkurencije, pokriva područje cijele Hrvatske. U mnogim, slabo naseljenim područjima njeni su uredi zasigurno nerentabilni, ali prijeko potrebni lokalnom stanovništvu. Poštari, koji nerijetko u neljudskim uvjetima prijeđu i desetke kilometara dnevno, obično su i jedina veza staračkog stanovništva sa svijetom. Logično je, kaže, da se dostavljačka konkurencija razvija brže, jer radi gotovo isključivo u urbanim, dakle gusto naseljenim područjima, bez skupe poštanske infrastrukture. Ako se posebno regulira rad tih tvrtki u Hrvatskoj pošti mogu se očekivati brojni problemi. U prvom redu javni operator mora zadržati monopol u dostavi standardnih pisama težine do 100 grama, ali za hitnu

dostavu treba utvrditi daleko veću cijenu (to je već definirano, samo se ne poštuje). To bi omogućilo Hrvatskoj pošti da može održavati poštanske urede i poslovnice i tamo gdje oni ne posluju pozitivno i gdje se taj teret ne raspodjeljuje na konkurenciju.

Po mišljenju zastupnika trebalo bi razmotriti i mogućnost otvaranja šaltera Hrvatske poštanske banke u većini poštanskih ureda, što bi pomoglo ne samo Pošti nego bi zacijelo povećalo konkurentnost gotovo jedine preostale hrvatske banke. A najveću korist od toga imalo bi stanovništvo, napose u ruralnim područjima. Bitan argument za Vijeće poštanskih usluga, a i nama kod donošenja Zakona i njegove primjene, trebala bi biti i analiza statusa zaposlenika kurirskih tvrtki, napominje Markovinović. Naime, njihov sindikat barata s brojkom od 3 tisuće djelatnika, ali među njima zasigurno ima i onih koji rade na crno.

Uvjeti pružanja poštanskih usluga se ne mijenjaju

Po riječima **Drage Prgomete (HDZ)** zastupnici su u nezavidnoj situaciji. Naime, prihvate li predložene izmjene to se može shvatiti kao ograničavanje tržišnog natjecanja, a njegovo odbijanje dovelo bi u pitanje egzistenciju tisuću državnih službenika HP-a, a i prava svakog građanina Republike Hrvatske da po istoj cijeni i u istom vremenu dobije svoju poštu. Kako reče, malo je vjerojatno da će neka kurirska služba za 5 kuna odnijeti poštu i u Strošince, ili na bilo koji otok te napustiti visoko profitabilne sredine poput velikih gradova.

S druge strane, predloženim izmjenama se ne mijenjaju uvjeti korištenja, odnosno pružanja poštanskih usluga. Sudeći po onome što se čulo u raspravi, ključno je pitanje je li netko kršio zakon, odnosno koristio mogućnost pružanja usluge građanima na koje nije imao pravo. Stoga, umjesto da danas govorimo o poštivanju zakona, više govorimo o (ne)lojalnoj konkurenciji.

Božica Šolić (HDZ) je podsjetila na činjenicu da je donošenje Zakona o

pošti 2003. godine bila jedna od obveza koje je Republika Hrvatska preuzela radi usklađivanja zakonodavstva s EU. Pojasnila je da HP ima pravo i obvezu obavljati sve univerzalne usluge na cijeloj teritoriji države, dok se ostali davatelji usluga mogu opredijeliti i za određene dijelove teritorija koji su im financijski isplativiji. Cijene za rezervirane poštanske usluge koje može obavljati samo javni operator (prijam, prijenos i uručene pismovnih pošiljki do 100 grama) ne utvrđuje Hrvatska pošta, nego Vijeće za poštanske usluge, naglašava zastupnica.

Gubitak HP-a ne možemo sanirati gašenjem konkurencije.

Dakako, kurirske usluge su u Zakonu jasno odvojene od ostalih poštanskih usluga, kako bi se spriječila mogućnost preimenovanja univerzalnih usluga u kurirske, što se nerijetko događa u praksi. Naime, pojedini davatelji poštanskih usluga tome pribjegavaju da bi izbjegli plaćanje dozvole za obavljanje univerzalnih poštanskih usluga. Takvo postupanje je krajnje nekorektno, jer se time narušava jednakost korisnika, napominje zastupnica. Srećom, predloženim izmjenama preciznije će se urediti odredbe kojima se reguliralo pribavljanje takve dozvole, a predviđa se i dopuna kaznenih odredaba, itd.

Jednom riječju, ovim Zakonom uvodi se red na tržištu poštanskih usluga, što je zasigurno bitno za 11 tisuća zaposlenih u HP-u. Međutim, to ne odgovara nekim tvrtkama koje obavljaju kurirske poslove, jer od samog početka nisu poštovale zakon, zaključila je.

Ostane li monopol HP-a potrošači će loše proći

Damir Kajin je primijetio da se Hrvatska i pred europskim institucijama opredijelila protiv monopola, dok se zastupnici ovim zakonskim prijedlozima moraju opredijeliti između Hrvatskih pošta i City expressa, odnosno kuri-

ra. Postavlja se pitanje - kaže - kako će u ovom ratu proći naši potrošači (ostane li monopol HP-a, zasigurno loše). Zar ovih 5 posto prihoda, koliko ostvaruju kurirske tvrtke u ukupnoj masi, može ugroziti Hrvatske pošte, kao veliku i nerijetko od države dotiranu tvrtku - pita zastupnik. Naime, petogodišnje dotacije HP-u iznose koliko i četvrogodišnji prihod City expressa. Ključno je pitanje, stoga, je li problem u onih 1,9 posto prihoda od usluga koje ostvaruje ta kurirska tvrtka u masi prihoda HP-a, ili u neracionalnosti, tromosti i inertnosti Hrvatskih pošta.

Konstatirali smo da Pošta posluje s gubitkom, ali zar ćemo njen gubitak sanirati gašenjem konkurencije - upitao je u nastavku. Hoćemo li i dalje štiti monopol HP-a, ili ćemo ih natjerati da se prema potrošačima postave na daleko profesionalniji način? Dakako, to ne ovisi o radnicima nego, prije svega, o nesposobnim upravama HP-a, a i suludim političarima koji su dopustili da se privatizira najdohodovnij dio te tvrtke (HT). Prije smo barem oporezivali dobit, odnosno iznošenje dobiti iz zemlje, a sada više ne činimo ni to, negodovao je zastupnik. Međutim, nitko si ne postavlja pitanje što će biti ako 600-tinjak kurira, koji su prosvjedovali na Trgu sv. Marka, sutra ostane bez posla. U HP-u se zasigurno nitko neće naći u takvoj situaciji, jer će iza svakog zaposlenog stati zastupnici ovog Doma i ministri u Vladi, a svako radno mjesto štiti se otpremninama od 100 - 250 tisuća kuna. A iza kurira neće stati nitko, već će završiti na Zavodu za zapošljavanje.

Ne možemo ovaj problem rješavati ukidanjem tvrtki kojima je do jučer, prema našim propisima, bilo dopušteno poslovati na hrvatskom tržištu, bio je kategoričan Kajin. To je slično kao kada bismo nekome nacionalizirali imovinu (griješimo ako mislimo da treba ukinuti nekoga samo zato što je bolji, brži, jeftiniji i profesionalniji). Za početak startajmo s manjim plaćama i otpremninama članovima Uprave, predlaže zastupnik. Apsurdno je, naime, da u ovoj zemlji član uprave INE može ponijeti kući otpremninu od 1,5 kuna, a svi pričamo

o ministarskoj plaći od 16 ili 17 tisuća kuna.

Po mišljenju Kluba zastupnika IDS-a, ovaj Zakon je antitržišni i protivni preporukama EU, da se ne kaže nemoralan. Ne treba zaboraviti na činjenicu da se ovdje odlučuje o sudbini 600 ili 650 radnika kurirskih tvrtki. Ako je istina da država kani privatizirati HP i prepustiti budućem kupcu kompletno tržište, eliminirajući konkurenciju, to treba otvoreno reći. Nema sumnje da treba brinuti o HP-u, ali ta briga ne smije prerasti u nebrigu o njihovoj konkurenciji, napominje Kajin. Uostalom, 600 radnika City expressa na ulici isti je problem kao i da ostane bez posla 600 radnika HP-a, ili bilo koje druge hrvatske tvrtke, zaključio je na kraju.

Zakonom se reguliraju uvjeti djelovanja kurirskih tvrtki

U svom ponovnom javljanju **Ivo Lončar** je ponovio da se i sam zalaže za tržište, ali da izgleda da mnogi koji su govorili o ovom Zakonu nisu pročitali ponuđeni tekst. U protivnom bi uočili da se njime reguliraju način i uvjeti djelovanja kurirskih tvrtki. Činjenica je, kaže, da se pojedini davatelji poštanskih usluga ne pridržavaju odredbi Zakona o pošti i tumače taj propis kako im odgovara. Primjerice, protuzakonito preimenuju univerzalne, pa i rezervirane poštanske pošiljke u kurirske i obavljaju dio poslova za koje nisu dobili dozvolu Vijeća za poštanske usluge. To se može spriječiti samo preciznim definiranjem kurirske usluge, te načina i uvjeta njeno rada, što se čini upravo ovim zakonom, naglašava zastupnik.

Spomenuo je i to da pojedini davatelji usluga nelegalno i protuzakonito obavljaju univerzalne usluge u visoko profitabilnim područjima, što Hrvatske pošte dovodi u neravnopravan, odnosno podređen položaj. Primjerice, "City express" u gradu Zagrebu pruža usluge Općinskom sudu, dijelu banaka, komunalnim poduzećima, itd. Nameće se pitanje koliko su pošiljke dostavili na Žumberku, Banovini, u Lici, Kordunu i drugim krajevima gdje je čisti gubitak?

U svakom slučaju, predloženi Zakon regulira tržište poštanskih usluga i one-mogućava protuzakoniti rad određenih davatelja poštanskih usluga, zaključio je Lončar.

Potaknuta njegovom tvrdnjom da kuriri rade protuzakonito, **Dorotea Pešić-Bukovac** je izjavila da od 1997. godine, otkako u Hrvatskoj postoje kurirske firme, nije donesena niti jedna presuda koja bi to potvrdila. Izrazila je mišljenje da ni gospodin Lončar nije pročitao zakon, jer bi inače znao razlikovati poštansku od kurirske usluge.

To mišljenje dijeli i **Srećko Ferenčak**. Ispravljajući Lončarove navode, pojašnjava da njegovi stranački kolege ne smatraju da je ovaj Zakon protueuropski, nego da nije usklađen s europskom niti s hrvatskom regulativom. Kako reče, razumije da kolega Lončar, kao član Nadzornog odbora Pošte, brani njihove interese, ali kao saborski zastupnik trebao bi se zalagati za pravednu tržišnu utakmicu. Univerzalne poštanske usluge su rezervirane samo za Poštu, ali ovdje nam predlađač podvaljuje, jer "miješa poštansku i kurirsku uslugu".

Ne stoji da kurirske tvrtke rade nelegalno

Da je Vlada u dogovorenom roku uputila u saborsku proceduru zakon kojim bi se definirale kurirske usluge zacijelo ne bi bilo ovakvih nesporazuma, primijetio je **Miroslav Korenika**. Po njegovom mišljenju ne stoji tvrdnja da kurirske tvrtke rade nelegalno, jer je iz Izvješća Državnog inspektorata vidljivo da ni protiv jedne od njih nije podnesena prijava.

Slaže se, inače, s mišljenjem da bi kurirske tvrtke trebale raditi i na prostoru gdje nema profita, ali to je, kaže, stvar tržišta. Oni će svaku pošiljku isporučiti i na otok, samo što to košta. Nema sumnje, kaže, da će na tržištu opstati samo sposobni. Uostalom, pod pritiskom tržišta su i Hrvatske pošte osnovale HP express, upravo zato jer su ustanovili da je to profitabilna djelatnost. A mi stalno nastojimo poistovjetiti poštansku s kurirskom uslugom, iako je pri-

jam, prijenos i uručenje pošiljaka putem pošte drugo nego li njihovo prikupljanje i dostava na kućne adrese. To je ipak značajna razlika koja se ogleda i u cijeni usluge.

Nema razloga da nakon donošenja ovog Zakona itko ostane bez posla, jer se pravni okvir u kojem djeluju i Hrvatska pošta i ove privatne tvrtke zapravo ne mijenja.

U odgovoru na repliku, **Lončar** je ponovio da se i sam zalaže za tržište, s tim da i kurirske službe budu jednako prisutne na području cijele zemlje, kao i Hrvatska pošta. Kako reče, savjest mu ne dopušta da navija za bilo koga, osim za tržište. Sugerirao je Korenima da provjeri pod kakvim je to čudnim okolnostima Grad Zagreb sklopio ugovor "težak" 60 mln. kuna sa City Expressom. **Damir Kajin** je izrazio rezervu prema toj informaciji, s obzirom na podatak da godišnji promet te kurirske tvrtke iznosi oko 27 mln. kuna.

U nastavku je izjavio da se divi svakome tko radi u Hrvatskim poštama, ali da je protiv gašenja konkurencije. Ako je Hrvatska pošta 2003. poslovala s dobiti, a 2004. s gubitkom, iako su u proteklih 5 godina dobili 80 mln. kuna dotacije iz Državnog proračuna, onda očito nešto nije u redu. Ako je uzrok problema nerentabilno poslovanje poštanskih ureda na otocima, država mora participirati u tim troškovima, jer otočani ne smiju skuplje plaćati poštanske usluge od, primjerice, Zagrepčana.

Reagirajući na njegove riječi, **Ivo Lončar** je napomenuo da nikada nije doveo u pitanje konkurenciju, niti jednakost svih subjekata na hrvatskom poštanskom tržištu, već se zalagao za tržišno natjecanje. Precizirao je da je Hrvatska pošta završila 2003. godinu s minimalnom dobiti, ali je zato na kraju 2004. ostvarila maksimalni gubitak (konkretni pokazatelji se mogu provjeriti, ali ne može o njima govoriti jer je to poslovna tajna).

Ispravio je i Kajinov navod da je City express realizirao promet od 27 mln. kuna (toliko je iznosila njihova dobit).

O važnosti ovog Zakona svjedoči ne samo ovako dinamična rasprava, nego i činjenica što su nas pred ulazom u Sabor dočekali i zaposlenici Hrvatskih pošta, a i zaposleni u privatnim kurirskim tvrtkama, konstatirao je **Dražen Bošnjaković (HDZ)**. I jedni i drugi se boje da će ostati bez posla, pa su nam dijelili letke u kojima traže zakonitost i red.

U liberalizaciju postupno, štiteći javni interes

Po mišljenju zastupnika nema razloga da nakon donošenja ovog Zakona itko ostane bez posla, jer se pravni okvir u kojem djeluju i Hrvatska pošta i ove privatne tvrtke zapravo ne mijenja. Uostalom, u proteklih godinu i pol dana, otkako egzistira postojeći Zakon, pokazalo se da na tržištu ima posla za sve, pa nema razloga da tako ne bude i ubuduće. To više što bi trebala uslijediti još veća liberalizacija tržišta poštanskih usluga. Međutim, u to treba ići postupno, štiteći javni interes, ali ne na način da uništimo i konkurenciju na tržištu.

U daljnju liberalizaciju treba ići postupno, štiteći javni interes, ali ne na način da uništimo i konkurenciju na tržištu.

Monopol koji je ostavljen Hrvatskim poštama u ovom prijelaznom razdoblju nije ništa veći od onoga koji imaju pošte u zemljama EU, konstatira zastupnik. Stoga ni mi ne trebamo srljati u neke velike promjene za koje još uvijek nismo spremni. Uostalom, Hrvatska pošta je društvo u vlasništvu države i mi, kao hrvatski Sabor, pa i Vlada, moramo maksimalno zaštititi državnu imovinu. Ako iskustva EU pokazuju da je u svim državama kurirska djelatnost regulirana u okviru jednog zakona, ne moramo ni mi biti izuzetak. Ovaj Zakon svakako treba podržati, jer se njime

preciznije uređuje područje kurirskih usluga, a u duhu je europskog pravnog sustava, tvrdi Bošnjaković. Ako su mu respektabilne kurirske tvrtke dale podršku, ne vidim tko bi se trebao bojati njegova donošenja.

Zakon vratiti na obradu

U svom ponovnom javljanju **Miroslav Korenika** je podsjetio na riječi gospodina Glavaša, koji je prilikom donošenja Zakona o pošti govorio u ime Kluba zastupnika HDZ-a. Naime, iznio je njihov tadašnji stav da kurirske usluge ne mogu biti regulirane tim zakonom, iz istih razloga koje navodi i HUP (niti jedna zemlja u EU nije poistovjetila poštanske i kurirske usluge). Zalagali su se i za brisanje članka 14. koji sada Vlada predlaže u korigirnom obliku, protiveći se monopolističkom položaju Hrvatske pošte. Zastupnika zanima zbog čega su kolege iz HDZ-a stubokom promijenili mišljenje. Izrazio je bojazan da na ovom području Hrvatska ide ubrzano prema EU, iako europske direktive govore nešto posve drugo. Primjerice i u Njemačkoj vode borbu protiv monopola pošta.

Ista stvar interesirala je i **Doroteu Pešić-Bukovac**. Smatra da se gubici Pošte nastali 2004. godine ne mogu opravdavati konkurencijom, budući da su kurirske firme prisutne na tržištu od 97. godine. Očito je da mnoge stvari nisu dobro regulirane unutar same Pošte, što znači da bismo se najprije trebali pozabaviti njenim poslovanjem, a ne ubijati tržišnu konkurenciju.

Za riječ se javio **Branimir Glavaš (HDZ)**, napomenom da se njegov osobni stav u proteklih godinu i pol dana nije promijenio ni za dlaku. Jasno mu je, kaže, da hrvatska Vlada i Sabor moraju voditi brigu o imovini Hrvatskih pošta (to je državna imovina), ali i to da se ne može gušiti tržišna utakmica za koju smo se opredijelili još 1990. godine. Ako je javni sustav trom i posluje s gubitkom treba analizirati uzroke takvog stanja i poduzeti odgovarajuće mjere, a ne uništavati tvrtke koje u Hrvatskoj posluju već osam godina.

Riječ je, kaže, o ozbiljnim stvarima koje nitko nema pravo rješavati preko koljena. Stoga ovu raspravu valja tretirati kao prvo čitanje predloženog zakona i vratiti ga na doradu hrvatskoj Vladi i drugim zainteresiranim subjektima (bude li potrebno, zakonski tekst treba doživjeti i treće čitanje).

Konkurencija neće uništiti Poštu, kao državni javni sustav, već će je natjerati da se prilagodi novim tržišnim uvjetima i modernizira način poslovanja.

Po mišljenju zastupnika sve treba prepustiti tržištu, kako bi svi davatelji usluga imali jednaku šansu, pa i te kurirske tvrtke. Valja iznaći zakonsku mogućnost da ih se obveže da u prijelaznom razdoblju pokriju cjelokupni teritorij Republike Hrvatske, s tim da obavljaju kurirske usluge i do najudaljenijih mjesta i otoka. Nema sumnje - kaže - da treba stimulirati poduzetništvo i pozivati na konkurenciju. To neće uništiti Poštu kao državni javni sustav, već će je natjerati da se prilagodi novim tržišnim uvjetima, odnosno da preustroji svoje redove i modernizira način poslovanja. Na tržištu ima prostora i za jedne i za druge, a kad se stvori zdrava konkurencija i građani će biti zadovoljniji, jer će imati kvalitetniju, ali i puno jeftiniju uslugu.

Osnovni ciljevi predloženih izmjena su postupna liberalizacija tržišta poštanskih usluga, zatim određivanje rezerviranih usluga nad kojima će Hrvatska pošta zadržati monopol i osnivanje zasebnog, neovisnog regulatornog tijela - Vijeća za poštanske usluge - podsjetio je **Živko Nenadić (HDZ)**. Najviše bure se diglo oko kurirskih službi i monopola HP-a na pošiljke težine do 100 grama, što je i dosad bilo propisano, ali se nije provodilo. Postavlja se pitanje, međutim, je li monopol raznošenje pošte po cijeloj Hrvatskoj, ili samo u velikim gradovima. Ja sam također za tržište, ali onda neka bude ravnopravno

za sve, kaže zastupnik. Spomenuto je da je, kao član Odbora za pomorstvo, promet i veze podržao prijedlog da se donese Zakon o kurirskim službama jer to nije bilo regulirano, i jer je tako bilo predviđeno postojećim Zakonom. Budući da je Vlada u međuvremenu poslala svoj zakonski prijedlog kojim je uredila tu problematiku, nema potrebe za donošenjem posebnog zakona.

Sve osim rezerviranih usluga izloženo tržištu

Po riječima **Frane Matušića**, predstavnika Kluba zastupnika HDZ-a, nije sporno da tržište može itekako funkcionirati, budući da je sve osim tzv. rezerviranih poštanskih usluga koje može obavljati samo Hrvatska pošta izloženo tržišnim uvjetima. Smisao rezerviranih usluga je u tome da se očuvaju univerzalne usluge, kako stanovništvo ruralnih i slabije naseljenih područja ne bi bilo u nepovoljnijem položaju u odnosu na stanovnike velikih gradova. U ponuđenom zakonskom tekstu prijeporno je prije svega to što se njime regulira područje kurirskih usluga. Pri definiranju pojma kurirske usluge te su usluge odvojene od ostalih poštanskih usluga, kako bi se ubuduće spriječila mogućnost preimenovanja univerzalnih usluga u kurirske (na taj način pojedini davatelji usluga izbjegavaju plaćanje dozvole za obavljanje tih usluga).

Da se ne radi o dvije različite vrste usluga HP vjerojatno ne bi formirao novu tvrtku - HP express, koja se bavi isključivo kurirskim uslugama.

Potaknut upozorenjima oporbenih zastupnika, kako je Hrvatska pošta 2004. godinu završila s gubicima, Matušić je pojasnio da su tome pridonijeli visoki troškovi sudskih sporova zbog neisplaćenih regresa i božićnica u 2001. godini (oko 125 mln kuna). Po mišljenju

zastupnika, za to je kriva odluka Računove Vlade iz prosinca 2000. o politici plaća, čija je primjena rezultirala tisućama tužbi protiv Hrvatskih pošta.

Predloženim izmjenama želimo uvesti više reda na tržištu poštanskih usluga, a istovremeno se kreće u ozbiljno restrukturiranje Hrvatskih pošta.

U završnom osvrtu, u ime Kluba zastupnika IDS-a, **Dorotea Pešić-Bukovac** je izjavila da se njeni stranački kolege ne slažu s mišljenjem da uvođenjem monopola HP-a na pošiljke do 100 grama kuriri neće ostati bez posla. Naime, oko 90 posto pošiljaka u Republici Hrvatskoj je lakše od te gramature, a 75 posto ih čak teži manje od 20 grama. Uostalom, njihova težina i nije toliko bitna, koliko način na koji se prikupljaju i dostavljaju, napominje zastupnica. Da se ne radi o dvije različite vrste usluga HP vjerojatno ne bi morao formirati novu tvrtku - HP express, koja se bavi isključivo kurirskim uslugama.

Osigurati što kvalitetnije i jeftinije usluge

Po riječima **Miroslava Korenike**, u Klubu zastupnika SDP-a smatraju da treba ići u skladu s europskim direktivama i normama, te omogućiti da se u Hrvatskoj odigrava normalna tržišna utakmica. Budući da su Hrvatske pošte tek krenule u program restrukturiranja, treba im u tome pomoći i sačuvati radna mjesta, jer su njihovi uredi "vrata u svijet" za dobar dio hrvatskih građana. Međutim, to ne znači da upravo zbog toga ne treba voditi brigu i o tržištu, te o svakom radnom mjestu u Republici Hrvatskoj.

Svjesni smo toga da predstoji neka-ko prijelazno razdoblje, kaže zastupnik. Ponovno je sugerirao da se s ovog Zakona "skine hitni postupak" i do drugog čitanja još jednom posjednu za

stol svi zainteresirani (od predstavnika HUP-a, sindikata, Gospodarske komore, itd.) kako bi se dogovorila rješenja koja će omogućiti pružanje kvalitetne i jeftinije usluge. Mišljenja je da bi Vlada ipak trebala izvršiti svoju zakonsku obvezu i izaci sa Zakonom o kurirskim uslugama.

Odgovarajući na primjedbe iz rasprave, **Dražen Breglec** je pojasnio da novi članovi Uprave Hrvatske pošte, imenovani u prosincu prošle godine, u nominali imaju iste plaće kao i oni raniji, s tim da su im neka prava čak ukinuta. Otkako je u listopadu 2003. godine donesen Zakon o pošti, Hrvatska pošta ne dobiva ni kune subvencije iz Državnog proračuna, tvrdi državni tajnik.

Spomenuo je i to da je ponuđeni zakonski prijedlog bio upućen u Vladinu proceduru još u ožujku prošle godine, a Prijedlog zakona o kurirskim uslugama u studenome prošle godine. Hrvatska udruga poslodavaca, predvođena tvrtkom City express, isprva je zastupala mišljenje da nije potrebno donositi poseban Zakon o kurirskim uslugama. To je bio njihov stav tako dugo dok nisu saznali za to da Vlada namjerava predložiti ove zakonske novele. Tada je ubrzanim postupkom, uz jedan manevr na Odboru, usvojena inicijativa za donošenje posebnog zakona o kurirskim službama.

Točno je - kaže - da vlada nered na tržištu poštanskih usluga, ali to se može suzbiti odgovarajućim zakonskim instrumentima. Što se, pak, tiče stavova sindikata kurirskih i dostavnih tvrtki, spomenuo je da je zahtjev za njihovu registraciju podnesen tek 8. veljače ove godine. Njihovo je osnivanje vjerojatno potaknuo poslodavac, što je pozitivno, no bilo bi zanimljivo saznati koliko taj sindikat ima članova. To više što je njihova prva akcija, još prije nego što su bili osnovani, bilo upozorenje na navodni sukob interesa državnog tajnika. Kad bi to bilo točno, moglo bi se zaključiti da je i Vlada, kao vlasnik imovine HP-a, koji predlaže zakon s tog područja, također u sukobu interesa, kaže Breglec.

Nered na terenu blokira efikasno restrukturiranje HP-a

Po njegovim riječima prihodi koje ostvaruju kurirske tvrtke ne mogu biti uzrokom negativnog poslovanja HP-a, ali nered koji vlada na terenu blokira bilo kakvo efikasno restrukturiranje te tvrtke. Predloženim izmjenama želimo uvesti više reda na tržištu poštanskih usluga, a istovremeno se kreće u ozbiljno restrukturiranje Hrvatskih pošta, naglasio je. Nije isključeno da pritom neće doći i do smanjenja broja djelatnika, kao što se to dešava i kod restrukturiranja drugih tvrtki u vlasništvu države (npr. u Hrvatskim željeznicama).

U raspravi je pogrešno rečeno da je do jučer tvrtki City express bilo dopušteno poslovanje. To nikada nije bilo dopušteno, samo nisu postojali efikasni mehanizmi da se to suzbije. Istina, nema sudskih presuda, ali to je zato što su naši sudovi spori. Trenutno postoje četiri prijave samo protiv jedne tvrtke koja odbija podnijeti prijavu za obavljanje kurirske djelatnosti, i tako pronalazi rupu u zakonu koji se ovim izmjenama krpa.

Po mišljenju državnog tajnika svako prolongiranje donošenja ovog Zakona produžilo bi postojeću situaciju i ubrzo bismo na Markovom trgu ponovno imali veliku gužvu.

Članice EU nemaju poseban zakon o kurirskim uslugama

Obrazlažući zbog čega se Vlada protivno usvajanju Zakona o kurirskim uslugama i predlaže definiranje tog područja Zakonom o pošti, naglasio je da niti jedna država članica EU nema poseban zakon o toj djelatnosti. Osvrnuo se i na tzv. "poštanske direktive" Europske zajednice kojima se državama članicama "osigurava vremenski raspored za postupno i kontrolirano otvaranje tržišta pismovnih pošiljaka tržišnom natjecanju, koje će dopustiti svim pružateljima univerzalnih usluga dovoljno vremena da uvedu daljnje mjere modernizacije i restrukturiranja potrebne za osiguranje dugoročne održivosti tih usluga

u novim tržišnim uvjetima". Sukladno tome navedene direktive omogućuju nacionalnim poštanskim operatorima rezervacije (monopol) unutar predviđenih cjenovnih i težinskih limita, čime se iz rezerviranog područja isključuju drugi sudionici na tržištu. To je upravo ono što je u potpunosti implementirano u osnovni Zakon o pošti iz 2003. godine, naglašava Breglec. Spomenuo je da se u preambuli Direktive 97/67/EZ navodi da je bitna razlika između hitne pošte i univerzalnih poštanskih usluga u dodatnoj vrijednosti koju pružaju hitne usluge te da je najdjelotvorniji način utvrđivanja te vrijednosti dodatna cijena koju su korisnici spremni platiti, ne dovodeći u pitanje cjenovni limit rezerviranog

područja koji mora biti poštovan. Međutim, na Internetu se nude usluge suprotno ovom načelu, tvrdi državni tajnik (npr. dostava zatvorenih dokumenata težine do 20 grama za kunu i 84, onih do 100 grama po 3 kune i 28 lipa, itd). To je u suprotnosti i s postojećim Zakonom, a nakon ovih novela takvu će praksu biti lakše sankcionirati.

Ispravljajući njegove navode, **Doro-tea Pešić-Bukovac** je konstatirala da su kurirske usluge po cijeni od kunu i 84 lipa jeftinije i od najjeftinije poštanske marke, što samo potvrđuje prednosti konkurencije. Zamjerila je državnom tajniku što se u svom izlaganju pozvao na poslovanje HŽ-a, kao da ne želi da se ta tvrtka restrukturira, nego da, primje-

rice, onih 18 tisuća kuna troše na operni bal. Tko zna što se još možda i u Pošti dešava na takav način, dometrnula je.

Nakon toga je predsjedatelj dao na glasovanje prijedlog Kluba zastupnika HSP-a, da se ova rasprava tretira kao prvo čitanje ponuđenih zakonskih prijedloga. Budući da se većina nazočnih zastupnika s tim usuglasila, uslijedilo je izjašnjavanje o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pošti te Prijedlogu zakona o kurirskim uslugama. Oba su dobila "zeleno svjetlo", a primjedbe, prijedlozi i mišljenja iz rasprave upućeni su predlagateljima, radi pripreme konačnih zakonskih tekstova.

M.Ko.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O USTROJSTVU I DJELOKRUGU SREDIŠNJIH TIJELA DRŽAVNE UPRAVE

Uža i operativnija Vlada RH

Hrvatski je sabor hitnim postupkom donio ovaj Zakon kojim se, među ostalim, ustrojava jedinstveno Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija s djelokrugom svih dosadašnjih poslova koje su imala dosadašnja ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija.

Predlagatelj Zakona bila je Vlada RH.

O PRIJEDLOGU

Kako bi se nastavilo s procesom uže i operativnije Vlade RH ovim se zakonskim prijedlogom predlaže spajanje dvaju ministarstava – Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva europskih integracija, koja bi nastavila s radom kao jedinstveno Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija. U svom djelokrugu

to Ministarstvo imalo bi sve one poslove koje su dosad imala ta ministarstva. Tako bi se sve vanjskopolitičke aktivnosti usmjerene prema ulasku RH u Europsku uniju koordinirale iz jednog ministarstva te izbjeglo dupliranje poslova, što je ponekad dosad bio slučaj, stoji u Ocjeni stanja uz predloženi zakon.

Predlaže se i usklađivanje sa Zakonom o nuklearnoj sigurnosti te se kao državna upravna organizacija utvrđuje Državni zavod za nuklearnu sigurnost.

Predlaže se i izmjena djelokругa Državnog zavoda za normizaciju s obzirom na to da je Zakonom o akreditaciji i Zakonom o normizaciji predviđeno osnivanje Hrvatske akreditacijske agencije i Hrvatskog zavoda za norme (osnovani uredbama Vlade RH) i preuzimaju poslove akreditacije i normizacije Zavoda.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona, ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se zakon donese hitnim postupkom. Na tekst Konačnog prijedloga ovog zakona podnio je tri amandmana kojima se ispravlja krivo naveden broj "Narodnih novina" u članku 1. te uređuje nomotehnički izričaj (članci 6. i 9.).

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav u raspravi o ovom zakonskom prijedlogu podržao je predložena rješenja, objedinjavanje vanjskopolitičkih aktivnosti usmjerenih prema ulasku RH u EU i osnivanje upravnih organizacija na temelju važećih zakona. Nakon rasprave Odbor je većinom glasova odlučio predložiti Hrvatskom saboru da donese ovaj zakon.

RASPRAVA

Snažna poruka o vanjskoj politici

Na sjednici Hrvatskoga sabora o ovom predloženom zakonu uvodno je govorio predsjednik Vlade RH dr.sc. **Ivo Sanader**. Predlaže se spajanje Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva europskih integracija iz nekoliko razloga. Kad je uvedeno Ministarstvo europskih integracija željeli smo poslati snažnu poruku i prema hrvatskoj javnosti i prema međunarodnoj javnosti da hrvatska vanjska politika ima jedan apsolutni prioritet - ulazak Hrvatske u EU. Praksa je pokazala da je to bilo dobro ali da je bilo i stanovitih preklapanja s Ministarstvom vanjskih poslova. Ministarstvo europskih integracija imalo je i dodatnu ulogu, osim vanjskopolitičke, da propagira i govori o vrijednostima i razlozima zašto Hrvatska treba ući u EU, ne samo prema vani nego i unutra i ta će uloga ostati i u objedinjenom ministarstvu i kroz zajednički naslov ministarstva. Dakle i kroz naslov i kroz djelokrug ostat će ova obveza ministarstva da djeluje i prema hrvatskoj javnosti kroz sve započete aktivnosti i one koje se odvijaju. To je Nacionalni forum koji ima zadaću ići od županije do županije i govoriti što je to EU, koje su prednosti ulasku u nju itd. i voditi jednu raspravu s hrvatskom javnošću.

S jedne strane željeli smo izbjeći potencijalni rivalitet ili dublicitet koji se pokazivao u praksi jer je i ministar vanjskih poslova radio poslove iz područja europskih integracija. S druge strane, treba voditi računa da se time smanjuje i broj ministarstava sa 14 na 13, i to je bila početna pozicija naše Vlade. Držimo da će Vlada biti još učinkovitija, mobilnija i homogenija. Da bismo osigurali da se ovaj naš potez ne bi pogrešno protumačio u EU razgovarao sam s predsjednikom Europske komisije i nekim članovima i navijestio nova naša razmišljanja i vidio da je odjek dobar i da je odluka podržana, rekao je, među ostalim predsjednik Vlade RH dr.sc. Ivo Sanader.

Dražen Bošnjaković (HDZ), predsjednik Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav prenio je stajalište tog radnog tijela.

Zatim je rasprava otvorena.

Prijedlog nije mudar

Damir Kajin (IDS) javio se u ime Kluba zastupnika IDS-a i rekao da svaka Vlada ima pravo na svoje unutarnje ustrojstvo. A o tome koliko je sama vlast uspješna drugom prilikom, no očigledno da ni gospodarski parametri a niti socijalni nisu previše optimistički. Zastupniku je osobno krivo da dolazi do ukidanja Ministarstva europskih integracija koje je, rekao je među ostalim, odigralo najveću ulogu u trenutku "krize" Ministarstva vanjskih poslova, točnije ministra Žužula. Ovime možda na neki način ne šaljemo baš najsretniju poruku susjedima, odnosno EU. Takav Prijedlog ni na koji način nije mudar, smatra zastupnik navodeći da je osnivanje (Ureda) Ministarstva za europske integracije bio dobar potez kao i ekipa koju je postavila ("mladi birokrati") ministrica Ljerk Mintas Hodak.

Što se tiče gospođe Kolinde Grabar Kitarović zastupnik smatra da je bila dobra ministrica, opće prihvaćena, čak je bila kompromis na jednoj podijeljenoj političkoj pozornici i kao takva vjerojatno je i najprihvatljivija za opoziciju kao buduća ministrica, no je li to dobro za nju samu (bit će često odvojena od djece). Međutim, IDS nije glasovao za Vladu, ne može glasovati ni za imenovanja. No ako budemo mogli osobno pomoći bilo kome to ćemo uraditi jer, neuspjeh Vlade uvijek je neuspjeh zemlje u cjelini, svakog našeg građanina ponaosob. Vladi ne zamjerava da sama slaže kockice kako će Vlada izgledati. Možda više zamjeravamo zbog nerealnih obećanja da će se smanjiti trošak centralne države, da će ukinuti neka ministarstva itd. To se nije dogodilo s brojnim tajnicima, pomoćnicima ministara i država je u ovom času skuplja nego prije dvije godine.

Kad se već govori o Ministarstvu vanjskih poslova zastupnik osobno želi da to Ministarstvo prije svega razriješi pita-

nje Gotovine, da krenu pregovori s EU 17. 3. i da Ministarstvo uvjeri diplomate u Zagrebu da u tome hrvatska Vlada, Sabor, sve strukture vlasti čine sve što je u njihovoj moći, i, da konačno, ako je Gotovina u BiH za to nije odgovorna. Konačno, kada je to tako lako razriješiti zašto onda, recimo, Amerikanci i Britanci nikako ne uhvate Bin Ladena, rekao je. Savjetovao je Ministarstvu da mu prvi zadatak uz početak pregovora bude rješavanje statusa tzv. slovenskih umirovljenika u RH koji nakon stupanja na snagu njihovog Zakona o dohodnini primaju umanjene mirovine i do 33 posto.

Na kraju je istaknuo da ovakav Prijedlog drži preuranjenim.

Predsjednik hrvatske Vlade dr.sc. **Ivo Sanader** javio se kako bi naglasio da se ne predlaže da se ukine Ministarstvo europskih integracija već da se spoje ova dva ministarstva i da taj naziv ostane. Ne gubi nego dobiva na snazi taj europski element a i ne šaljemo krivu poruku jer su političari s kojima sam razgovarao to vrlo dobro prihvatili i pozdravili, rekao je.

Dva nespojiva resora

Milanka Opačić (SDP) govorila je u ime Kluba zastupnika SDP-a te podsjetila da je taj Klub već kod donošenja Zakona o Vladi prije nešto od godinu dana upozoravao da je smanjenje Vlade i grupiranje u nekoliko ministarstava ustvari jedno kozmetičko smanjenje Vlade i da pravih učinaka neće biti. Pokazalo se da smo bili u pravu. Dobili smo samo formalno manji broj resora ali stvarno veći broj dužnosnika, zaposlenih i dobili smo velika i neučinkovita ministarstva.

Za neka smo područja upozoravali i danas se pokazuje da je razdvajanje na dva ministarstva bilo kobno, rekla je zastupnica navodeći pritom sustav socijalne skrbi koji se izgubio u sustavu zdravstva. Riječ je o dva velika resora bremenita problemima koja su se našla u jednom Ministarstvu na čijem se čelu uvijek nalazio liječnik, nažalost, socijala je u tom resoru definitivno stavljena

u drugi plan. Dobili smo i jedno mega ministarstvo u koji smo stavili i promet i pomorstvo i obnovu i turizam što se pokazalo previše za jedno ministarstvo.

Zato se danas postavlja pitanje je li pad investicija i stope rasta posljedica tako loše organizacije Vlade ili nedostataka znanja i sredstava. Danas ponovno u ovom zakonu s izgovorom da se nastavlja s procesom uže i operativnije Vlade vrši spajanje dva, po našem mišljenju nespojiva resora, i stvaranja još jednog mega ministarstva. Ovakvo spajanje ministarstva nije rezultat jedne ozbiljne politike nego rezultat kadrovske politike i čini nam se da se ova Vlada suočila s problemom kadrova jer je evidentno da u zadnjih mjesec i pol dana nitko nije želio ući u Vladu.

Zadržavanje Ministarstva europskih integracija, po mišljenju Kluba zastupnika SDP-a, bitno je i potrebno zbog toga što danas u Hrvatskoj sve više raste euroskepticizam i mislimo da ljudima treba objasniti što je EU.

Zadržavanje Ministarstva europskih integracija po mišljenju Kluba zastupnika SDP-a bitno je i potrebno zbog toga što danas u Hrvatskoj sve više raste euroskepticizam i mislimo da ljudima treba objasniti što je EU, sa svim svojim manama i vrlinama, ali da je to jedina alternativa za Hrvatsku i da bolju nemamo. Loše je kada se u javnosti govori da nešto moramo učiniti zbog toga što na nas vrši pritisak EU i to kod građana stvara ružnu sliku o EU, rekla je. Navela je i da je nakon dugo vremena između Hrvatske i Bruxellesa došlo do problema, trenutno se nalazimo u neizvjesnosti hoće li pregovori početi ili ne. Klub zastupnika SDP-a smatra da je odgađanje pregovora loše za Hrvatsku i da je najveća odgovornost izvršne vlasti da učini sve da pregovori počnu. U protekloj godini puno se energije utrošilo na vanjsku politiku i sve je stavljeno na

kartu ulaska u EU zbog čega je zanemareno rješavanje velikog broja problema u zemlji, rekla je, među ostalim.

Zbog svega iznesenoga Klub zastupnika SDP-a bit će protiv predloženog zakona.

Osobni razlozi?

Durđa Adlešić (HSLŠ) izvijestila je da će Klub zastupnika HSLŠ-a poduprijeti ovaj Prijedlog te podsjetila da je još u prošlom mandatu upozoravao na prevelik broj naših ministarstava i da se radi o skupoj i golemoj administraciji. Predlagali smo u vezi s tim i zakone a jedan od razloga zašto smo poduprli ovu Vladu je bila činjenica da se smanjuje broj ministarstava. Znalo se dogoditi da u ovoj sabornici sjedi isti broj ministara i saborskih zastupnika. Kod konstituiranja ove Vlade upozorili smo da je Ministarstvo zdravstva prezahtjevno da bi ministar mogao biti uspješan potpredsjednik Vlade zadužen za gospodarstvo. To je doista bilo preteško i prezahtjevno s obzirom na činjenicu da smo bili zemlja koja nije uspjela privlačiti strane investicije, koja je imala ogroman broj nezaposlenih.

A ako je cilj pokretanja Hrvatske bio jedini onaj pravi, kojim se Hrvatska može promijeniti i pokrenuti, a to je gospodarstvo, onda moramo konstatirati da su rezultati i sada sporiji od očekivanih, ne oni na makro planu već oni o životnom standardu. Bilo bi dobro da su zastupnici prije ove točke dnevnog reda imali priliku analizirati dosadašnji rad Vlade, vidjeti pokazatelje jedne i druge, i možda sami otkriti tko je najslabija karika u Vladi. Bilo bi dobro i da prije ove odluke predsjednik Vlade odgovori, i zbog javnosti, je li točna tvrdnja da se na ovakav Prijedlog ide iz osobnih razloga jer navodno nema ljudi za ministre. To bi bilo teško vjerovati, priznaje zastupnica, da je tako malo ljudi u Hrvatskoj koji žele biti ministri, naročito kada se u Vladu može pozvati i nestranačke ljude (upravo u prošloj Vladi najkvalitetniji ministri su bili oni koji nisu bili članovi ni jedne političke stranke).

Želimo vjerovati da će ministrica uspješno obavljati taj zahtjevan posao, a činjenica je da će na poslu prilagodbe prema EU morati raditi i drugi, a ne samo ta dva ministarstva.

Klub zastupnika HSP-a podržat će ovaj Prijedlog, a pravaši su najpozvaniji da govore o njemu, rekao je **Pero Kovačević (HSP)**. U 9. mjesecu 2003. uputili smo u proceduru zakon o ustroju ministarstava i državnih upravnih organizacija jer smo kazali da je koalicijska vlast koja je onda bila na vlasti od 3. siječnja 2000. godine napravila megalomansku državu, Vlada je imala uz predsjednika 22 člana i 18 raznoraznih Vladinih ureda. A ako se govori istina onda se nama čini da se s Ureda za europske integracije prešlo na Ministarstvo da bi Jakovčić postao ministar, rekao je, među ostalim.

Dodao je da je ovaj Klub upozoravao da u opisu poslova koje je ponudila Vlada predsjednika Sanadera u prosincu 2003. vidljivo da Ministarstvo europskih integracija nema upravnu i stručnu nadležnost kao druga ministarstva i da nema potrebe postojanja no tada nam je kazano da Europa to traži od nas, a sada čujemo da se Europa slaže da tog ministarstva ne treba. Mi to zovemo naknadna pamet, kao i s našim tadašnjim prijedlogom (isto s aferom prisluškivanja) da se osnuje državna uprava za zaštitu i spašavanje. To je kasnije napravljeno ali se puno vremena izgubilo jer smo tu energiju mogli usredotočiti na temeljne probleme građana i da nam država profunkcionira kao servis građana.

Sazrelo je vrijeme da Hrvatska počne razmišljati o osnivanju ministarstva zaštite nacionalnog suvereniteta, rekao je. Podsjetio je i na prijedlog ovog Kluba o zasebnom ministarstvu mora (to se sada vidi da treba), da turizam bude zajedno s gospodarstvom i da se napravi državna uprava koja će raditi svoje poslove. Napravimo ono što je u interesu hrvatskoga naroda, a ova državna uprava nije servis građana za što se ova Vlada zalaže. Podržat ćemo ovaj Prijedlog, normalno, kad je to naš prijedlog, rekao je.

Pogrešna odluka i trenutak

Dr.sc. **Vesna Pusić (HNS)** govorila je u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a te naglasila da je ovo trenutak u kojem Hrvatska očekuje početak pregovora s EU, dakle jedan od najosjetljivijih trenutaka od uspostavljanja samostalne države. U tom trenutku ukidati ili spajati Ministarstvo europskih integracija s Ministarstvom vanjskih poslova dosta je pogrešna poruka i pogrešan trenutak, mišljenje je ovog Kluba zastupnika.

Tu je i pitanje nadležnosti Ministarstva europskih integracija čiji je posao do dobivanja kandidature prvenstveno vanjskopolitički ali od trenutka kad počnemo pregovore njegov posao će biti 95 posto unutarnje politički. To je posao reformi u Hrvatskoj, posao koordinacije različitih ministarstava i zakonodavstva i zapravo nema više koncentracije na međunarodne odnose nego u prvom redu na unutarnje odnose u Hrvatskoj. Ministarstvo vanjskih poslova po definiciji i kao što samo ime kaže koncentrirano je na vanjske poslove, dakle međunarodne odnose. Prema tome i nadležnosti su različite i bit će sve različitije što ćemo biti uspješniji u poslu koji smo si zadali, rekla je zastupnica govoreći šire o zadaćama Ministarstva europskih integracija, koje je dobro koncipirano, ima dobru ekipu ljudi, funkcionira na dobar način i nešto je u čemu smo dobro uspjeli. Stoga bi bilo najbolje pustiti to Ministarstvo da i dalje dobro radi.

Razgovori o broju ministara možda su upotrebljivi u populističke svrhe. Ako ministri vrijede, dva, tri ili pet ne čini razliku no pitanje je broja uprave, veličine administrativnog aparata i to košta. Nama se čini da je ovdje glavni problem da nema čovjeka za ministra vanjskih poslova koji bi to znao i mogao, a vjerojatno je ova dvorana puna ljudi koji bi to htjeli biti. No nije strašno priznati da nema kvalificirane osobe za taj posao, a stjecajem okolnosti neke europske zemlje prakticiraju da predsjednik Vlade na sebe preuzme (formalno) neformalno posebnu brigu o jednom resoru. U našim uvjetima to bi možda bilo rješenje da predsjednik Vlade preu-

zme Ministarstvo vanjskih poslova kao svoj resor i pod tim okolnostima možda bi bili u napasti da podržimo predloženi zakon. Ovako, nažalost, mislimo da je on kontraproduktivan i nećemo ga moći podržati, prenijela je zastupnica.

Zlatko Tomčić (HSS) govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a najprije je podsjetio da je ovaj Klub zastupnika u prosincu 2003. dao podršku ovoj Vladi iz više razloga, pa i političke pristojnosti, s obzirom na izraženo povjerenje hrvatskih birača. No naglasili smo da ćemo ocjenjivati svaki potez Vlade i shodno tome glasovati.

Ovaj predloženi zakon Klub zastupnika HSS-a ne može prihvatiti, ako ni zbog čeg drugog onda zbog činjenice da već dobra dva mjeseca pokušavamo u Saboru uspostaviti puni konsenzus oko pitanja vezanih uz integracijski proces RH prema EU, pokušavamo stvoriti potpuno međusobno razumijevanje demonstrirajući pred hrvatskom javnošću da se radi zapravo o presudnom strateškom interesu RH o kojem ne može biti nikakvih partikularnih stranačkih interesa. Ako je već tako i ako tražimo suglasje oko svih pitanja u vezi s EU onda je, najblaže rečeno, bio red da nas se konzultiralo i oko ovog pitanja i tražilo naše mišljenje, a ne samo najavilo da će se to učiniti. No i to je pravo Vlade i tu u pravilu ne može biti nekog velikog prigovora, osim načelnog da će ovaj potez Vlade ipak u jednom dijelu narušiti harmoniju koja je u ovom Saboru stvorena između parlamentarnih stranaka kad je u pitanju EU.

Držimo da je ovo loša poruka prema EU bez obzira na navedene razloge, da se u EU ništa nije promijenilo, da je to vrlo loša koincidencija jer mjesec dana prije tog kritičnog momenta 17. ožujka kada trebaju početi pregovori (sve još pod velikim pitanjem) a mi, gle čuda, predlažemo ukidanje državne upravne organizacije koja je isključivo zadužena za EU.

To je i loša poruka prema hrvatskoj javnosti, rekao je zastupnik, dodajući da misli da nismo bili dovoljno učinkoviti u objašnjavanju značenja samog čina i svega onoga što će se odvijati sljede-

ćih nekoliko godina kad je u pitanju EU. U zadnje vrijeme u hrvatsku je javnost, posebno onaj dio koji je zainteresiran – poduzetnici, obrtnici, seljaci, lokalna samouprava – počelo prodirati shvaćanje da puno znači i predpristupno vrijeme EU i da imaju šanse unaprijediti svoj gospodarski i socijalni položaj kroz korištenje raznih pristupnih fondova pa se boji da će ovaj potez biti destimulativan, rekao je, među ostalim.

Odgovornost za neuspjeh na izvršnoj vlasti

U pojedinačnoj raspravi **Nenad Stazić (SDP)** naglasio je kao i drugi u raspravi da je bez sumnje pravo svake Vlade da uređuje svoj unutarnji ustroj i organizira rad Vlade onako kako misli da će biti najbolje. No to ne treba spriječiti zastupnike da razmotre argumente, u ovom slučaju za Prijedlog o spajanju dvaju ministarstava. Stoga je zastupnik u svojoj raspravi te argumente razmatrao u tri grupe počevši od one što su europske integracije za Hrvatsku danas, kakva je uloga naše diplomacije u tim integracijama do racionalizacije Vlade kao argumenta koji iznosi predsjednik Vlade. U tom okviru rekao je da su ovoj Vladi od početka do danas prioritet bile europske integracije i da se čini da je premijer sve odigrao na tu jednu kartu, na približavanje EU. A danas se čini da stojimo pred zidom, koji se ne može ni preskočiti ni zaobići, i stajat će i idućeg mjeseca i u 9. mjesecu ako dođe do odgode.

Bez sumnje, pravo je svake Vlade da uređuje svoj unutarnji ustroj i organizira rad Vlade onako kako misli da će biti najbolje. No, to ne treba spriječiti zastupnike da razmotre argumente, u ovom slučaju za Prijedlog o spajanju dvaju ministarstava.

Diplomacija je radila dobro i učinila svoje, problem ostaje, ali ga diplomaci-

ja ne može riješiti jer tu više ne vrijedi uvjeravati, moliti, dokazivati, rekao je. Dodao je da razumije frustraciju Vlade, sve je uložila na jednu kartu, a stojimo pred fijaskom. Sada se ne može okriviti bivšu Vladu za vanjskopolitički deficit, ne može se okriviti opoziciju da baca klipove pod noge, jer pozicija, i to unisona, za razliku od opozicije kakvu je imala bivša Vlada, pomaže Vladi na putu prema EU.

Odgovornost za eventualni neuspjeh na tom putu ipak leži na izvršnoj vlasti i tu je odgovornost nemoguće izbjeći, rekao je, među ostalim, navodeći i argumente protiv predloženoga rješenja. To su dva velika, ozbiljna ministarstva s puno posla pa je pitanje kako će njih, spojene u jedno, voditi jedna osoba, bez obzira što je ta osoba simpatična i sposobna ministrica Kolinda Grabar-Kitarović. Ministar vanjskih poslova ima protokolarnih obveza, primanja, uglavnom je na putu pa kako će onda voditi i ovaj dio, pitao je. A zatim, racionalizacija nije u tome da se smanji Vlada za tri ministra a poveća se za 50 državnih tajnika (primjerice, ministru golemog Ministarstva pomorstva, mora i čega sve ne, trebalo je šest mjeseci da donese podzakonski akt u vezi s fiksnom telefonijom, nismo racionalizirali ništa).

Zastupnik se boji da će i ovdje biti napravljena šteta a to da se nešto racionalizira je čista floskula, demagogija i to nije dobro prije svega zbog samih građana.

Zvonimir Mršić (SDP) kaže da je iz obrazloženja predsjednika Vlade shvatio da su u Europi puno prije znali kako će izgledati naša Vlada i koliko ćemo imati ministarstva a zastupnici u Saboru su opet u situaciji da za 12 sati rasprave i usvoje predloženi zakon.

Ni pri donošenju osnovnog Zakona u prosincu 2003. a niti sada, a bilo bi dobro, nije data usporedba o strukturi i organizaciji vlada zemalja srednje Europe u vrijeme tranzicije odnosno približavanju EU, ali se vrlo rado pozivamo na njihova iskustva. Iz ovog prijedloga ispada jedino da je bilo problema u proteklih godinu i pol u funkcioniranju između Ministarstva vanjskih poslova

i Ministarstva europskih integracija pa smo našli sjajno rješenje da ih spojimo. A da li bi do toga došlo da ministar Žužul zbog sukoba interesa nije morao odstupiti sa svoje dužnosti, da li bi se tada uočili ti problemi u funkcioniranju ta dva ministarstva i hoće li se ovakvi problemi uočiti u nekom drugom ministarstvu ako ministar ili ministrica budu primorani tako odstupiti, pitao je zastupnik.

Čini mu se da ipak ima problema u funkcioniranju i u nekim drugim resorima pa je ovo možda bio trenutak da se promisli o nekoj drugoj organizaciji Vlade ili premještanju i nekih drugih uprava ili sektora, primjerice, inspektori koji su premješteni iz Državnog inspektora u Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva još nisu dobili rješenja i bez zadataka su.

Građane ne zanima koliko će biti ministara u Vladi, koliko će biti potpredsjednika, državnih tajnika već žele da im raste standard i da im se poveća kvaliteta života. Ako bi prosječna plaća u RH bila 2 000 eura građani će biti za to da imamo 33 ministarske fotelje, rekao je, među ostalim zastupnik. Zbog svih iznesenih razloga i zbog toga što se ovim Prijedlogom ne događa ništa suštinski zastupnik neće, kaže, moći podržati ovaj zakon.

Velika ministarstva su troma

Mariji Lugarić (SDP) se čini da su najviše u pravu oni koji su u ovoj raspravi ili ovih dana u medijima zastupali stav da je jedini i najvažniji razlog spajanja ovih dvaju ministarstava u kadrovskoj nedoumici unutar samog HDZ-a. U toj akciji spajanja zastupnicu najmanje brine kako će Europa prihvatiti naše preustrojavanje.

Kao zastupnicu i građanku brine koji su to naši i koji su to hrvatski problemi, posebno sada kada smo u fazi pregovora s EU. Pitanje europskih integracija je sada primarno pitanje koje moramo dobro objasniti sebi u Hrvatskoj i sa sobom, rekla je. Čini joj se da je odluka o spajanju tih dvaju ministarstava potpuno pogrešna, jer se pokazalo da su

velika ministarstva troma i to neće biti dobro za vanjske poslove, posebno za europske integracije i to ona neće moći podržati.

Smatra da je prilika da se ovim izmjenama ispravi pogrešna odluka kojom je ukinut Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, i ponovno formira taj Zavod, čiji su poslovi preusmjereni u Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, što je imalo pogubne utjecaje na provođenje politike prema mladima i za mlade, rekla je, šire govoreći o tome s brojčanim pokazateljima.

Mr.sc. **Miljenko Dorić (HNS)** smatra da je upitno obrazloženje ovog Prijedloga da je njegov moto nastavak procesa stvaranja uže i operativnije Vlade. Jer, u samo jedanaest mjeseci smanjili smo broj ministara sa 19 najprije na 14, sada na 13. Ako je to kontinuiran proces to neće biti dobro jer ćemo za kratko vrijeme imati situaciju da će premijer biti i jedini ministar u Vladi. U obrazloženju Prijedloga je dobro što se više ne rabe izrazi "racionalizacija" i "štednja". Prije jedanaest mjeseci imali smo 160 dužnosnika pri Vladi RH a nakon što smo smanjili broj ministara za pet, odnosno šest, imamo 198 dužnosnika odnosno njihov je broj povećan za 24 posto.

Kad bi premijer predložio reformu na način da se izvrši pozitivna selekcija zaposlenika u ministarstvima i tijelima državne uprave, da se kvalitetne stimulira da ostanu, zastupnik bi bio jedan od onih koji bi zdušno to podržali no ovi prijedlozi nisu na toj liniji, rekao je. Slaže se i sa svima onima koji su rekli da ni tajming nije dobar kad je u pitanju ukidanje Ministarstva europskih integracija i da smo s ovom odlukom preuranili barem četiri godine.

Bacanje prašine u oči

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) misli da je dobro predloženo rješenje da se formira Državni zavod za nuklearnu sigurnost i Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo no da spajanje ova dva tako važna ministarstva u ovoj odlučujućoj i delikatnoj situaciji za Hrvatsku

svakako nije dobro rješenje. Govoreći poput predgovornika koji se ne slažu s ovim rješenjem rekla je da joj se čini da je i ovaj mini reformski zahvat u biti samo bacanje prašine u oči. Prava je šteta da jednom od najuspješnijih ministarstava želimo sada narušiti ravnotežu, a to je Ministarstvo po prirodi i logici stvari nužno, i na neki način pokroviteljsko u smislu zakonodavne prilagodbe svih ostalih ministarstava, a budući mastodont, spojena ministarstva, teško će ispuniti zadaće i s njime će biti i teško upravljati, rekla je, među ostalim.

Željka Antunović (SDP) smatra da su sve ove izmjene i dopune ustrojstva i djelokruga državne uprave u proteklih 14 mjeseci potpuno nesustavne i da nisu rezultat želje za operacionalizacijom državne uprave nego, nažalost, pokušaj da se nekim "popularnim" političkim porukama steknu dodatni politički poeni. Ovaj put se ne radi o tome nego Vlada RH pokušava riješiti neke svoje probleme, koji se uopće ne tiču djelotvornosti ili funkcioniranja ni Ministarstva vanjskih poslova niti Ministarstva europskih integracija, nego su neke sasvim druge naravi.

Brzoplete i nepromišljene izmjene ustrojstva tijela državne uprave uzrokuju gubitak vremena, prazni hod, upozorila je zastupnica dodajući da glomazna ministarstva imaju za posljedicu sporije rješavanje i obavljanje državnih poslova, rekla je zastupnica. Ujedno je uputila ozbiljnu kritiku Središnjem uredu državne uprave koji je osnovan da promišlja korisne reorganizacije, a dalje podržava nepromišljena spajanja ministarstava.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) javila se zbog ispravka netočnog navoda predgovornice da je "brza i nepromišljena odluka ove Vlade spajanje ovih dvaju ministarstava". To nije točno. Brzopleta i neodgovorna bila je odluka Račanove Vlade kad je vas stavila na čelo Ministarstva obrane i time se poigrala s hrvatskom sigurnošću, rekla je.

Veća učinkovitost

Franjo Piplović (DC) kaže da će možda svojom raspravom malo pomuti-

ti suglasje mladih SDP-ovih jastrebova o ovoj temi. Podržao je u ime DC-a ovo predloženo spajanje dvaju ministarstava jer su za Hrvatsku europske integracije istovremeno i vanjsko političko i unutarnje političko pitanje ovakvom organizacijom dobit ćemo, vjeruje zastupnik, veću učinkovitost i rješavanje svih pitanja koja nas čekaju na ovim područjima. Ujedno se osvrnuo na dosadašnju raspravu i rekao da se moglo čuti zluuradih tonova i zluuradih prijedloga. Jedan od takvih je i da predsjednik Vlade bude istovremeno i ministar vanjskih poslova pa se pitao kako bi tekla rasprava da je HDZ odnosno premijer izašao s takvim prijedlogom.

Odgovorna smo Vlada

U završnom osvrtu na raspravu predsjednik Vlade RH dr.sc. **Ivo Sanader** naglasio je da je s velikom pozornošću slušao iznesene argumente. Hrvatska kao zemlja sa 4,5 milijuna stanovnika ne može sebi dopustiti da ima ogromnu administraciju i u njenom smanjenju mora se poći od glave i tome nas uči iskustvo, život, povijest. Zato je ova Vlada krenula od toga i sa 19 ministarstava koliko je imala prethodna Vlada i 22,23 ministra (bez portfelja) smanjila broj ministarstava na 14 a ovim Prijedlogom, na 13. Njemačka koja ima 80 milijuna stanovnika, ili Austrija, s deset milijuna, imaju po 12 ili 13 ministarstava, podsjetio je predsjednik Vlade, te pitao zašto bi Hrvatska sa 4,5 milijuna stanovnika ima 19 ministarstava. To nije pitanje demagogije, populizma to je naprosto pitanje svijesti i o sebi. Kako to da, ako Njemačka ili Austrija s tim brojem ministarstava, imaju sigurno i velika ministarstva, u Hrvatskoj s 4,5 milijuna stanovnika jedan ministar ne bi mogao biti na čelu jednog, kako je rečeno u raspravi, mega ministarstva. A to Ministarstvo je samo zato mega jer smo spojili nekoliko resora koji su i prije mogli biti spojeni i prema tome ako Vlada radi jedan koristan posao za budućnost, pa i u ovoj temi za projekt priključenja u EU, onda ovi prigovori i kritike naprosto ne stoje. Jer ako u nekoj drugoj europskoj zemlji ima samo jedno ministarstvo s

jakim državnim tajnikom za Europu, europske poslove, može tako biti sigurno i u Hrvatskoj, pa nismo valjda nesposobniji od tih zemalja. Znači, nema nikakvog razloga da Hrvatska u ovom trenutku ne spoji ova dva ministarstva, rekao je među ostalim, predsjednik Vlade dr.sc. Ivo Sanader, naglašavajući da zna o čemu govori jer je radio puno više u stvaranju hrvatske diplomacije nego neki koji su se javili u raspravi.

Hrvatska kao zemlja sa 4,5 milijuna stanovnika ne može sebi dopustiti da ima ogromnu administraciju i u njenom smanjenju mora se poći od glave.

Bilo je i u Vladi prije Račanove, Račanovoj pa i u današnjoj Vladi preklapanja poslova jer naprosto Ministarstvo vanjskih poslova dijelom svog rada obuhvaća i europske integracije, a činjenica da postoji Ministarstvo europskih integracija nije isključivalo i djelovanje ministra vanjskih poslova na tom istom planu. Smiješni su prigovori, tražili su kadrove, nisu ih mogli naći pa su se spojili. Ne dragi prijatelji, javno sam najavio rekonstrukciju Vlade za veljaču, a sada je upravo sredina veljače. Imali smo ako treba i trostruko više kandidata, imamo kadrova i u HDZ-u i izvan HDZ-a, rekao je odbacujući takve prigovore. Odgovorio je i na prigovor zašto je Europa "prije nas čula što vi planirate". Upravo zato što smo odgovorna politika i odgovorna Vlada, da nam ne bi predbacili, što je i rečeno u raspravi "kako će Europa na ovo reagirati", rekao je predsjednik Vlade dr.sc. Ivo Sanader ne zaobilazeći ni druge primjedbe.

Prema tome, budite mirni, vodimo računa o svemu, a ovo sam najavio i dan prije na sastanku predsjednika stranaka pri razgovoru o formiranju o pregovaračkom timu. Iznimno je važan sav napor koji zajedno ulažemo, i saborska većina i saborska manjina, u ovoj projekt približavanja Hrvatske EU, naglasio je te

dobrim ocijenio prijedlog iz rasprave o radu na upoznavanju javnosti s razlozima za i protiv ulaska Hrvatske u punopravno članstvo EU. Dobar je i prijedlog o Državnom zavodu za mladež i ozbiljno ćemo ga razmotriti, ali isto tako sadašnje Ministarstvo obitelji to u potpunosti pokriva.

Odgovorna smo Vlada koja itekako vodi računa o interesima Hrvatske i čini sve ono što je korisno za Hrvatsku

a izbjegava činiti ono što bi bilo štetno za Hrvatsku, rekao je na kraju predsjednik Vlade RH pozivajući zastupnike da podrži ovaj Prijedlog.

Nakon toga s ispravcima netočnih navoda predsjednika Vlade javili su se **Milanka Opačić (SDP)**, koja je rekla da nije točno da smo smanjivanjem broja ministarstava smanjili i administraciju, i **Nenad Stazić (SDP)**, da je netočno da je administracija Račanove Vlade bila veća od ove.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor donio (81 glas "za", dva "suzdržana", 23 "protiv") Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave zajedno s amandmanima Odbora za zakonodavstvo koje je predlagatelj prihvatio.

D.K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA ZAKONA O NAGRADI ZA PROMICANJE PRAVA DJETETA

Preciznije utvrđene ovlasti Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova donijeli Zakon o nagradi za promicanje prava djeteta. Ovaj zakonski akt Vlada je uputila po hitnom postupku, kako bi se određene ovlasti prenijele na Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Opširnu raspravu zastupnici su iskoristili da ukažu i na suštinske probleme koji prate obitelji i djecu u Republici Hrvatskoj. Podržavajući predložene zakonske izmjene, zastupnici su tražili da se ojačaju svi pravni instrumenti koji su usmjereni na bolju zaštitu djeteta u svim životnim situacijama, sukladno međunarodnim standardima koji su prihvaćeni i provode se i u Republici Hrvatskoj.

O PRIJEDLOGU

O predloženom zakonskom tekstu u ime predlagatelja, Vlade Republike Hrvatske govorio je državni tajnik Ministarstva obitelji, branitelja i međugenera-

cijske solidarnosti **Tomislav Ivić**. Napomenuo je da se radi o izmjenama koje su prije svega tehničkog karaktera. Zakon o nagradi za promicanje prava djeteta donjet je u svibnju 2003. godine. U međuvremenu je temeljem Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija, došlo do promjena u djelokrugu i nadležnosti pojedinih ministarstava. Potrebno je izmijeniti navedeni Zakon u smislu da se određene ovlasti koje su do sada bile na Ministarstvu zdravlja i socijalne skrbi, prenose na Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Ujedno je zamolio nazočne zastupnike da usvoje predložene izmjene Zakona o nagradi za promicanje prava djeteta koje su u proceduru upućene po hitnom postupku.

RADNA TIJELA

O predloženom zakonskom tekstu očitovala su se i nadležna radna tijela. **Odbor za zakonodavstvo** podupro je

donošenje ovoga Zakona, ne protiveći se prijedlogu predlagatelja da se primijeni hitni postupak. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor nije iznio primjedbe. **Odbor za obitelj, mladež i šport** podnijeti je zakonski prijedlog razmotrio u svojstvu matičnog radnog tijela sukladno poslovničkim odredbama, te jednoglasno predložio Hrvatskom saboru njegovo donošenje.

RASPRAVA

Nakon izlaganja predstavnika predlagatelja u ime Kluba zastupnika SDP-a govorila je zastupnica **Milanka Opačić**. Napomenula je da se ponovo raspravlja o zakonskom prijedlogu koji pristiže iz Ministarstva branitelja, obitelji i međugeneracijske solidarnosti, a da u njemu nema niti jedne suštinske promjene. Smatra da bi se iz navedenog ministarstva konačno trebali uputiti ozbiljni zakonski prijedlozi koji će pomoći da se problemi hrvatske obitelji počnu rješavati na puno bolji

način. Podsjetila je zatim na aktualnost ranijih upozorenja o posljedicama što se pojedina važna pitanja o zaštiti i pravima djece i obitelji rješavaju u različitim ministarstvima.

Potrebno je riješiti isplatu alimentacija

Na takav se način, ocijenila je zastupnica Opačić, ne može voditi obiteljska politika, a osim toga još uvijek nisu riješeni problemi oko isplate dječjih alimentacija. Osnovno pravo djeteta trebalo bi se oslanjati na skrb i brigu oba roditelja, a danas se po peti puta mijenjaju samo nadležnosti ministarstva i to bez suštinskih rješavanja problema hrvatskih obitelji.

Potaknuti javnost da se senzibilizira oko prava djece

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorila je zastupnica **Danira Bilić**. Napomenula je da se nagrada za promicanje prava djeteta doživljava kao jedan od načina populariziranja i promocije područja zaštite djeteta. To istovremeno predstavlja i sredstvo pomoću kojega se šira javnost može učinkovito senzibilizirati za pitanja i probleme djece u Hrvatskoj. Rješavanje problema djece i mladih osoba, danas predstavljaju jedan od ključnih strateških interesa za Republiku Hrvatsku, a zajednička je želja da im se osiguraju pretpostavke za bolji i kvalitetniji život. Hrvatska država i Vlada danas čini puno na promociji i zaštiti ove populacije, a prije nekoliko godina uvedena je i institucija državnog pravobranitelja za djecu. Ujedno je osiguran konstantan rad na prevenciji i suzbijanju dječjeg rada, prostitucije i pornografije, a zapažen je i udio sadašnje Vlade na reformi socijalnog i obiteljskog zakonodavstva u proteklih nekoliko mjeseci. Istaknula je zatim značajna poboljšanja materijalnog položaja djeteta zbog reformi na području dječjeg doplatka i porodičnih naknada, navodeći i statističke vrijednosti o visokoj poziciji Hrvatske prema podacima iz Ujedinjenih nacija.

Međutim, usprkos ispunjavanju općih svjetskih standarda i postojanju kvali-

tetnih i suvremenih zakonskih rješenja, djeca se neće moći zaštititi u odgovarajućoj mjeri. Podsjetila je zatim na zakonsku kronologiju oko izrade i primjene Zakona o nagradi za promicanje prava djeteta. Predloženo pitanje promjene resornog ministarstva nadležnog za donošenje pravilnika ocijenila je opravdanim i potrebnim. Nadležno će ministarstvo osim toga, obavljati stručne i administrativne poslove vezane uz rad odbora i postupak dodjele nagrade.

Klub zastupnika HDZ-a podržava dakle donošenje rečenog zakonskog prijedloga, zaključila je zastupnica Bilić.

Izostaju sankcije prema zlostavljačima djece

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorila je zastupnica **Ruža Tomašić**. Smatra da treba podržati svaki prijedlog kojim se štite prava djeteta, ali se zanima i za kriterije oko dodjele nagrada. Ujedno je upozorila da izostaju odgovarajuće zakonske sankcije prema zlostavljačima djece. Pažnju i pomoć treba pružiti i školskoj mladeži koja s hrvatskih otoka putuje u priobalna mjesta zbog školovanja, a pri tome nemaju osigurano pravo na topli obrok. Klub zastupnika HSP-a želi potaknuti rješavanje i ovog problema, zaključila je zastupnica Tomašić.

U ime Kluba zastupnika IDS-a govorila je zastupnica **Dorotea Pešić – Bukovac** koja je isto tako načelno napomenula da podržava sve prijedloge koji promiču dječja ljudska prava. Međutim, i ona je ocijenila da se ovdje radi o jednom od niza tehničkih rješenja kojim se suštinski ne utječe na postojeću situaciju. Smatra da je važno osigurati i osmisliti ne samo demografsku obnovu, već i kvalitetni sustav zaštite dječjih prava. Visina porodične naknade i dužina dopusta nije jedino mjerilo kojim se potiče odgovarajuća natalitetna demografska politika.

Potrebno je ojačati sustav pomoći majkama i djeci

Važno je osigurati i nesmetan upis u jaslice, te stvoriti odgovarajući sustav

vrtića i školskih institucija. Osim toga, treba nastaviti skrb o djeci i odgovarajućom poreznom politikom, te stvarati materijalno i sigurno pravno okruženje kako za djecu tako i za njihove roditelje. Alarmantno je da stalno raste broj samohranih majki, samačkih kućanstava, te se stalno smanjuje broj novorođene djece. Nerijetko su oba roditelja nezaposlena, te im je jedini siguran izvor prihoda upravo dječji doplati. Usprkos ovakvim situacijama, strukture države ne čine gotovo ništa da pomognu takvim obiteljima. To se prvenstveno odnosi na centre za socijalnu skrb, sudstvo i ministarstvo.

Zastupnica je zatim govorila o problemima vezanim uz porast nasilja u obitelji, upozoravajući da i na tom području ima propusta koji se odnose na rad centara za socijalnu skrb. Istovremeno nitko ne odgovara za utvrđene propuste, a prema djeci se pristupa kao prema statističkim papirnatim vrijednostima. Niz političkih struktura zakazalo je na pitanju abortusa, umjetne oplodnje, trgovini najnim stanicama, pitanjima krštenja, a pogotovo na nedavnoj polemici kada se raspravljalo je li dijete rođeno umjetnom oplodnjom, dar ili stvar. Zato je važno da se sustav dječjih prava približi samoj djeci koja će najbolje definirati vlastite probleme. Nakon što je osnovano Pravobraniteljstvo za djecu, dobili smo realnu sliku o naznačenim problemima, a podnijeta izvješća svjedoče da je situacija doista loša.

Zaključujući svoje izlaganje zastupnica Pešić – Bukovac ocijenila je da se u ovom slučaju radi o tehničkim problemima. Ne bi se trebalo previše zadržavati na deklaratornim principima već se trebaju poduzeti mjere kojima bi se dječja prava u Hrvatskoj uistinu zaštitila. Klub zastupnika IDS-a podržava ovaj prijedlog, ali istovremeno upozorava sve strukture da provode zakon i osiguraju stvarnu zaštitu dječjih prava.

Poštovati i provoditi Konvenciju o pravima djeteta

Zastupnik mr.sc. **Božidar Pankreć** govorio je u ime Kluba zastupnika

HSS-a. Ocijenio je da podrška predloženim mjerama nije sporna, te podsjetio na odredbe kojima se uređuje dodjela nagrade za promicanje prava djeteta, a koju dodjeljuje šesteročlani Odbor popunjen iz redova poznatih javnih radnika koji se profesionalno bave ovim pitanjima. Smatra ujedno da treba analizirati objektivne i subjektivne razloge zbog kojih se čeka na provedbu zakonskih odredbi, te osnovati Odbor za nagradu i promicanje prava djeteta.

Načelo jednakosti, zabrana diskriminacije i postupanje u najboljem interesu – predstavlja ju ciljeve koji su potvrđeni Konvencijom o pravima djeteta.

Nakon svih obavljenih izmjena, treba očekivati da će se novi rok brzo ispoštovati i realizirati zamišljena koncepcija. Načela jednakosti, zabrane diskriminacije, postupanja u najboljem interesu djeteta, te poštivanje mišljenja djeteta potvrđena Konvencijom o pravima djeteta - predstavljaju vrijedne ciljeve koji se moraju realizirati u svakodnevnom životu. Da bi se osiguralo provođenje tih načela, donesena su dva plana djelovanja i dvije Deklaracije o pravima djeteta koje tvore međunarodne standarde zaštite prava djeteta. Ustav i zakoni Republike Hrvatske, prilagođeni su suvremenom poimanju djece kao nezavisnih pravnih subjekata i čine hrvatske standarde, dok nacionalni program i njegova dopuna predstavljaju koncept za konkretno djelovanje.

Potrebu promjene mentaliteta društva potrebno je započeti u najranijoj dobi, a osobito je važno ustrajati na dobrobiti i dostojanstvu djece. Zastupnik Pankreć zatim se osvrnuo i na ulogu medija, citirajući fragmente iz izlaganja Stjepana Lice s Katoličkog radija. Napomenuo je zatim da je Odbor za prava djeteta UN-a, hrvatskim vlastima preporučio da poduzmu potrebne mjere kojima bi se zajamčilo da će mediji potpuno poštovati pravo privatnosti djece. Od Hrvatske se

ujedno zahtijeva da u slijedećem izvješću pruži detaljne informacije o poštovanju prava djece iz Konvencije o pravima djeteta, osobito u zaštiti privatnosti u obitelji, socijalnim institucijama, školama i mjestima zadržavanja. Međutim, ni mediji ni Hrvatsko novinarsko društvo nije prepoznalo svoju odgovornost kako bi se realizirali i potvrdili ovi ciljevi i standardi.

Upozorio je zatim i na slučajeve nesklada u radu i izjavama nadležnih službi, ukazujući na potrebu da se osobita pažnja djeci pruži na pitanjima zlorabe u medijske svrhe. Zakon treba zaživjeti kako bi se i putem dodjele navedenih nagrada potaknula cjelokupna javnost na zaštitu prava i dobrobiti djeteta, zaključio je zastupnik Pankreć.

Manje verbalne, a više istinske pomoći djeci

U ime Kluba zastupnika HSLS-a, LS-a i DC-a govorio je zastupnik dr.sc. **Ivan Čehok** koji je svoje izlaganje započeo citiranjem poznatog psihologa i filozofa Ericssona. On je jednom izrekao da se o čovjeku može više naučiti gledajući djecu, nego iz svih knjiga. Upozoravajući su nedavni izvještaji koji govore o porastu uživanja i zlorabe opojnih droga među mladim osobama. Naglasio je potrebu preventivnog djelovanja kako bi se smanjila mogućnost zlorabe i dostupnosti droga. Upozorio je da se kasni s primjenom predloženog zakona, a do nagrade će doći one osobe koje s entuzijazmom štite i promiču prava djeteta. Puno je verbalnih i deklaratornih opredjeljenja koja nerijetko padaju u vodu prilikom kontakta s stvarnim životom. Jako malo djece u Republici Hrvatskoj ima koristi od naših proklamacija, a to potvrđuju i crne statističke brojke o kriminalnim radnjama na štetu maloljetnika.

Samo je tijekom prošle godine broj ovakvih djela povećan za 26%, pa takvi podaci najbolje svjedoče o pravima djeteta. Time se ne umanjuje doprinos onih koji su se ustrajno borili za zaštitu navedenih prava, ali riječ je u pravilu o entu-

zijastima. I Klub zastupnika HSLS-a nije zadovoljan stavom Vlade i resornog ministarstva koje nije uspjelo donijeti Zakon o alimentacijskom fondu, jer svi znamo da zbog toga najviše trpe upravo djeca. Iako su određena početna sredstva za ove potrebe, nadležna državna tijela nisu uspjela ostvariti proklamirane zadaće. Zatražio je ujedno i od državnog tajnika da obavijesti javnost o razlozima zbog kojih kasni donošenje Zakona o Alimentacijskom fondu, dodajući da će inzistirati na ovoj temi. Demokratičnost jednog društva ne mjeri se mehaničkim i statističkim podacima o postojanju i radu zakonskih tijela, već upravo po promicanju i zaštiti prava djece, upozorio je zastupnik Čehok pri kraju svog izlaganja. S deklaratornih i uopćenih ciljeva, potrebno je prijeći na konkretne mjere koje će na razini lokalne samouprave i središnje države biti od stvarne pomoći ugroženoj djeci.

Potrebna je suštinska pomoć, a ne deklaratorni potezi.

Za riječ se javio državni tajnik **Tomislav Ivić** koji je podsjetio da je i u uvodu napomenuo da se u ovom slučaju radi o tehničkim izmjenama rečenog zakona. Kroz podzakonske akte i pravilnik rješavat će se pitanja oko raspisivanja natječaja i sam postupak predlaganja kandidata. Da bi se pravilnik uopće mogao donijeti, potrebno je pristupiti izmjeni postojećeg zakonskog propisa. Odgovarajući na pitanja koja je postavila zastupnica Opačić, ocijenio je da nije korektno nazivati ovo ministarstvo kao virtualno. Ne mogu se prihvatiti ni ocjene o odgovornosti za slabosti sudova, a istovremeno se zaboravlja na čitav niz pokrenutih projekata. U ministarstvu se savjesno radi, zaključio je državni tajnik Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Za riječ se javila i zastupnica Milan-ka Opačić, najavljujući ispravak netočnog navoda. Naglasila je da zna kako sudovi nisu u njihovoj nadležnosti, ali je iz resornog ministarstva stigao propis

po kojemu se odgađa prenošenje obiteljsko-pravne problematike sa centara za obiteljsku skrb na obiteljske sudove. Trebalo je izvršiti pritisak kako bi obiteljski odjeli što prije započeli s radom, objasnila je zastupnica Opačić.

Za ispravak se javila i zastupnica **Ingrid Antičević–Marinović (SDP)** koja je potvrdila postojanje zastoja zbog prebacivanja poslova na nadležna sudska tijela. Ne treba zaboraviti ni činjenicu da je Ustavni sud skrenuo pozornost da se primopredaja poslova treba hitno obaviti.

Bolja zakonska zaštita od nasilnih djela koja su usmjerena protiv djeteta

U nastavku je zastupnica Ingrid Antičević–Marinović govorila o predloženom zakonskom tekstu. Slušajući uvodno izlaganje može se zaključiti kako se radi o izmjenama koje će unaprijediti promicanje prava djeteta, a navode se i deklaratorne odredbe na kojima počiva Opća deklaracija o pravima djeteta. Nakon perioda od 15 mjeseci od preuzimanja vlasti, netko se sjetio da u jednom zakonu koji ima svega 12 izvornih članaka, treba obaviti tehničke izmjene. Sve se to moglo obaviti u prvih mjesec dana, pa bi slijedom takve brzine trebalo čak šest mandata da se izmjene i poprave samo tehnički zakonski dijelovi, upozorila je zastupnica. Istovremeno se zaboravilo na stvarne napore kako bi se unaprijedila prava djeteta, a nisu zakonski uređeni ni postupci kažnjavanja za ubojice maloljetnika i djece. Udruga za zaštitu obitelji predlagala je da se ovi zločini rigorozno sankcioniraju kaznom doživotnog zatvora. Iako je u dva navrata mijenjan Kazneni zakon, ipak se nisu obavile najavljene promjene na ovom području, pa je izostala bolja kaznena zaštita od najnasilnijih djela. Odbijen je i SDP-ov prijedlog za smanjenje PDV-a na dječju opremu, obrazlažući kako će uslijediti porezne povlastice za obitelji s djecom. Ova Vlada trebala je već odavno predložiti i Zakon o medicinski potpomognutoj oplodnji, ali za sada ništa

od toga jer je zakon tajanstveno nestao, a Vlada nema svoj stav zbog kontradiktornih riječi i ocjena. Ujedno je ukinut i Zavod za zaštitu materinstva i mladeži, iako je cijelo desetljeće bio posvećen upravo ovim temama, a zaustavljen je i odgovarajući edukacijski program namijenjen školskoj mladeži. On je između ostalog trebao srušiti pojedine predrasude i ostvariti ravnopravnost spolova, počevši od najranije dobi. Podsjetila je na još neke mjere koje je svojedobno SDP predlagao na ovom polju, a vezano za izjednačavanje prava oko primanja porodne naknade. Na kraju je ocijenila da se predlažu rubne zakonske izmjene koje ne jamče bolju budućnost na ovom području.

Prije nastavka daljnjeg izlaganja, predsjedateljica je objasnila razloge zbog kojih se prijava zastupnika **Antuna Kapraljevića** koji će govoriti u ime Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a, našla na dnu pojedinačne rasprave. Radi se o propustu tehničke naravi. Zatim je ponovno dodatna objašnjenja dao državni tajnik **Ivić**.

Objasnio je okolnosti zbog kojih je došlo do određenog kašnjenja, a prenošenje nadležnosti je odgođeno zato što je pravosuđe u dva navrata tražilo da se odgodi primjena Zakona, budući da nisu stvorene sve pretpostavke i predradnje o preuzimanju tih predmeta. Za ispravak se javila i zastupnica Antičević – Marinović, ponavljajući da su iznijete ocjene netočne, te ponovila kronologiju oko donošenja navedenih zakonskih akata.

Zašto se kasni u donošenju podzakonskih akata?

Sada je riječ dobio zastupnik **Antun Kapraljević** koji je upoznao javnost sa stavovima Kluba zastupnika HNS/PGS-a. On se koncentrirao na iznošenje okolnosti o samom načinu donošenja predloženog zakonskog akta. Smatra da je riječ o tehničkim izmjenama koje kasne više od godinu dana, a sve je trebalo obaviti već na početku mandata ove Vlade. Podsjetio je i na pojedine naglaske koje je osobno, a u svezi

sa Zakonom svojedobno postavio na "Aktualnom satu".

Ukazao je na brojne posljedice do kojih dolazi zbog kašnjenja u donošenju podzakonskih akata, pitajući se za razloge opisanih propusta. Zbog navedenih stvari i propusta Vlade i nadležnih ministara, Hrvatski sabor nije mogao na vrijeme donijeti potrebne zakonske propise, upozorio je zastupnik Kapraljević, dodajući da je potrebno definirati roкове koji se moraju poštovati.

Demografska pitanja treba rješavati u cjelini

U nastavku pojedinačne rasprave govorila je zastupnica **Ruža Lelić (HDZ)** koja je uvodno istaknula da djeca predstavljaju najveći dar Božji. Nažalost, zbog poznatih demografskih okolnosti, sve je manji broj novorođenih, pa nam prijeti postupno izumiranje. Podsjetila je na projekcije radnih tijela UN-a, prema kojima će Republika Hrvatska već 2015. godine imati 143 tisuće stanovnika manje. Ovaj negativni trend nastavlja se i u daljnjim projekcijama, pa je potrebno rješavati brojna vezana i kompleksna pitanja. Radi se o potrebi rješavanja pitanja zaposlenosti žena, a istovremeno je potrebno osigurati i primjerene gospodarske, socijalne i društvene standarde kojima bi se zaustavio ovaj negativan demografski trend. I ona je govorila o slučajevima ugrožavanja djece, upozoravajući na slučajeve nasilja u medijima, školama i obitelji. Osobito je važno zaštititi krhka prava koja se narušavaju u medijima, a odnose se na sferu privatnosti života. Na ove je situacije upozorio i Odbor za prava djeteta UN-a, a naši su mediji to prenijeli u stidljivoj formi, tek nakon puna tri mjeseca. Analizirala je zatim standarde smještaja djece u domovima, zalažući se za olakšavanje propisa i prava kojima se normira usvajanje napuštene djece. Pohvalila je i aktualnu UNICEF-ovu akciju oko prava djeteta na obitelj, naglašavajući potrebu suradnje svih nadležnih tijela i ministarstava. Osobito je uspjela akcija oko pomoći slabovidnim učenicima i pokre-

tanje dječje radionice s kompjutorima i igraonicom koja će obilaziti ona mjesta koja imaju slabije tehničke mogućnosti. Potrebno je riješiti i sva zakonska pitanja oko početka rada Alimentacijskog fonda, te stalno promicati i štititi prava djeteta.

Hrvatska provodi međunarodne standarde i smjernice

Zatim je govorila **Karmela Caparin (HDZ)**. Podržala je najavljene nomotehničke promjene. Iako se radi o izmjenama tehničke naravi, zamjerila je zastupnici Ingrid Antičević – Marinović što je kritički govorila o cijelom Zakonu. Nagradom treba senzibilizirati javnost kako bi se što bolje promicala prava djeteta, koja proizlaze iz Konvencije koju je UN donio 1989. godine, a Republika Hrvatska usvojila još 1991. godine. Time smo se obvezali na provedbu međunarodnih standarda i potrebu da se domaći propisi usklade s međunarodnim normama i provođenjem zaštite prava djeteta i u praksi. Najvažniji dijelovi rečene Konvencije i govore o tome da sva djeca imaju jednaka prava, navodeći pravo na slobodu mišljenja, privatnosti, informiranosti, zaštitu od zlostavljanja, te pravo na obrazovanje i zdravstvenu zaštitu. Podsjetila je zatim na standarde i uvjete zaštite djece koja su približena javnosti na sam Svjetski dan oboljelih od raka, te na odjeke akcije "Svako dijete treba obitelj", koju je poduprlo i resorno ministarstvo.

Nagradom se i javnost senzibilizira na potrebu promicanja prava djeteta.

Govorila je o standardima i radu centara za socijalnu skrb i ostalim institucionalnim oblicima zaštite, ponavljajući da je potrebno olakšati oduzimanje roditeljskog prava onima koji ne brinu o vlastitom potomstvu, te istovremeno olakšati usvajanje napuštene djece.

Republika Hrvatska preuzela je sve odgovornosti koje proizlaze iz Konvencije, a odnose se na njezino provođenje, te obvezu izmjene i prilagodbe postojećih zakona i akata u skladu s međunarodnim standardima. Upozorila je da treba ojačati zaštitu djece od zlostavljanja, te na potrebu prevencije zbog zlorabe droge, nikotina i alkoholne ovisnosti. Iznijela je zatim i statističke podatke vezane uz kaznena djela na štetu maloljetnika, upozoravajući da je samo prošle godine prijavljeno čak 4624 takvih djela. Pohvalila je što raste osjećaj odgovornosti, a odlučnije reagira i nadležno pravobraniteljstvo. Dobro je što se javno osuđuju i djela nasilja nad djecom. Nagrada za promicanje prava djeteta, namijenjena je svakome tko uistinu skrbi za dobrobit djece i unapređuje njihovo pravo i dostojanstvo. Smatra da se radi o zajedničkoj zadaći koja nadmašuje same nomotehničke norme, već traži dokazivanje i djelovanje u svakodnevicu.

Slijedeća je u raspravi sudjelovala zastupnica **Lucija Čikeš (HDZ)** koja je uvodno podržala donošenje Zakona o nagradi za promicanje prava djeteta. Svaka nagrada predstavlja priznanje, ali i još veću obvezu za samog primaatelja ili ustanovu. Zbog odviše kritičkih riječi koje su se čule tijekom rasprave, potrebno je podsjetiti da je ovaj Zakon donesen 3. lipnja 2003. godine, a potpisao ga je tadašnji predsjednik Sabora, gospodin **Zlatko Tomčić**. Prema tome, radi se o zakonu kojega je donijela koalicijska Vlada, pa je dvojbeno zbog čega su iznijete tako teške ocjene i negiranja.

Mi se ovdje nalazimo kako bi promicali prava djeteta, pa ne treba napadati predložene nomotehničke izmjene. Takav pristup nije konstruktivan jer se obezvređuje vlastiti rad, a stvara se i zabuna u javnosti, zaključila je zastupnica Čikeš. Sada se za repliku javio zastupnik **Zvonimir Mršić (SDP)** koji je zamjerio što se u raspravi govori o "vašim" i "našim" zakonima. Sve je zakone donio Hrvatski sabor pa jednako vrijedi za sve, bez obzira na sam stav prilikom glasovanja. Na ove je primje-

dbe odgovorila zastupnica Čikeš koja je istaknula da je napomenula da je rečeni zakonski akt donesen u vrijeme kada je većinu imala tadašnja koalicija stranaka. Bez obzira na ove okolnosti, sada se napada ovaj zakonski propis iako za to nije bilo razloga budući da se radi o izmjenama nomotehničke naravi. Ne radi se o "našem" ili "vašem" zakonu, već o aktu koji je donesen u navedeno vrijeme koalicijske vlasti.

Za ispravak netočnog navoda javila se i zastupnica **Milanka Opačić** koja je napomenula da nije točno kako sadašnja opozicija negira vlastiti rad. Navedeno je da se radi o petom prijedlogu nadležnog Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti kojim se "mijenjaju brojke i slova", pa je krajnje vrijeme da se započne s ozbiljnim poslom u resornom ministarstvu.

Dosljednija zaštita djece s invaliditetom

Slijedeća je govorila zastupnica **Vesna Škulić (SDP)** upozorivši na potrebu ozbiljnije zaštite one djece koja imaju utvrđeni invaliditet ili poteškoće u razvoju. Podsjetila je kako se navedena Konvencija odnosi na prava djece koja su seksualno zlostavljana, prisiljena na iscrpljujući rad ili podvrgnuta ostalim oblicima nasilja. Kod nas se nije demonstrirala veća pozornost prema kršenju prava one djece koja imaju poteškoće u razvoju, a veliki broj slučajeva zlostavljanja uopće se ne otkriva i ne dospjeva u javnost. Ova su djeca u pravilu izložena elementarnim zlorabama i zanemarivanju njihovih prava. Njih se ne shvaća ozbiljno i ona se ne mogu potužiti na slučajeve kada su zanemarena ili zlostavljana, jer im nisu dostupne informacije ni pravo na privatnost i tjelesni integritet. Nažalost, u predloženom se zakonu govori samo o tehničkim izmjenama. Ne govori se o slučajevima zanemarivanja i izopćavanja u javnim zdravstvenim i odgojnim institucijama, kao ni o narušavanju prava prilikom izbora zanimanja. Citirajući fragmente iz književnog djela koji govore o jednakim pravima zdrave i djece s poteškoćama

ma u razvoju, založila se za to da svako rođeno dijete bude prihvaćeno kao dar.

Predloženim izmjenama uklanjanju se samo sporedni problemi.

Uslijedila su dva ispravka netočnog navoda. Prvo je zastupnica Caparin ocijenila da se uz više netočnih navoda, osobito izdvaja onaj o slabom liječničkom zbrinjavanju pojedine djece. Sami liječnici nemaju nikakve ingerencije u slučaju postupka o zbrinjavanju djece, a svi mi koji smo položili Hipokratovu zakletvu, rigorozno se pridržavamo njenih načela i vrijednosti. Zastupnica Lucija Čikeš utvrdila je pak da su joj poznati svi naponi koje ulažu pedijatri, ginekolozi i neonatolozi prilikom skrbi onoga djeteta koje se rodi s poteškoćama u razvoju.

Ljudska se prava potvrđuju u svakodnevici

Slijedeća se za riječ javila zastupnica **Ljubica Brdarić (SDP)** koja je upozorila da se predloženim izmjenama ipak uklanjaju sporedni problemi. Podupire sam čin diobe nagrada za promicanje prava djeteta, ali problemi se neće riješiti provedbom deklaratornih zakonskih odredbi. I ona je upozorila na brojne probleme koji utječu na već opisanu lošu demografsku situaciju u Republici Hrvatskoj. Uz broj stanovnika, važan je i osjećaj kvalitete životom i postojeći standardi, te način rješavanja problema. Uz pitanja mreže dječjih vrtića, jaslica i školskih institucija, važno je rješavati i pitanja oko samog standarda prijevoza, prava majki na zdrav dom, fizičku sigurnost, te na zdrav emotivni život čitave obitelji i djeteta. Ljudska je prava potrebno potvrđivati u svakodnevici koja nas nažalost izvještava i o brojnim negativnim primjerima kršenje proklamiranih prava.

Pojedini slučajevi seksualnog zlostavljanja nerijetko se zanemaruju i nastoje zataškati, a neprihvatljivi su i pojedini slučajevi kažnjavanja djece u osnovnim

školama. Imamo situaciju da su u nekim školama djeca natjerana od nastavnika da pljuju po drugoj kažnjenoj djeci. To je ponižavanje ljudske osobe, pa treba voditi računa da se ovakve situacije one-moguće, a najslabiji akteri zaštite od svih oblika i vrsta nasilja, zaključila je zastupnica Brdarić.

Zastupnica **Jelena Pavičić–Vukičević (SDP)** smatra da su predložene izmjenе formalne naravi budući da se radi o izmjeni djelokruga rada pojedinih ministarstava. Međutim, i to je dobra prilika da se povede rasprava o pravima naše djece i o zaštiti proklamiranih vrijednosti na ovom području. Uloga države, civilnih udruga i jedinica lokalne samouprave doista je nezaobilazna etapa koja se mora svestrano razmotriti i provesti u svim svojim segmentima, od deklarativne podrške do realizacije i stvarne zaštite. Dijete ima pravo na obiteljsku zaštitu i materijalnu sigurnost, zdravstvenu skrb i obrazovanje, ali i na ono najvažnije – obiteljsku ljubav i pravo na igru i izražavanje mišljenja i slobode. Međutim, stanje u Hrvatskoj ne prati ove standarde, pa smo tako svjedoci formiranja obiteljskih sudova i problema oko naplate alimentacije. Iako su svojedobno već bila osigurana materijalna sredstva, porođiljne naknade nisu povećane, a jedino je zapravo bivša Vlada imala hrabrosti i proširila krug primateljica porođiljnih naknada na nezaposlene majke, majke obrtnice, samostalna zanimanja, kao i na one koje se nalaze na redovitom školovanju.

Upozorila je da je svojedobno odbijen prijedlog SDP-a da se delimitiraju porođiljne naknade, a nema govora niti o uvođenju nulte stope PDV-a na hranu i dječje potrepštine. Govorila je zatim o pojedinim segmentima provedbe i isplate dječjeg doplatka, ističući stimulativne zahvate koja su po tom pitanju uređena na nivou Grada Zagreba. Upozorila je i na slučajeve ugrožavanja prava djece s invaliditetom, budući da teško pronalaze udomitelje, a ona koja ostaju u domovima nerijetko su prepuštena sama sebi nakon navršavanja punoljetnosti. Neke jedinice lokalne samouprave dodjeljuju im stambeni prostor,

ali radi se samo o korisnim parcijalnim potezima. Činjenica je da neke jedinice lokalne samouprave imaju proračunskih sredstava kojima mogu pomoći takvoj djeci i mladeži, ali druge su zbog siromaštva nemoćne po tom pitanju. Ukupno uzevši, radi se o nepravednom pristupu jer se prava i obveze rješavaju na neujednačen način, što predstavlja izvor patnje i trauma za pojedinu djecu. Govoreći o samim nagradama, istaknula je da najveću nagradu može pokloniti zadovoljno dijete sa svojim smiješkom i srećom. Država treba preuzeti najveće breme oko skrbi za djecu, jer su do sada najviše osjećaja pokazale upravo jedinice lokalne, odnosno regionalne samouprave, zaključila je zastupnica **Pavičić–Vukičević**.

Za ispravak navoda javila se zastupnica **Karmela Caparin**, ispravljajući netočan navod da ministrica Jadranka Kosor nije povećala porođiljne naknade. Ujedno je podsjetila na činjenicu da je koalicijska vlast 2000. godine ukinula brojne subvencije koje je ovo ministarstvo dolaskom na vlast vratilo natrag. Slijedeći se za raspravu javio zastupnik **Zvonimir Mršić (SDP)** koji je potvrdio da se ne bi trebalo raspravljati oko najavljenih nomotehničkih promjena. Međutim, dobro je da imamo ovaj zakon i da se nagrađuju osobe koje pokazuju izuzetnu skrb za brigu i prava djeteta, pa nije loše što se i u raspravi ukazuju pojedini pozitivni ili manje pozitivni primjeri i situacije. Bilo bi dobro da se otvorila tematska rasprava o pravu djeteta, pa da se uvjerimo kako stojimo u pogledu realizacije prihvaćenih zakonskih odredbi i normi.

Zaštita napuštene i djece u domovima

Zastupnik Mršić govorio je zatim o pravima djece koja žive bez odgovarajuće obiteljske i roditeljske skrbi. Danas imamo oko 2500 djece koja su smještena kod udomitelja, a oko 1500 ih se nalazi po institucijama.

Govorio je o okolnostima koje su trebale rezultirati projektom zatvaranja Dječjeg doma "Svitanje" u Koprivni-

ci. Prema tom projektu, djecu je trebalo razmjestiti po udomiteljskim obiteljima, a taj objekt vratiti Crkvi. Zalaganjem lokalne zajednice ova je akcija ipak spriječena, a ta su djeca i dalje sretno smještena u domu "Svitanje" u Koprivnici. Upozorio je da udomiteljske obitelji imaju pravo na povećanje nadoknade koja trenutno iznosi 1600 kuna po udomljenom djetetu. Istovremeno se za smještaj djece u institucijama odvaja iznos između 4500 do 11.000 kuna pa je razumljivo da postoji želja obitelji da se razriješe ovakvi rasponi. Osim toga, ima i drugih pitanja, poput prava na besplatne školske udžbenike, naknadu za odjeću i obuću, te neka druga prava. Ova pitanja obitelji su željele raspraviti zajedno s nadležnim ministarstvom, ali nisu uspjeli ishoditi odgovore na svoje probleme i pitanja. Potrebno je povisiti sadašnji iznos za obitelji udomitelja, te sustavno riješiti skrb o djeci koja navršavaju 18 godina života. Ona djeca koja se nalaze u domovima, nakon punolje-

tnosti su suočena s praktičkim izbacivanjem na ulicu, a samo neke jedinice samouprave imaju mogućnosti da im osiguraju stambenu situaciju. Naveo je ujedno pozitivne primjere iz Splita i Zagreba, te upozorio na humanitarne potrebe koje prate skupljanje izgradnje sretne kuće u Slavonskom Brodu.

Treba povećati novčane nadoknade udomiteljima kada je dijete smješteno u drugu obitelj.

Važno je osigurati međunarodne standarde označavanja svih rodilišta sa UNICEFO-vim znakom "Beby friendly hospital", a svi roditelji koji to žele, trebali bi biti prisutni pri porodu djeteta. Mladim majkama treba omogućiti sve pogodnosti, uključujući i prisutnost u bolnici u slučaju djetetove bolesti i hospitaliziranja. Važno je definirati opće standarde prilikom školovanja

djece, osigurati pravo na besplatne školske udžbenike, urediti primjerene sanitarne prostorije, zajamčiti zdravu vodu i ostale elementarne potrebe. Na kraju se založio da se osigura isplata novčanih iznosa koji su određeni alimentacijama, upozoravajući da se aljkavom provedbom zakonskih akata kažnjavaju i dijete i majka. Predsjedavajuća je zatim konstatirala da se izlaganjem zastupnika Mršića iscrpila lista prijavljenih zastupnika za raspravu po ovoj točki dnevnog reda.

Zaključila je prijedpodnevnju raspravu najavljujući nastavak rada nakon stanke.

U nastavku rada pristupilo se glasanju, a predsjedavajući je podsjetio da se primjenjuje procedura o hitnom postupku. Nakon brojenja glasova konstatirao je da je Zakon o nagradi za promicanje prava djeteta donesen većinom glasova: 99 glasova "za", 7 "suzdržanih" i 3 glasa "protiv".

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA ZAKONA O PRIZNAVANJU SVOJTI ŠUMSKOG DRVEĆA I GRMLJA; PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ŠUMSKOM SJEMENU I ŠUMSKIM SADNICAMA

Nadzor šumarske inspekcije

Predlagatelj je Vlada Republike Hrvatske. Zastupnici su o prijedlozima proveli objedinjenu raspravu, a podržana je primjena hitnog postupka poradi opravdanih gospodarskih razloga. Većinom glasova Hrvatski sabor usvojio je oba zakonska prijedloga, u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanima Odbora za zakonodavstvo i naknadno podnesenim amandmanima Vlade RH.

Predmetnim zakonima stvorit će se zakonske pretpostavke za nadzor šumarske inspekcije koja je sukladno Zakonu o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave ustrojena u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva.

O PRIJEDLOZIMA

Predložene izmjene Zakona o priznavanju svojti šumskog drveća i grmlja izrađene su kako bi se stvorile zakonske pretpostavke za nadzor šumarske inspekcije koja je ustrojena u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva u dijelu koji se odnosi na priznavanje svojti šumskog drveća i grmlja, budući da je Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave propisano da Ministarstvo obavlja inspekcijske poslove koji se odnose na šumarstvo.

Predložene izmjene i dopune Zakona o šumskom sjemenu i šumskim sadnicama izrađene su kako bi se stvorile zakonske pretpostavke za nadzor šumarske inspe-

kcije koja je ustrojena u Ministarstvu u dijelu koji se odnosi na šumsko sjeme i šumske sadnice.

Novim ustrojem i djelokrugom Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva šumarska inspekcija se vratila ponovno pod okrilje Ministarstva.

Prijedlogom ovih zakona predviđen je oblik ustroja inspekcije i inspekcijski nadzor koji je usklađen s postojećim stanjem preuzete inspekcije, očekivanim promjenama u području nadzora i drugim zakonima.

Donošenje ovih zakona predlaže se po hitnom postupku radi mogućnosti nadzora šumarske inspekcije u Ministarstvu, što po Poslovniku Hrvatskog sabora predstavlja opravdane gospodarske razloge.

RADNA TIJELA

Odbor za poljoprivredu i šumarstvo raspravio je oba prijedloga zakona u svojstvu matičnog radnog tijela, te je podržao prijedlog predlagatelja o primjeni hitnog postupka u njihovom donošenju.

Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja, Odbor je u raspravi podržao donošenje navedenih Zakona, budući da će isti stvoriti zakonske pretpostavke za nadzor šumarske inspekcije koja je sukladno Zakonu o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave ustrojena u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva.

Temeljem provedene rasprave Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje Zakona o izmjenama Zakona o priznavanju svojiti šumskog drveća i grmlja.

U raspravi o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumskom sjemenu i šumskim sadnicama izneseno je mišljenje da ovaj Zakon nije potrebno opterećivati odredbama članka 66a. i 66b. budući da su uvjeti za obavljanje poslova šumarskog inspektora i državnog šumarskog inspektora već propisani Zakonom o šumama. Također je ukazano da poslovi šumarskog inspektora i državnog šumarskog inspektora u dijelu koji se odnosi na nadzor proizvodnje, uporabu i dorade šumskog sjemena nisu u dovoljnoj mjeri jasni (čl. 66c. i d.).

Temeljem provedene rasprave Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumskom sjemenu i šumskim sadnicama.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje Zakona o izmjenama Zakona o priznavanju svojiti šumskog drveća

i grmlja i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se ovaj Zakon donese po hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor nema primjedaba.

Odbor također podupire donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumskom sjemenu i šumskim sadnicama i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se ovaj Zakon donese po hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor je podnio dva amandmana kojima se nomotehnički uređuje izričaj.

RASPRAVA

Šume i šumska zemljišta - 45% površine Republike Hrvatske

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Mato Štimac (HDZ)**. Podsjetio je da je Hrvatski sabor u srpnju 2003. godine donio Zakon o priznavanju svojiti šumskog drveća i grmlja koji je usuglašen sa smjernicom EU, a time je stvoren zakonski okvir za reguliranje priznavanja svojiti šumskog bilja prema međunarodnim standardima.

Poslove šumarske inspekcije provodit će šumarski inspektori u područnim jedinicama ministarstva kao inspeksijski nadzor u prvom stupnju i državni inspektori ministarstva kao inspeksijski nadzor drugog stupnja.

Rekao je da Hrvatska raspolaže značajnim šumskim bogatstvom, šume i šumska zemljišta zauzimaju oko 45% ukupne površine RH. Gospodarenje šumama obuhvaća jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju šuma i u okviru proširene reprodukcije u plantažama i šumskim kulturama vrlo intenzivno se uzgaja selekcionirani i reproduksijski materijal listača i četinjača. Procjenjuje se da postoji dosta površina koje su interesantne za pošumljavanje, za osnivanje nasada od selekcioniranih

klonova topola i stablastih vrba posebno su pogodni uvjeti na području hrvatskog Podunavlja i Baranje, a vrlo uspješnim su se pokazale nove selekcije stablastih vrba na području Posavine kao predkulture u obnovi vrijednih vrsta listača kao što su hrast lužnjak i poljski jasen.

Cilj je šumarske struke da se u proizvodnju uvedu i druge interesantne vrste kako bi se poboljšao fond u našim šumama. Naše šumarstvo raspolaže s više desetaka selekcioniranih klonova topola i vrba koje pripadaju različitim selekcijama domaćih i udomaćenih vrsta i njihovih hibrida, objašnjava zastupnik. Za potrebe urbanog šumarstva i hortikulture postoji velik broj kultivara domaćih i uvezenih vrsta listača i četinjača.

U hrvatskom šumarstvu na znanstvenoj osnovi mnogo se radi na unapređenju šumskog sjemenarstva u cilju poboljšanja rasadničarske proizvodnje i podizanja kulture i plantaža. U tom cilju osnovano je više klonskih sjemenskih plantaža različitih autohtonih vrsta šumskog drveća.

Donošenjem predloženog zakona propisali su se postupci priznavanja novostvorenih svojiti domaćeg i stranog podrijetla, a omogućuje se i veći angažman znanosti u stručno proizvodnom i oplemenjivačkom radu. Izbor većeg broja svojiti omogućava stvaranje najpovoljnijih smjesa čime se može uspješno koristiti u ekološki različitim staništima na području naših šuma, ističe Štimac.

Novim ustrojem i djelokrugom Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva šumarska inspekcija se vratila ponovno pod okrilje Ministarstva. Dosadašnjim zakonom je regulirano da inspeksijski nadzor nad provedbom ovog zakona provodi gospodarska inspekcija u skladu sa Zakonom o državnom inspektoratu, dok se ovim Prijedlogom izmjena zakona regulira da poslove obavljaju državni i šumarski inspektori u Ministarstvu. Ovim se stvaraju zakonski uvjeti za obavljanje inspeksijskih poslova iz ovog područja sukladno djelokrugu rada ministarstva. Klub zastupnika HDZ-a će podržati donošenje ovog zakona.

Propisani uvjeti za inspektore

Vladimir Kurečić (HDZ) osvrnuo se na Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumskom sjemenju i šumskim sadnicama. Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave propisano je da Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva obavlja inspekcijske poslove koji se odnose na šumarstvo, pa su stoga ove izmjene i dopune Zakona o šumskom sjemenju i šumskim sadnicama predložene kako bi se zakonski regulirao nadzor šumarske inspekcije koja je ustrojena u Ministarstvu.

Naglasio je da je cilj uspostava reda u području proizvodnje, gospodarenja, uporabe, a dijelom i prometa šumskim sjemenom i šumskim sadnicama pri pošumljavanju i obnovi šuma, kao i proizvodnji, prometu i uporabi šumskog sjemena i sadnica za druge svrhe, npr. urbano šumarstvo, proizvodnja božićnih drvaca i slično.

Upravni nadzor nad provedbom ovog zakona i nižih propisa obavljat će ministarstvo, a inspekcijski nadzor obavljat će šumarska inspekcija Ministarstva. Inspekcijski nadzor u području prometa sjemenom i sadnicama obavljat će državni inspektorat sukladno posebnom zakonu.

Poslove šumarske inspekcije provodit će šumarski inspektori u područnim jedinicama ministarstva kao inspekcijski nadzor u prvom stupnju i državni inspektori ministarstva kao inspekcijski nadzor drugog stupnja.

U ovom prijedlogu izmjena i dopuna zakona propisuju se uvjeti koje inspektori na obje razine moraju zadovoljavati, tako da osim šumarskog fakulteta – smjer šumarstvo i položenog državnog stručnog ispita, moraju imati i tri, odnosno deset godina radnog staža u struci. Nadalje, obvezuje se ministar da propiše program posebnog dijela državnog stručnog ispita.

U Prijedlogu se taksativno u 11 točaka opisuju poslovi i obveze šumarskog inspektora, kao i u osam točaka poslovi i obveze državnog šumarskog inspektora koji osim ostalog nadzire rad šumar-

ske inspekcije u područnim uredima, rješava žalbe te razine, nadzire uporabu sjemena i sadnica iz uvoza, te podnosi zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka zbog povrede odredbi ovog zakona i ostalih propisa.

U predmetnom prijedlogu zakona opisan je način provedbe nadzora, uzimanje uzoraka radi analize, oduzimanje dokumentacije i predmeta, kao i novčane kazne kojima će se kazniti fizičke, odnosno pravne osobe u slučaju povredi zakona, odnosno prekršaja.

Ukratko, predloženim rješenjima izvršit će se usklađivanje sa Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave. "Nadležnostima šumarske inspekcije na obje razine stvorit će se uvjeti za uvođenje reda u proizvodnju, uporabu i promet šumskog sjemena i šumskih sadnica", zaključio je Kurečić.

Klub zastupnika HDZ-a stoga će i podržati Prijedlog zakona, kao i njegovu donošenje po hitnom postupku, s obzirom na to da se radi o opravdanim gospodarskim razlozima.

Gdje inspekcijske službe trebaju biti?

U ime **Kluba zastupnika HSP-a** govorio je **Pero Kovačević (HSP)**. Podsjetio je da je važeći Zakon o ustrojstvu središnjih tijela državne uprave i državnih upravnih organizacija donesen 22.12.2003. godine, na drugoj sjednici nakon konstituiranja ovog saziva Sabora. Tada je inspekcija prešla u nadležnost Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, što u Klubu zastupnika HSP-a ne drže dobrim rješenjem. Zastupnik postavlja pitanja poradi čega se toliko dugo od donošenja gore navedenog zakona čekalo s izmjenama i dopunama zakona koji su predmet današnje rasprave, naime, prošlo je godinu dana i tri mjeseca.

Napokon, Klub zastupnika HSP-a mišljenja je da nisu ponuđena najbolja rješenja u ovim prijedlozima, pogotovo postupanja inspektora u smislu utvrđivanja činjeničnog stanja, izrade zapisnika, donošenja rješenja, poduzimanja drugih

mjera, za koja smatraju da su bolje i na odgovarajući način riješena u Zakonu o državnom inspektoratu.

Osnovno pitanje je gdje inspekcijske službe trebaju biti. "Inspekcijske službe, ako se hoćemo boriti protiv korupcije, protiv nepotizma i svih drugih oblika moraju biti izdvojene iz ministarstva i vezane uz premijera države", kako bi predsjednik Vlade u svakom trenutku mogao znati pravo stanje u određenom području. Zastupnik naglašava da je nadležnost ministarstva praćenje stanja u određenom području i upravni nadzor, te je mišljenja da se ovakvim rješenjima stvara plodno tlo za korupciju. To je i osnovni razlog poradi kojeg Klub zastupnika HSP-a neće podržati ove prijedloge zakona.

Prijedlozi zakona kasne više od godinu dana

U ime **Kluba zastupnika HSS-a** govorio je **Željko Ledinski (HSS)**. Slaže se s većinom navoda iz izlaganja Pere Kovačevića. I on napominje da su ovi zakonski prijedlozi na saborskim klupama trebali biti prije godinu dana. "U tom dijelu Klub zastupnika HSS-a stalno protestira protiv takvog načina rada da se određena ustrojstva ne mogu napraviti u određenom vremenu".

Osnovno pitanje je gdje inspekcijske službe trebaju biti. "Inspekcijske službe, ako se hoćemo boriti protiv korupcije, protiv nepotizma i svih drugih oblika moraju biti izdvojene iz ministarstva i vezane uz premijera države.

Što se tiče djelokruga inspekcije i inspekcijskih službi, Klub zastupnika HSS-a se zalagao da se šumarska i lovna inspekcija nađe u resornom ministarstvu, te i dalje smatraju da to nije loše rješenje. No, Ledinski se slaže s Kovačevićem da se ne mogu istovreme-

no obnašati funkcije predsjednika Nadzornog odbora "Hrvatskih šuma" i državnog tajnika u Ministarstvu poljoprivrede, nakon ustrojavanja šumarske inspekcije, pogotovo u situaciji kada je Skupština "Hrvatskih šuma" veći dio ovlasti iz svog djelokruga prebacila na Nadzorni odbor poduzeća. Klub će podržati ove zakone, ali upućuju apel da se ovakve situacije više ne ponavljaju.

Stalno izmjene i dopune

U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a govorio je **Željko Kurtov (HNS)**. Rekao je da su prijedlozi izmjena i dopuna navedenih zakona tehničke naravi, a posljedice su vraćanja šumarskih inspekcija iz državnog inspektorata u ponovo ustrojenu šumarsku inspekciju u resornom ministarstvu. Nedavnim Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o šumama iz 11. mjeseca 2004. godine propisani su uvjeti koje moraju ispunjavati osobe da bi mogle obavljati poslove šumarskog inspektora. "Mislim da ovo ne može biti predmet izmjena i dopuna Zakona o šumskom sjemenu i šumskim sadnicama gdje se ponovo utvrđuju uvjeti za obavljanje poslova šumskog inspektora, članci 66a. i 66b. Prijedloga izmjena".

Mišljenja je da bi u Zakonu o šumama temeljem kojeg je osnovana i definirana šumarska inspekcija trebalo proširiti njenu nadležnost i na poslove definirane ovim zakonima.

"Zanimljivo je da u Prijedlogu izmjena i dopuna Zakona o priznavanju svojti šumskog sjemena odredbe o šumarskim inspektorima nisu navedene kao u drugom prijedlogu". Napominje da

je Zakon o priznavanju svojti šumskog sjemena ne tako davno donesen i da je usklađen s propisima iz tog područja u EU.

U svakom slučaju, drži nužno donijeti novi Zakon o šumskom reprodukcijском materijalu, sjemenu i sadnicama koji mora biti usklađen s propisima u EU, a prema informacijama iz Ministarstva imenovano je povjerenstvo za izradu tog novog zakona s rokom 1. svibnja.

"Zbog brzopletosti ljudi u resornom ministarstvu imamo gotovo na svakoj sjednici izmjene i dopune zakona iz područja šumarstva kojima se popravljaju propušteno ili loše i nestručno odrađeni posao, kao s odbačenim prijedlogom o lovstvu".

Klub zastupnika HNS-a stoga predlaže da zakoni koji se predlažu budu što konkretniji i precizniji i da ne dolazi do izmjena na svakoj saborskoj sjednici.

Ovime je zaključena rasprava.

AMANDMANI VLADE

Vlada RH na Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumskom sjemenu i šumskim sadnicama, te na Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o priznavanju svojti šumskog drveća i grmlja podnijela je amandmane kojima se nomotehnički uređuje izričaj.

IZJAŠNJAVANJE O AMANDMANIMA I GLASOVANJE

Na Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o priznavanju svojti šum-

skog drveća i grmlja Vlada RH poslala je roka podnijela je amandman da se u članku 2. riječ: "odnosno" zamjenjuje riječju: "i", pa su zastupnici prvotno većinom glasova prihvatili da se o njemu raspravlja. Kako se nitko nije javio za raspravu, uslijedilo je izjašnjavanje o amandmanu, kojeg su zastupnici prihvatili većinom glasova.

Potom su većinom glasova, sa 91 glasom "za", 9 "suzdržanih" i 3 "protiv" prihvatili Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o priznavanju svojti šumskog drveća i grmlja, zajedno s prihvaćenim amandmanom.

Zastupnici su se zatim očitovali hoće li raspravljati i glasovati o amandmanima Vlade RH na Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumskom sjemenu i šumskim sadnicama kojima se nomotehnički uređuje tekst, a koje je Vlada podnijela poslije roka. Većinom glasova zastupnici su prihvatili raspravu o amandmanima Vlade, međutim, kako nije bilo zainteresiranih za raspravu, uslijedilo je glasovanje kojim su amandmani prihvaćeni.

Potom je državni tajnik Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, **Josip Bartolčić** u ime predlagatelja, Vlade RH, prihvatio amandmane Odbora za zakonodavstvo, koji time postaju sastavni dio Zakona.

Konačno, uslijedilo je glasovanje o tekstu Konačnog prijedloga zakona. Zastupnici su sa 101 glasom "za", 2 "suzdržana" i 4 "protiv" donijeli Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o šumskom sjemenu i šumskim sadnicama, u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

S.Š.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAŠTITI OD POŽARA

Brže do potrebnih dozvola

Hrvatski je sabor nakon rasprave donio Zakon o izmjenama i dopunama

Zakona o zaštiti od požara, predlagatelj Vlade RH.

Njime se prije svega Zakon o zaštiti od požara usklađuje sa Zakonom o gra-

dnji u dijelu koji se odnosi na postupke vezane uz prostorno uređenje i gradnje tj. donošenje dokumenata prostornog uređenja te izdavanja lokacijske, građevinske i uporabne dozvole.

O Prijedlogu ovog zakona pisali smo u "Izvjješćima", broj 396, od 24. IX. 2004, na strani 3, pod naslovom: "Pooštravanje kazni za izazivanje požara".

O PRIJEDLOGU

Ovdje ćemo stoga prikazati razlike koje su u Konačnom prijedlogu ovog zakona nastale u odnosu na tekst Prijedloga zakona u prvom čitanju jer su uvažena neka stajališta i promišljanja iznesena tijekom prvog čitanja.

Tako je uvažen prijedlog zastupnika Mate Brletića u ime Kluba zastupnika DC-HSLS-a da se novim člankom u cijelom tekstu zakona briše riječ "kotar" jer ona ne odgovara propisima prema teritorijalnom ustroju RH. Konačni prijedlog usklađen je i s u međuvremenu donesenim izmjenama i dopunama Zakona o gradnji na što je upozorio saborski Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša.

Predlagatelj je u članku 3. važećeg Zakona o zaštiti od požara promijenio stavak 5. na način da je postupak donošenja godišnjeg programa aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara od interesa za RH usklađen s promjenama nastalim novim Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave i Zakonom o zaštiti i spašavanju, navodi predlagatelj.

Uz druge prihvaćene primjedbe prihvaćen je i prijedlog mr.sc. Mate Arlovića (SDP) da se umjesto propisane kazne zatvora od 60 dana za osobu koja izazove požar propiše kazna zatvora u rasponu od 30 do 60 dana.

Predlagatelj je uz ponuđeni Konačni prijedlog dao i obrazloženje zašto neke prijedloge i mišljenja nije prihvatio te da će neke uzeti u obzir pri izradi prijedloga novog zakona o zaštiti od požara.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona a na Konačni

prijedlog podnio je amandman (članak 22. stavak 1. –Prijelazne i završne odredbe) koji precizira početak njihove primjene.

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost nakon rasprave jednoglasno je odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje ovog zakona.

RASPRAVA

Na sjednici Hrvatskoga sabora predloženi zakon obrazložio je državni tajnik Ministarstva **Ivica Buconjić**. Iznio je najbitnije izmjene do kojih je došlo u ovom Konačnom prijedlogu u odnosu na Prijedlog zakona kao plod intervencija ili inicijative pojedinih klubova zastupnika, zastupnika ili saborskih odbora.

Prihvaćene bitne primjedbe

U raspravi koja je uslijedila **Šime Lučin (SDP)** izvijestio je da će Klub zastupnika SDP-a prihvatiti ovaj zakonski prijedlog i za njega glasovati jer je predlagatelj prihvatio bitne primjedbe iz prvog čitanja koje znatno pridonose da ovaj zakonski prijedlog bude bolji nego što je bio u prvom čitanju. Raduje nas i da je predlagatelj najavio da će neke primjedbe iz prvog čitanja uzeti u obzir pri izradi najavljenoga novog zakona o zaštiti od požara.

Jednom riječju ovo područje zahtijeva cjelovito i jedinstveno rješenje. A upravo je sada vrijeme kroz legislativu doći do rješenja koja će objediniti sve sudionike u ovom poslu.

Dobro je da su prihvaćeni prijedlozi koji daju određene mogućnosti da se u malim urbanim centrima, u starijim gradskim jezgrama može postupati posebno odnosno odstupiti od određenih uvjeta.

Pri pisanju novog zakona ipak bi trebalo voditi računa o skraćanju roka za izdavanje suglasnosti o usklađenosti

glavnog projekta s uvjetima zaštite od požara.

Ante Markov (HSS) govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a rekao je da će taj Klub podržati ovaj predloženi zakon. Ovaj Klub već u prvom čitanju govori da bi možda bilo bolje da se ova zakonska regulativa riješi cjelovito, a da ovakvi zakoni prije svega trebaju imati preventivni, a ne kurativni karakter, naglasio je te naveo neke manjkavosti predloženog zakona koje bi se još uvijek mogle značajno popraviti. Za raspravu je odredba (članak 1. stavak 2.) da je svaka osoba dužna voditi računa da ne izazove požar (što otprilike znači da je svaka osoba dužna poštovati zakon) pa se mogu drugačije urediti određene obveze. Tu je i primjedba da, kad se želi navesti na koje se tijelo odnose određeni postupci, stalno govori o mjesnoj nadležnosti policijske uprave odnosno MUP-a, a ako dođe do promjene tog naziva dovest će se i ovaj zakon u pitanje. Zašto se stoga ne bi stavila nadležnost ustrojstvene jedinice MUP-a, kaže.

Teško je govoriti o Zakonu o zaštiti od požara a ne spomenuti instituciju koja je od 1.1. ove godine trebala početi djelovati a koja je temeljem Zakona o zaštiti i spašavanju trebala preuzeti ingerencije, koordinaciju i ukupno djelovanje u smislu zaštite i spašavanja. Nažalost, još nisu imenovani svi dužnosnici državne uprave za zaštitu i spašavanje i trebalo bi čim prije poraditi i operativno dovesti u sklad državnu upravu za zaštitu i spašavanje koja kao krovna organizacija treba biti voditeljica i stvoriti sve one preventivne karaktere koji proizlaze iz ovog i ostalih zakona. Isto tako prošle godine je naznačeno da će se donijeti novi zakon o vatrogastvu koji bi trebao pomiriti i kvalitetnije napraviti odnos između dobrovoljnih vatrogasnih društava, njihova financiranja i funkcioniranja, podsjetio je.

Jednom riječju ovo područje zahtijeva cjelovito i jedinstveno rješenje a upravo je sada vrijeme kroz legislativu doći do rješenja koja će sve sudionike u ovom poslu objediniti. Klub zastupnika HSS-a zalaže se za cjelovito i novu regulativu, pa i kroz državnu upravu za zašti-

tu i spašavanje, koja bi trebala rezultirati odgovornim sustavom koji će biti i služiti svojoj osnovnoj funkciji, rekao je među ostalim.

Ubrzan postupak izdavanja građevinske dozvole

Nikola Sopčić (HDZ) prenio je stajalište Kluba zastupnika HDZ-a koji će podržati predloženi zakon. Ovim izmjenama i dopunama bitno će se ubrzati sam postupak izdavanja građevinske dozvole jer će se ukupni postupak voditi samo u Uredu za graditeljstvo dok MUP sudjeluje samo kada je to propisano.

Precizno se definira prekršajna odgovornost izazivača požara pa će ovakva odredba pridonijeti da toga bude manje, rekao je, među ostalim, govoreći o predloženim zakonskim rješenjima.

I Klub zastupnika HNS/PGS-a podržat će predloženi zakon, rekao je **Srećko Ferenčak (HNS)**, a među navedenim razlozima za to je i onaj da će se ovim zakonskim izmjenama omogućiti kvalitetnije provođenje mjera zaštite od požara. Dopunjuju se i kaznene odredbe i pooštrene su kazne za izazivače požara.

Klub zastupnika IDS-a podržat će ovaj predloženi zakon jer smatra da se njegovim donošenjem naglašava preventiva kao osnovni oblik zaštite od požara, naveo je **Željko Pavlic (neovisni)**. Ovaj Klub zastupnika podržava uvođenje obveznog elaborata za zahtjevne građevine koje će smjeti izrađivati samo za to ovlašteni inženjer za zaštitu od požara kao kvalitetnije rješenje od postojećeg jer se daje mogućnost upravo struci da skrbi o projektiranju i gradnji objekta u tom dijelu, a ne kao dosad pravnoj osobi registriranoj za projektiranje. Podržava i pojačanu zaštitu naših nacionalnih parkova na način da se inspektorima zaštite prirode za nadzor mjera zaštite od požara u nacionalnim parkovima daju ovlaštiti inspektora zaštite od požara. Time će ojačati kontrola i nadzor u našim nacionalnim parkovima i parkovima prirode, a RH mora uvesti i druge mjere kako bi se naše prirodno bogatstvo zaista zaštitilo od požara.

Klub zastupnika IDS-a ujedno upozorava da nije prihvaćeno da se u ovom zakonu navede uloga vatrogasne zajednice. Stoga bi želio da se to nađe u najavljenom novom zakonu o zaštiti od požara na način da joj se pruži mogućnost da ima uvid u građevni elaborat. To iz čisto praktičnog razloga da mogu gasiti požar s osnovnim informacijama o tlocrtu građevine, načinu gradnje, nosivosti konstrukcije itd. Ovaj Klub ne prihvaća ni obrazloženje – nedovoljna stručnost i neposjedovanje potrebnog specifičnog znanja - uz koje je odbijen njegov prijedlog da u postupcima izdavanja lokacijske, građevinske i uporabne dozvole uz nadležnu policijsku upravu sudjeluju i nadležne vatrogasne postrojbe. To nije korektno prema članovima vatrogasnih postrojbi, to je potcjenjivanje i to bi se trebalo promijeniti u novom zakonu, rekao je zastupnik.

Klub zastupnika IDS-a ističe također da je Hrvatskoj potreban novi zakon o vatrogastvu i zaštiti kako bi se otklonile uočene teškoće u funkcioniranju sustava zaštite od požara u što se može ubrojiti neriješen status u financiranju vatrogasnih postrojbi i prije svega saznanje da je preventiva (potreban program) najbolji oblik zaštite od požara.

Pozitivan primjer za to je stanje u vatrogasnoj zajednici u Međimurskoj županiji u čiji sustav je uključeno 6397 članova od čega 1914 članova vatrogasne mladeži, rekao je, među ostalim.

U pojedinačnoj raspravi **Miroslav Korenika (SDP)** podupro je donošenje ovakvog zakona, posebno zato što je za izazivanje požara uvedena mogućnost izricanja zatvorskih kazni. Pitao je državnog tajnika ima li trenutno u sustavu državne uprave, unutar nadležnih policijskih uprava, osposobljenih kadrova da u propisanom roku od 30 dana izvrše svoju obvezu u pogledu elaborata. Zastupniku se čini da nema dovoljno stručnih ljudi, barem u većem dijelu policijskih uprava te je u vezi s tim predložio da se ti kadrovi ojačaju.

Niko Rebić (HDZ) smatra da bi ovaj zakonski prijedlog trebalo usvojiti. Njime se konačno jasno određuje uloga i način sudjelovanja Ministarstva unu-

tarnih poslova u postupku dobivanja odobrenja za gradnju objekata a i ubrzava postupak dobivanja građevinske dozvole. Usvajanjem ovog zakona bit će puno manje životnih i sigurnosnih problema našim građanima, rekao je, među ostalim.

Mirjana Brnadić (HDZ) pozdravlja što je na predloženi način, brže, jednostavnije i lakše, riješeno izdavanje određenih potvrda iz područja zaštite od požara što tišti mnoge građane kad trebaju ishoditi te dozvole.

Željko Nenadić (HDZ) također izražava zadovoljstvo predloženim zakonom i čestita Ministarstvu. Ponovio je da se ovime olakšava ishodovanje lokacijske, građevinske i uporabne dozvole i donošenje dokumenata prostornog uređenja gradova i općina. Smatrao je važnim i napomenuti da se donošenjem ovog zakona smanjuje posao inspekcijskim službama u domeni upravnih poslova čime im je ostalo dovoljno prostora za obavljanje inspekcijskih poslova. Prenio je i zadovoljstvo inspektora zaštite od požara koji su konačno dobili svoje mjesto u okviru Ministarstva, posebno važnom ocijenio dopunu kaznenih odredbi te pozdravio rješenje da će certifikate za one koji ne mogu raditi elaborate za zaštitu od požara izdavati Ministarstvo.

Važna prevencija

U petminutnoj raspravi u ime Kluba zastupnika HSP-a **Pero Kovačević (HSP)** izvijestio je da će ovaj Klub podržati predloženi zakon. No trebamo biti svjesni da je ovo mali dio i da se ovim izmjenama i dopunama neće baš puno postići iako će biti pomaka u odnosu na postojeće stanje. Mi odavno govorimo da moramo imati organizirani, učinkovit sustav zaštite i spašavanja, gdje su bitni informacijska baza, snage sredstva i učinkovit zapovjedni lanac.

Važna je prevencija, sustav civilne zaštite a i nužne su izmjene i dopune odnosno donošenje cjelovitog, novog zakona o zaštiti i spašavanju, rekao je, među ostalim.

U završnom osvrtu na raspravu državni tajnik **Ivica Buconjić** izrazio je zadovoljstvo za potporu ovom zakonu koju je izrazila većina zastupnika. Sigurno da će iznesene primjedbe naći svoje mjesto u novom zakonu

nu koji će na jednom mjestu konzistentnije regulirati područje zaštite od požara.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor donio sa 104 glasa "za" i jednim "protiv" Zakon

o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od požara, zajedno s prihvaćenim amandmanom Odbora za zakonodavstvo.

D.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POTICANJU ULAGANJA

Poticaji preusmjereni u proizvodnju

Težište primjene Zakona usmjerava se prema proizvodno-prerađivačkim djelatnostima, a mijenja se i model poticanja zapošljavanja te prekvalifikacije zaposlenika (te poslove izravno preuzima resorno Ministarstvo).

Na 12. sjednici zastupnici su razmotrili i prihvatili predložene zakonske izmjene čija bi primjena trebala potaknuti domaće poduzetnike da pojačaju svoje investicijske aktivnosti, te stvoriti jasan i konkurentan ambijent za strane ulagače. Riječ je, naime, o sustavu poticajnih mjera i povlastica kojima ih se nastoji stimulirati da ulažu u Hrvatskoj, što bi trebalo pridonijeti oživljavanju gospodarstva, povećanju bruto društvenog proizvoda i ravnomjernijem razvoju Hrvatske.

Kako je konstatirano u raspravi, dosadašnja primjena postojećeg Zakona nije polučila očekivane efekte. Naime, u razdoblju od 2001. godine poticajne mjere koristile su svega 32 novoosnovane tvrtke, a više od 60 posto tih investicijskih projekata bilo je usmjereno u trgovački sektor. Stoga se predlaže da ubuduće te pogodnosti koriste samo ona trgovačka društva koja u strukturi ukupnog prihoda imaju pretežiti dio od proizvodno-prerađivačkih djelatnosti (izuzetak je turizam). Mijenja se i model potica-

nja zapošljavanja, odnosno otvaranja novih radnih mjesta, te stručne izobrazbe ili prekvalifikacije zaposlenika, na način da brigu o tome izravno preuzima resorno Ministarstvo. Novina je i to da se ublažavaju uvjeti za ostvarivanje prava na poticaje (umjesto ulaganja od 10 mln. kuna ubuduće bi bilo dovoljno 4 mln. kuna, kao i minimalno 10 zaposlenika). Na taj se način zakonodavac okreće prema malom i srednjem poduzetništvu, čime se stvara okvir za snažnija ulaganja domaćih i stranih investitora u ovaj sektor proizvodnje.

Predviđeno je, među ostalim, da za projekte od posebnog gospodarskog interesa Vlada može povećati poticajne mjere ili odrediti dodatne. Na taj se način želi motivirati investitore da ulažu u određena područja (npr. ona od posebne državne skrbi) kako bi se osigurao ravnomjerniji regionalni razvoj. Naime, većina investicijskih projekata o kojima je riječ realizirana je na zagrebačkom području ili u sjeverozapadnoj Hrvatskoj.

Predložene zakonske izmjene poduprli su svi parlamentarni klubovi (neki uvjetno), uz sugestije predlagatelju da u konačni zakonski tekst uvrsti još neke poticaje. Smatraju, primjerice, da nema razloga da kandidati za poticajne mjere ne budu i postojeća trgovačka društva, koja ulažu u nove programe i otvaraju nova radna mjesta, te da treba stimulirati i ulaganja malih subjekata i obrta koji su orijentirani na proizvodnju i izvoz, kao i malih seoskih gospodarstava. Čulo se i mišljenje da bi pogodnosti predviđene ovim zakonom trebalo osigurati i kupcima društava u likvidaciji, pa i u stečaju.

Krajnje je vrijeme, upozoravaju zastupnici, da se napokon poradi i na otklanjanju sve očitijih razlika u regionalnom razvoju. To znači da valja predvidjeti posebne povlastice za ulaganja na područjima od posebne državne skrbi, a investorima omogućiti besplatno korištenje zemljišta i objekata u vlasništvu države, uz obvezu pokretanja gospodarskih djelatnosti i novog zapošljavanja.

Spomenimo i mišljenje iz rasprave da sredstva predviđena za provođenje predloženih mjera u 2005. godini nisu dostatna da bi potakla interes potencijalnih ulagača, te upozorenja da se u šumi propisa kojima su regulirane poticajne mjere i izvori sredstava ne snalaze ni domaći, a kamoli strani poduzetnici. Prije nego je potrebno, stoga, objediniti sve te mjere, tako da ulagatelj može na jednom mjestu saznati sve što ga zanima, rečeno je u raspravi. Po riječima predstavnika predlagatelja, sve te mjere ne mogu biti obuhvaćene jednim zakonom, ali uskoro bi trebala profunkcionirati Agencija za poticanje ulaganja gdje će se poduzetnici moći informirati o tome koje pogodnosti mogu koristiti u Hrvatskoj i pod kojim uvjetima.

Dosadašnja primjena Zakona o poticanju ulaganja nije polučila očekivane efekte. Naime, u razdoblju od 2001. godine do danas poticajne mjere koristile su svega 32 novoosnovane tvrtke, odnosno trgovačka društva. Preko 60 posto tih investicijskih projekata bilo je usmjereno u trgovački sektor, a većina ih je realizirana na zagrebačkom području ili u sjeverozapadnoj Hrvatskoj.

O PRIJEDLOGU

O osnovnim značajkama predloženog Zakona zastupnicima je uvodno govorio **Branko Vukelić**, ministar gospodarstva, rada i poduzetništva. Naglasio je da je riječ o relativno kratkim, ali izuzetno važnim novelama postojećeg Zakona. Naime, u programu hrvatske Vlade poseban prioritet ima gospodarski rast i razvoj koji se ne može ostvariti bez značajnijih ulaganja i investicija, kako domaćih, tako i stranih investitora.

Po riječima ministra Vukelića rezultatima dosadašnje primjene Zakona o poticanju ulaganja (stupio je na snagu sredinom 2001. godine) ne možemo biti zadovoljni, budući da su povlastice koje omogućuje dosad koristile svega 32 novoosnovane tvrtke, odnosno trgovačka društva. Ukupna ulaganja tih investitora iznosila su 2 mlrd. 436 mln. kuna,

a planirani broj novootvorenih radnih mjesta je 5 616. Budući da je vrijeme investicijskog ciklusa predugo (varira od nekoliko mjeseci pa i do pet godina), hrvatska Vlada je prošle godine ozbiljno započela raditi na pojednostavljenju svih procedura za dobivanje potrebnih dozvola i suglasnosti, kako bi investicije što prije ugledale svjetlo dana.

Struktura djelatnosti koje su ostvarivale poticaje za nova ulaganja također nije zadovoljavajuća, kao ni regionalna disperzija investicijskih projekata. Naime, 60 posto tih investicija bilo je usmjereno u trgovački sektor, a većina ih je realizirana na zagrebačkom području ili u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, napominje Vukelić. Stoga se Vlada orijentirala na poticanje ulaganja i investicija u proizvodnji, jer to je jedini način da se otvore nova radna mjesta, te da se kroz transfer novih tehnologija stvori konkurentno gospodarstvo.

Kad je riječ o projektima od posebnog gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku, Vlada može, na prijedlog Ministarstva, povećati poticajne mjere ili odrediti dodatne (npr. dodijeliti nepovratna sredstva ili u novoosnovanu tvrtku uložiti imovinu u vlasništvu države).

Predloženim izmjenama težište primjene Zakona o poticanju ulaganja usmjerava se upravo prema proizvodno-prerađivačkim djelatnostima. Osnovna je novina da će ubuduće poticajne mjere moći koristiti samo one tvrtke, odnosno novoosnovana trgovačka društva, koja u strukturi ukupnog prihoda imaju pretežiti dio od proizvodno-prerađivačkih i drugih djelatnosti.

Mijenja se i model poticanja zapošljavanja, odnosno otvaranja novih radnih mjesta, te stručne izobrazbe ili prekvalifikacije zaposlenika, budući da niti jedno trgovačko društvo koje je steklo status nositelja poticajnih mjera dosad

nije koristilo ove poticaje (razlog - nisu osnovani zakonom predviđeni fondovi iz kojih su se trebali financirati). Zbog toga su poticajne mjere za novo zapošljavanje i prekvalifikaciju zaposlenika definirane na način da je taj poticaj povezan sa Zakonom o državnim potporama, a te poslove izravno preuzima Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva (u njegovu ovogodišnjem proračunu predviđeno je za tu namjenu 20 mln. kuna). Nakon usvajanja noveliranog Zakona mala poduzeća imat će pravo na subvencioniranje 15 posto, a srednja 7,5 posto opravdanih troškova za novozaposlenog radnika, naglašava Vukelić (opravdani troškovi su dvogodišnja bruto plaća zaposlenika). Definirano je, također, da se potpora za prekvalifikaciju može dodijeliti u iznosu 50 posto opravdanih troškova, u slučaju općeg usavršavanja zaposlenika, a 25 posto u slučaju posebnog usavršavanja. Predlaže se, nadalje, da se snizi visina ulaganja koja su temelj za dobivanje povlastice. Dosad je minimalni uvjet za to bilo ulaganje od 10 mln. kuna, a po novome se predlaže iznos od 4 mln. kuna. Da bi ostvarila pravo na porezne povlastice tvrtka je, prema važećem Zakonu, morala osigurati zapošljavanje najmanje 30 zaposlenika. Usvoje li se predložene izmjene, ubuduće će ih moći realizirati i s minimalnim brojem od 10 zaposlenika. Time se zakonodavac snažnije okreće malom i srednjem poduzetništvu, što se nadovezuje i na program hrvatske Vlade u realizaciji poduzetničkih zona, naglašava Vukelić. Otvaranjem mogućnosti poticajnih mjera za malo i srednje poduzetništvo stvara se okvir za snažnija ulaganja domaćih i stranih investitora u ovaj sektor proizvodnje, zaključio je.

U nastavku je spomenuo još jednu novinu u Prijedlogu zakona. Predviđeno je, naime, da za projekte ulaganja od posebnog gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku Vlada, na prijedlog resornog Ministarstva, može povećati poticajne mjere te odrediti dodatne poticaje (npr. dodjela nepovratnih novčanih sredstava ili ulaganje imovine u vlasništvo države u nositelja poticajnih mjera).

Na taj se način želi motivirati investitore da ulažu u određena područja (npr. ona od posebne državne skrbi) kako bi se osigurao ravnomjerniji regionalni razvoj.

U zaključnom dijelu izlaganja Vukelić je napomenuo da se o predloženim rješenjima raspravljalo i u raznim gospodarskim institucijama te da su vrlo dobro prihvaćena i od dosadašnjih, a i potencijalnih investitora. Na osnovi toga procjenjuje da mogu dati dodatni doprinos rastu investicija u Hrvatskoj, prije svega u proizvodnom sektoru.

RADNA TIJELA

Prije rasprave na plenarnoj sjednici predloženi Zakon razmotrila su nadležna radna tijela.

Matični **Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu** dao mu je zeleno svjetlo, uz sugestiju predlagatelju da u njegov konačni tekst uvrsti još neke mjere za poticanje ulaganja. Naime, članovi tog radnog tijela smatraju da porezne povlastice treba odobriti za nova, te za ulaganja u područja od posebnog interesa, kao i u gospodarske grane i djelatnosti od posebnog interesa. Prihod ostvaren izvozom treba oporezivati po povlaštenoj stopi od 10 posto, te uvesti mehanizam poreznog kredita za ulaganje u istraživanje i razvoj, do iznosa od 20 posto vrijednosti ulaganja, daljnje su njihove sugestije. Mišljenja su, također, da bi država trebala sufinancirati ulaganja u proizvodnju na područjima od posebnog interesa te u grane i djelatnosti od posebnog interesa. Zalažu se i za sufinanciranje kamatnih stopa na kredite za proizvodnju, izvoz, itd., kao i za sufinanciranje izgradnje infrastrukture, kupovinu zemljišta, zapošljavanja, školovanja, obuke, prekvalifikacije, istraživanja i razvoja. U raspravi je ukazano i na potrebu ubrzane amortizacije, oslobađanja novouposlenih djelatnika socijalnih davanja u razdoblju od najmanje 12 mjeseci, te korištenja zemljišta i objekata u vlasništvu države (na području od posebnog interesa bez naknade). U raspravi je predloženo i stimuliranje poduzeća koja u izvoznom programu

koriste domaće sirovine i poluproizvode, te poticanje razvoja industrijskih i slobodnih zona, uz pojednostavljenje carinske procedure, kao i osmišljavanje posebnih pogodnosti za hrvatske građane koji se vraćaju iz dijaspor.

Poduprijevši donošenje ovog Zakona, predstavnica Hrvatske gospodarske komore je napomenula da u članku 1. treba jasnije definirati nositelja poticajnih mjera, a članak 7. doraditi, na način da se odredi nadležno ministarstvo.

Svi sudionici rasprave složili su se da treba analizirati učinke predloženog Zakona, a i zakona vezanih uz njega. Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru da prihvati Prijedlog zakona, a mišljenja iz rasprave prosljedi predlagatelju. To je bila i sugestija **Odbora za europske integracije**.

Odbor za zakonodavstvo podupro je njegovo donošenje, uz sugestiju predlagatelju da nomotehnički doradi predloženi tekst. Spomenimo i njegovu sugestiju da se preispita rješenje predloženo člankom 7. Prijedloga zakona kojim se daje ovlast Vladi RH da u slučaju ulagačkih pothvata od posebnog gospodarskog interesa može povećati poticajne mjere. Predložio je, također, da se ta odredba doradi na razvidan način, tako da se izostavi dio teksta koji predstavlja normativni dio, odnosno da se odredbu članka 9. postojećeg Zakona razdvoji na dva ili više stavaka.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja **Branka Vukelića** ministra gospodarstva, rada i poduzetništva Dragutin Pukleš upoznao je zastupnike sa stavovima Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu. Potom su dobili riječ predstavnici parlamentarnih klubova.

Vlado Jelković najavio je da Klub zastupnika HDZ-a snažno podupire predložene zakonske novele, čije bi donošenje trebalo motivirati domaće i strane ulagače za dodatna ulaganja u Republici Hrvatskoj. Iako se Hrvatska po uspješnosti privlačenja izravnih stranih ulaganja svrstava među prvih 5 tranzicijskih zemalja (ukupna ulaganja iznose oko 10

mlrd. dolara, ili 2 300 dolara po glavi stanovnika) ne možemo biti zadovoljni dosadašnjom strukturom i tipom tih ulaganja, kaže zastupnik. Naime, više od 70 posto izravnih stranih ulaganja ostvareno je kroz proces privatizacije, odnosno kroz procese preuzimanja i pripajanja hrvatskih poduzeća stranim ulagateljima, a svega 20 posto predstavljaju tzv. greenfield investicije, odnosno stvaranje novih gospodarskih subjekata.

Predlagatelj ne pravi razliku između domaćih i stranih ulagača, već ih sustavom poticajnih mjera i povlastica stimulira da ulažu upravo u Hrvatskoj.

Dosadašnja primjena Zakona o poticanju ulaganja nije polučila očekivane efekte, napominje zastupnik. Naime, u razdoblju od srpnja 2001. do 2003. godine svega 25 novoosnovanih trgovačkih društava (do danas 32) koristilo je poticajne mjere, te carinske i porezne povlastice, a više od 60 posto kapitala i planiranih novih radnih mjesta odnosi se na projekte u trgovini. Upravo radi toga da se takva praksa ubuduće spriječi, predloženim izmjenama se težište primjene ovog Zakona usmjerava prema proizvodnim i prerađivačkim djelatnostima. Posebna pozornost posvećena je poticanju zapošljavanja, odnosno otvaranju novih radnih mjesta, te pomoći u stručnoj izobrazbi i prekvalifikaciji zaposlenika o čemu će brinuti izravno resorno Ministarstvo. Novina je i mogućnost da Vlada, na prijedlog Ministarstva, može povećati poticajne mjere i odrediti dodatne (npr. dodjela nepovratnih sredstava ili ulaganje imovine u vlasništvu države u nositelja poticajnih mjera), kad je riječ o projektima od posebnog gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku. Zakonom su propisani i uvjeti pod kojima to može učiniti. Predviđeno je, naime, da se pritom uzima u obzir značaj ulaganja za ukupan gospodarski razvoj i zapošljavanje, za ravnomjerni regionalni te razvoj područja od posebne državne

skrbi, kao i razvoj same gospodarske grane u koju se ulaže.

Analiziraju li se rezultati primjene dosadašnjeg Zakona uočava se izraziti nerazmjer u smislu regionalne disperzije investicija, napominje zastupnik (više od 90 posto kapitala uloženo je na području zagrebačke regije i u sjeverozapadnoj Hrvatskoj), a zanemarivi dio na nerazvijenim područjima. Kako reče, njegovi stranački kolege podupiru predložene izmjene jer se noveliranim Zakonom ne pravi razlika između domaćih i stranih ulagača, već ih se sustavom poticajnih mjera i povlastica stimulira da ulažu upravo u Hrvatskoj. Uvjereni su da će njegova primjena utjecati na povećanje proizvodnih kapaciteta, zaposlenosti i produktivnosti, te pridonijeti ujednačenijem regionalnom razvoju Hrvatske.

Poticaji i za postojeće tvrtke

Po riječima mr.sc. **Mate Arlovića**, Klub zastupnika SDP-a podržava mjere koje će omogućiti poticanje ulaganja u Republici Hrvatskoj, osobito onih koje će dovesti do jačanja socijalno-tržišnog gospodarstva, otvaranja novih radnih mjesta u proizvodnim i uslužnim djelatnostima, itd. Upozoravaju, međutim, na činjenicu da više nije dovoljno poticati ulaganja samo zakonskom regulativom te ekonomskim mjerama i poreznom politikom. U prvom redu treba jačati vladavinu prava i pravnu sigurnost u zemlji, te osigurati da se brže rješavaju različite upravne stvari, pribavljaju potrebne dozvole, itd. Naime, započeli smo reformu zemljišnih knjiga i katastra, ali reforma uprave i pravosuđa pomalo zaostaje, podsjeća zastupnik. Iznimno je važna i naša pozicija u odnosu na Međunarodnu zajednicu, odnosno pridruživanje EU (što je veći naš euroskeptičizam, stranci imaju manje volje ulagati kod nas). Moramo biti svjesni i činjenice da, unatoč velikom broju nezaposlenih, nemamo odgovarajuću kvalifikacijsku strukturu ljudi koji bi se mogli zaposliti u proizvodnim i uslužnim djelatnostima. Isto tako, krajnje je vrijeme da se napokon poradi na otklanjanju sve očitijih razlika u regionalnom razvoju

(primjerice, Vukovarsko-srijemska ili Osječko-baranjska županija su 13 puta manje razvijene od grada Zagreba).

Jednake šanse svim gospodarskim subjektima

Po mišljenju zastupnika SDP-a, država može propisivati posebne uvjete za poticanje ulaganja u neku djelatnost, ali državno tijelo, pa makar se radilo o Vladi, nikako ne može zadržati diskreciono pravo da utvrđuje taj poseban interes mimo zakonom predviđenih uvjeta i kriterija. Naime, svi gospodarski subjekti koji žele ulagati u Hrvatsku po Ustavu moraju biti jednaki pred Zakonom i imati jednaki položaj na tržištu. Stoga članak 7. Prijedloga zakona treba doraditi, odnosno propisati koji uvjeti moraju biti ispunjeni da bi Vlada, na prijedlog nadležnog ministarstva, mogla povećati poticajne mjere za pojedine projekte. Osim toga, trebalo bi razmotriti mogućnost da se poticajne mjere osiguraju i za postojeća, a ne samo za novoosnovana trgovačka društva (dakako, pod uvjetom da investiraju i otvaraju nova radna mjesta). U protivnom će ti subjekti biti prisiljeni da radi ostvarivanja prava na poreznu ili carinsku povlasticu formalno osnivaju nova društva (njihov se broj u registru stalno povećava). Predloženi izmjenama je, doduše, predviđena iznimka samo za ulaganja u turističku djelatnost, što je također u suprotnosti s ustavnom normom o potpunoj ravnopravnosti svih gospodarskih subjekata na tržištu.

Kad se već mijenja ovaj Zakon trebalo bi preinačiti i sadržaj Uredbe o državnim potporama (spominje se u čl. 3.), na način da bude u funkciji ostvarivanja istoimenog Zakona, a ne da dijelom utvrđuje i državne potpore. Drugim riječima, pitanja koja su njome regulirana treba ugraditi u novelirani Zakon o državnim potporama.

Po riječima zastupnika njegovi stranački kolege podupiru nastojanje Ministarstva gospodarstva, da se u okviru Vlade otvori šira rasprava o stvaranju odgovarajućeg poduzetničkog okruženja i regulative koja bi osigurala jedna-

ke šanse svim gospodarskim subjektima i stimulirala ih da ulažu i otvaraju nova radna mjesta upravo na području Hrvatske. Podržat će, kaže, Prijedlog zakona, uz sugestiju predlagatelju da do drugog čitanja njegov tekst doradi te, po mogućnosti, pripremi i opsežnije izmjene od ponuđenih.

Stimulirati i ulaganja obrtnika

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSLS/DC-a, dr.sc. **Ivan Čehok** je izrazio čuđenje da se, unatoč nepovoljnom stanju u gospodarstvu i velikom broju nezaposlenih, pune tri godine čekalo na promjenu zastarjelog i suvremenim ulagačkim potrebama posve nepri-mjerenog Zakona o poticanju ulaganja. Naime, izmjene tog propisa predložene

Razmotriti mogućnost da se poticajne mjere osiguraju i za postojeća, a ne samo za novoosnovana trgovačka društva, dakako, pod uvjetom da investiraju i otvaraju nova radna mjesta.

su još u srpnju 2002., ali na saborske klupe nikada nije stigao Konačni prijedlog noveliranog zakona. Zahvalivši resornom ministru i Ministarstvu što su krenuli u ove izmjene, podsjetio je na činjenicu da je cijeli sustav poticanja ulaganja bio paraliziran, uglavnom zbog toga što nije postignut dogovor o tome hoće li se stimulirati i ulaganja obrtnika. Kako reče, priklanja se mišljenju kolega iz HSS-a, da bi trebalo priznati i ulaganja obrtnika, odnosno osigurati povlastice svima koji ulažu iznad određene svote. Isključivi uvjet da netko postane povlaštenik poticajnih mjera trebala bi biti visina ulaganja i broj novozaposlenih, napominje zastupnik. Zadrži li se ta mogućnost samo za novoosnovana trgovačka društva, doći će u teškoće postojeće tvrtke koje žele graditi nove tvornice i na taj način ući u nove investicijske cikluse, upozorava zastupnik. Naime, treba imati na umu da je osno-

vna svrha ovih novela upravo poticanje izravnih stranih ulaganja u proizvodnim djelatnostima. Nažalost, Hrvatska ima jako malo takvih ulaganja, budući da se dosad uglavnom ulagalo u velike trgovačke centre i to mahom na području sjeverozapadne Hrvatske. Primjerice, trenutno se u Varaždinu i okolini gradi više greenfield tvornica nego ukupno u cijeloj zemlji. Na osnovi toga se može zaključiti da se ni odlični zakoni neće moći provesti ne obvezemo li jedinice lokalne samouprave da se i one uključe u njihovu operacionalizaciju.

Olakšice obračunavati na ukupnu vrijednost investicije

Dobro je, kaže, što će se ubuduće poticajne mjere lakše koristiti, budući da su ublaženi uvjeti za ostvarivanje prava na te povlastice (smanjen je novčani cenzus i minimalan broj zaposlenika). Mišljenja je, međutim, da bi ih trebalo obračunavati na ukupnu vrijednost investicije, odnosno tzv. ukupnu aktivu, a ne samo na temeljni kapital, i to ne od trenutka osnivanja tvrtke, nego od onda kad se u njoj zaposli potreban broj djelatnika. Naime, treba računati na to da je za uhodavanje proizvodnje potrebno najmanje godinu i pol do dvije godine, te da se u tom razdoblju ne mogu očekivati željeni efekti.

Poticae bi trebalo obračunavati na ukupnu vrijednost investicije, a ne samo na temeljni kapital, i to tek od trenutka kad se u nov osnovanoj tvrtki zaposli potreban broj djelatnika.

Trebalo bi predvidjeti i to da, zapnu li pregovori između investitora, lokalne sredine i javnih tvrtki, Ministarstvo preuzme koordinaciju, jer takve situacije najčešće odvrću potencijalne investitore, napominje Čehok. Slaže se, inače, s kolegom Arlovićem da do drugog čitanja predloženog Zakona treba precizirati pod kojim uvjetima Vlada može diskre-

cijski odlučivati. Smatra, međutim, da je dobro da ona ipak ima te mogućnosti. Ilustrirao je to na primjeru jedne austrijske tvrtke koja želi sagraditi prvu hrvatsku tvornicu zrakoplova u Varaždinu, ali sve je zapelo oko otkupa zemljišta, jer privatni vlasnici vrtoglavo dižu cijene. Ta će se investicija moći realizirati jedino ako država proglasi javni interes i pomogne u otkupu zemljišta, kako bi ga se moglo ponuditi potencijalnim ulagačima, kaže Čehok.

Na kraju je izjavio da će Klub zastupnika HSLS/DC-a poduprijeti donošenje ovog zakona, te sugerirao da se što prije novelira i zakon o slobodnim zonama, što bi također trebalo pridonijeti konkurentnijoj ulagačkoj klimi u Hrvatskoj.

Riječ je o formalnoj izmjeni

Po ocjeni **Željka Peceka**, predstavnika Kluba zastupnika HSS-a, predložene izmjene imaju ambiciju da Vlada uredbama rješava ono što je nemoguće - primjerice, zajednička ulaganja i eventualno javno-privatno partnerstvo. Potpuno je sigurno - kaže - da se njima ne mijenjaju polazišta starog zakona (vjerojatno zbog toga ne postoje niti procjene očekivanih efekata). Da je riječ o formalnoj, a ne suštinskoj izmjeni zakona, svjedoči i to što se predlagatelj u članku 1. (govori o tome da poticajne mjere ne mogu koristiti trgovci) poziva na odredbu članka 2. Zakona o trgovini, koji samo definira tu djelatnost. Pozivanje na odredbu posebnog zakona je nepraktično, neprovedivo i netransparentno, to više što će se spomenuti zakon uskoro mijenjati.

Sredstva predviđena za provođenje predloženog Zakona u 2005. godini (820 mln. kuna) nisu dostatna da bi potakla interes potencijalnih ulagača.

Zastupnik je u nastavku izrazio mišljenje da sredstva predviđena za provođenje predloženog Zakona u 2005. godini (820 mln. kuna) nisu dostatna

da bi potakla interes potencijalnih ulagača. U šumi propisa kojima su predviđene poticajne mjere i izvori sredstava ne mogu se snaći niti domaći poduzetnici a kamoli strani ulagači, primijetio je u nastavku. Nakon ovakvih zakonskih izmjena poduzetnici neće znati kome da se jave - HBOR-u ili Vladi, da bi dobili neke povlastice. Naime, pored HBOR-a i raznih fondova koji se bave kreditiranjem poduzetništva i poticajnim mjerama za zapošljavanje, i resorno Ministarstvo također ima projekt povoljnih kreditnih linija, a u razdoblju od nekoliko godina planira aktivirati 500-tinjak poduzetničkih zona. Osim toga, u Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvika postoji poseban program ulaganja u otoke, koji je također djelomično u funkciji razvoja poduzetništva, a tu su i mjere Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Krajnje je vrijeme da napokon sve to objedinimo, tako da potencijalni ulagatelj može na jednom mjestu saznati kako konzumirati sve te poticajne mjere i subvencije pod najpovoljnijim uvjetima.

Pogodnosti i kupcima društava u likvidaciji

U nastavku je primijetio da se u Prijedlogu zakona uopće ne spominje javno-privatno partnerstvo, iako bi upravo tim propisom trebalo definirati što je to i kako želimo ulagatelje za partnere Vlade, odnosno ministarstava ili jedinica lokalne i regionalne samouprave. Kako reče, nada se da se to partnerstvo neće provoditi po modelu "Sunčani Hvar" ili "Bechtel". Konstatirao je, među ostalim, da je predlagatelj neopravdano zaobišao i obrtnike, koji u Hrvatskoj zapošljavaju 250 tisuća ljudi i imaju dugu tradiciju bavljenja tim poslom. Isto tako, zabranjen je ulazak u svijet poduzetništva u Hrvatskoj njemačkom obrtniku, negodovao je zastupnik. Spomenimo i njegovu sugestiju da bi trebalo razmotriti mogućnost da se pogodnosti predviđene ovim Zakonom osiguraju i onima koji kupe društva u likvidaciji, pa i u stečaju.

Prema predloženom, poticaje mogu dobiti samo novoosnovana trgovačka društva (izuzetak su ulaganja u turizmu). Nije mu jasno, kaže, zbog čega je napravljen izuzetak samo za turizam, a ne i za ulaganja u poljoprivredi, tekstilnoj, drvenoj industriji, ili metalnoj branši. Sve su to proizvodne djelatnosti kojima se Hrvatska bavi tradicionalno i koje bi svakako trebale dobiti podršku u ovom Zakonu. Na kraju je prigovorio da se ukidaju fondovi za nekretnine i za otvaranje novih radnih mjesta i sve stavlja u nadležnost resornog Ministarstva, koje lani nije odobrilo niti jedan poduzetnički kredit. Naime, u prvih deset prošlogodišnjih mjeseci iskoristili su svega 10 posto proračunskih sredstava, a sredstva za izgradnju poduzetničkih zona za 2004. dodijeljena su tek za Božić.

Po riječima zastupnika njegovi stranački kolege neće moći podržati predloženi Zakon ne doživi li kvalitetnije izmjene do drugog čitanja, na način da se objedine sve mjere poticaja koje postoje u Vladi RH, HBOR-u i pojedinim ministarstvima, kako bi sve bilo transparentno.

Željko Nenadić (HDZ) je opovrgnuo njegov navod da se ovim Zakonom ne promovira javno-privatno partnerstvo. Naime, u članku 7. jasno stoji da država ulaže svoju imovinu i na taj način postaje suvlasnik u trgovačkom društvu u koje ulaže. Nije točno ni to da firme koje kupuju trgovačka društva u stečaju ne mogu ostvariti poticaje (ne kupuje se tvrtka nego imovina te tvrtke).

Uspostaviti kontrolne mehanizme

Neobično je da se gospodin Pecek čudi što se turizam u Prijedlogu zakona tretira kao izuzetak, s obzirom na činjenicu da je tako regulirano i postojećim Zakonom koji je donesen u vrijeme dok je on bio član Vlade, primijetio je Branko Vukelić (očito ga nije uspio dobro proučiti).

Potaknut prijedlozima da se korištenje povlastica omogući i postojećim tvrtkama, rekao je da je teško naći model na koji način se u takvoj tvrtki mogu vidje-

ti efekti ulaganja. Međutim, ako postoje takvi mehanizmi kontrole, nema ništa protiv da se do drugog čitanja razmisli o toj mogućnosti. Inače, ozbiljnim investitorima nije nikakav problem osnovati novu tvrtku, napominje Vukelić (broj novoosnovanih tvrtki u Hrvatskoj je ionako znatno ispod njihova broja u susjednim zemljama).

Nema sumnje - kaže - da Vlada treba utvrditi kriterije, a ovih dana zaživjet će i Agencija za poticanje ulaganja i izvoza, od koje će investitori moći dobiti potrebna uputstva.

Pogodnosti predviđene ovim Zakonom osigurati i onima koji kupe društva u likvidaciji, pa i u stečaju.

Zahvaljujući predloženim izmjenama postojeći Zakon o poticanju ulaganja okreće se prema proizvodnji (dosad je bio u funkciji trgovine), malom i srednjem poduzetništvu koje može dati daljnji zamah gospodarskom razvoju, naglašava ministar. Naime, na to se izravno nadovezuje i priča o poduzetničkim zonama i povoljnim kreditnim linijama za poduzetnike.

Nije istina da nisam pročitao zakon, ispravio ga je Željko Pecek. To bi se prije moglo reći za ministra (da ga je pročitao vidio bi da tamo piše da je poticaje koristilo 25 novoosnovanih trgovačkih društava, a ne 32 kao što je on rekao). Zastupnik je ostao pri tvrdnji da prošle godine banke nisu odobrile niti jedan kredit putem kreditne linije Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva.

Zakon nedorečen

Neovisno o poticajnim mjerama koje propisuje zakon, osnovne prepreke u realizaciji investicija u Hrvatskoj su administrativne teškoće i nedostatak koordinacije između državnih institucija, ali i javnih poduzeća, tvrdi Valter Poropat, predstavnik Kluba zastupnika IDS-a. Naime, teško je odlučiti se na

pokretanje nekog investicijskog projekta, ako na terenu ne postoji i odgovarajuća infrastruktura. Kad je riječ o većim projektima, lokalna i regionalna samouprava ne mogu sve osigurati same. Nažalost, u predloženim izmjenama ne naziru se rješenja postojećih nedoumica. Primjerice, ako netko želi investirati u novi proizvodni pogon u kojem bi zaposlio 100 radnika neće moći pouzdano izračunati trošak investicije i poslovanja u određenom razdoblju a to je od presudne važnosti za izbor destinacije. Nije jasno, naime, ulazi li u vrijednost ukupne investicije i kupnja zemljišta i nove opreme i tko to određuje, hoće li investitor ostvariti pravo na novčani poticaj za novootvorena radna mjesta, te na pokriće dijela troškova prekvalifikacije, itd. Jednom riječju, zakon je nedorečen, a ne postoji ni tijelo koje bi koordiniralo njegovu provedbu (to bi trebao biti zadatak državne agencije, što se prakticira i u Irskoj, Čehoslovačkoj, Mađarskoj, itd.).

Provedbu bi trebala koordinirati razvojna agencija

Primjera radi, spomenuo je da su u Istri još prije nekoliko godina osnovali takvu razvojnu agenciju (u vlasništvu je Istarske županije i gradova) koja je dosad financijski poduprla više od 1500 poduzetničkih projekata. Zahvaljujući ugovornim odnosima s bankama i nadležnim ministarstvima, obrtnicima, malim i srednjim poduzetnicima plasirano je preko pola milijarde kuna. Nedavno su Istarska županija i Istarska razvojna agencija osnovale jamstveni fond Istra 21, s početnim kapitalom od 2,2 mln. kuna, kojim će jamčiti za poduzetničke kredite kod banaka.

Po mišljenju zastupnika predloženim izmjenama treba precizirati da Zakon o poticanju ulaganja predstavlja temeljni mehanizam za pokretanje poluge razvoja hrvatskog gospodarstva, odnosno revitalizacije proizvodnje, izvoza, malog i srednjeg poduzetništva, izravnih stranih ulaganja te regionalnog razvoja. U ovom propisu trebale bi biti navedene sve poticajne mjere čija je svrha stimu-

liranje ulaganja, jer su one od iznimne važnosti za odabir odredišta ulaganja.

Posebne porezne povlastice valja predivjeti za nova ulaganja na područjima od posebne državne skrbi (otoci, brdsko-planinska područja, nerazvijena područja, itd). Naime, svako ulaganje na tom području treba osloboditi poreza na dobit u razdoblju od najmanje 10 godina. Nadalje, treba definirati koje su grane i djelatnosti od posebnog interesa za razvoj države i napraviti ljestvicu prioriteta povlastica za ulaganja u te oblasti. Daljnja je sugestija njegovih stranačkih kolega, da se prihod ostvaren izvozom oporezuje povlaštenom stopom od 10 posto, te da se uvede mehanizam poreznog kredita za ulaganja u istraživanje i razvoj (do iznosa od 20 posto vrijednosti ulaganja).

Prvenstveno treba ulagati u djelatnosti koje se bave izvozom, stimulirati proizvođače, ali i izvoznike usluga, a posebice turizam.

Dakako, uz porezne povlastice treba i sufinancirati ulaganja u proizvodnju, a prethodno valja napraviti skalu novčanog iznosa vezanog uz visinu ulaganja i broj novozaposlenih. Prvenstveno treba ulagati u djelatnosti koje se bave izvozom, stimulirati proizvođače, ali i izvoznike usluga, a posebice turizam. Osim toga, treba sufinancirati zapošljavanje, školovanje i prekvalifikaciju zaposlenika, napominje zastupnik. S obzirom na to da je Hrvatska mala zemlja s velikim potencijalom visokoobrazovanih ljudi, poseban naglasak treba dati sufinanciranju istraživanja i razvoja.

Zastupnici IDS-a se zalažu i za uvođenje mogućnosti ubrzane amortizacije, kao i za to da se novoupošleni djelatnici oslobode socijalnih davanja u razdoblju od najmanje 12 mjeseci. Napominju da bi na područjima od posebnog interesa trebalo omogućiti korištenje zemljišta i objekata u vlasništvu države bez naknade, ali uz obvezu pokretanja gospodar-

skih djelatnosti i novog zapošljavanja. Posebno valja stimulirati poduzeća koja u svom izvoznom programu koriste sirovine i poluproizvode iz Hrvatske, ili su im isporučitelji hrvatska poduzeća, naglašava njihov predstavnik.

Prijeko je potrebno, među ostalim, poticati razvoj industrijskih i slobodnih carinskih zona, pojednostaviti carinsku proceduru prilikom "unutrašnje proizvodnje u Hrvatskoj" te osmisliti posebne pogodnosti za hrvatske građane koji se vraćaju iz dijaspe, a htjeli bi svoje znanje i svoj novac uložiti u našu zemlju.

Poropat je na kraju najavio da će Klub zastupnika IDS-a podržati Prijedlog zakona, s tim da se za drugo čitanje pripreme takvi mehanizmi uz pomoć kojih ćemo privući investitore i pokrenuti proizvodnju, te napokon prekinuti trgovačko-uvozni lobi.

U turizmu stimulirati razvoj malih obiteljskih hotela

Svaka vlast, pa tako i aktualna, donosi ili mijenja Zakon o poticanju ulaganja, konstatirao je predstavnik Kluba zastupnika HSP-a, dr.sc. **Tonči Tadić**. U prošlom sazivu Sabora u više smo navrata raspravljali o ovoj problematici, ali te su rasprave nerijetko bile nekoordinirane između raznih ministarstava. Stoga je izrazio uvjerenje da su ponuđene zakonske izmjene usuglašene između resor- nog te Ministarstva financija i razvitka.

Naime, Zakonom o poticanju ulaganja ne stimulira se samo otvaranje novih radnih mjesta, već se poticajnim mjerama na neki način usmjerava razvoj gospodarstva. U njemu su naznačeni jasni ciljevi i grane gospodarstva koje bi trebale dobivati poticaje, no pitanje je postižu li se doista ti ciljevi. Naime, po mišljenju haespeovaca granica za primjenu ovog zakona je još uvijek previsoka. Primjerice, da bi se dobilo olakšicu u vidu 7- postotnog poreza na dobit treba investirati najmanje 10 mln. kuna i zaposliti barem 30 radnika. Investicija "teška" 20 mln. kuna, uz 50 zaposlenika, donosi porez od 3 posto, itd. Poštujući dobre namjere predlagatelja, zastu-

pnici HSP-a smatraju da je bolje otvoriti tisuću malih firmi s po 10 radnih mjesta, nego 50 ili 100 velikih.

Na područjima od posebne državne skrbi omogućiti korištenje zemljišta i objekata u vlasništvu države bez naknade, ali obvezati investitore na pokretanje gospodarskih djelatnosti i novo zapošljavanje.

Dobro je, kaže Tadić, da je resorno Ministarstvo, s obzirom na rastući trgovinski deficit, odlučilo prikočiti poticanje trgovine i prebaciti ovako kvalitetne poticaje na proizvodne grane gospodarstva. Pozitivno je i to što se i dalje značajno potiče turizam, ali kod toga moramo biti vrlo opreznji. Naime, poznato je da povećavanje turističkog prometa u Hrvatskoj, u pravilu, znači povećanje uvoza, jer još uvijek nismo našli odgovarajuću formulu uz pomoć koje bismo kroz turizam više plasirali domaću robu. Postavlja se pitanje, također, koga, štitimo u toj oblasti, odnosno čije investicije zapravo potičemo. Zasiurno ne moramo štititi strane vlasnike hotela koji uvoze stranu robu, a možda će zapošljavati i stranu radnu snagu. Poticaje treba usmjeriti u razvoj malih obiteljskih hotela koji je dobro započeo i u kojem Hrvatska ima velike šanse jer na pravi način koristi naše prednosti - očuvan okoliš, i ponudu autohtonih vrijednosti.

Donijeti zakon o nerazvijenim područjima

Po riječima zastupnika, uz sve navedeno potrebno je što prije raspraviti koncept razvoja nerazvijenih područja i donijeti cjelovit zakon kojim bi se regulirala ta problematika, kako reče, ponuđenim izmjenama Zakona o poticanju ulaganja njegovi stranački kolege daju uvjetnu potporu, a do drugog čitanja pri-

premit će i brojne amandmane na Konačni prijedlog zakona.

Predloženi Zakon treba poduprijeti u prvom čitanju, jer bez dovoljno ulaganja nećemo uspjeti suzbiti još uvijek visoku nezaposlenost u Republici Hrvatskoj, izjavio je **Miroslav Korenika (SDP)**. Kako reče, ne vidi razloga da i postojeća trgovačka društva koja ulažu u nove programe i otvaraju nova radna mjesta ne budu kandidati za poticajne mjere, pogotovo stoga što Vlada, koja je to obećavala na velika zvona, još uvijek nije otvorila "one stop shopove" kako

Država bi preko svojih javnih, komunalnih poduzeća (od HEP-a nadalje) trebala utjecati na to da komunalno opremanje zemljišta bude što jeftinije.

bi se na jednom mjestu što prije moglo doći do svih dozvola potrebnih za otvaranje novih trgovačkih društava. Po mišljenju zastupnika u opravdanim slučajevima mogla bi se poticati i ulaganja trgovačkih društava koja se, među ostalim, bave i trgovinom. U tom kontekstu spomenuo je primjer jedne varaždinske firme koja je otvorila nove prostore i opremila ih skupom uvoznom opremom (bavi se uvozom čelika, limova i dr. ali i njihovom preradom za domaće tržište). Zanimljiva je, kaže, i mogućnost izvlaštenja o čemu je govorio zastupnik Čehok, vezano uz planiranu izgradnju varaždinske zračne luke. Budući da se radi o objektu od državne važnosti (to je preduvjet za proizvodnju sportskih aviona) zanimalo ga je mišljenje ministra i Vlade o tome postoji li mogućnost da se krene u postupak izvlaštenja zemljišta, dakako, s jasno propisanim kriterijima i pravilima. Bila bi velika šteta da jedan značajan investitor koji kani otvoriti stotinjak novih radnih mjesta, i to proizvodnih, ode iz Hrvatske, kaže Tadić. Budući da ulagače nerijetko odvraća od investiranja cijena zemljišta, odnosno skupa infrastruktura, država bi preko svojih javnih, komunalnih poduzeća (od

HEP-a nadalje) trebala utjecati na to da komunalno opremanje zemljišta bude jeftinije (pogotovo ako je izgradnja neke tvornice od posebnog interesa za razvoj, općine, grada ili regije). U svakom slučaju, predloženi Zakon do drugog čitanja treba doraditi, u skladu s navedenim sugestijama, zaključio je.

Nužna inventura poticajnih mjera

Nakon četverogodišnje primjene Zakona o poticanju ulaganja očito je došlo vrijeme da se intervenira u njegove odredbe, no postavlja se pitanje jesu li ovakve izmjene dovoljne, ili bi možda trebalo učiniti i nešto više, kaže **Dragica Zgrebec (SDP)**. Njena je sugestija da se napravi inventura svih poticajnih mjera u ovom i drugim propisima (npr. poreznim te zakonima o područjima od posebne državne skrbi, o brdsko-planinskim područjima te o gradu Vukovaru) koje mogu koristiti naši poduzetnici. One mjere koje daju dobre efekte treba zadržati, a ostale mijenjati i dodavati nove. Prilikom odlučivanja o poticajima ili različitim poreznim olakšicama uvijek treba odvagati njihov kratkoročni efekt na smanjenje proračunskih prihoda i dugoročne koristi koje su višestruke, napominje zastupnica.

Nikakve državne mjere neće pomoći ne osiguraju li gradska, županijska ili općinska poglavarstva pretpostavke da ti poticaji dođu i na lokalnu razinu (kroz poduzetničke zone te izgradnjom infrastrukture).

S obzirom na veliku nezaposlenost u zemlji, na prvom mjestu bi trebalo stimulirati otvaranje novih radnih mjesta te nove tehnologije kroz koje se stječu i veći profiti. S obzirom na velike razlike u regionalnom razvoju, država bi posebnim mjerama trebala poticati ili u potpunosti financirati projekte koji

će pridonijeti ravnomjernijem razvoju svih krajeva Hrvatske. To se u prvom redu odnosi na projekte infrastrukture, koje regionalna i lokalna samouprava ne može sama isfinancirati, a važni su i svi programi koji će biti tretirani kao izvozni. Po mišljenju zastupnice trebalo bi voditi računa i o onim investitorima koji će proizvodnju iz Hrvatske distribuirati prema jugoistoku, te o mogućnostima zajedničkih ulaganja naših i stranih partnera. Dakako, osnovne uvjete za to treba propisati zakonom, ali svakog investitora koji dolazi u Hrvatsku treba gledati pojedinačno. Među ostalim, trebalo bi regulirati pod kojim uvjetima bi se nekretnine u državnom vlasništvu davale na korištenje potencijalnim investitorima, ili možda ustupale bez naknade.

Nevenka Majdenić (HDZ) izjavila je da podržava predložene izmjene, budući da postojeći Zakon iz 2000. godine nije donio očekivane učinke. Pozdravlja temeljni cilj predlagatelja da se poticajnim mjerama i olakšicama domaće poduzetnike potakne na investicijska ulaganja u prerađivačku i proizvodnu djelatnost, napose u nerazvijenim područjima, te da se stvore jasni uvjeti i konkurentan ambijent za strane ulagače. Spomenula je i to da se predloženim mijenja i model poticanja ulaganja u otvaranje novih radnih mjesta i stručnu izobrazbu te prekvalifikaciju zaposlenika. Naime, umjesto posebnog fonda koji je trebao biti osnovan u tu svrhu, te poslove izravno preuzima resorno ministarstvo, kao i obvezu praćenja trošenja odobrenih sredstava u Proračunu za 2005. Novina je i mogućnost primjene dodatnih poticajnih mjera za projekte od posebnog gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku, čime se značajno podiže atraktivnost Republike Hrvatske kao ulagačke destinacije u regiji i šire.

Jednom riječju, ovaj zakonski prijedlog jasno izražava interes za razvitak gospodarstva, za povećanje kapitalne opremljenosti rada te za povećanje proizvodnje i produktivnosti, konstatira zastupnica.

Na kraju je predložila da Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva izda

prikladnu brošuru u kojoj bi bile navedene sve poticajne mjere i porezne olakšice koje mogu koristiti potencijalni ulagači u Hrvatskoj, kao i uvjeti njihova korištenja.

Novi iskorak u pravcu oživljavanja gospodarstva

Predložene izmjene imaju formalnu i materijalnu dimenziju, konstatirao je **Jure Bitunjac (HDZ)**. Prva se očituje u usklađivanju postojećeg Zakona iz 2000. s u međuvremenu donesenim propisima, npr Zakonom o porezu na dobit, Zakonom i uredbama o državnim potporama, itd. Imajući u vidu i Zakon o tržišnom natjecanju, neke odredbe iz postojećeg Zakona treba brisati (nema potrebe da iste stvari budu regulirane na dva mjesta). Najvažnija je ipak sadržajna dimenzija ovih novela, kojima se stavlja akcent na proizvodnju, naglašava zastupnik. Posebno je istaknuo mogućnost dodatnih poticajnih mjera za projekte ulaganja od posebnog gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku, poput davanja nepovratnih novčanih sredstava nositeljima poticajnih mjera ili ulaganja imovine u vlasništvu države u nositelja poticajnih mjera, poreznih i carinskih povlastica. Na osnovi toga država će stjecati dionice ili poslovne udjele tih trgovačkih društava, što je dio politike javno-privatnog partnerstva, konstatira zastupnik. Napomenuo je da žitelji Dalmatinske zagore, odnosno Cetinske krajine, očekuju određene mjere Vlade koje bi pridonijele ujednačenijem regionalnom razvoju (u predloženom Zakonu ima naznaka takvih mjera). Uvjeran je, kaže, da će u mnogim jedinicama lokalne samouprave, poglavito na području od posebnog državnog interesa, biti uređene poslovne zone, budući da Vlada i resorno ministarstvo sustavno rade na tome.

Kako reče, predložene zakonske izmjene podupire kao dio nacionalnog programa poticanja poduzetništva, odnosno kao dio gospodarske politike ove Vlade. Naime, Vlada i Ministarstvo gospodarstva su u proteklih godinu dana stvorili pretpostavke, a novelirani

Zakon o poticanju ulaganja je novi iskorak u pravcu oživljavanja gospodarstva, povećanja bruto društvenog proizvoda i ravnomjernog razvoja Republike Hrvatske.

Važan doprinos lokalne samouprave

Vlado Jelkovic također pozdravlja nastojanje predlagatelja da se poticajne mjere preusmjere na proizvodne i prerađivačke djelatnosti (trgovina je već preplavila Hrvatsku) te da se potiče ravnomjerni regionalni razvoj. Neprihvatljivo je, kaže, da se 80 posto investicija dešava u Zagrebačkoj regiji, dok Karlovačka, Sisačko-moslavačka, Vukovarsko-srijemska županija, Istočna Slavonija, Lika ostaju u tom dijelu zaključiti. Prije je potrebno, stoga, državnim mjerama stimulirati razvoj područja od posebne državne skrbi (kroz dodatna ulaganja i nova zapošljavanja). Važan doprinos tome treba dati lokalna samouprava, koja se nigdje u Zakonu ne spominje izravno. Međutim, nikakve državne mjere i poticaji neće pomoći ne osiguraju li gradska, županijska ili općinska poglavarstva pretpostavke (kroz poduzetničke centre i zone te izgradnjom infrastrukture) da ti poticaji dođu i na lokalnu razinu. Tamo gdje su lokalne jedinice osigurale te pretpostavke niču industrijske zone, no neke sredine, iako imaju sve uvjete za razvoj industrije i za dodatna ulaganja, ne čine dovoljno da bi privukle strane ulagače.

Ulaganjem imovine u svom vlasništvu u trgovačka društva - nositelje poticajnih mjera - država će se riješiti balasta imovine koja ne donosi prihode te postati aktivni sudionik investicijskih aktivnosti, odnosno suvlasnik tih trgovačkih društava.

Na kraju je sugerirao Vladi da u Konačnom prijedlogu zakona predvidi

mogućnost da poticajne mjere o kojima je riječ mogu koristiti i postojeća trgovačka društva koja udovoljavaju utvrđenim kriterijima.

Vladimir Pleško (HDZ) pozdravlja predložene izmjene kojima će se otkloniti neke nelogičnosti u dosadašnjoj primjeni Zakona o poticanju ulaganja, a ujedno omogućiti i ravnomjerniji razvoj zemlje. Pozitivno je, kaže, da je visina ulaganja, kao preduvjet za stjecanje prava na poticaje, smanjena s 10 na 4 mln. kuna, kao i to da će se ubuduće u sustav poticaja moći ući i s manjim brojem zaposlenih (umjesto 30 uvjet je najmanje 10). Dakako, te mjere neće moći koristiti neproizvodna poduzeća. Imaju li se u vidu mjere za ravnomjerniji regionalni razvoj, te predviđene porezne olakšice, vidljivo je da hrvatska Vlada vodi brigu o područjima od posebne državne skrbi, odnosno rubnim područjima Hrvatske uz granicu prema jugu i istoku. Međutim, u Zakonu nedostaju kvalitetne mjere za domaća poduzeća, postojeća poduzeća i za male subjekte i obrte koji su orijentirani na proizvodnju i izvoz, a nemaju mogućnost ulaganja od 4 mln. kuna, negodovao je zastupnik. Izrazio je uvjerenje da će Ministarstvo pronaći način kako da država stimulira ulaganja tih malih profitabilnih firmi koje zapošljavanju 5 do 10, 20 ljudi.

Poticaje i malim seoskim gospodarstvima

Nema sumnje da svaka država mora ustrajati na ujednačenom gospodarskom razvoju i zaposlenosti, primijetio je **Željko Nenadić (HDZ)**, a ove izmjene su jedan od instrumenata te politike. Pozdravlja, inače, prijedlog Vlade da nositelji poticajnih mjera, te poreznih i carinskih povlastica budu novoosnovana trgovačka društva. Zašto ne bismo jedan pogon neke varaždinske tvrtke napravili u Dvoru, Petrinji ili Glini, kako bi se i na taj način pridonijelo razvoju tih područja, pita zastupnik. Smatra da bi uz trgovačka društva poticaje za nova ulaganja trebali ostvarivati i obrtnici, te mala seoska gospodarstva. Pozdravlja i namjeru Ministarstva gospodarstva,

rada i poduzetništva da izravno preuzme poslove poticanja zapošljavanja, te stručne izobrazbe ili prekvalifikacije zaposlenika, s obzirom na neugodna iskustva u proteklom razdoblju kad su sredstvima za tu namjenu upravljali fondovi. U tom kontekstu spomenuo je slučaj jednog trgovačkog društva iz Petrinje, gdje je 28 mln. kuna iz Fonda za regionalni razvoj, umjesto za kupovinu "opreme u Italiji", završilo u Kraljevu, u Republici Srpskoj i Crnoj Gori. Krajnje je vrijeme, kaže, da Vlada RH i Ministarstvo gospodarstva napokon zavedu red u fondove i način raspodjeljivanja namjenskih sredstava.

Ovaj Zakon je samo jedan od instrumenata kojima se koristi država, odnosno Vlada, za poticanje gospodarskih ulaganja.

Pozitivno ocjenjuje i izmjenu članka 9. postojećeg Zakona, prema kojoj Vlada RH, na prijedlog resornog Ministarstva, u slučaju ulagačkih pothvata od posebnog gospodarskog interesa može povećati poticajne mjere. Ulaganjem imovine u svom vlasništvu u trgovačka društva - nositelje poticajnih mjera, država će se riješiti balasta imovine koja ne donosi prihod, te postati aktivni sudionik investicijskih aktivnosti, odnosno suvlasnik tih trgovačkih društava. Na taj se način, kaže, ostvaruje strateški cilj - tzv. javno-privatno partnerstvo, što je naročito važno za područja od posebne državne skrbi.

Riječ predlagatelja

U završnom osvrtu ministar Vukelić je konstatirao da većina sudionika u ovoj raspravi stoji na stajalištu da su promjene postojećeg Zakona nužne. A one malobrojne koji su se kritički osvrnuli na ponuđeni zakonski tekst, podsjetio je na činjenicu da se na njemu radilo više mjeseci, te da je usugla-

šen sa svim nadležnim ministarstvima, ali i sa strukovnim udruženjima gospodarstvenika, odnosno s gospodarskim komorama. Napomenuo je da je ovaj Zakon tek jedan od instrumenata kojima se koristi država, odnosno Vlada, za poticanje gospodarskih ulaganja. Naime, u primjeni je i Zakon o područjima od posebnog državnog interesa (uskoro će uslijediti i njegove izmjene), donesen je program hrvatske Vlade vezano uz izgradnju poduzetničkih zona, uvedene su i povoljne kreditne linije za nove tehnologije, koje preko HBOR-a mogu koristiti i mali i srednji poduzetnici, itd. Dakako, sve te mjere ne mogu biti obuhvaćene jednim zakonom, ali se zato ovih dana kadrovski i organizacijski ekipira Agencija za poticanje ulaganja, u okviru koje bi trebala biti ostvarena upravo ta koordinacija. Na tom će se mjestu poduzetnici moći informirati o tome koje poticajne mjere mogu koristiti u Hrvatskoj i pod kojim uvjetima, a ne bi bilo zgorega ni da se svi ti poticaji iz raznoraznih zakona i programa pobroje u posebnom prospektu.

S obzirom na to da smo intenzivno krenuli na izgradnju poduzetničkih zona koje trebaju biti mjesto i za ovakve investicije, te da se Vlada opredijelila za to da svu neiskorištenu državnu imovinu (objekte i zemljišta koji nisu u funkciji) prioritarno usmjeri ka gospodarstvu, pitanje izvlaštenja pojedinih zemljišta je pomalo i upitno, kaže Vukelić. Naime, prije svega moramo staviti u funkciju napuštene prostore koji se ne koriste.

U svakom slučaju, sve državne institucije, pa i lokalna samouprava, trebaju poraditi na tome da se stvori pozitivno ozračje za poticanje ulaganja u Hrvatskoj. Dobar primjer za to su slobodne zone, poput one u Varaždinu, gdje je i politika državnih tvrtki (npr. HEP-a) u funkciji poticanja investicija.

Obećavši da će Vlada ozbiljno proanalizirati sve primjedbe i prijedloge zastupnika koji idu u tom pravcu, spomenuo je da će prvi korak biti "one stop shop" projekt koji ide u okviru FINA-e,

a svrha mu je pojednostavljenje i ubrzanje postupka registracije tvrtke.

U nastavku je ponovio da je kroz poticajne mjere iz ovog Zakona poseban naglasak stavljen na nove investicije i projekte koji su Hrvatskoj prijeko potrebni, radi otvaranja novih radnih mjesta. To bi trebao biti nastavak pozitivnih trendova ostvarenih prošle godine, kada je zabilježen ohrabrujući rast industrijske proizvodnje od 3,7 posto, rast izvoza od 17 posto, a uvoza svega oko 5,4 posto. Jedan od preduvjeta za nastavak takvih kretanja je svakako poticanje ulaganja u izvozno orijentiranu proizvodnju, što se omogućuje i noveliranim Zakonom o poticanju ulaganja. Predloženim novelama se ujedno snižava prag ulaganja na temelju kojih se ostvaruju poticaji, s 10 na 4 milijuna kuna, te smanjuje minimalni broj radnika nositelja poticajnih mjera, s 30 na 10. Ovim izmjenama otvoren je prostor za korištenje povlastica i manjim tvrtkama, odnosno malom i srednjem poduzetništvu, a precizirano je i na koji će se način isplaćivati subvencije, odnosno poticaji za novo zapošljavanje (sredstva za tu namjenu osigurana su u Proračunu). Predviđena je i mogućnost da se posebnim odlukama Vlade povećaju ili uvedu dodatne poticajne mjere za projekte od posebnog državnog interesa. I u okviru Agencije za poticanje ulaganja trebat će koordinirati aktivnosti svih tijela i institucija koje imaju za cilj gospodarski rast u Hrvatskoj, odnosno povećanje proizvodnje i izvoza, zaključio je Vukelić.

Nakon ove rasprave uslijedilo je izjašnjavanje. Ishod - većinom glasova nazočnih zastupnika prihvaćen je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poticanju ulaganja, a primjedbe i prijedlozi iz rasprave proslijeđeni su predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. Za takav zaključak glasovao je 91 zastupnik, dok ih je 14 bilo protiv, a 3 suzdržano.

M.Ko.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O TELEKOMUNIKACIJAMA

Onemogućiti naplatu neisporučene usluge

U rujnu lani Klub zastupnika SDP-a dostavio je predsjedniku Hrvatskoga sabora Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o telekomunikacijama, ali na sjednici Sabora 3. studenoga nije podržana primjena hitnog postupka pa se na 12. sjednici Sabora raspravljalo o zakonskom prijedlogu u prvom čitanju. Klub zastupnika SDP-a navodi da svojim zakonskim prijedlogom na kvalitetniji način štiti potrošače – korisnike usluga, jer onemogućava da davatelj usluga naplati neisporučenu uslugu, a istodobno potiče tržišnu utakmicu između različitih davatelja usluga. Vlada nije bila takvog mišljenja navodeći da će Pravilnikom o telekomunikacijskim uslugama (tada je bio u postupku donošenja) biti razrađena načela cjenovnog sustava za javnu govornu uslugu u nepokretnoj mreži, pri čemu će se voditi računa o zaštiti prava građana Republike Hrvatske i interesima potrošača. Zastupnici su se priklonili mišljenju Vlade, ali i radnih tijela i nisu prihvatili predloženi zakon.

O PRIJEDLOGU

Za informiranje o zakonskom prijedlogu Kluba zastupnika SDP-a poslužili smo se uvodnim izlaganjem njegova predstavnika **Josipa Leke**. Zakonski prijedlog ima samo dva članka, a suština je prvoga da davatelji usluga naplaćuju samo potrošeni tarifni interval te da Zakon stupa osmog dana od objave u "Narodnim novinama". Podsjetio je zatim na srpanj 2003. kada je Hrvatski sabor izglasao Zakon o telekomunikacijama, da bi ga u travnju

2004. godine izmijenio i dopunio. Ni osnovni Zakon, ni njegove kasnije izmjene i dopune nisu na odgovarajući način zaštitile korisnike usluga u fiksnoj telefoniji tj. nisu onemogućile davatelju usluga da korisniku naplaćuje neisporučenu uslugu. Naime, prema važećem Zakonu, načela cjenovnog sustava za određivanje cijena telekomunikacijskih usluga, koje obavlja samo jedan davatelj usluga u unutarnjem i međunarodnom telekomunikacijskom prometu, mogu se propisati pravilnikom koji donosi ministar. Leko podsjeća da je u trenutku upućivanja ovog zakonskog prijedloga u saborsku proceduru

Ni osnovni Zakon o telekomunikacijama, ni njegove kasnije izmjene i dopune nisu na odgovarajući način zaštitile korisnike usluga u fiksnoj telefoniji, tj. nisu onemogućile davatelja usluga da korisniku naplaćuje neisporučenu uslugu.

Pravilnik bio takav da je tarifni interval iznosio jednu minutu, a kao potrošeni interval naplaćivao puni interval u trenutku početka njegova korištenja, bez obzira na to je li iskorišten do kraja ili nije. To konkretno znači da je potrošač za telefonski razgovor u trajanju od jedne minute i jedne sekunde plaćao dvije minute razgovora. Problem je bilo moguće riješiti na dva načina. Prvo da, sukladno, važećem Zakonu, nadležni mini-

star promijeni Pravilnik i tarifni interval skрати s jedne minute na jednu sekundu ili da se izmijeni odredba članka 63. stavak 2. Zakona i odredi načelo cjenovnog sustava po kojem davatelji usluga mogu naplatiti samo potrošeni tarifni interval, a da se trajanje tarifnog intervala prepusti davateljima usluga. Na prvu mogućnost da ministar promijeni pravilnik čekalo se punih šest mjeseci jer je novi Pravilnik o telekomunikacijskim uslugama donesen 17. prosinca 2004., stupio na snagu 1. siječnja ove godine, a dužnost T-HT-a je da u roku od 60 dana od stupanja na snagu novog pravilnika zatraži suglasnost za novi tarifni sustav. Novi pravilnik dijeli operatore na dvije grupe – obične i one sa znatnijom tržišnom snagom. Obični operatori tek će se pojaviti na tržištu, a operator sa znatnijom tržišnom snagom je samo T-HT-e, pojašnjava Leko. Novi ili običan operator, kaže ministrov pravilnik, moći će u budućnosti koristiti sustav naplate kakav danas koristi T-HT tj. moći će kao frekvencijski interval odrediti jednu minutu pa će prema tom pravilniku svi potrošači koji su se eventualno odlučili za novog operatora morati mu plaćati ono što nisu potrošili, podvlači Leko. T-HT-e kao operator sa znatnijom tržišnom snagom moći će zadržati sadašnji model naplate s frekvencijom i intervalom od jedne minute ili će korisnicima, odnosno potrošačima usluga, uz taj model morati ponuditi i dodatni kojim će frekvencijski interval trajati jednu sekundu. Još se ne zna kakva će biti cijena impulsa u tom novom modelu, ali u Klubu predviđaju da korisnici neće imati apsolutno nikakve koristi od tog novog modela jer će cijene u njemu vjerojatno biti više

kako T-HT-e ne bi umanjio svoju dobit. Po takvom pravilniku potrošači nemaju zaštitu u ministarstvu, odnosno Vladi i državi, a kada bi taj pravilnik i imao za cilj zaštititi potrošača ostaje činjenica da ministar nije odredio rok za početak primjene pravilnika, odnosno novog tarifnog sustava, podvlači Leko. Klub zastupnika SDP-a predlaže drugi način rješavanja problema tj. zakonski prijedlog kojim se u potpunosti štiti potrošača – korisnika usluge bez obzira na to za kojeg se operatora u budućnosti odluče jer niti jedan od njih neće moći naplaćivati ništa što u stvarnosti potrošači nisu potrošili, bez obzira na to koliko će trajati frekvencijski interval. Leko tvrdi da takvo rješenje ima dodatnu prednost jer među operatorima otvara bolju i pošteniju konkurenciju, a time i bolju borbu za potrošače. U prilog donošenja predloženog zakona je, kaže, i činjenica da je Društvo za zaštitu potrošača pokrenulo građansku parnicu za naknadu štete korisnicima odnosno potrošačima TK usluga u nepokretnoj mreži, a formu mladih SDP-a je prikupio 30-tak tisuća potpisa potpore građana za podršku tih tužbi. Zaključujući raspravu naglasio je da se ovdje ne radi o nekom stranačkom zakonskom prijedlogu već ga treba shvatiti kao svojevrsan zakon kojim se štite potrošači. Leko je izrazio nadu da će svi zastupnici prepoznati tu potrebu i podržati ovaj zakonski prijedlog.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH je predložila Hrvatskom saboru da ne prihvati predloženi zakon Klub zastupnika SDP-a. S tim u vezi podsjeća na članak 63. stavak 2. Zakona o telekomunikacijama koji propisuje da se načela cjenovnog sustava za određivanje cijena telekomunikacijskih usluga, koje obavlja samo jedan davatelj usluga u unutarnjem i međunarodnom telekomunikacijskom prometu, mogu propisati pravilnikom koji donosi ministar. Pravilnikom o telekomunikacijskim uslugama (bio je u postupku donošenja kada je Vlada davala svoje mišljenje na zakonski prijedlog) određena su načela cjenovnog sustava javnih govornih

usluga u nepokretnoj mreži, pri čemu se vodilo računa o zaštiti prava građana Republike Hrvatske i interesima potrošača. Vlada naglašava da će Pravilnikom biti određeno da tarifni sustav za javnu govornu uslugu može sadržavati cijenu instalacije, cijenu mjesečnog ili tromjesečnog pristupa telekomunikacijskoj mreži i cijenu ostvarenog prometa, sukladno Zakonu o telekomunikacijama. Također će se cijena ostvarenog prometa izražavati po minuti, a naplaćivat će se korisniku prema potrošnji u obračunskom razdoblju izraženoj u minutama i sekundama. Davatelj usluga sa značajnom tržišnom snagom koji ima obvezu pružanja javne govorne usluge po troškovno usmjerenim cijenama, morat će imati odobrenje Hrvatske agencije za telekomunikacije, za cijene formirane prema tarifnom sustavu, koji raspoređuje troškove uspostavljanja, odražavanja i upravljanja telekomunikacijskim sustavom na cijene krajnjim korisnicima. Vlada još kaže da će tim Pravilnikom biti razrađena načela cjenovnog sustava za javnu govornu uslugu koju obavlja samo jedan davatelj usluga u nepokretnoj mreži. Slijedom iznesenog, Vlada ocjenjuje da su načela cjenovnog sustava javnih govornih usluga u nepokretnoj mreži kako su normirana Zakonom o telekomunikacijama s rješenjem iz predviđenog Pravilnika, mnogo kvalitetnije i preciznije razrađena i prije svega usmjerena na zaštitu interesa potrošača, za razliku od predloženog teksta izmjene zakona Klub zastupnika SDP-a.

RADNA TIJELA

Imajući u vidu razloge iznesene u mišljenju Vlade RH, **Odbor za zakonodavstvo** nije podupro donošenje predloženog zakona, a isto je postupio i **Odbor za pomorstvo, promet i veze**. U potonjem Odboru predstavnik predlagatelja upozorio je da je ovaj zakonski prijedlog upućen u saborsku proceduru prije nego što je ministar mora, turizma, prometa i razvitka donio Pravilnik o telekomunikacijskim uslugama, kao i da je ovo materija koju valja riješiti zakonom, a ne podzakonskim

aktom, s obzirom na to da je u interesu svih građana Hrvatske, da se od njih naplaćuju samo one usluge koje su i učinjene, a ne jačaju velike kompanije. Također je rekao da se ovim Prijedlogom želi zaštititi potrošača i omogućiti tržišnu utakmicu među operatorima. Predstavnik Vlade iznio je mišljenje Vlade. U raspravi u Odboru izraženo je mišljenje kojim se podržava inicijativa predlagatelja da se ova materija regulira zakonom, a ne podzakonskim aktom koji donosi ministar, te da građane zanima kada će se u Hrvatskoj telefonske usluge plaćati kao i u većini zemalja EU-a. Posebno je naglašeno da je problem tko će dobiti monopol, te je neophodno da se na tom području organizira tržište i na taj način omogući ravnopravna konkurencija. Na kraju glasovanjem Odbor nije podržao donošenje predloženog zakona i predložio je Saboru da ga ne prihvati.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja učešće u raspravi uzeli su predstavnici klubova zastupnika. **Valter Poropat** je rekao da će Klub zastupnika IDS-a podržati predloženi zakon. Osnovni Zakon o telekomunikacijama, ali ni njegove kasnije izmjene i dopune nisu bitno zaštitile korisnike usluga u fiksnoj telefoniji, a najgore od svega je što nisu zaštitile korisnike usluga od plaćanja neiskorištenog dijela tarifnog intervala, odnosno nisu onemogućile davateljima usluga da korisniku naplaćuju neisporučenu uslugu. Društvo "Petrošić" pokrenulo je građansku parnicu za naknadu štete korisnicima TK usluga u fiksnoj mreži, a prije toga je, u srpnju 2003. uputilo zahtjev za ukidanje modela obračuna usluga u fiksnoj telefoniji "zaokruživanjem na punu započetu minutu". O tome bi trebao raspraviti Hrvatski sabor i, dakako ispraviti nedvojbeno učinjenu štetu korisnicima usluga, rekao je Poropat, i dodao da Klub zastupnika IDS-a prihvaća rješenje s kojim će se naplaćivati samo potrošeni tarifni interval. Klub će, ponovio je, podržati predloženi zakonski akt.

Isto će postupiti i Klub zastupnika HNS-PGS-a rekao je **Antun Kapraljević (HNS)**. "Živimo u vijeku informatizacije kada se interval može mjeriti u mili sekundama, mi ovdje raspravljamo hoćemo li razgovor naplaćivati u minutama ili sekundama", nastavlja Kapraljević i odmah dodaje "i sekunda je prevelik period, jer i tada se plaćka ljude i uzima više nego što je potrošeno. Koji god interval da uzmemo uvijek se naplaćuje više nego što je potrošeno. Pojasnio je to konstatacijom da započinjanjem idućeg intervala već naplaćujemo sljedeći interval, jer smo automatizmom uzeli startni impuls.

U ime Kluba zastupnika SDP-a **Miroslav Korenika** apelirao je na sve zastu-

pnike da podrže donošenje predloženog zakona i na taj način zaštite svi korisnici usluga u fiksnoj telefoniji, a davatelje usluga (operatore) onemogućiti da i dalje kao dosad potrošaču naplaćuju neisporučenu uslugu. Dan prije ove rasprave bila je rasprava o Nacionalnom programu zaštite potrošača za razdoblje 2005. i 2006. godinu kada su svi isticali da treba zaštititi potrošače u Hrvatskoj. Ovo je prilika da se to učini predloženim zakonom jer ovako važna materija ne može se obrađivati pravilnicima koje donosi ministar nego se mora donijeti zakon, rekao je Korenika. Zakon ima daleko jaču snagu, a pravilnicima se može manipulirati i često puta ne treba ih se ni pridržavati. Dizanjem ruke za

predložen zakon zastupnici će uistinu pokazati da dan prije održana rasprava o Nacionalnom programu za zaštitu potrošača nije prazno slovo na papiru, zaključio je predstavnik Kluba zastupnika SDP-a.

Time je rasprava okončana pa je ostalo još samo glasovanje. Zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade i izvješćima radnih tijela, na glasovanje je stavljen zaključak kojim se ne prihvća Prijedlog zakona o izmjeni Zakona o telekomunikacijama, koji je predložio Klub zastupnika SDP-a. Za taj zaključak glasovao je 81 zastupnik, njih 27 bili su protiv, a tri suzdržana.

J.Š.

PRIJEDLOG ODLUKE O OSNIVANJU ISTRAŽNOG POVJERENSTVA ZA UTVRĐIVANJE ČINJENICA U VEZI S RADNJAMA I MJERAMA KOJE PROVODI PROTUOBAVJEŠTAJNA AGENCIJA U SLUČAJEVIMA KADA MOŽE DOĆI DO NEZAKONITOG OGRANIČAVANJA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA, A POSEBICE U SLUČAJU NOVINARKE HELENE PULJIZ

Jasna poruka da je Sabor protiv kršenja ljudskih prava

Predsjedniku Hrvatskoga sabora ovu je odluku podnijelo 40 zastupnika (SDP-ovci: Ivica Račan, Šime Lučin, Milanka Opačić, mr. sc. Marin Jurjević, Marija Lugarić, Dragica Zgrebec, mr. sc. Neven Mimica, dr. sc. Josip Sudec, Tonino Picula, Vesna Škulić, Ivica Pančić, Nenad Stazić, dr. sc. Antun Vujić, Ingrid Antičević-Marinović, Gordana Sobol, dr. sc. Mato Crkvenac, Zvonimir Mršić, Jagoda Martić, Anton Peruško, Biserka Perman i Miroslav Korenika, HSS-ovi zastupnici Josip Vresk, Željko Ledinski, Ivan Kolar, Luka Roić, Željko Pecek, mr. sc. Božidar Pankreć i Ljubica Lalić, HNS-ovi zastupnici: Nikola Vuljanić, dr. sc. Miljenko Dorić, Jakša Marasović, Željko Kur-

tov i Dragutin Lesar, IDS-ovi zastupnici Damir Kajin, Valter Poropat, Dorotea Pešić-Bukovac te dva neovisna zastupnika dr. sc. Ljubo Jurčić i dr. sc. Slaven Letica). Kako je objasnio predstavnik predlagatelja, ovaj je prijedlog vezan uz aferu novinarku Puljiz te izraženu želju da se tako nešto nikada više ne ponovi. Navodi se da je slučaj Puljiz izazvao pažnju jer podaci o kojima je javnost obaviještena ukazuju na moguće propuste u radu Protuobavještajne agencije, kojima su se, ako je bilo propusta, direktno povrijedila ljudska prava i slobode. Rasprava o osnivanju ovog povjerenstva podijelila je zastupnike. Od onih koji su podržali osnivanje istražnog povjerenstva

moglo se npr. čuti da svako protivljenje toj nakani znači pokušaj da se oteža ili čak izbjegne kontrola rada Protuobavještajne agencije. Neki su prijedlog poduprli radi zaštite novinstva i uopće ustavnih prava hrvatskih građana, a napose radi vraćanja povjerenja tih istih građana u rad obavještajne zajednice. Oni koji nisu podupirali Prijedlog naglašavali su da slučaju novinarku Puljiz valja pristupiti prema postojećim propisima te da ovakav prijedlog samo producira nastavak medijskih natpisa i stvara dojam nesigurnosti i nepovjerenja u službe koje obavljaju važne poslove za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske. A ako se već želi osnovati istražno povjerenstvo tada

treba osnovati istražno povjerenstvo koje će ispitati rad svake sigurnosne službe u Hrvatskoj, a ne samo jedne. Moglo se također čuti da ima daleko važnijih tema za raspravu kojima bi se trebali baviti zastupnici u Saboru nego što je rasprava o istražnom povjerenstvu.

Prilikom glasovanja Prijedlog za osnivanje istražnog povjerenstva nije dobio potreban broj zastupničkih glasova.

O PRIJEDLOGU

Stupanj demokratičnosti jednog društva ocjenjuje se i stupnjem zaštite Ustavom utvrđenih ljudskih prava i temeljnih sloboda, ne samo kroz zakonske odredbe već posebice u njihovu provođenju, naročito kada se radi o djelovanju službi koje u obavljanju svojih zadaća mogu izravno ugroziti ljudska prava i temeljne slobode. Zakon o sigurnosnim službama agencijama daje ovlasti da prilikom obavljanja poslova iz svoje nadležnosti poduzimaju i mjere kojima se privremeno ograničavaju neka ustavna ljudska prava i temeljne slobode, pa je razumljivo da je njihov rad uvijek pod povećanom pažnjom javnosti, posebno kada je riječ o mogućem ograničavanju ljudskih prava i sloboda, a da za to nije postojao razlog utemeljen na Zakonu, niti stvarni interes ili ugroza nacionalne sigurnosti. Tako je i slučaj novinarkе Puljiz izazvao posebnu pažnju jer podaci o kojima je javnost obaviještena ukazuju na moguće propuste u radu Protuobavještajne agencije, kojima su se, ako je propusta bilo, direktno povrijedila ljudska prava i slobode.

Nakon izvješća Vijeća za civilni nadzor i nakon rasprave o tom izvješću na Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost Hrvatskoga sabora ostao je i dalje niz otvorenih pitanja na koja javnost opravdano očekuje odgovor. Stoga je javni interes utvrditi jesu li aktivnosti Protuobavještajne agencije uvijek sukladne Ustavom i zakonom propisanom postupku kada je u pitanju zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda s posebnim osvrtom na slučaj

novinarke Helene Puljiz gdje je potrebno utvrditi jesu li njena ljudska prava i temeljne slobode protuzakonito ograničene, a time i povrijeđene.

Cilj istraživanja Povjerenstva je utvrditi jesu li svojim postupanjem djelatnici Protuobavještajne agencije kršili ljudska prava spomenute novinarkе, a da za to nije postojao razlog koji bi se opravdao nacionalnom sigurnošću, te jesu li postojali i drugi slučajevi u kojima su povređena ljudska prava i slobode i treba li izmjenama zakona na bolji način osigurati zaštitu ljudskih prava i sloboda u djelovanju službi sigurnosti.

Svako protivljenje nakani da se osnuje ovo istražno povjerenstvo pokušaj je da se oteža ili čak izbjegne kontrola rada POA-e.

U Prijedlogu odluke precizira se krug pitanja koja Istražno povjerenstvo treba ispitati, a područje istraživanja obuhvatilo bi radnje i mjere koje provodi Protuobavještajna agencija u slučajevima kada može doći do nezakonitog ograničavanja ljudskih prava i sloboda, a posebice u slučajevima novinarkе Puljiz. Povjerenstvo bi također trebalo analizirati provođenje mjera tajnog prikupljanja podataka te je li u tim slučajevima proveden postupak pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske predviđen Zakonom.

RASPRAVA

Minoriziranje problema

U ime predlagatelja, kojeg tvori grupa od 40 zastupnika, **Šime Lučin** dodatno je obrazložio prijedlog naglasivši da je vezan uz aferu koja možda ima i dublje značenje i o kojoj se zna sve, a zapravo ne zna ništa. Interes javnosti je da se ovakav slučaj, kakav je slučaj novinarkе Puljiz, jednostavno nikada ne ponovi te da Hrvatski sabor kaže jesu li tajne službe osposobljene za svoje zakonske

zadaće. O ovoj su problematici u više navrata raspravljali Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost, Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina te Vijeće za civilni nadzor tajnih službi, ali definitivno nisu dobiveni odgovori na neka pitanja. Nedopustivim drži što spomenuto Vijeće za nadzor sigurnosnih službi već dva mjeseca nema predsjednika. Lučin je uvjeren da oko formiranja istražnog povjerenstva neće biti nikakvih dvojbi i dilema jer će tako Sabor kao odgovorno zakonodavno tijelo skinuti sa sebe svaku sumnju da pokriva nekakvo kršenje ljudskih prava i sloboda, a napose otvoriti prostor kvalitetnijem i boljem radu sigurnosnih službi. Ujedno rasprava je prilika da se popriča o tome kako već dvije-tri godine funkcioniraju te službe, a napose raspravi o Pravilniku o postupanju i radu tajnih službi, odnosno Protuobavještajne agencije. Zaključujući uvodni dio Lučin je izrazio nadu da će Hrvatski sabor poduprijeti osnivanje ovoga istražnog povjerenstva naglašavajući da ono ne tretira nikakve političke grupacije, napose lobističko-gospodarske, nego samo građane naše zemlje i one koji bi eventualno mogli zbog nekih razloga biti predmet interesa tajnih službi.

Približavaju se lokalni izbori pa ako je POA uistinu upotrijebljena u političke svrhe i na korist jedne stranke tko jamči da se to neće ponoviti?

Netočan je navod da spomenuto Vijeće nema predsjednika, rekao je **Ivan Jarnjak (HDZ)**. Prema Poslovniku o radu tog tijela nakon što predsjednik Vijeća podnese ostavku ili nije u mogućnosti obavljati tu dužnost još uvijek ostaju dvije mogućnosti – da se predsjedavajući abecednim redom mijenja svaki mjesec ili da se do imenovanja novog predsjednika imenuje predsjedavajući Vijeća. Jarnjak kaže da je iskorištena potonja mogućnost.

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je **Nenad Stazić**, koji je najavio podršku osnivanju ovoga Istražnog povjerenstva. Svako protivljenje toj nakani ocijenio je kao pokušaj da se oteža ili čak izbjegne kontrola rada Protuobavještajne agencije, a oni koji krenu tim putem morali bi snositi političku odgovornost za takvu odluku. Građani Hrvatske osobito su osjetljivi na djelovanje tzv. obavještajnih službi držeci da za to imaju posebne razloge. Naime, do 2000. godine mnogi su od njih na svojoj koži osjetili što se događa kada se te službe nađu pod kontrolom samo jedne političke stranke ili još gore kada podivljaju i otmu se bilo kakvoj kontroli. A upravo se to događalo u jednom relativno dugom periodu sve do smjene vlasti nakon parlamentarnih izbora 2000. godine. Stazić kaže kako je sve u tom smislu zapravo bilo loše – od zakonodavnih rješenja do dnevne prakse. Prema tada važećem zakonu mjere tajnog prikupljanja podataka odobravao je ministar unutarnjih poslova, a kako je on uvijek eksponent jedne političke opcije, sasvim jasno da je takvo zakonodavno rješenje omogućavalo upotrebu sigurnosnog aparata protiv političkih protivnika. U takvoj situaciji praćene su cijele novinske redakcije i brojni novinari prema kojima se postupalo kao prema izuzetno opasnim nacionalnim neprijateljima. Nisu bolje prošle niti institucije civilnog društva, osobito one koje su se trudile glede unapređenja stupnja demokracije i građanskih sloboda u Hrvatskoj. Nakon parlamentarnih izbora 2000. svi su oni dobili mogućnost uvida u svoje dosjee i priliku da se uvjere u neshvatljivu količinu gluposti sa stanovništva nacionalne sigurnosti i relevantnosti podataka koje je vlast o njima prikupila. Također su dobili dokaz da su potpuno neopravdano bili predmetom obrade tajnih službi s ozbiljnim i brojnim povredama njihove privatnosti. U vrijeme prošle koalicijske vlasti donesen je Zakon o sigurnosnim službama koji je iste stavio pod mnogostrukom kontrolu, stručni je nadzor prepušten izvršnoj vlasti, a civilni povjeren parlamentu dok treću nadzornu točku predstavlja Vrhovni sud Hrvatske (samo

suci tog suda mogu tragom utemeljenih zahtjeva odobriti mjeru tajnog prikupljanja podataka za bilo koju sumnjivu osobu). Od donošenja tog zakona i za sve vrijeme trajanja bivše koalicijske vlasti nismo bili svjedoci bilo kakvih nezakonitosti i afera koje bi dolazile iz redova obavještajnog aparata, kaže Stazić. Takvo je stanje nastavljeno i u prvoj godini mandata Vlade premijera Sanadera sve do pred kraj 2004. kada je u javnosti odjeknula afera Puljiz. Vlast je najprije pokušala minorizirati problem, a premijer suočen s neoborivim argumentima koje je pred njega stavio predsjednik države donio je odluku o smjeni ravnatelja Protuobavještajne agencije. Takvo postupanje Vlade dodatno je uznemirilo građane, a ni Hrvatski sabor nije odigrao ulogu koja mu je povjeren, nastavlja Stazić. Naime, Vijeće za nadzor sigurnosnih službi podijelilo se u mišljenju – predsjednik i jedan član Vijeća bili su mišljenja da je Protuobavještajna agencija prekršila propise, dok su drugi članovi bili suzdržaniji u toj ocjeni ili čak potpuno suprotnog mišljenja. U jednoj emisiji HTV-a članovi Vijeća otvoreno su iznijeli različite stavove iz kojih se jasno vidjelo da neki od njih potpuno pogrešno shvaćaju svoju zadaću i zdušno štite Protuobavještajnu agenciju od građana umjesto da građane štite od nezakonitog rada Agencije. Vijeće za nadzor sigurnosnih službi ima predsjednika i šest članova koje imenuje Hrvatski sabor. Kako je predsjednik Vijeća dao neopozivu ostavku, Vijeća nema jer je bez predsjednika to tijelo nepotpuno, a civilni nadzor nad radom sigurnosnih službi u ovom trenutku nitko ne obavlja, tvrdi Stazić.

Vratiti povjerenje u rad obavještajne zajednice

U nastavku primjećuje da Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost nije donio jasne zaključke o tome jesu li u slučaju novinarku Puljiz djelovanjem agenata prekršena ljudska i građanska prava ili se to nije dogodilo. Prema tome, ne može se do kraja vjerovati Odboru što je posve logično jer većina

u njemu slijedi politiku parlamentarne većine, a ova politiku Vlade koju podržava. Tako će zaključci Odbora uvijek biti samo reciklirani stavovi Vlade, podvlači Stazić. Za kvalitetnu kontrolu obavještajnih službi valjalo bi promijeniti sastav Odbora i omjer parlamentarne većine i manjine tamo, te odrediti da ga obvezno vodi predstavnik parlamentarne manjine, jer samo tako parlamentarna manjina može kvalitetno ispunjavati jednu od svojih osnovnih zadaća, a to je kontrola vlasti. Afera Puljiz otvorila je još jednu dilemu, a to je da još nitko nije uvjerljivo odgovorio na pitanje zašto je spomenuta agencija uopće saslušavala jednu novinarku, kakvim je informacijama bitnim za nacionalnu sigurnost ona mogla raspolagati i po čemu je uopće bila zanimljiva agentima Protuobavještajne agencije, je li bitan element u njezinoj radnoj biografiji bio taj da je svojedobno pratila rad Ureda Predsjednika Republike, i nisu li agenti zapravo pokušavali od nje saznati nešto što bi moglo pomoći u pokušaju da se uoči predsjedničkih izbora diskreditira predsjednik države. Ako je tome tako onda se nužno otvara pitanje politizacije službe. Dodatnu sumnju pobuđuje i to da čelnik Protuobavještajne agencije nije sva svoja izvješća slao paralelno premijeru i Predsjedniku Republike nego su neki od tih izvješća bili uskraćeni predsjedniku države. Mnoga su pitanja ostala bez odgovora, ponovio je Stazić, i sve dok se na njih ne odgovori građani ne mogu mirno spavati. Kako da građani znaju da već sutra neće zbog tko zna čijeg hira i tko zna s kakvim nečasnim motivom netko od njih postati predmetom slične obavještajne obrade. Približavaju se lokalni izbori pa ako je Protuobavještajna agencija uistinu upotrijebljena u političke svrhe i na korist jedna stranke tko jamči da se to neće ponoviti. Na meti bi mogli biti svi kandidati koji predstavljaju realnu opasnost za tu stranku. Zbog svega toga valja osnovati ovo istražno povjerenstvo i utvrditi sve činjenice ove neugodne afere. Na kraju Stazić je zatražio da mu predsjednik Šeks odgovori što je on kao najodgovornija osoba od trenutka ostavke gospodina Cvrtile

učinio da se kompletira sastav Vijeća za nadzor sigurnosnih službi, a Povjerenstvo dobije člana koji nedostaje i izabere svog predsjednika? Prema Zakonu o sigurnosnim službama Hrvatski sabor provodi nadzor nad tim službama, a na zahtjev predsjednika parlamenta najmanje jednom u šest mjeseci predsjednik Vijeća podnosi izvješće o radu Vijeća. S tim u vezi Stazića je zanimalo je li predsjednik Vijeća ispunio tu svoju zakonsku obvezu, i ako jeste zašto to izvješće predsjednik Sabora nije stavio na dnevni red sjednice Sabora?

Predsjednik Vijeća za nadzor sigurnosnih službi podnio mi je izvješće o šestomjesečnom radu Vijeća u drugoj polovici 2003. godine, a prema Zakonu nemam obvezu staviti izvješće na raspravu u Sabor nego jednostavno to primiti na znanje, odgovorio mu je predsjednik **Vladimir Šeks**. No, procijeni li da je potrebno poduzeti odgovarajuće korake tada izvješće dostavlja Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost i poduzima druge odgovarajuće korake, pojasnio je predsjednik. Glede kandidiranja i izbora predsjednika Vijeća sve je, kaže, precizirano Zakonom.

Za **Ivana Jarnjaka (HDZ)** netočan je navod da Vijeće ne radi. Činjenica da u Vijeću nema jednog čovjeka nije prepreka da Vijeće nastavi svojim radom. Vijeće radi i rješava predmete, zaključio je Jarnjak.

Nije dobro za sigurnosne službe da se stalno potiče rasprava o kvaliteti njihova rada i dovodi u sumnju kako se stalno nešto protuzakonito radi.

Više je razloga zbog kojih će Klub zastupnika HSP-a poduprijeti osnivanje ovog povjerenstva, rekao je **Pero Kovačević**. Učinit će to najprije radi zaštite slobode novinstva i ustavnih prava hrvatskih građana, a u ovom slučaju novinara, te radi vraćanja povjerenja hrvatskim građanima u rad obavještajne zajednice. Na taj se način u slu-

čaju novinarkе Puljiz želi ukazati i na neozbiljno i neodgovorno ponašanje predsjednika države i premijera koji su komunicirali putem medija i zbog instituta supotpisa uveli državu u ustavnu krizu, kaže Kovačević. Takav način ponašanja dvojice najodgovornijih ljudi u državi za svaku je osudu, nastavlja, te izražava nadu da će oni iz svega izvući pouku kada je riječ o radu obavještajne zajednice i sigurnosnih službi imajući pritom u vidu svoje ustavne i zakonske obveze. Ostaje, međutim, cijeli niz problema u radu sigurnosnih službi na koje pravaši ukazuju od početka rada ovoga saziva Sabora tražeći ujedno da se obavi cjelovita rasprava o radu tih službi. Vidljivo je da su te službe prepuštene same sebi i da nema koordinacije u njihovom radu. Cilj je pravaša da sigurnosne službe počnu raditi u interesu hrvatskih građana i na zakonit način, napose na javan i transparentan način, kada je to moguće. U tom smislu potrebno je što prije krenuti u izmjene i dopune Zakona o sigurnosnim službama jer postojeće stanje nije dobro i omogućava tim službama da se bave same sobom. Ne rješava se niti jedna afera nego se sve stavlja pod tepih i dok god se bude tako radilo hrvatski građani neće imati povjerenje u rad sigurnosnih službi. Sve su to razlozi zbog kojih je 40 zastupnika svojim potpisom poduprla podnošenje Prijedloga o osnivanju ovoga povjerenstva nadajući se da će se bar ovaj slučaj riješiti.

Nema crno-bijele tehnike u radu sigurnosnih službi

Klub zastupnika HDZ-a podržava svaku inicijativu, raspravu, odluku, te promjenu Ustava i zakona kojim bi se zaštitila i zagarantirala temeljna ljudska prava i slobode, rekao je **Ivan Jarnjak**. Nema, međutim, povlaštenijih i onih koji imaju manja ili veća temeljna ljudska prava i slobode pa tako i slučaju Puljiz treba pristupiti tj. prema postojećim propisima. U nastavku iznio je kronologiju cijelih događanja u slučaju Puljiz te pozvao zastupnike da nakon toga procijene postoji li uopće potreba

osnivanja ovog istražnog povjerenstva ili ne. Istražno povjerenstvo nije potrebno da bi se utvrdilo je li dobar ili nije dobar Zakon o sigurnosnim službama, a jednako tako i poslovnik po kojem rade sigurnosne službe. Podsjeća da je Zakon o sigurnosnim službama donesen u prošlom sazivu Sabora, te da je HDZ već tada bio, a i danas je njime nezadovoljan smatrajući da nije funkcionalan pa se već radi na njegovoj doradi. Trebalo je godinu i pol dana od donošenja Zakona da se imenuju čelnici službe, tj. Vijeće za nadzor sigurnosnih službi. Jarnjak naglašava da mu pritom nije namjera da na bilo koji način umanjí povredu temeljnih ljudskih prava, ako ih je bilo u slučaju novinarkе Puljiz, nego naprosto da ukaže na činjenicu da nema crno-bijele tehnike u radu sigurnosnih službi. Svugdje u svijetu postoji problem u radu sigurnosnih službi jer uvijek moraju na neki način nekome ograničiti temeljna prava i slobodu. Tako je polovicom listopada 2004. predsjednik Vijeća za

Kroz istražno povjerenstvo mora se poslati jasna poruka da je Sabor protiv toga da se krše ljudska prava, i da krivci moraju biti kažnjeni.

nadzor sigurnosnih službi primio priговор novinarkе Puljiz, a nakon obrade predmeta Vijeće je s tim u vezi dostavilo zaključak Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost. Nadzorom u POA-i Vijeće je nedvojbeno utvrdilo da je Helena Puljiz na zakonom utemeljen način (sukladno člancima 14. i 30. Zakona o sigurnosnim službama i članku 30. Pravilnika o načinu sigurnosnog djelovanja Protuobavještajne agencije) pozvana na obavijesni razgovor u Agenciju ali ne kao osoba koja je uključena u planiranje, pripremanje i organiziranje djelatnosti koje mogu ugroziti nacionalnu sigurnost RH već kao osoba za koju postoji saznanje da raspolaže podacima o tome. Također je utvrđeno da prema Heleni Puljiz nije primijenjena mjera

tajnog prikupljanja podataka. Provedenim nadzorom POA-e i temeljem obavljenih razgovora s tom novinarkom Vijeće nije u mogućnosti izvan svake sumnje potvrditi niti odbaciti iznesene tvrdnje novinarko Puljiz, napose izjave djelatnika POA-e koji su obavili obavijesni razgovor, a koji se dijelom razlikuje u sadržaju obavijesnog razgovora. Stoga Vijeće predlaže da Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost razmotri mogućnost traženja očitovanja postupanja nadležnih tijela. Na sjednici 16. studenoga Odbor je prihvatio te zaključke Vijeća za nadzor sigurnosnih službi donesenih u postupanju po predstavci gospođice Puljiz te zadužilo Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost da sukladno zakonskim ovlastima i prihvaćenom zaključku Vijeća dodatno rasvjetljuje činjenice sadržaja razgovora s novinarkom Puljiz. Koncem studenoga lani stigao je odgovor Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost da nije bilo nezakonitog postupanja djelatnika u slučaju Puljiz tj. da novinarka nije bila ucjenjivana niti je bilo pokušaja njezinog pridobivanja za suradnju s Agencijom kao niti pokušaja prikupljanja podataka o aktivnostima Ureda Predsjednika Republike i samog Predsjednika. Utvrđeni su, međutim, profesionalni propusti djelatnika POA-e u postupanju prema Heleni Puljiz, tako što nije izrađena potpuna sigurnosna provjera za tu osobu niti je obavljena analiza prethodno prikupljenih podataka i slično. Ti propusti nisu, međutim, utjecali na zakonitost postupanja djelatnika POA prema Heleni Puljiz već se radi isključivo o propustima u okviru radnog procesa, metodologije i postupaka primjene zakonskih ovlasti. Pregledom kronologije događanja vidljivo je da su Vijeće za nadzor sigurnosnih službi i Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost u svemu odgovorili na pitanja koja se postavljaju kao problematična u određivanju javnog interesa i područja istraživanja koje bi trebalo ispitati Povjerenstvo. Jarnjak izražava duboku sumnju da će predloženo istražno povjerenstvo naći nešto novo u slučaju Puljiz i kvalitetnije obraditi ovaj predmet u odnosu na ono što je već učinilo Vijeće i Ured Vijeća

za nacionalnu sigurnost. Aktualna vlast nije mijenjala Zakon o sigurnosnim službama, podzakonski akt (pravilnik) kao ni sastav Vijeća za nadzor sigurnosnih službi, niti je na bilo koji način utjecala na Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost. A i predsjednik Vijeća za nadzor sigurnosnih službi javno je izjavio da nikada u njegovom radu nije bilo nikakvih pritisaka da se izjasni na koji će način djelovati. U takvoj situaciji Klub zastupnika HDZ-a ne može podržati osnivanje ovog istražnog povjerenstva procjenjujući da Povjerenstvo ne može ništa novoga utvrditi kada je u pitanju ovaj predmet, ponovio je Jarnjak. Može se zatražiti izrada nove strategije sigurnosnih službi i njihova rada određujući pritom prioritete i ciljeve koje danas možda treba promijeniti. Nije, međutim, dobro za rad sigurnosnih službi da se stalno potiče rasprava o kvaliteti njihova rada i dovodi u sumnju kako se stalno nešto protuzakonito radi.

Četiri razloga

Za mr.sc. **Marina Jurjevića (SDP)** netočno je da svi u svijetu imaju problema s obavještajnim službama i da ponekada moraju ograničiti temeljna ljudska prava i slobode, ali je samo pitanje mjere koliko će to učiniti. "Kada bi to bilo tako tada bismo sve živo relativizirali, a posebno zakone koje Sabor donosi što je nedopustivo", rekao je Jurjević i dodao kako je u ovom slučaju hrvatska javnost pokazala duboki senzibilitet i zainteresiranost da se sve raščisti. Zbog svega toga ovo je povjerenstvo potrebno osnovati, zaključio je Jurjević.

Za **Nenada Stazića (SDP)** nije točna tvrdnja po kojoj nije potrebno osnivanje ovog povjerenstva budući da su Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost i Vijeće za nadzor sigurnosnih službi već odgovorili na sva pitanja iz konkretnog slučaja tako što su ustanovili da nije bilo kršenja Zakona. Premijer je supotpisao smjenu ravnatelja POA-e jer je kršio Zakon, i tako indirektno potvrdio da je bilo kršenja zakona, kaže Stazić. No, i nakon te smjene javnost nije dobila odgovor na sva pitanja, primjerice

zašto je došlo do Podbevškove smjene. Na ta pitanja treba odgovoriti predloženo povjerenstvo. **Dorotea Pešić-Bukovac (IDS)** izrazila je žaljenje što zastupnik Jarnjak nije spomenuo da je Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina eksplicite donio zaključak da su u slučaju Helene Puljiz kršena ljudska prava, pa prema tome i Zakon. O kršenju Poslovnika POA-e neće, kaže, govoriti jer ga nitko do dana današnjeg u Saboru nije vidio iako su zastupnici i članovi spomenutog Odbora tražili da im se dostavi na uvid.

Prijedlogom se producira nastanak medijskih napisa i stvara dojam nesigurnosti i nepovjerenja u službe koje obavljaju važne poslove za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske.

Ovo nije rasprava o slučaju Helene Puljiz jer je taj slučaj zatvoren i s tim u vezi smijenjen ravnatelj POA-e, rekao je **Ante Markov** u ime Kluba zastupnika HSS-a. No, Istražno povjerenstvo, koje se bavi radnjama i mjerama koje provodi POA ili sigurnosne službe u slučajevima kada može doći do povrede ljudskih prava i sloboda, nešto je sasvim drugo i pripada parlamentu. Istražno povjerenstvo ne mora nužno biti upereno protiv nikoga već može poslužiti da se parlament izbori za ono mjesto koje mu u naravi i sadržaju nadzora nad sigurnosnim službama pripada. To je i razlog zašto Klub zastupnika HSS-a podržava osnivanje ovog povjerenstva, nastavlja Markov. Postoji rašireno uvjerenje da sigurnosna politika spada u djelokrug izvršne vlasti jer raspolaže potrebnim saznanjima i kadra je brzo djelovati. Kada je riječ o provođenju nadzora u svezi sa sigurnosnim pitanjima parlament se obično čini manje prikladnom institucijom, poglavito zbog često dugotrajnog postupka nadzora i nepotpunih pristupa neophodnim stručnim podacima i znanju. Međutim, kao i u svakom drugom području politike parlamentu

je povjerena zadaća motrenja i praćenja izvršne vlasti. Markov kaže kako postoje najmanje četiri razloga zbog kojih je nadzor nad sigurnosnim sektorom od strane parlamenta nužan i neophodan. Oslonac demokracije u sprječavanju autokratske vladavine temeljni je (i prvi) razlog zašto parlament treba provoditi nadzor nad sigurnosnim sektorom. Drugo - nema novca u sigurnosnom sektoru bez odluke parlamenta. Treći razlog zastupnik vidi u uspostavi pravnih mjerila za sigurnosna pitanja. S tim u vezi, kaže, nužno je vidjeti koja su to pravna mjerila kojima se, i na koji način, u skladu sa zakonom, praksom i podzakonskim aktima ograničava i uređuje nadzor nad sigurnosnim sektorom. Četvrti, i možda najinteresantniji razlog definirao je kao most prema javnosti, pojašnjavajući da Vlada počesto ne mora biti u potpunosti svjesna sigurnosnih pitanja koja su za građane od najveće važnosti, ali su zato parlamentarci u stalnom doticaju sa stanovništvom i u prilici lako ustanoviti njihova gledišta. Sve su to razlozi zbog kojih važnost parlamentarnog nadzora uvijek treba potvrditi, a ova rasprava i predloženo istražno povjerenstvo služi i za edukaciju ali i spoznaju vlastite snage koju parlament ima u nadzoru nad sigurnosnim službama. Markov naglašava da su vrlo veliki izazovi pred parlamentarnim nadzorom nad sigurnosnim službama najprije zato što postoji Zakon po kojem se radi nacionalnog interesa nešto može proglasiti državnom ili vojnom tajnom i tako učiniti nedostupno široj javnosti. Pravni sustavi u svijet pružaju parlamentima niz mogućnosti za prikupljanje podataka potrebnih radi nadziranja politike, nadgledavanja državne uprave, zaštite pojedinaca ili radi iznošenja na vidjelo i uklanjanja svake zloporabe i nepravde. S tim u vezi kaže tri su osnovna i zakonom predviđena mehanizma koja ostaju na raspolaganju parlamentima država EU-a, a napose Hrvatskom saboru – zastupnička pitanja i interpelacije, te parlamentarne istrage ili istražna povjerenstva. Istražnom povjerenstvu u nadzoru nad sigurnosnim službama pripada najveća odgovornost, i neke

zemlje vrhunske demokracije upravo su na vlastitim primjerima pokazale kako se to radi u slučaju prekoračenja ozbiljnih ovlasti u npr. vojnim sukobima ili u kontekstu sigurnosnih službi. Ističe da bi za budućnost Hrvatske daleko bolje bilo da Predsjednik Republike i premijer nisu stavili svoje potpise na odluku o smjeni ravnatelja Podbevška. Naime, daleko bolje bi bilo da je Sabor u okviru svojih parlamentarnih mogućnosti, u okviru Ustava i Zakona, smagao snage da sve razjasni ili slikovito rečeno podmetne leđa, i na taj način pokaže svoju vjerodostojnost. "Tada bi to bilo u skladu s pravima i običajima koji postoje u EU-u i vodećim demokracijama svijeta", rekao je Markov.

Kroz istražno povjerenstvo poslati jasnu poruku

Politički i civilizacijski Europa leži na tri stupa – na višestranačkom demokratskom sustavu, vladavini prava i na poštivanju ljudskih prava, podvukao je **Miljenko Dorić (HNS)** iznoseći ukratko stavove Kluba zastupnika HNS/PGS-a. U slučaju o kojem se raspravlja postoji sumnja o kršenju ljudskih prava, a sumnja obvezuje da se slučaj istraži te nastoji da se nikada više ne ponovi. Stoga uopće ne treba postavljati pitanje treba li ili ne osnovati ovo istražno povjerenstvo, a posebno nakon što se čulo da nadležni odbor Sabora nije mogao doći do relevantnih podataka na temelju kojih bi se mogla donijeti odluka u svezi s ovim slučajem. To je i razlog zbog kojeg će svi zastupnici spomenutog Kluba podržati osnivanje predloženog istražnog povjerenstva, zaključio je Dorić.

Uslijedila je pojedinačna rasprava.

Oduvijek na našim političkim prostorima obavještajne službe nisu bile baš omiljene, čak bi se moglo reći da su bile omražene, primijetila je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Iako su od stvaranja samostalne Hrvatske obavještajne službe imale povijesnu šansu da budu nešto drugo nego što su bile u sastavu bivše SFRJ, višegodišnje iskustvo demantira ta očekivanja javnosti.

U Hrvatskoj je javnost uvjerena da te službe trebaju služiti interesima nacije i nacionalne sigurnosti, a ne ugrožavanju prava pojedinaca. Možda je ova rasprava prigoda da se dobiju odgovori na pitanje o tome što su tijekom svih ovih godina otkrile naše obavještajne službe, na koji su način štitile nacionalne interese, i jesu li ikada ikoga privedle organima progona zbog subverzivne djelatnosti. Za razliku od Kluba zastupnika HDZ-a koji drži da ne bi trebalo osnovati ovo istražno povjerenstvo jer je Vijeće za nacionalnu sigurnost utvrdilo da niti može povjerovati niti odbaciti tvrdnje novinarke Puljiz zastupnica Antičević-Marinović smatra da je upravo zato potrebno osnovati istražno povjerenstvo kako bi ono to utvrdilo. Na uzbunu grmi i konstatacija Vijeća da je u slučaju Puljiz bilo kršenja profesionalnih pravila. Sigurnosne službe, pa tako i POA, imaju ogromne ovlasti. Kršenje bilo čijih prava od bilo koga opasno je, ali kada to rade državne organizacije s moćnim ovlastima posebno je opasno i tada se nitko živ ne može osjećati sigurnim. Interes je svih da se vrati povjerenje građana u ovakve institucije te da one rade na temelju zakonskih ovlaštenja, rekla je ova zastupnica i još jednom ponovila da je potrebno osnovati predloženo istražno povjerenstvo.

Zakonitom djelovanju POA-e neće pridonijeti nikakvo istražno povjerenstvo, već izmjene i dopune Zakona o sigurnosnim službama i Pravilnika o postupanju POA-e, jer su nedorečeni.

Nenad Stazić (SDP) ponovno se pozvao na Zakon o sigurnosnim službama prema kojem na zahtjev predsjednika Hrvatskoga sabora, predsjednik Vijeća jednom u šest mjeseci podnosi izvješće o radu tog tijela i nesporno je da je predsjednik Vijeća to učinio. Prema Poslovniku predsjednik Hrvatskoga sabora predstavlja Sabor, saziva i predsjedava sjednicama parlamenta i obavlja

još niz drugih poslova, ali još uvijek ne zamjenjuje Sabor. Nadzor nad sigurnosnim službama obavlja Sabor, a ne njegov predsjednik, i onda kakva je korist od toga što je bivši predsjednik Vijeća za nadzor civilnih službi poslao izvješće predsjedniku Šeksu, a on ga drži u ladici, pita Stazić. Predsjednik Sabora nije stavio to izvješće na raspravu iako iz zakona posve jasno proizlazi da bi se ta rasprava trebala provesti u Saboru, a ne u kabinetu njegova predsjednika, potpuno izvan javnosti. Stazić je imao i mišljenje u svezi sa sastavom Vijeća. Prema Zakonu Vijeće čine predsjednik i šest članova, a kada nema predsjednika, kao što je sada slučaj, to znači da je u sastavu Vijeća samo šest članova i ono nije kompletno. Sudsko vijeće čine tri suca npr., a kada jedan od njih ne dođe na raspravu ista se odgađa, upozorava Stazić. Vijeće za nadzor civilnih službi mora imati sedam članova da bi natpolovičnom većinom uopće moglo donijeti neku odluku. Budući da članove Vijeća imenuje Hrvatski sabor Stazić pretpostavlja da je obveza predsjednika Sabora da pokrene inicijativu da se to Vijeće kompletira. Drži da je važno osnovati predloženo istražno povjerenstvo, ali ne zbog ping-pong odnosa između vlasti i oporbe nego zbog građana koji moraju biti potpuno sigurni da će to tijelo Sabora zaštititi njihova građanska i ljudska prava ako ih sigurnosne službe ugroze. Stazić se ne slaže sa stavom zastupnika Markova da je smjenom ravnatelja Podbevška riješen slučaj novinark Puljiz. Smjena Podbevška je dokaz da je bilo kršenja ljudskih prava i nezakonitosti u postupanju Protuobavještajne agencije, i Stazić vjeruje da je odluka premijera glede te smjene razložna i argumentirana, te da su se prema tome stekli uvjeti za smjenu. No, još uvijek nema odgovora na više pitanja npr. zašto je uopće došlo do nezakonitosti u postupanju, je li odluku o obavijesnom razgovoru s novinarkom Puljiz i prikupljanju podataka donio Podbevšek ili netko niže rangiran. Nadalje, tko je naredio da se Helena Puljiz sasluša, i ima li tragova o tome, zašto se novinarku uopće ispitivalo te što se od nje htje-

lo doznati, hoće li se to sutra dogoditi nekom drugom novinaru itd.? Jednako tako valja razjasniti je li POA upotrijebljena u političke svrhe. Ta i sva slična pitanja moraju se razjasniti, rekao je Stazić, ali isto tako valja vidjeti zašto je i tko napravio pogrešku. Kroz istražno povjerenstvo, pak, mora se poslati jasna poruka da je Sabor protiv toga da se krše ljudska prava, i da krivci moraju biti kažnjeni.

Predsjednik Hrvatskoga sabora složio se sa zastupnikom glede nelogičnosti Zakona o sigurnosnim službama. S jedne strane predsjednik Vijeća za nadzor civilnih službi dužan je dostaviti predsjedniku Sabora izvješće o radu Vijeća, što je, kaže, i učinjeno, ali se izvješće odnosi na razdoblje posljednjih šest mjeseci u 2003. i nosi oznaku "državna tajna". Državnu tajnu može skinuti samo onaj tko ju je i naznačio, upozorava predsjednik Šeks, i dodaje kako on to ne može, a jednako tako niti Sabor. Ukoliko dobije obavijest od predsjednika Vijeća da je kroz civilni nadzor utvrđena nezakonitost u nekom postupku tada, kaže, ima obvezu i dužnost da kao predsjednik Sabora procijeni da li raspravu o tom predmetu staviti na dnevni red Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost ili na plenarnu sjednicu Hrvatskoga sabora. Ako iz spomenutog izvješća proizlazi da nije povrijeđen Zakon, a tako je u ovom slučaju, onda mu jedino ostaje da se s izvješćem Vijeća samo upozna, zaključio je predsjednik Šeks.

U ime predlagatelja **Šime Lučin (SDP)** složio se s konstatacijom da je u dvogodišnjoj primjeni Zakon o sigurnosnim službama pokazao svoje nedostatke, ali misli da u cjelini nije loš. Na kraju krajeva o Zakonu se pozitivno izjasnilo i Vijeće Europe. U medijima je, kaže, imao priliku pročitati da će novi ravnatelj službe pisati novi Zakon o sigurnosnim službama, a Lučin drži da to nije dobro. To bi, kaže, bilo isto kao kada bi se djeci u prvom ili drugom razredu osnovne škole dalo da sami sastave školski program po kojem će raditi. Misli da je Hrvatski sabor jedan od rijetkih parlamenata u Europi koji se

u svojoj povijesti nikada ozbiljno nije pozabavio radom niti jedne sigurnosne službe, pa čak niti kada se raspravljalo o strategiji nacionalne sigurnosti. To je jedan od razloga zašto cure različiti podaci i imamo različite afere u Hrvatskoj. Kroz raspravu o osnivanju ovog povjerenstva Lučin vidi priliku da se o tome nešto kaže. Na upite nekih ima li uopće smisla nakon smjene ravnatelja POA-e i svega što je s tim u vezi izašlo u javnost raspravljati o tome u parlamentu, odgovara da ima jer jedino Hrvatski sabor, odnosno njegov predsjednik, može zatražiti od Predsjednika Republike i premijera detaljna izvješća o svom slučaju. Razlog - Lučin je uvjeren da ta dva naša visoka državna dužnosnika znaju mnogo više nego članovi Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost i uopće svi koji su se bavili slučajem Puljiz. Poanta svega je pozabaviti se ovim slučajem kako se to ne bi ponovilo. Na kraju je podsjetio na praksu u svijetu, čak i u nama susjednim državama, da su predsjednici Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost u pravilu iz oporbe upravo zato da bi se pojačao nadzor nad radom tajnih službi i onog njihovog dijela koje te službe pokrivaju u sferi nacionalne sigurnosti. Na kraju je pozvao sve zastupnike da prihvate prijedlog o osnivanju ovoga povjerenstva jer je ono u interesu Republike Hrvatske i svih njezinih građana.

Osnivanje ovog istražnog povjerenstva je štetno

Svi se slažu da je potrebno učiniti sve da se ne krše ljudska prava i sloboda u Republici Hrvatskoj ili da se ta mogućnost svede na najmanju moguću mjeru, a Prijedlog o osnivanju ovog povjerenstva ne pridonosi tom cilju, uvjeren je **Tomislav Čuljak (HDZ)**. Prijedlog samo producira nastavak medijskih natpisa i stvara dojam nesigurnosti i nepovjerenja u službe koje obavljaju važne poslove za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske, nastavlja Čuljak. Sigurnosne službe moraju raditi svoj posao u miru i bez pritiska, a zakonitom djelovanju Protuobavještajne

agencije neće pridonijeti nikakvo istražno povjerenstvo već izmjena i dopuna Zakona o sigurnosnim službama i Pravilnika o postupanju POA-e jer su nedorečeni i ostavljaju mogućnost zloporabe. Zastupnik podsjeća da u Hrvatskoj postoje institucije koje se bave nadzorom tajnih službi (Vijeće za civilni nadzor tajnih službi i Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost) za koje drži su kompetentniji nego saborsko istražno povjerenstvo koje se sada predlaže osnovati. Nadležne bi institucije trebalo pustiti da rade svoj posao, a zastupnike da dorađe Zakon i tako pridonese sprječavanju kršenja ljudskih prava i zakonitom radu sigurnosnih službi. Budući da je ova tema konzumirana, osnivanje istražnog povjerenstva Čuljak drži nepotrebnim, a možda i štetnim. Jer ne može biti i nije javni interes da cjelokupna hrvatska javnost raspravlja i pritom se bavi najsitnijim detaljima pojedinih istraga i operacija od posebnog nacionalnog interesa zbog kojih mnogi ljudi iz sigurnosnih službi stavljaju glavu u torbu.

Ima daleko važnijih tema za raspravu kojima bi se trebao baviti Sabor nego što je rasprava o ovom istražnom povjerenstvu.

Usljedio je ispravak netočnog navoda. Mr. sc. **Marin Jurjević (SDP)** drži da je netočan navod po kojem bi osnivanje istražnog povjerenstva bilo štetno. Hrvatski sabor je vrhovno zakonodavno tijelo preko kojega narod ostvaruje i izražava svoj suverenitet, a sva su istraživanja pokazala da su ljudi zainteresirani za sve što se vezuje za ovaj slučaj smatrajući da se na određen način tu možda krše ljudska prava. Zbog toga Jurjević ne vidi nikakvu štetnost da Sabor izrazi volju naroda kroz osnivanje ovog povjerenstva.

Za **Franu Piplovića (DC)** ima daleko važnijih tema za raspravu kojima bi se Hrvatski sabor trebao baviti nego što je rasprava o ovom istražnom povjerenstvu. Zbog čega se eventualno ne bi

osnovalo istražno povjerenstvo koje bi utvrdilo npr. zašto je toliko naših branitelja izvršilo suicid. Zar takvo što ne zavređuje raspravu u Hrvatskom saboru, pita Piplović? Nije mu jasno da li se ovom raspravom žele sigurnosne službe staviti pod kontrolu pozicije, opozicije, vlasti uopće, ili je ona usmjerena prema Heleni Puljiz koju se kao novinarku stavlja u središte pozornosti i preko koje se želi zapravo provesti jedan obračun. Afera Puljiz je mjesecima zabavljala i potresala Hrvatsku, a očekivalo se da će se repovi afere razriješiti unutar samih sigurnosnih službi, ali izgleda da tome nema kraja. Sada pet klubova zastupnika traži osnivanje ovog povjerenstva precizirajući pritom što ono sve treba utvrditi. Piplovića, međutim, zanima je li netko uopće pitao novinarku Puljiz može li se njeno ime i dalje koristiti na ovakav način i da li se tako možda ugrožava njena sloboda i dostojanstvo osobe, odnosno dostojanstvo te profesije. Misli da bi političari trebali prestati braniti Helenu Puljiz jer su je oni u ovo i uvalili. No, ako se i dalje bude inzistiralo na osnivanju ovog povjerenstva tada valja dati odgovore na neka pitanja npr. je li od spomenute novinarke tražen pristanak za obavijesni razgovor, i je li ona pritom obaviještena o svojim pravima. Nadalje, je li Helena Puljiz poslana u Ured Predsjednika Republike Hrvatske isključivo sa zadatkom da izvještava hrvatsku javnost o radu Ureda i samog predsjednika Mesića, odnosno je li uz taj posao dobila i neke dodatne poslove, od koga, kada i zašto? Spomenuta novinarka nije jedina izvještavala o radu Ureda Predsjednika Republike pa bi trebalo utvrditi zašto nisu kršena ljudska prava i slobode drugih novinara koji su o tome izvještavali, i znači li to da su ti drugi manje povjerljivi za nekoga od Helene Puljiz? Ukoliko se želi rasprava o radu sigurnosnih službi tada ima tisuću načina na koji se može o tome raspravljati s manje strasti ne uvlačeći druge u igru. "Što je više zahtjeva za osnivanjem istražnih povjerenstava to je sve manje među nama povjerenje, a izgleda i građana prema nama", zaključio je Piplović.

Nenad Stazić (SDP) je replicirao na Piplovićevu tvrdnju da mu nije jasno je li svrha ovoga povjerenstva zaštititi Helenu Puljiz ili kontrolirati POA-u. Stazić misli da nakon ove rasprave Piploviću nije jasno još puno stvari. Ne slaže se s DC-ovim zastupnikom da je afera Puljiz mjesecima zabavljala Hrvatsku. U ovoj aferi nema ničeg zabavnog jer su se tu dogodile zastrašujuće, a ne zabavne stvari, tvrdi Stazić. Zamjerio je Piploviću što o Heleni Puljiz govori kao o novinarki špijunu kada konstatira da je poslana od nekoga u Ured predsjednika Mesića, valjda da tamo špijunira. Pritom, kaže, DC-ov zastupnik smatra da su za to krivi oni koji traže osnivanje ovog povjerenstva. Stazić se jedino slaže s konstatacijom prethodnika da što je više zahtjeva za osnivanjem povjerenstava to je manje povjerenje u zastupnike, no isto tako misli da nakon Piplovićeve rasprave građani koji se boje za svoja građanska prava moraju izgubiti svako povjerenje.

Reagirajući **Franu Piplovića** zatražio je od Stazića da se ne služi smicalicama te ponovio kako je uvjeren da je Helena Puljiz uvučena u ovu aferu preko političara i politike i nitko ga ne može razuvjeriti da to nije točno, a jednako tako ni hrvatsku javnost. Bilo bi dobro, kaže, da se poštuje svaka osoba, pa i spomenuta novinarka.

Za **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** netočna je Piplovićeva konstatacija da bi bilo štetno osnovati ovo povjerenstvo samo radi slučaja Puljiz. I dok se Piplović pita je li Helena Puljiz pristala na obavijesni razgovor, ova SDP-ova zastupnica podvlači da bi predloženo istražno povjerenstvo upravo trebalo utvrditi da li je novinarka Puljiz pristala na ono u što je uvučena od agencije POA-e, računajući da će Puljiz šutjeti. Antičević-Marinović je uvjeren da politika nikada nije iskoristila Helenu Puljiz, te da joj je javnost dala priznanje zbog jednog čina građanske hrabrosti. Za mr. sc. **Marina Jurjevića (SDP)** netočan je navod da osnivanje ovog povjerenstva šteti hrvatskom novinarstvu u cjelini. Povjerenstvo se ne osniva za bilo koji segment društva pa tako niti

za novinare i novinarstvo uopće, nego zato jer se radi o potencijalnoj sumnji da su ugrožena ljudska prava jedne građanke hrvatskoga društva. Predsjedavajući sjednice **Luka Bebić** upozorio je zastupnika Jurjevića da nije ispravio netočan navod nego dao vrijednosni sud. **Josip Đakić (HDZ)** ispravio je netočan navod zastupnika Piplovića kada je ustvrdio da se u Hrvatskom saboru nije raspravljalo o suicidu hrvatskih branitelja. Ne objedinjenoj sjednici Odbora za ratne veterane i Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo provedena je rasprava o suicidu hrvatskih branitelja. Uz sudjelovanje najjemenitnijih stručnjaka hrvatskoga zdravstva i svih predstavnika udruga donesene su i smjernice o tome kako pomoći našim unesrećenim braniteljima koji su doživjeli i proživjeli ratne strahote, rekao je Đakić.

Sabor ne bi trebao biti prepreka osnivanju povjerenstva

U Hrvatskom je saboru uvijek bilo koja vrsta nasilja nailazila na jednoznačnu osudu parlamenta i stoga je mr. sc. **Marinu Jurjeviću (SDP)** utoliko čudnije ono što se moglo u raspravi čuti da će se osnivanjem ovog istražnog povjerenstva naštetiti interesima sigurnosnih službi. U situaciji kad je afera Puljiz dosegla visok stupanj interesa hrvatske javnosti i solidariziranje glede zaštite temeljnih ljudskih prava ove novinarke, ukoliko su ona ugrožena, Hrvatski sabor ne bi trebao biti prepreka osnivanju ovoga povjerenstva koje bi do kraja trebalo ispitati cijeli ovaj slučaj. Niti jedno društvo nije imuno od mogućnosti da se na organiziran način ugrožavaju ljudska prava pojedinaca, i na to ne treba uvijek gledati alarmantno ali svakako valja reagirati i na najmanji znak da se tako nešto događa. Zbog toga treba osnovati ovo povjerenstvo, kaže Jurjević, i ne vidi razlog zašto se to ne bi učinilo bez obzira na stranačke razlike.

Dorotea Pešić-Bukovac (IDS) žali što je zastupnik Piplović uzeo sebi pravo da bez suglasnosti novinarke

Puljiz bude njezin odvjetnik. Ono što se dogodilo novinarka Puljiz sama je prijavila Vijeću za nadzor sigurnosnih službi i u tom kontekstu nije od političara uvučena u cijelu aferu nego je samo željela pomoći drugima koji su možda bili u istoj situaciji ili će se danas-sutra naći. I zastupnica misli da je dobar trenutak da se na primjeru novinarke Puljiz pomogne svima koji bi se mogli naći u sličnoj situaciji jer moramo, kaže, biti svjesni vremena u kojem živimo i da naša obavještajna zajednica nema profesionalni odnos primjeren europskim vrijednostima. Baš iz tih razloga treba pomoći tim službama da se što prije transformiraju i, dakako, unaprijede svoj rad radeći posao za koji su plaćeni. IDS nije dozvolio da se slučaj Puljiz gurne pod tepih pa je, kaže, kao predsjednica Pododbora za ljudska prava sazvala sjednicu na kojoj je spomenuta novinarka potanko opisala što joj se dogodilo u POA-i. Najsmješnije je, kaže, bila tvrdnja Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost da u slučaju novinarke Puljiz nisu kršena ljudska prava, a pritom im, nastavlja, nije palo na pamet da nisu za to kompetentni te da su mogli zaista, da su željeli, razriješiti taj slučaj tražeći očitovanje Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. U pripremi sjednice spomenutog Pododbora utvrđeni su mnogi prisutni problemi u obavještajnoj zajednici, ali je ovdje krucijalno pitanje kako zaštititi pojedinca od represije državnih službenika koji se skrivaju iza institucija kako bi mogli prikriti svoj nerad i samovolju. U IDS-u nikako ne bi mogli pristati da se u 21. stoljeću vraćamo na policijsko staljinističke metode kako bi zastrašili građane te da im ne padne na pamet prijaviti nekoga tko iz tih institucija nezakonito postupi. Ima i drugih primjera kako se primjenjuju metode neprimjerene današnjem vremenu npr. traži se od građana da budu prokazivači i prijave onoga tko nije izdao račun ili susjeda koji nam se ne sviđa ako krade struju, a sve to onako proizvoljno bez nekakvih suvislih dokaza. Poruka je da se građanima koji budu u funkciji cinkaroša neće ništa dogoditi, ali oni koji imaju građansku hrabrosti,

kao Helena Puljiz, i prijave nekog birokratu iz neke institucije, neće se dobro provesti, kaže zastupnica. U zaključnom dijelu zastupnica je u ime IDS-a pozdravila prijedlog o osnivanju ovog povjerenstva apelirajući na sve zastupnike da to podrže te ustvrdila kako valja iskoristiti ovu prigodu i uskladiti Pravilnik Protuobavještajne agencije sa Zakonom.

Za predsjedavajućeg ovog dijela sjednice **Luku Bebića** konstatacija o "policijsko staljinističkim metodama" prejaka je kvalifikacija, te smatra da nema niti jednog argumenta kojim je zastupnica to argumentirala. Jednako tako nije primjerena ni kvalifikacija o primjeni metoda koje ne odgovaraju današnjem vremenu.

Frano Piplović (DC) je zanijekao da se tijekom rasprave postavio kao odvjetnik Helene Puljiz. Tvrdi da je samo pokušao obraniti spomenutu novinariku ali i profesiju kojoj i sam pripada. Za ovog je zastupnika temeljno pitanje kako zaštititi novinare od političara i pomoći im pritom da sačuvaju svoja etička načela napose profesionalne standarde.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Ivan Jarnjak**. Najprije je ispravio IDS-ovu zastupnicu konstatacijom da nije Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost ustvrdio da u slučaju Puljiz nisu povrijeđena ljudska prava nego su Vijeće za nadzor sigurnosnih službi i Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost zaključili da nije bilo nezakonitog postupanja prema gospođici Puljiz. Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost samo je prihvatio tako prezentirane zaključke. Slaže se da u budućnosti predsjednik spomenutog Odbora bude iz redova oporbe, ali istodobno podsjeća da je većina u prošlom sazivu Sabora izabrala predsjednika i potpredsjednika toga radnog tijela. Sada je predsjednik Odbora izabran među kandidatima većine u Saboru, a potpredsjednik iz oporbe što je za zastupnika Jarnjaka već jedan korak naprijed. Ako se već želi osnovati istražno povjerenstvo onda to valja učiniti ali ne za jednu službu nego povjerenstvo

koje će ispitati rad svih sigurnosnih službi u Hrvatskoj s obzirom na to da sve one imaju mogućnost doći u situaciju da povrijede temeljna ljudska prava i slobode. Materijal za jednu takvu raspravu trebalo bi pripremiti Vijeće za nacionalnu sigurnost.

U ime predlagatelja **Pero Kovačević (HSP)** se zahvalio na ovoj raspravi koja je, kaže, pokazala utemeljenost zahtjeva 40 zastupnika o potrebi osnivanja istražnog povjerenstva. U ovom slučaju dio cilja je već posti-

gnut razrješenjem ravnatelja POA-e, ali ostaje još mnogo drugih pitanja koja su sadržana u prijedlogu za osnivanje ovog povjerenstva, a koje treba istražiti u smislu vraćanja povjerenja hrvatskih građana u rad sigurnosnih službi i punog nadzora nad njihovim radom. Stoga je apelirao na sve zastupnike da podrže prijedlog o osnivanju ovog povjerenstva.

Glasovanjem zastupnici nisu prihvatili Prijedlog za osnivanje Istražnog povjerenstva za utvrđivanje

činjenica u vezi s radnjama i mjerama koje provodi Protuobavještajna agencija u slučajevima kada može doći do nezakonitog ograničavanja ljudskih prava i sloboda, a posebice u slučaju novinarkе Helene Puljiz, koji je sukladno članku 5. stavku 1. Zakona o istražnim povjerenstvima podnijelo četrdeset zastupnika. Naime, za taj je prijedlog glasovalo 39 zastupnika, 62 su bila protiv, a 4 suzdržana.

J.Š.

PRIJEDLOG ODLUKE O OSNIVANJU ISTRAŽNOG POVJERENSTVA ZA UTVRĐIVANJE ČINJENICA U SVEZI S RASPISANIM MEĐUNARODNIM JAVNIM NATJEČAJEM ZA DAVANJE KONCESIJA ZA UPORABU RADIOFREKVENCIJSKOG SPEKTRA ZA OBAVLJANJE TELEKOMUNIKACIJSKIH USLUGA U SUSTAVU POKRETNE MREŽE DRUGE GENERACIJE GSM/DCS-1800 I TREĆE GENERACIJE UMTS

Preduvjeti za daljnju deregulaciju mobilnog telekom tržišta

Predsjedniku Hrvatskoga sabora predloženo je odluku podnijela jedna desetina zastupnika (HNS-ovci: Dragutin Lesar, dr. sc. Vesna Pusić, Radimir Čačić, mr. sc. Alenka Košiša Čičin-Šašin, Srećko Ferenčak, Antun Kapraljević, Nikola Vuljanić, Jakša Marasović, dr. sc. Miljenko Dorić, Željko Kurtov, dr. sc. Vilim Herman i Jozo Radoš; SDP-ovi zastupnici dr. sc. Mato Crkvenac i Josip Leko te nezavisni zastupnici dr. sc. Ivo Josipović i Vice Vukov). Predlagatelji su tražili osnivanje ovog povjerenstva koje bi trebalo istražiti okolnosti pod kojima je ljetos poništen prvi natječaj za dodjelu koncesije trećem mobilnom operateru u Hrvatskoj. Smatraju, naime, da razlozi neo-

dabira kao ni sam postupak provedbe natječaja, građanima kao zainteresiranim s obzirom na pojeftinjenje usluga u mobilnoj mreži, nisu bili transparentni pa postoji osnovana sumnja, da ne postoji stvarni interes za uvođenje trećeg operatera, te da se novim natječajem i novim uvjetima pogodovalo određenim tvrtkama, odnosno diktiralo izbor trećeg operatera. Ovaj je zahtjev podržala oporba, a protiv su bili zastupnici HDZ-a naglašavajući da za to nema nikakve logike jer je ugovor s novim operaterom potpisan, te da nije riječ o Match telecomu za koji se ispostavilo da je imao krivotvorena bankovna jamstva. HSLS je ustrajao na svom protivljenju osnivanju

bilo kakvih povjerenstava jer se svim navedenim slučajevima moraju baviti nadležne institucije. Na kraju rasprave prijedlog nije prihvaćen jer je za njega glasovalo 38 zastupnika, tri su bila suzdržana, a 63 protiv.

O PRIJEDLOGU

Vijeće za telekomunikacije objavilo je 14. srpnja lani, međunarodni javni natječaj za davanje koncesija za uporabu radiofrekvencijskog spektra za obavljanje telekomunikacijskih usluga u sustavu pokretne mreže druge generacije GSM/DCS-1800 i treće generacije UMTS, s rokom podnošenja ponuda do 14. rujna 2004., a koji rok je produljen do 27. rujna

2004. U produljenom roku, Hrvatski je sabor, na prijedlog Vlade RH, imenovao Vijeće Hrvatske agencije za telekomunikacije kao nacionalno regulatorno tijelo u području telekomunikacije, a Vijeću za telekomunikacije koje je raspisalo međunarodni natječaj prestao je mandat. Kako su neki od članova Vijeća Hrvatske agencije za telekomunikacije bivši zaposlenici HT-a Odašiljača i veza, između ostalog, postavlja se i pitanje sukoba interesa, čitamo iz Prijedloga.

Po provedenom natječaju nije došlo do odabira trećeg operatera, pa je isti poništen i raspisan novi natječaj 21. listopada 2004., s bitno izmijenjenim kriterijima u odnosu na natječaj od 14. srpnja 2004. Razlozi ne odabira kao ni sam postupak provedbe natječaja, građanima kao zainteresiranima s obzirom na pojeftinjenje usluga u mobilnoj mreži, nisu bili transparentni, navodi se dalje u Prijedlogu odluke. Uzimajući u obzir sve činjenice predlagatelj ove odluke upozoravaju na osnovanu sumnju da ne postoji stvarni interes za uvođenje trećeg operatera, dokazano sposobnog ugroziti postojeći duopol, te da se novim natječajem mijenjaju uvjeti kako bi se pogodovalo određenim tvrtkama, odnosno diktiralo izbor trećeg operatera. Kako uvođenje trećeg operatera značajno i izravno utječe na stanje gospodarstva i standard građana RH, te društvena pitanja, od politike do javnog morala, predlagatelj drže da je potrebno demistificirati pitanje uvođenja trećeg operatera i utvrditi sve činjenice vezane uz provedbu postupka međunarodnog javnog natječaja, jer je to javni interes.

Cilj rada ovog povjerenstva je utvrđivanje činjenica u svezi s postupkom provođenja međunarodnog javnog natječaja za davanje koncesija za uporabu radiofrekvencijskog spektra za obavljanje telekomunikacijskih usluga u sustavu pokretne mreže druge generacije GSM/DCS-1800 i treće generacije UMTS. Povjerenstvo bi trebalo utvrditi sve važne činjenice koje se odnose na netransparentnost postupka provedbe natječaja, a napose mogućnost daljnjeg djelovanja državnih tijela u sadašnjem sastavu, s obzirom na eventualno

utvrđenje odgovornosti članova Vijeća, pojedinaca i institucija koje su na njih utjecale. Dužnost je povjerenstva da u postupku istraživanja ostvari uvid u svu natječajnu dokumentaciju i druge isprave koje bi mogle biti od značaja i u svezi s provedenim natječajem, te pribavi izjave svjedoka i nalaze vještaka, a svakoj osobi čiji se rad ili ponašanje ispituje, omogućiti očitovanje o činjenicama i okolnostima tog djelovanja. Istraživanje bi obuhvatilo djelatnost Vijeća Hrvatske agencije za telekomunikacije, te svih pravnih i fizičkih osoba koje su na bilo koji način povezane ili mogu pomoći pri utvrđivanju činjenica u svezi s provođenjem međunarodnog javnog natječaja.

RASPRAVA

Raspravu je "otvorio" predstavnik Kluba zastupnika HDZ-a, **Milan Meden**. Ovdje se raspravlja o predloženoj odluci, a dva dana prije toga Hrvatska agencija za telekomunikacije potpisala je ugovor s hrvatsko-švedskim konzorcijem Treća sreća, koji je već na dan potpisa uplatio 26 milijuna eura, odnosno 172 milijuna kuna za koncesiju i 26 milijuna kuna kao naknadu za korištenje frekvencije. Logički bi bilo raspravljati o istražnom povjerenstvu da je Agencija dodijelila

Potrebno je demistificirati pitanje uvođenja trećeg operatera i utvrditi sve činjenice vezane uz provedbu postupka međunarodnog javnog natječaja jer je to javni interes.

koncesiju operateru koji nije u mogućnosti uplatiti cjelokupni iznos koncesije, odnosno provesti ovu vrlo zahtjevnu Green field investiciju. Ugovorom koji je potpisala Agencija napokon su stvoreni kvalitetni preduvjeti za daljnju deregulaciju mobilnog telekomunikacijskog tržišta, a to bi u konačnici trebalo dovesti do smanjenja cijena i povećanja kvalitete usluga. Isto tako Meden vjeruje da je novi ugovor preduvjet za završetak

medijskih telekomunikacija ali i za prestanak potrebe osnivanja, u zadnje vrijeme vrlo popularnih, istražnih povjerenstava. Novom mobilnom koncesionaru TLT-u, omogućit će se da neopterećen započne Green field investiciju. Pitanje je, međutim, da li je natječaj za koncesiju mogao biti raspisan i ranije. Meden vjeruje da je do toga moglo doći još u rujnu 2003. kada su istekle ugovorne obveze Republike Hrvatske prema VIP-netu (tadašnjem drugom GMS operateru). Teško je reći što se zapravo čekalo, ali se zato raspoznavala zategnutost odnosa između bivšeg Vijeća za telekomunikacije, Vlade, odnosno Ministarstva pomorstva, prometa i veza, a u konačnici sve je na neki način eskaliralo aferom DIVAN i poništenjem natječaja za drugog fiksnog operatera. Prisjetio se kako je tada Vlada RH zabranila da se bez suglasnosti državnog vrha raspiše natječaj za trećeg operatera, a danas je već bivši ministar pomorstva, prometa i veza predsjednik uprave novog koncesionara fiksne mreže. Ukoliko mu ugovor s Vladom nije propisivao da ne smije biti predsjednik uprave u društvima koje se bave sličnom djelatnošću tada to nije ništa loše, smatra Meden, potkrepljujući tvrdnju konstatacijom da su na čelnim pozicijama velikih projekata uvijek su kvalitetni ljudi. Tržište mobilnih telekomunikacija će snažno rasti, a uz pretpostavljeni popust od 22 posto koji će uvesti novi koncesionar i potrebna ulaganja od oko milijardu kuna u prve dvije ili tri godine, analiza povrata sredstava pokazuje da će sva uložena sredstva biti vraćena već u prvih šest godina, a do kraja 2014. (u nepunih deset godina koncesije) prava vrijednost profita iznositi će milijardu i 215 milijuna kuna. Uz obavljeni upravni nadzor koji je dokazao da nema elemenata za poništenje natječaja, HDZ ne može podržati prijedlog za osnivanje ovog istražnog povjerenstva, rekao je Meden, i dodao da u svijetu suvremene demokracije sve izgleda jednostavno samo je potrebno poštivati sveto pravo vlasništva. Stoga je predložio da se sva energija, znanje i rad Agencije i resornih ministarstava, a tu prije svega misli na Ministarstvo pravo-

suda i Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, usmjeri na rješavanje buduće zakonske regulative u liberalizaciji telekomunikacijskog tržišta, a ne na osnivanje povjerenstava kada za to već bude kasno.

Med

Ukupni prihod mobilnih operatera u Hrvatskoj ovoga časa iznosi 800 milijuna eura, operativa dobit 360 milijuna eura, odnosno milijun eura dnevno, ustvrdio je predstavnik predlagatelja **Radimir Čačić**, te komentirao da se niti na drogi toliko ne zarađuje. Ustvrdio je da je kod raspisivanja prvog natječaja riječ o "mafijaškom poslu i golom kriminalu" te da je iz Vlade "stigla naredba" trima državnim tvrtkama Ini, HEP-u i Končaru da uđu u posao s francuskom tvrtkom Match Telecom, koja se javila na natječaj. Uskoro se pokazalo da je ta tvrtka krivotvorila bankovno jamstvo, i da njezin predstavnik Bruno Marchisio pokušava prevariti naše građane. "Razumijem da je izvjesni Marchisio korumpirao direktora Ine, pa i direktora Končara, ali, kako je uspio korumpirati i direktora treće naše tvrtke, upitao je Čačić te ustvrdio kako misli da je to "naredio netko iz Vlade" jer je "veliki novac posrijedi pa su mislili da će biti za svakog ponešto". "Grčevito do zadnjeg trenutka se pokušava ovaj mafijaški posao realizirati, a tek kada Banca di Roma razotkriva falsifikat, Vlada RH se povlači". Čačić kaže kako ne zna što će o svemu javnost reći ali pita tko ima obraza i hrabrosti reći da hrvatska javnost ne zaslužuje da se taj slučaj ispita.

U ime Kluba zastupnika HSS-a **Luka Roić** se složio s Čačićevom konstatacijom o silnoj financijskoj snazi telekom sektora i telekomunikacijskih usluga koji su dosegli vrlo visoku razinu pa je i med koji se liže iz tog sektora vrlo sladak. Stoga ne čudi prijedlog da se osnuje ovo istražno povjerenstvo, ali Roić nije posve uvjeren da će ovaj prijedlog ugledati svjetlost dana, pogotovo što dolazi od oporbe. Inače misli da istražna povjerenstva nisu najbolji način za

otkrivanje pune istine pa podsjeća na onu uzrečicu - kada hoćeš da nešto ne dovršiš do kraja osnuj povjerenstvo. Već i površan pogled na sve što se događalo u svezi s raspisanim međunarodnim javnim natječajem za davanje koncesija za uporabu radiofrekvencijskog spektra za obavljanje telekomunikacijskih usluga može proizvesti sumnju da je bilo čudnih radnji. Natječaj je raspisan u srpnju 2004., a kada je trebalo zaključiti pristigle ponude produžava se rok za natječaj. U tako produljenom roku imenuje se novo Vijeće Hrvatske agencije za telekomunikacije koje je praktički u samo desetak dana trebalo donijeti tako važnu odluku za cjelokupni razvoj telekomunikacijskog tržišta Republike Hrvatske. Iako je Agencija formalnopravno imala pravo nastaviti s realizacijom tog natječaja činjenica je da je ona kao tek formirana pravna osoba (bez statuta) provela natječaj do kraja, a rezultat je poznat - koncesija nije nikome dodijeljena. Valja se upitati je li odluka iz rujna prošle godine u svezi s prvim natječajem rezultat neovisnog rada Agencije ili su događaji koji su punili crne kronike u svezi s međunarodnim skandalom s krivotvorenim bankarskim jamstvima u koji su upletene velike državne hrvatske tvrtke "pa imamo pravo sumnjati da im je netko, možda s vrha, dao mig za partnerstvo s tvrtkom za koju nitko u svijetu i na telekomunikacijskom tržištu nije čuo". Hoće li netko odgovarati zbog toga što je narušen domaći i međunarodni ugled naših tvrtki (Ine, HEP-a i Končara), i hoće li njihovi čelni ljudi preuzeti odgovornost te ponuditi ostavke, ili će barem javno reći tko ih je nagovorio da uđu u poslovni odnos s problematičnom tvrtkom. U zaključnom dijelu izlaganja Roić je rekao da će Klub zastupnika HSS-a podržati predloženu odluku o osnivanju ovog istražnog povjerenstva jer mu se čini da je u ovom natječaju bilo previše nepoznanica i nelegalnih radnji, i nada se da bi ovo povjerenstvo to moglo rasvijetliti. Također je izrazio nadu da će dolaskom trećeg operatera na naše telekomunikacijsko tržište, pije svega, profitirati naši građani nižom cijenom impulsa.

Vrh ledenog brijega

Ponukan temom ove rasprave, ali i brojnim zahtjevima za osnivanje istražnih povjerenstava dr. sc. **Ivan Čehok (HSLs)** je u ime Kluba zastupnika HSLs/DC-a predložio da se široka aula Sabora pregradi i sabornica pretvori u istražiteljsko središte u kojem će svaki zastupnik imati svoju "jednu malu istražiteljsku izbu s lampicom i sav posao bi im bio istraživanje susjeda do sebe s lijeve ili desne strane". "Tada nam neće trebati sabornica nego će nam biti dovoljne te naše male istražiteljske izbe. Vjerojatno ćemo tada osjetiti da smo dorasli svojim zadaćama, ali i shvatiti da smo već davno prestali biti ono što građani očekuju od nas i zbog čega su nas na kraju i birali". Politička se elita počela baviti sama sobom, saborski zastupnici na neki način izbijaju nadležnosti svim drugim državnim institucijama, a posebno pravosudnim, nastavio je Čehok. "Zastupnici se igraju istražitelja i od sabornice čine jedno totalitarno središte u kojem će praktički svatko odlučivati o svakome bez bilo kakvog mehanizma i stvarne ovlasti", a Čehok smatra i bez stvarne potrebe. Građani su birali zastupnike da istražuju načine na koji će pokrenuti naše društvo, a ne da istražuju jedan drugoga. "Iz principijelnih razloga HSLs ne želi u tome sudjelovati", podvukao je Čehok. Ustvrdio je zatim da je veća potreba za istražnim povjerenstvom koje treba rasvijetliti činjenice u svezi s dodjelom koncesije nego za povjerenstvom koje će ispitivati zastupnike i članove Vlade. Ono o čemu se sada raspravlja (dodjela koncesije) vrh je ledenog brijega koji stegne srce svakom građaninu Hrvatske budući da smo prodali svoje telekomunikacije gotovo badava, te osiromašili vlastite građane, a i danas kada raspravljamo na ovakav način možemo reći u kontekstu podijeljenog Sabora i dalje nastojimo ljudima zamazati oči tvrdnjama da prije nije bilo pogrešaka", rekao je Čehok. "Nažalost pogrešaka ima i dalje". Građane ne zanima hoće li se u Saboru prepucavati Sanader i Tomčić, Čačić i Žužul, ili Čehok i netko treći, nego zašto npr. ne

mogu koristiti nižu cijenu telefoniranja, zašto je cijena Interneta kod nas viša nego drugdje, i konačno zašto se nisu mogli objaviti ugovori koje je naša država sklopila s Deutsche Telekomom?

Logično bi bilo raspravljati o istražnom povjerenstvu da je Agencija dodijelila koncesiju operatoru koji nije u mogućnosti uplatiti cjelokupni iznos koncesije.

Za **Antuna Kapraljevića (HNS)** netočan je navod da formiranje istražnih povjerenstava nije u interesu građana. Baš obrnuto Kapraljević drži da je njihovo formiranje u interesu građana jer je to provođenje zakona, a to je u interesu građana. U interesu građana je i istina koju bi povjerenstva trebala donijeti. Po mišljenju zastupnika **Čehoka (HSLS)** došlo je do povrede Poslovnika jer Kapraljević nije ispravio netočan navod nego je komentirao. "Nisam rekao da formiranje istražnih povjerenstava nije u interesu građana nego da je u interesu građana da istražno povjerenstvo rasvijetli činjenice u svezi s dodjelom koncesije", zaključio je Čehok.

Ako je istina da su Ina, HEP i Končar sudjelovali u skandalu krivotvorenja bankarskih jamstava tada je to sramotno, ocijenio je **Pero Kovačević** u ime Kluba zastupnika HSP-a. U tom smislu ne može, kaže, prihvatiti demagoški govor zastupnika Čehoka da nam ne trebaju istražna povjerenstva. Birači HSP-a, i uopće hrvatski građani, traže da se slučajevi korupcije do kraja razotkriju, te utvrde i poduzmu konkretne mjere. Istražna povjerenstva su potrebna baš zbog toga što ne funkcioniraju tijela državne vlasti (izvršna i sudbena vlast te Državno odvjetništvo). Hrvatski branitelji, umirovljenici, poljoprivrednici i nezaposleni građani Hrvatske hoće uspostavu pravne države, borbu protiv korupcije i traže od zastupnika Sabora u tom smislu rezultate. Valja utvrditi punu istinu i ne treba slučajeve stavljati pod

tepih, jer ako se s tom praksom nastaviti tada jedna afera sustiže drugu. "Potrebno je krenuti s riječi na djela te pružiti pomoć tijelima državne vlasti da obave taj svoj posao, i u tom smislu stalno im puhati za vrat, a kada počnu raditi svoj posao tada se bacimo na posao u svezi s ulaskom Hrvatske u EU, zaključio je Kovačević.

Klub zastupnika IDS-a podržat će osnivanje ovog istražnog povjerenstva, rekao je **Damir Kajin**. Podsjetio je na to da se u javnosti nagađalo da iza ponude Match Telecoma stoji Hrvoje Petrač "koji je trenutačno na službenom putu". Rekao je kako imamo pravo sumnjati da se putem tog ponuđača pokušao oprati novac te da je Match Telecom od početka bio ispremljen različitima interesima. Match Telecom se pokušao dva puta domoći koncesije za mobilnog operatora, ali je prvi put zakasnio dati ponudu (kasnio je avion), a drugi put je pao na krivotvorenom pismu namjere. Da je kojim slučajem Match Telecom dobio koncesiju za trećeg mobilnog operatora država bi vjerojatno ostala bez 180 milijuna kuna koliko je inače iznosila naknada za koncesiju. Sve to upućuje da treba pokušati i kroz formu istražnog povjerenstva animirati tijela državne vlasti da ispituju cijeli slučaj. Kajin se slaže s konstatacijom koja se čula u raspravi da će cijeli ovaj slučaj na kraju završiti angažiranjem Državnog odvjetništva, i dodaje da je zastupnik Čehok u pravu kada kaže da se Sabor ne može pretvoriti u jedno totalitarno središte u kojem bi se jedna grupa zastupnika bavila drugom grupom zastupnika. Želi vjerovati da će se u konačnici građanima omogućiti jeftinije telefoniranje. U Hrvatsku treba doći treći operater kako bi se riješilo pitanje dvojnog monopola, a po sudu Kluba zastupnika IDS-a valja dodatno oporezovati ekstra dobit koju ostvaruju svi monopolisti bez obzira na to jesu li oni u poslovima telekomunikacije ili u nekim drugim djelatnostima.

Netransparentnost postupka

U kraćem izlaganju **Alenka Košića Čičin-Šain (HNS)** govorila je o razlo-

zima zbog kojih Klub zastupnika HNS/PGS-a podržava osnivanje povjerenstva. Podsjetila je tako na prvi raspisani natječaj za dodjelu koncesija u sustavu pokretne mreže druge generacije GMS-a. Vijeće Agencije odbija jedinu pravovaljanu odluku hrvatsko-švedskog konzorcija Tele 2 uz objašnjenje da nije ispunio minimalni bodovni prag od 400 bodova, a kao najveća zamjerka navodi se nedovoljni doprinos te tvrtke nacionalnom gospodarstvu. Konzorcij je od Agencije zatražio detaljno obrazloženje odluke, analizu bodovanja njihove ponude i pojedinačne ocjene svih

Ono o čemu sada raspravljamo vrh je ledenog brijega koji stegne srce svakom građaninu Hrvatske budući da smo prodali svoje telekomunikacije badava te osiromašili građane.

članova Vijeća. Umjesto toga stiglo je tek šturo i nemušto objašnjenje odluke Agencije, odnosno prozirni pokušaj obrazloženja unaprijed definirane ocjene po kojoj hrvatsko-švedski konzorcij treba dobiti 390 bodova za ponudu. Pokušavajući apelirati na razumnu odluku Vijeća, spomenuti se konzorcij žalio Agenciji, saborskim odborima, resornom ministarstvu, ali bez ikakvih rezultata, a uputio je i žalbu europskim tijelima objašnjavajući im netransparentnost postupka dodjele licence za trećeg operatora. Europska tijela upozorila su hrvatske institucije na netransparentnost postupka i iskazala zabrinutost zbog cijelog postupka natječaja. U svijetlu mutne priče oko prvog natječaja s osobitom pažnjom i pod povećalom dočeka na je priča o drugom natječaju pa se uz Match Telecom i Croatia mobile ponovno pojavio spomenuti hrvatsko-švedski konzorcij. Već kod predaje ponude ustanovljeno je da samo Tele 2 ima originalno bankovno jamstvo na 23 milijuna eura, odnosno 172 milijuna kuna potrebnih za uplatu naknade državi na ime koncesije. Tvrtka Match Telecom koja

je podnijela ponudu nije uopće registrirana u sudskom registru baš kao ni tvrtke partneri koji se navode u toj ponudi (MT Investments i MT Partners). Osnivač Match Telecom-a (gospodin Bruno Marchisio) javno je izjavljivao da ima podršku Ine, HEP-a i Končara, ali su se u medijima te tvrtke ogradile tvrdeći da postoje samo pisma namjere, dok su neki podvlačili da spominjanje državnih tvrtki budi sumnju kako nepostojeci Match Telecom zapravo podržava hrvatska država. Vlasnička struktura te tvrtke, kaže zastupnica, zamršena je i neprovjerljiva, ali joj svejedno hrvatske tvrtke u državnom vlasništvu daju potporu. Cijela priča pobuđuje sumnju u regularnost novog natječaja i u namjere pojedinih institucija za dodjelu licence tvrtki koja nema ni financijsko jamstvo za koncesiju, a kamoli za velika ulaganja u telekom biznis. Istodobno Tele 2 je najavio da će smanjiti cijene na telekom tržištu od 20 do 50 posto, zaposliti 1000 radnika do 2007. godine, otvoriti korisnički centar u Vukovaru, te da ima interes da ulaže i u fiksnu telefoniju. Jedino jaki telekom operater može doista ispuniti takva obećanja, a Match Telecom to zasigurno nije, kaže zastupnica. Stoga je u ime Kluba apelirala na kolege da podrže osnivanje ovog povjerenstva kako bi se vidjelo tko i zašto stoji iza ponude nepostojeće tvrtke.

Za **Željku Antunović** koja je istupila u ime Kluba zastupnika SDP-a u ljetosnjem poslu dodjele koncesije sve je sumnjivo i čini joj se da je to jedan od primjera koji potvrđuje i ponovno inaugurira staru praksu kriminala u gospodarstvu, a napose zloupotrebu gospodarskih interesa i umiješanost pojedinih državnih agencija, odnosno pojedinih dobro pozicioniranih državnih službenika ili dužnosnika. Zbog osnovane sumnje da postoje ozbiljne kriminalne radnje Klub podržava osnivanje ovog istražnog povjerenstva, ali drži da ono samo po sebi neće biti dovoljno pa stoga očekuje i od Državnog odvjetništva i krim-policije da utvrde pravu istinu i otkriju je li riječ o pranju ili pokušaju pranja prljavog novca, te tko je u sve umiješan. Ujedno se nada da će rezulta-

ti tog istraživanja biti promptni te da će se razdvojiti ono što je u tom poslu bilo prljavo od čistog pa kada se slijedeći put raspiše nekakav javni natječaj ne govori o rasprodaji Hrvatske. Jer raspisivanje natječaja za treću koncesiju ili za prodaju neke tvrtke ne mora biti rasprodaja Hrvatske, kaže Antunović. Upozorava zatim na višestruku štetu koja je nanesa ovim natječajem za trećeg operatera jer ona nije samo gospodarska i politička već ima i karakter ozbiljne međunarodne kompromitacije. Poput nekih u raspravi i Antunović je upozorila na reakcije međunarodnih gospodarskih subjekata i potencijalnih investitora u Hrvatsku kada su vidjeli kako prolaze neke ponude međunarodnih korporacija na raspisanim međunarodnim natječajima kod nas. Tele 2, kaže zastupnica Antunović, ispunio je sve uvjete iz raspisanog međunarodnog javnog natječaja za davanje koncesija.

Na potonju konstataciju reagirao je **Milan Meden (HDZ)**. Ustvrdio je da u nizu netočnih navoda ispravlja tek navod da je u prvoj ponudi konzorcij Treća sreća imao vjerodostojnu ponudu koja je trebala biti prihvaćena. Meden odgovorno tvrdi da ta ponuda nije bila pravovaljana. Ona, naime, nije ponudila koncesiju i dokumentaciju, a na taj bi se način državni proračun oštetio za 70 milijuna kuna.

Nacionalni problem

Uslijedila je rasprava ograničena na deset minuta, a to je pravo prvi iskoristio **Nenad Stazić (SDP)**. "Koliko god sam protivnik osnivanja brojnih istražnih povjerenstava, ovo je jedan klasičan primjer kada ga treba osnovati", kaže Stazić. Iako je u pitanju možda teško dokazivo ostvarenje kaznenog djela, činjenica je, kaže, da je na natječaju na kraju pobijedio Tele 2 koji je očito imao najbolju ponudu, i u prvom poništenom natječaju, pa bi bilo kakva kaznena prijava ili istraga nadležnih tijela morala završiti zaključkom da je Vijeće za telekomunikacije na koncu donijelo ispravnu odluku te da nije počinjeno kazneno djelo. Predlagatelj osnivanja

ovog istražnog povjerenstva sugerira pokušaj teške pljačke od kojeg se odustalo pet minuta do 12 kada je Banca di Roma otkrila činjenicu da nikome nije dala nikakvo bankovno jamstvo od 23 milijuna eura. Drugim riječima, ta banka je rekla da netko u Hrvatskoj pokušava dobiti posao na temelju falsifikata. U pokušaj dodjele tog posla upletene su i tri naše velike tvrtke, pa Stazića zanima kome će direktori tih tvrtki odgovarati na pitanja s tim u svezi. Pala je teška optužba i izražena ozbiljna sumnja o sprezi s organiziranim kriminalom. Stazić je ustvrdio da je riječ o "nacionalnom problemu ukoliko je točno da je organizirani kriminal, odnosno mafija bila uključena u posao da Match Telecom dobije tu licencu i ukoliko je za to našla suradnike u tijelima državne vlasti, ministarstvu ili osobi ministra". Taj se problem mora riješiti. Tko će vjerovati ovoj Vladi RH i državi Hrvatskoj kada se sutra netko javi na neki natječaj ako ostane sumnja da se poslovi dobivaju ili mogu dobiti putem korupcije, i mafija određuje tko će te poslove dobiti u ovoj zemlji. Kao država Hrvatska nećemo tada moći naći ozbiljnog ulagača. Stazić misli da bi HDZ najbolje postupio kada bi podržao osnivanje ovog istražnog povjerenstva koje će otkriti jesu li ozbiljne sumnje točne, te detektirati krivce, a potom ih isključiti iz politike i uopće isključiti mogućnost da o bilo čemu više odlučuju ili pak od istih tih ljudi otkloniti sumnju. Prijedlog o osnivanju istražnog povjerenstva parlamentarne stranke, a prije svega, HDZ ne bi trebale shvatiti kao oporbeno-vladajući ping-pong nego valja uočiti ozbiljnost situacije i na to odgovarajuće reagirati kako bi se ovaj skandal do kraja raščistio.

U ponovnom istupu predstavnik predlagatelja **Radimir Čačić** ustvrdio je da će najnovija afera oko krivotvorenog bankovnog jamstva Match Telecoma uzdrmati sam državni vrh. Nije moguće da čelni ljudi Ine, HEP-a i Končara, kojima su višemilijunski poslovi dnevna rutina, nisu baš ništa mogli naslutiti, prepoznati ili znati u vezi s Match Telecomom. Opravdanje da su za kri-

votvoren dokument krivi drugi priča je u koju danas ne vjeruju ni djeca u vrtićima. Od samog se početka znalo da je predstavnik tvrtke Match Telecom (Bruno Marchisio) svjetski hohštapler. Čačić kaže kako može, ali i ne mora biti slučajnost, odluka ministra Kalmete da objavi tajni ugovor s Deutsche Telecomom dan prije nego što je Banca di Roma objavila da se radi o falsifikatu bankovnog jamstva u slučaju dodjele koncesije trećem mobilnom operateru u Hrvatskoj. Osobno nije sklon vjerovati u tu vrstu slučajnosti. Čačić se zahvalio SDP-u na podršci oko osnivanja povjerenstva za GMS. "Podršku imamo usprkos proklamiranom savezu SDP-a i HDZ-a za Europu. Nadam se da to neće narušiti savez, a ako ga naruši, ne bojte se, mi iz HNS-a spremni smo podržati svaki napor za ulazak u Europu, ali ne i prikrivanje kriminala. Nema političkog saveza pozicije i oporbe na trgovini po principu ja tebi držim lojtru, a ti meni. Temelj za demokraciju tako se ne postavlja, poručio je Čačić. Kod glasovanja o prijedlogu ove odluke vidjet će se tko zaista želi uspostaviti pravnu državu i raščišćavanje s kriminalom, a tko čvrsto stoji iza kriminala, odnosno tko ga je pripremio i dao nalog da se u njemu sudjeluje te ne želi da se to otkrije. Svi oni koji budu glasovali protiv prijedloga o osnivanju ovoga povjerenstva ne žele da se razotkrije ovaj najveći kriminalni pothvat u proteklih godinu dana, zaključio je Čačić.

Neprestano osnivanje istražnih povjerenstava narušava ugled Hrvatske

Dr. sc. **Krešimir Čosić (HDZ)** je objasnio da HDZ neće podržati HNS-ovu inicijativu te podsjetio da nije prvi put da se predlaže ova odluka. Ta je inicijativa, naime, bila lani u studenom, ali sa sasvim drugačijim ciljevima od onoga što se danas traži. Današnje okolnosti za pokretanje inicijative bitno su drugačije od okolnosti koje su vladale lani u studenom. Iz tih razloga bilo mu je logično, kaže, očekivati da će se ova inicijativa

povući iz procedure što bi, kaže, bilo najpametnije i najrazumnije. U osvrtu na ciljeve koji se donošenjem predložene odluke žele postići predlagatelj navodi da su neki članovi Vijeća Hrvatske agencije za telekomunikacije bivši zaposlenici HT-a i Odašiljača i veza te se između ostalog postavlja i pitanje sukoba interesa. Cijela zadnja rasprava svodila se na izražavanje sumnje u ljude koji ne mogu korektno obavljati svoj posao. Tada je oporba govorila, podsjetio je, da će neki članovi Vijeća za telekomunikacije biti pristrani jer su bivši zaposlenici HT-a i nalaze se na njegovom platnom spisku te će zato pogodovati toj tvrtki i spriječiti dodjelu koncesije, a napose da Vladi nije u interesu treći operator. "No, činjenica je da su ti isti ljudi, uza sve pritiske, ipak dodijelili koncesiju najboljem ponuđaču (druga je stvar da li je to ono najbolje što tražimo i što bi Hrvatska trebala dobiti), i spriječili su ono o čemu danas govorite, dakle mogući kriminal, a pokazalo se i da je Vladin interes pojavljivanje novog operatora", podvukao je Čosić. Smatra da predloženo istražno povjerenstvo ne može riješiti probleme koji su daleko složeniji. Drži da navedeno u prijedlogu ove odluke nije više aktualno, dovoljno i isplativo, a ako se već želi unaprijediti rad HT-a u cjelini, bez obzira kome on pripada i tko u njemu sudjeluje, tada treba potpuno drugačije definirati ciljeve ovog istražnog povjerenstva, jer je predloženo neprihvatljivo, zaključio je Čosić. U replici **Nenad Stazić (SDP)** je upozorio prethodnika da je promašio temu jer se sada ne raspravlja o stanju u HT-u niti o sastavu Vijeća za telekomunikacije nego o osnivanju istražnog povjerenstva koje bi trebalo ispitati mogući kriminal u dodjeljivanju koncesije i eventualnu povezanost mafije s tijelima državne vlasti. Stazić potvrđuje da je posumnjao u samostalnost Vijeća za telekomunikacije u vrijeme kada su se u Saboru birali njegovi članovi, i dodaje kako se pokazalo da su njegove sumnje bile opravdane. Vijeće je, naime, poništilo svoju prvotnu odluku, a da nitko ne zna zašto, a onda donijelo drugu odluku istovjetnu prvoj kada je

skandal izbijao i već se vidjelo da ga je nemoguće izbjeći te da će stvari izaći na vidjelo. Zadaća je istražnog povjerenstva da utvrdi je li na te ljude u Vijeću netko utjecao, i ako jeste, čime i kako, odnosno jesu li ih probali korumpirati i ucijeniti ili im jednostavno narediti da donesu određenu odluku. Za predloženu odluku o osnivanju povjerenstva treba glasovati ako se žele razjasniti stvari i skinuti svaka sumnja s tih ljudi, zaključio je Stazić. "Sumnjama, skandalima i ovakvim vrstama inicijativa neće se riješiti ozbiljni problemi", uzvratilo mu je zastupnik **Čosić (HDZ)**. "Sumnjali ste u te ljude, a oni su korektno obavili svoj posao", nastavio je zastupnik, i ustvrdio da uvijek ima pritisaka, ali je profesionalna etika i obrazovanje prevladalo, i to je način na koji se mogu rješavati problemi. Prema prijedlogu istražno povjerenstvo bi trebalo, uz ostalo, istražiti detaljno obrazloženje bodovnog postupka prema pojedinim kriterijima ocjenjivanja, i je li bodovanju prethodila stručna analiza. Smatrajući da ta vrsta posla pripada stručnim i profesionalnim tijelima, Čosić je svoje izlaganje završio upozorenjem: "nemojte preuzimati na sebe tu vrstu posla i odgovornosti jer tako generiramo probleme umjesto da ih rješavamo".

Zbog osnovane sumnje da postoje ozbiljne kriminalne radnje, Klub zastupnika SDP-a podržava osnivanje ovog povjerenstva, ali drži da ono samo po sebi neće biti dovoljno pa očekuje i od Državnog odvjetništava i krim-policije da utvrde pravu istinu.

Da bi se realno sagledale činjenice u svezi s raspisanim međunarodnim javnim natječajem za dodjelu koncesije moramo voditi računa o uvjetima u kojima je on raspisan, a napose o uvjetima u kojima se nalazi Hrvatska i njezino tržište, rekao je **Zdravko Sočković (HDZ)**. Proteklih godina je u Hrvatskoj

došlo do niza društvenih i gospodarskih promjena, a ponajviše se očituju u otvaranju i liberalizaciji svih tržišta pa tako i telekomunikacijskog. Drži da je liberalizacija hrvatskog tržišta mobilne telefonije nužnost za stvaranje konkurentskih odnosa koji su opet nužni preduvjet pružanja kvalitetnih usluga i snižavanje cijena. Zastupnik naglašava da je iz više razloga bilo opravdano raspisivanje međunarodnog javnog natječaja za davanje ove koncesije, i uvjeren je da je ona dodijeljena u skladu s važećim zakonima Republike Hrvatske. Stoga je iznenađen kvalifikacijama o mogućem kriminalu i mafiji u svezi s tim te u stalnom izražavanju sumnje glede natječaja i postupkom dodjele koncesije. Osobno nema ništa protiv osnivanja bilo kakvog istražnog povjerenstva, ali drži da to mora biti na jedan civiliziran način jer nikoga se ne može vrijeđati i osuđivati prije nego li mu se dokaže da je kriv. Inače je mišljenja da neprestano osnivanje istražnih povjerenstava samo narušava ugled Republike Hrvatske i vjeru u instituciju pravne države te služi isključivo za jalova prepucavanja između vlasti i oporbe.

Razmotriti mogućnost izmjene Zakona o istražnim povjerenstvima

Za **Živka Nenadića (HDZ)** ključna rečenica iz Prijedloga je da "uzimajući u obzir sve činjenice postoji osnovana sumnja, da ne postoji stvarni interes za uvođenje trećeg operatera, dokazano sposobnog ugroziti postojeći duopol, te da se novim natječajem mijenjaju uvjeti kako bi se pogodovalo određenim tvrtkama, odnosno diktiralo izbor trećeg operatera". Drugim riječima, kaže, ovo bi povjerenstvo trebalo provjeriti rad Vijeća Hrvatske agencije za telekomunikacije. Koliko je iz rasprave čuo nitko, kaže, nije osporio rad Vijeća, dapače uglavnom je Vijeće pohvaljeno za dobro određen posao. Jedina primjedba bila je na ponavljanje natječaja, ali i ona pada u vodu kada se zna da je u ponovljenom natječaju odabran ponuđač koji je

bio glavni i u prvom natječaju, ali sada s većom ponudom i cijenom, dakle na korist i dobit države. A sve nedoumiće vezane za naše vodeće tvrtke (Ina, HEP i Končar) u cijelom tom postupku odabira koncesionara trebalo bi ispitati povjerenstvo koje tek valja predložiti, jer u ovom povjerenstvu o eventualnoj ulozi tih naših tvrtki ništa nema.

Uslijedila je replika dr. sc. **Vesne Pusić (HNS)**. "Iz meni sasvim nepoznatih razloga zastupnik Živko Nenadić pokušava se praviti da ne razumije o čemu se ovdje radi", rekla je Pusić te objasnila da će se upravo kroz istražne radnje predloženog povjerenstva o natječaju za dodjelu koncesije u sustavu pokretne mreže druge generacije GSM-a doći i do uloge spomenutih domaćih tvrtki i sve izaći na vidjelo. "Naravno da sam ja razumio što piše u Prijedlogu, ali se bojim da se na osnovi takvih zahtjeva neće doći do onoga što se prijedlogom traži", uzvratilo je **Živko Nenadić**.

Mr. sc. **Mato Arlović (SDP)** rekao je da će podržati osnivanje istražnog povjerenstva s obzirom na sumnju o nezakonitim radnjama koje valja sankcionirati. Možda je vrijeme da se razmotri mogućnost izmjene Zakona o istražnim povjerenstvima i doradi odredba po kojoj istražna povjerenstva moraju prestati s radom ako se pokrene sudski postupak. Možda bi s tim u svezi trebalo utvrditi da dok sudski postupak traje ne treba osnovati istražno povjerenstvo, a kada povjerenstvo već započne s radom ne treba otvarati sudski postupak, a ako se i otvori povjerenstvo neće prestati s radom. Drži da je došlo vrijeme kada parlament mora imati mogućnost neposrednog nadzora, između ostalog, i kroz rad istražnih povjerenstava vezano uz ostvarivanje pojedinih zakonskih odredbi i zakona. Razlog- često puta se neki posao i završi, a onda post festum stigne informacija o mogućim grubim povredama zakona kao što se može naslutiti u ovom slučaju. Nezakonite radnje svakako valja sankcionirati da se pokaže da u Hrvatskoj postoji i djeluje vladavina prava i pravna država koja zastupa interese građana koji se ponašaju u skladu sa zakonom, a sankcionira one koji ga

prekrše. Ovo je posebno važno u situaciji kada se u narednom periodu otvaraju novi vidovi privatizacije velikih sustava pa stoga valja unaprijed poslati poruku da se u tim poslovima u Hrvatskoj traži postupanje po zakonima. Slučajeve u kojima postoji sumnja o nezakonitostima valja ispitati i utvrditi istinu, a sudionike takvih događaja, ako se pokaže da su sumnje točne, procesuirati uz pokretanje odgovarajućih postupaka.

U svezi s ovom temom **Milan Meden (HDZ)** upozorio je na neke detalje koji se nisu mogli čuti u raspravi. Za hrvatsko telekomunikacijsko tržište rekao je da je otvoreno, slobodno i konkurentno, te da se uređivalo po uzoru na važeći regulatorni oblik Europske unije. Zakonom o telekomunikacijama iz srpnja 2003. godine izvršeno je usklađivanje hrvatskog zakonodavstva sa standardima i procesima Europske unije iz 1998. godine. U nastavku iznio je glavne pokazatelje razvoja telekom tržišta u Hrvatskoj u odnosu na europsko okruženje, i u odnosu na zemlje koje su nedavno ušle u EU. S tim u vezi uočeni su neki nedostaci. Spomenuti Zakon podupire penetraciju GSM mreže i mobilne UMTS mreže i upravo zato je dobro da je Agencija išla u drugi krug natječaja gdje je Treća sreća na neki način bila primorana potpisati naknadu za UMTS koncesiju. Bivša je Vlada donijela Zakon o osnivanju Agencije, ali je prema važećem Zakonu o telekomunikacijama s tim poslom kasnila gotovo godinu dana. Aktualna je Vlada imala, međutim, hrabrosti u preuzetim i poznatim okolnostima predložiti, a Sabor imenovati Vijeće Hrvatske agencije za telekomunikacije čiji su članovi, ističe Meden, stručni i kvalitetni ljudi i normalno je da dolaze iz milja jednog Telekom, Ericssona ili Siemens. U nastavku podsjetio je na višestruku ulogu koju ima Agencija te na dva međunarodna natječaja za dodjelu koncesije. Kroz upravni nadzor resorno je ministarstvo potvrdilo pravovaljanost odluke Agencije. Stoga je na kraju Meden dao punu podršku Vladi, Saboru i Agenciji da u skladu s postojećim zakonom o telekomunikacijama što brže i kvalitetnije zakonodavno podupru

liberalizaciju telekom tržišta koja bi trebala osigurati održiv razvoj telekomunikacijskog tržišta.

Time je rasprava zaključena, a glasanjem zastupnici nisu prihvatili Prijedlog odluke o osnivanju Istražnog

povjerenstva za utvrđivanje činjenica u svezi s raspisanim međunarodnim javnim natječajem za davanje koncesija za uporabu radiofrekvencijskog spektra za obavljanje telekomunikacijskih usluga u sustavu pokretne

mreže druge generacije GSM/DCS-1-800 i treće generacije UMTS. Za ovaj prijedlog glasovalo je 38 zastupnika Hrvatskoga sabora, troje ih se suzdržalo, a protiv je bilo 63.

J.Š.

DEKLARACIJA O PRAVIMA OSOBA S INVALIDITETOM

Jačanje svijesti o jednakom pravu sudjelovanja u životu zajednice

Hrvatski sabor je raspravljao o prijedlogu ove deklaracije na 12., a glasanje je odgođeno radi usuglašavanja klubova zastupnika i Vlade RH. Zastupnicima je upućeno mišljenje Vlade RH kako deklaracija nije potrebna, uz upozorenje kako je 1999. godine donesen Nacionalni program za poboljšanje kvalitete življenja osoba s invaliditetom a 2003. Nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom za razdoblje 2003-2006., a i temeljem ta dva akta niz pozitivnih zakonskih propisa. Dakle, utvrđene su mjere kojima će se promicati i osiguravati prava osoba s invaliditetom, dok predložena Deklaracija samo deklarira prava, bez osiguranja njihove provedbe i zaštite, pa njeno donošenje ne bi bitno utjecalo na promicanje i poboljšanje položaja osoba s invaliditetom.

Na ovo obrazloženje iz redova predlagatelja i dijela oporbe čulo se, među ostalim: unatoč postojećim zakonskim rješenjima položaj osoba s invaliditetom nezadovoljavajući je; provedba Nacionalne strategije nije dovoljno učinkovi-

ta - ne provodi se iako je usvojen Plan provedbe; Sredstva Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje u Državnom proračunu za 2005. godinu smanjena su za 7,7 posto i nedopustivo je izvršenje u 2004 - 0 kn (a bilo je osigurano 21.662.257 kuna); sve ukazuje na nedostatak odgovornosti osoba zaduženih za realizaciju; postoji neujednačenost u razini prava osoba s invaliditetom s obzirom na stupanj, vrstu i uzrok oštećenja; arhitektonske zapreke su u gotovo svim institucijama; nema dovoljne participacije osoba s invaliditetom u procesima odlučivanja, nedovoljna je informiranost osoba s invaliditetom kao i nedostatna educiranost društva za potrebe osoba s invaliditetom; integracija u punome smislu osoba s invaliditetom u društvo treba biti prioritet demokratskog društva.

Tu je i zaključna ocjena iz redova predlagatelja i dijela oporbe - deklaracija ne isključuje postojeće propise kojima su zajamčena prava osoba s invaliditetom. Naprotiv, njenim bi se donošenjem ojačala propisana i utvrđena prava osoba s invaliditetom.

O PRIJEDLOGU

S predloženom Deklaracijom zastupnike je upoznala Vesna Škulić, predstavnica Kluba zastupnika SDP-a. Uvodno je ustvrdila kako je predlagatelja vodila ideja da su jednako važne potrebe svakog pojedinca pa da se mora osigurati jednaka mogućnost svakom pojedincu za ravnopravno sudjelovanje u životu.

Prijedlogom deklaracije naglašava se potreba borbe protiv diskriminacije osoba s invaliditetom putem različitih mjera poboljšanja položaja i uklanjanja nerazumijevanja za status i probleme s kojima se susreću.

Prema posljednjem popisu, u Hrvatskoj živi 429.421 osoba s invaliditetom - njih 4 posto stradale su u prometnim nesrećama, 10 posto u Domovinskom ratu, 24

posto na radu, a njih 8 posto stekli su invaliditet rođenjem.

U invalidskim kolicima je 7201 osoba, slijepih je oko 5 tisuća, a oko 120 tisuća su osobe s mentalnom retardacijom. Trajno nepokretnih (vezanih uz krevet) je 12.488 osoba.

Osobe s invaliditetom žive u najbjeđnijim uvjetima, izolirani i isključeni iz svojih zajednica zbog barijera – u politici, okolišu, stavovima. Oni su, bez sumnje, najveća i najdiskriminiranija grupa u zemlji čija se ljudska prava krše sustavno zbog: nedostatka odgovarajućeg stambenog prostora, zdravstvene zaštite, obrazovanja, zaposlenja i uključenja u društvo. Prava utvrđena raznim zakonima uglavnom se ne realiziraju u punini.

Kad je riječ o dobroj strukturi, do 14 godina ima 6737 djece s poteškoćama u razvoju, uz prisutan trend porasta (u Hrvatskoj se u odnosu na europski prosjek rađa duplo više djece s cerebralnom paralizom). U dobi od 15. do 24. godine poteškoće u razvoju imaju 9692 osobe, od 25. do 44. godine 78.137 osoba, a od 65. godine života naviše 148.170 osoba. Uzrok invalidnosti nepoznat je kod 1257 osoba.

Prava invalida regulirana su kroz 250 zakona, ali su nažalost mnogi među njima neprovedivi, odnosno sprečavaju osobe s invaliditetom da se njima u potpunosti koriste.

Vesna Škulić je, nadalje, podsjetila, zastupnike da osobe s invaliditetom žive u najbjeđnijim uvjetima, izolirani i isključeni iz svojih zajednica zbog barijera – u politici, okolišu, stavovima. Oni su, bez sumnje, najveća i najdiskriminiranija grupa u zemlji čija se ljudska prava krše sustavno zbog: nedostatka odgovarajućeg stambenog prostora, zdravstvene zaštite, obrazovanja, zapo-

slenja i uključenja u društvo. Prava utvrđena raznim zakonima uglavnom se ne realiziraju u punini ili ignoriraju.

Deklaracija naglašava potrebu borbe protiv diskriminacije osoba s invaliditetom putem različitih mjera poboljšanja položaja i uklanjanja nerazumijevanja za status i probleme s kojima se susreću.

Komentirajući mišljenje Vlade, zastupnica je upozorila, uz napomenu kako ne zna je li Vlada s time upoznata, da nije poduzeta nijedna mjera da se spomenuto spriječi ili ublaži.

U nastavku izlaganja ona je, među ostalim, ustvrdila: potrebna je međuresorna koordinacija u provedbi Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine; došlo je do raspada sistema zbog izmijenjenih naziva i tijela državne uprave (nekih više i nema); dosad nije provedena nijedna mjera iz Nacionalne strategije a njeno revidiranje nije nikome na umu; a tek na ovoj sjednici izmijenjen je Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju; Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom osnovan je tek krajem prošle godine pa su mnogi korisnici bili zakinuti za ostvarivanje pripadajućih prava; ne slijede se zadani rokovi.

Dosad nije provedena nijedna mjera iz Nacionalne strategije a njeno revidiranje nije nikome na umu.

Kako objasniti, upitala je zastupnica da u prvih 11 mjeseci 2004. godine nije predviđena ni kuna od 250 tisuća kuna predviđenih za praćenje i unapređivanje politike za osobe s invaliditetom (tek krajem godine dijelio se novac – bez ikakvih kriterija). Ona je potom naglasila kako osobe s invaliditetom traže jednake mogućnosti, a ne milosrđe; da traže i pristup društvenim bogatstvima.

Iz ovog izlaganja izdvajamo još sljedeća upozorenja, primjedbe i ocjene: barijere

vode prema diskriminaciji i isključenju iz zajednice; neprihvatljivo je niska obrazovna struktura te razina zaposlenosti ljudi s invaliditetom; tretiraju se kao nevidljivi građani; može uspjeti samo politika koja poštuje ljudska prava svih; osobe s invaliditetom ne smiju biti objektom milosrđa i tretirati se kao pacijenti; važan je angažman i edukacija cijelog društva; promovirati službe za neovisno življenje i inkluziju osoba s invaliditetom; naročito je potrebna podrška obiteljima osoba s invaliditetom; počelo se sa starom praksom kašnjenja isplate socijalnih pomoći i osobnih invalidnina; posebne napore uložiti u zapošljavanje osoba s invaliditetom; na svim razinama odlučivanja osnažiti postojeće mehanizme za konzultacije i dijalog koji će omogućiti osobama s invaliditetom da kroz svoje organizacije daju doprinose prilikom planiranja, nadzora i ocjenjivanja svake mjere; uvođenje pravobranitelja za osobe s invaliditetom potaknut će istragu o ograničenjima i diskriminirajućim barijerama koje limitiraju slobodu osoba s invaliditetom u njihovom punom sudjelovanju u društvu; lokalne dužnosnike pozivati da potrebe osoba s invaliditetom uključe u gradskoj i općinskoj politici (Zagreb, Koprivnica i Rijeka – primjeri zajednica koje uvažavaju potrebe osoba s invaliditetom; mediji su učinili velik iskorak u senzibilizaciji javnosti ali bi trebalo više informacija radi postizanja svijesti o ljudskim razlikama uz izbjegavanje patronizirajućeg ili ponižavajućeg pristupa te usmjeravanje na pozitivan doprinos koji osobe s invaliditetom mogu dati kad se prevladaju barijere.

Kako objasniti da u prvih 11 mjeseci 2004. godine nije potrošena ni kuna od 250 tisuća kuna predviđenih za praćenje i unapređivanje politike za osobe s invaliditetom (tek krajem godine dijelio se novac – bez ikakvih kriterija).

Predstavnica Kluba zastupnika SDP-a na kraju je pojasnila da prihvaćanje pre-

dložene deklaracije oni vide kao izraz općeg stajališta Hrvatskog sabora o tom pitanju, kao potvrdu temeljnih ustavnih vrednota, kao dodatni korak prema izgradnji Republike Hrvatske kao demokratske i socijalne države, a hrvatskog društva kao osvijetljenog i socijalno osjetljivog.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo nije podržao Prijedlog deklaracije iz razloga što ih je u svom mišljenju navela Vlada RH.

Predložena Deklaracija samo deklarira prava, bez osiguranja njihove provedbe i zaštite, pa se njenim donošenjem ne bi bitno utjecalo na promicanje i poboljšanje položaja osoba s invaliditetom.

Članovi **Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** složili su se da je Deklaracija vrijedan akt koji, međutim, samo na deklarativan način govori o pravima osoba s invaliditetom, te zapravo ponovno deklarira sva već utvrđena i propisana prava osoba s invaliditetom. Osnovni cilj socijalne politike Vlade RH je poboljšanje položaja najugroženijih dijela stanovništva, među kojim su osobe s invaliditetom i sve socijalno osjetljive skupine građana. Zato je 1999. godine donesen Nacionalni program za poboljšanje kvalitete življenja osoba s invaliditetom te, 2003., Nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom 2003.-2006., a temeljem ta dva akta i niz pozitivnih zakonskih propisa. Na taj način utvrđene su mjere kojima će se promicati i osiguravati prava osoba s invaliditetom. Nasuprot tome, predložena Deklaracija samo deklarira prava, bez osiguranja njihove provedbe i zaštite, pa se njenim donošenjem ne bi bitno utjecalo na promicanje i poboljšanje položaja osoba s invaliditetom.

Iako se, po mišljenju pojedinih članova Odbora, Nacionalna strategija ostvaruje sporo ili nedovoljno, u raspravi je upozoreno da je Nacionalna strategija akt koji je usvojen prije godinu dana, za razdoblje od 2003. do 2006. godine, s konkretnim mjerama, rokovima i nositeljima provedbe. Stoga, po mišljenju većine članova Odbora, treba proći dulje vremensko razdoblje da bi se mogla ocijeniti učinkovitost predloženih mjera, ukupno postignuti rezultati i moguća potreba redefiniranja određenih dijelova Nacionalne strategije. Bez obzira na sve do sada učinjeno, treba i dalje, prvenstveno kroz predlaganje zakona i podzakonskih akte, osigurati učinkovitiju primjenu deklariranih i propisanih prava osoba s invaliditetom u stvarnom životu pojedinca. Paralelno s time, treba osigurati i odgovarajuća sredstva u Državnom proračunu za provedbu mjera prihvaćenih Nacionalnom strategijom.

Parlamentu je predloženo da Prijedlog deklaracije ne prihvati te obveže Vladu RH da Hrvatskom saboru podnosi godišnje izvješće o provedbi mjera iz Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom 2003-2006.

U **Odboru za ravnopravnost spolova** uvodno je u ime predlagatelja izlagala predsjednica Odbora, **Gordana Sobol**. Istaknula je da je unatoč postojećim zakonskim rješenjima položaj osoba s invaliditetom nezadovoljavajući. Naime, provedba Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. je, po mišljenju predlagatelja, nedovoljno učinkovita, tj. ne provodi se iako je usvojen Plan provedbe. Naglasila je kako su sredstva Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje u Državnom proračunu za 2005. godinu smanjena za 7,7 posto, ali je nedopustivim ocijenila i izvršenje u 2004. god. koje iznosi 0,0 kn (a bilo je osigurano 21.662.257 kuna). Sve to ukazuje na nedostatak odgovornosti osoba koje su zadužene za realizaciju. Istaknuto je nadalje da postoji neujednačenost u razini prava osoba s invaliditetom s obzirom na stupanj, vrstu i uzrok oštećenja, arhitektonske zapreke u goto-

vo svim institucijama, nedovoljna participacija osoba s invaliditetom u procesima odlučivanja, nedovoljna informiranost osoba s invaliditetom kao i nedostatna educiranost društva za potrebe osoba s invaliditetom. To su sve razlozi koji dovode do isključenosti osoba s invaliditetom iz društva. Integracija u punome smislu osoba s invaliditetom u društvo treba biti prioritet demokratskog društva, mišljenje je predlagatelja. Koji ukazuje kako predložena Deklaracija ne isključuje postojeće propise kojima su zajamčena prava osoba s invaliditetom. Naprotiv, njenim bi se donošenjem ojačala propisana i utvrđena prava osoba s invaliditetom.

Većina članova Odbora poduprla je stajalište Vlade RH te se usprotivila donošenju ove deklaracije. Istaknuto je da bi se njenim donošenjem ponavljala već proglašena osnovna načela Ustava i Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. god., a to nipošto ne bi dovelo do poboljšanja položaja osoba s invaliditetom. Prema mišljenju dijela članova Odbora treba osigurati učinkovitost postojećih propisa kojima su regulirana prava osoba s invaliditetom, dok dio smatra da podupiranje stajališta Vlade RH, nipošto ne znači da kod njih nedostaje senzibiliteta za probleme osoba s invaliditetom. Mišljenja su da deklarativno nabranje već postojećih prava neće dovesti do poboljšanja položaja osoba s invaliditetom. Parlamentu je predloženo da prihvati prava osoba s invaliditetom.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH je predložila da se deklaracija ne prihvati jer se predloženim samo deklariraju sva prava osoba s invaliditetom utvrđena i deklarirana nizom međunarodnih ugovora koji je Republika Hrvatska strankom, i koja su ugrađena u ustavna načela i provedbeno regulirana nizom zakona.

Podsjetila je, nadalje, kako je u uvjetima stvaranja nužnih pretpostavki za punopravno članstvo u EU, Vlada RH još 21. lipnja prihvatila Načela razvitka

RH kojim se postavlja ukupni razvojni okvir za preobražaj Hrvatske u civilno, ekonomski uspješno i demokratsko društvo. Uvažavanjem takvog određenja Hrvatske, uočena je potreba sustavnog rješavanja problematike određenih kategorija stanovništva, osobito onih kojima se u demokratskim društvima jamči posebna zaštita.

Predloženim se deklariraju sva prava osoba s invaliditetom utvrđena i deklarirana nizom međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska strankom, i koja su ugrađena u ustavna načela i provedbeno regulirana nizom zakona.

S tim u svezi ocijenilo se potrebnim donijeti Nacionalnu strategiju jedinstvene politike za osobe s invaliditetom, kao nadogradnju postojećem Nacionalnom programu za poboljšanje kvalitete življenja osoba s invaliditetom, koji je Vlada usvojila 14. listopada 1999, a koji je izrađen u svrhu promicanja osnovnih ljudskih prava i temeljnih sloboda te poštovanja socijalne pravde, dostojanstva i vrijednosti svake osobe. Slijedom toga 16. siječnja 2003. je donesena Nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006.

Za razliku od Nacionalne strategije, koja je operativni nacionalni dokument s konkretnim mjerama i nositeljima provedbe, predloženom deklaracijom samo su deklarirana prava bez odgovarajućeg osiguranja njihove učinkovite provedbe i zaštite te se njenim donošenjem ne bi bitno utjecalo na promicanje i poboljšanje položaja osoba s invaliditetom.

Provedbu Nacionalne strategije prati Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom, a provedba zadanih mjera slijedi zadane rokove.

Nadležna tijela državne uprave, napominje nadalje Vlada u svom mišljenju, uvrstila su mjere iz Strategije u svoje

godišnje planove i programe, dok Povjerenstvo u okviru svog djelovanja priprema i nacionalnu strategiju za suzbijanje svih oblika diskriminacije, kojom će biti utvrđene i posebne konkretne mjere za za promicanje i zaštitu osoba s invaliditetom. Usporedo s time, u tijeku je izrada nacrtu prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom te podzakonskih akata, koji će omogućiti učinkovitiju primjenu deklariranih i propisanih prava osoba s invaliditetom u stvarnom životu pojedinca.

Slijedom svega navedenog Vlada RH je ocijenila da nije potrebno posebnim dokumentom ponovno deklarirati sva utvrđena i propisana prava osoba s invaliditetom te da predloženu deklaraciju nije potrebno podržati.

RASPRAVA

U ime predlagatelja, Kluba zastupnika SDP-a, govorila je **Vesna Škulić** (vidi prikaz Prijedloga).

Deklaracija ne isključuje postojeće propise kojima su zajamčena prava osoba s invaliditetom. Naprotiv, njenim bi se donošenjem ojačala propisana i utvrđena prava osoba s invaliditetom.

Stav Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo objasnio je dr. sc. **Marko Turić**.

Nepotrebna deklaracija

Državni tajnik u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi, **Nino Žganec** je rekao kako je Vlada u potpunosti svjesna nepovoljnog položaja jednog dijela osoba s invaliditetom te da je na njega reagirala i reagira čitavim nizom zakonskih i provedbenih propisa koji se očituju konkretnom realizacijom prava iz čitavog niza resora koje ostvaruju osobe s invaliditetom u Republici Hrvatskoj.

Koja se, napomenuo je, i kroz provedbene propise deklarirala kao socijalna država pa osobe s invaliditetom u tom kontekstu imaju poseban položaj.

S obzirom na već dogovorena i prihvaćena načela, strategije i zakone Klub zastupnika HDZ-a smatra nepotrebnim donošenje ovakve deklaracije, koja nema nikakav provedbeni značaj nego samo na još jedan način ponavlja ono što je bilo utvrđeno već ranije.

Deklaracija je izričaj političke volje

U ime Kluba zastupnika HSS-a, **Ljubica Lalić** je podržala Prijedlog deklaracije, rekavši kako žalosti stav Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo, jer tko će se u Hrvatskoj založiti za osobe s invaliditetom ako neće on.

Ovaj klub ne čudi mišljenje Vlade – vjerojatno je, rekla je njegova predstavnik, razlog za to što je Prijedlog iz oporbenih redova. Ona je još podsjetila kako je i u raspravi i Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom rečeno da se humanost društva mjeri time koliko je socijalno osjetljivo upravo prema tome koliko se bavi hendikepiranim građanima.

A Deklaracija, naglasila je, ne zahtijeva nikakva sredstva iz Proračuna, samo je izričaj političke volje prema tom segmentu društva i tim više je zaprepasujuće da se odbija i to.

Vladini argumenti kojima odbija Prijedlog površni su i neuvjerljivi; Deklaracija je nastala zbog toga što se do 2002. godine za te građane nije napravilo ništa.

U nastavku izlaganja slijedile su ove ocjene, primjedbe i tvrdnje: Vladini argumenti kojima odbija Prijedlog površni su i neuvjerljivi; Deklaracija je nastala zbog toga što se do 2002. godine za te građane nije napravilo ništa; predlagatelj je na ovakav prijedlog ponukalo išči-

tavanje Proračuna za 2004. – uočeno je da nije uloženo ništa ili pak samo simbolično za osobe s invaliditetom.

Na kraju izlaganja, **Ljubica Lalić** je dometnula kako je deklaracija predložena i stoga da se zastupnici očituju o tome žele li iskreno ono što su naslijedili kroz Nacionalnu strategiju.

Temeljna svrha interveniranja države – osiguranje minimuma građanske jednakosti

U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a dr. sc. **Vesna Pusić** je podržala Prijedlog deklaracije ustvrdivši potom kako je temeljna svrha interveniranja države – osiguravanje minimuma građanske jednakosti. U ovom slučaju to podrazumijeva provođenje zakona i radikaliziranje zakona koji omogućavaju izjednačavanje šansi građana s invaliditetom i drugih. Ona država koja to nije u stanju omogućiti nije država bez socijalnog osjećaja nego država koja ne funkcioniра.

Mora se promijeniti način, taj karikaturalan način mišljenja o državnom dobročinstvu i milosrđu. Nije riječ o dobročinstvu, već o preduvjetu da država može funkcionirati – jer ona ne može funkcionirati ako ne postoji temeljna građanska jednakost koja sviima osigurava mogućnost i radne i socijalne i političke participacije.

Rekavši kako je u odnosu prema osobama s invaliditetom zavlada neka vrsta generalnog stava da je smisao i posao države da dijeli milosrđe, zastupnica je naglasila kako se mora promijeniti taj karikaturalan način mišljenja o državnom dobročinstvu i milosrđu. Nije riječ, kako je rekla, o dobročinstvu već o preduvjetu da država može funkcionirati – jer ona ne može funkcionirati ako ne postoji temeljna građanska jednakost koja sviima osigurava mogućnost i radne i socijalne i političke participacije.

rati – jer ona ne može funkcionirati ako ne postoji temeljna građanska jednakost koja svima osigurava mogućnost i radne i socijalne i političke participacije.

Po mišljenju ovog kluba prva svrha predložene deklaracije je da promijeni način mišljenja o tome što država uopće radi na polju pomoći, interveniranja u položaj osoba s invaliditetom. Ona na tom polju ima istu obvezu kao i prema svakoj drugoj grupi građana.

Svrha deklaracija nije samo da utječe na buduće zakonodavstvo nego i na promjenu temeljne filozofije, načina mišljenja o tome da je dodatna pomoć osobama s invaliditetom zadaća i obveza države, a ne njezina dobrota ili, ne daj bože, milosrđe – rekla je Vesna Pusić, dometnuvši kako su milosrdne općine, kao što je povijesno poznato, uvijek bile najopasnije.

Iz njezina izlaganja u nastavku izdvojamo: prema nalazima EU i našem vlastitom iskustvu glavni problem Hrvatske u prilagođavanju europskom zakonodavstvu nije mijenjanje već provedba zakona (a tu smo najslabiji); ova deklaracija je pritisak da se počnu primjenjivati određeni zakoni - ne provodi se, npr., obveza tvrtki da zapošljavaju osobe s invaliditetom.

Nepotrebno i nesvrhsihodno

U ime Hrvatske demokratske zajednice, **Ruža Lelić** je ustvrdila kako je donošenje deklaracije nepotrebno i nesvrhsihodno s obzirom na to da su važećim propisima zajamčena prava osoba s invaliditetom (koje treba provoditi u skladu s Nacionalnom strategijom). Nacionalnu strategiju ovaj klub podupire snažno, kao i njenu učinkovitu primjenu.

Uvodno je zastupnik ustvrdio kako se vrijednost svakog društva mjeri njegovim odnosom prema posebno osjetljivim skupinama (djeca, stariji i nemoćni te osobe s invaliditetom).

Najviše je invaliditeta uzrokovano bolešću, zatim slijede invalidi rada i na te se dvije skupine može dobro preventivno djelovati, kao i u slučaju invalidnosti koja je posljedica prometne nezgo-

de. Posebnu pažnju, međutim, naglasila je zastupnica, treba posvetiti osobama s invalidnošću od rođenja (oko 25.000 osoba), trajno nepokretnima (oko 12 tisuća osoba) te pokretnima u invalidskim kolicima (oko 7200 tisuća).

Još u listopadu 1999. Vlada je usvojila Nacionalni program za poboljšanje kvalitete življenja osoba s invaliditetom, a Vlada prošlog saziva ocijenila potrebnim donijeti Nacionalnu politiku jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. (kao nadogradnju Nacionalnom programu), čiju provedbu prati Povjerenstvo Vlade za osobe s invaliditetom. Nadležna tijela državne uprave uvrstila su mjere iz Strategije u svoje godišnje planove i programe. Povjerenstvo Vlade za ljudska prava priprema i nacionalnu strategiju za suzbijanje svih oblika diskriminacije kojom će biti utvrđene konkretne mjere za promicanje i zaštitu osoba s invaliditetom.

Posebno je važno pitanje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja, naglasila je zastupnica. Ona je potom: najavila osnivanje pravobranitelja za osobe s invaliditetom te izvijestila zastupnike kako je predložena deklaracija dostavljena svim ministarstvima i da je razmotrena u stručnoj skupini Koordinacije za društvene djelatnosti i ljudska prava koja je Vladi predložila da Prijedlog deklaracije ne podrži.

Donošenje deklaracije nepotrebno je nesvrhsihodno s obzirom na to da su važećim propisima zajamčena prava osoba s invaliditetom (koje treba provoditi u skladu s Nacionalnom strategijom).

Nacionalna strategija je operativni nacionalni dokument s konkretnim mjerama i nositeljima provedbe, a uz to su prava osoba s invaliditetom utvrđena nizom međunarodnih ugovora koje ju je prihvatila i Hrvatska. Ona su, dometnula

je zastupnica, ustavna kategorija i provedbeno su regulirana nizom zakona.

Komentirajući predloženu deklaraciju, Ruža Lelić je rekla da su njome samo deklarirana prava, bez osiguranja učinkovite provedbe te da ne bi znatnije utjecala na promicanje, poboljšanje položaja osoba s invaliditetom; da ima nespretnih i neuobičajenih formulacija definicija invaliditeta), dok su druge mjere već zakonski predviđene. Još je naglasila kako se ne slaže da na tom planu nije učinjeno ništa, da je društvo učinilo pomak, da se tu populaciju razumije, iako treba težiti daleko više.

Bit će presedan ako se ne prihvati

U ime predlagatelja, **Vesna Škulić** je pojasnila kako je namjera deklaracije – očitovanje jedne zemlje o nečemu te da će biti presedan ne prihvatiti li se predloženo (jedino nije prihvaćen još Prijedlog deklaracije HSP-a o slobodi govora i izražavanja u Hrvatskom saboru).

Ustvrdivši kako nije zadovoljna pomacima u društvu kad je riječ o osobama s invaliditetom, zastupnica je rekla kako je izgubljena cijela protekla godina. Ovu je tvrdnju potkrijepila konkretnom analizom i primjerima. Ništa nije napravljeno (a predviđeno je 66 mjera) kad je riječ, među ostalim, o izradi stručne podloge radi uvođenja instituta osobnog asistenta (samo je formirana radna grupa); nije izrađena istraživačko-analitička studija u svrhu utvrđivanja stanja u pogledu nezavršavanja srednjoškolskog obrazovanja.

Nije revidirana nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom – nije popisano koje je (novo) ministarstvo za što zaduženo. A ugašen je Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži. Osobe s invaliditetom prešle su u nadležstvo tri ministarstva, a niti jedno nije zaduženo s tim u svezi.

U nastavku izlaganja zastupnica je upozorila kako je i ona sama diskriminirana među zastupnicima – svi govore za govornicom, samo ona govori s mjesta i nema govornice njoj prilagođene. To je,

međutim, dometnula je, jako mali proput u odnosu na daleko krupnije stvari koje osobe s invalidnošću svakodnevno doživljavaju kao diskriminaciju, počevši od trenutka izlaska iz svoje kuće, do toga da ne mogu u vrtiće, škole niti na radna mjesta.

Solidarnost i integracija

U ime Kluba zastupnika SDP-a, govorio je **Ivo Josipović**. Uvodno je ustvrdio kako se uz osobe s invaliditetom mora uz tradicijsko milosrđe vezati još dvije riječi – solidarnost i integracija, s tim da je sve manje milosrđa, a više solidarnosti i integracije. Solidarnost pretpostavlja dužnost civiliziranog i demokratskog društva da svojim hendikepiranim građanima pomogne maksimalno koliko to dopuštaju mogućnosti, a integracija da invalidi nisu modernom društvu teret nego ravnopravni pripadnici koji društvu mogu dati jednako vrijedan doprinos kao bilo tko drugi.

Solidarnost pretpostavlja dužnost civiliziranog i demokratskog društva da svojim hendikepiranim građanima pomogne maksimalno koliko to dopuštaju mogućnosti, a integracija da invalidi nisu modernom društvu teret nego ravnopravni pripadnici koji društvu mogu dati jednako vrijedan doprinos kao bilo tko drugi.

Zastupnik je potom izrazio žaljenje zbog toga što će očito, kako reče, pobijediti načelo "ni jedan glas neprijatelju" te što deklaracija nije okvir koji su svi zastupnici spremni potpisati.

Točno jest da ova deklaracija nema provedbenih instrumenata, ali ih i ne može imati jer je ona političko očitovanje, volja, očekivanje upućeno Vladi, objasnio je pohvalivši na kraju izlaganje zastupnice Škulić.

Lucija Čikeš je ispravila prethodnika. Nije se složila s njim da se nije pora-

dilo na integraciji, nije se samo poradi- lo dovoljno, a za to uvijek ima razloga. Deklaracija, naglasila je, neće dovesti do pojačane integracije, to ovisi o onome tko provodi zakon. Njoj osobno, dometnula je, nije trebala deklaracija da bi u društvo integrirala osobe s poteškoćama u razvoju i da im društvo dade priznanje – godišnju nagradu za obogaćivanje društveno-kulturnog života sredine u kojoj radi.

Ne podržava se

Ruža Tomašić je izvijestila zastupnike da Klub zastupnika HSP-a ne podržava predloženu deklaraciju bez promjena u točki 20. jer se predloženim (ujednačavanje vrednovanja invalidnosti neovisno o uzroku ili osobnom statusu invaliditeta), kako reče, na mala vrata ponovno pokušava progurati prijedlog kojim bi se izjednačila prava invalida II. svjetskog rata i hrvatskih ratnih invalida Domovinskog rata, pa i osoba koje su postale invalidi kao pripadnici postrojbi koje su izvršile agresiju na Republiku Hrvatsku. Po HSP-u, kako je naglasila, njihova prava ni u kom slučaju ne mogu biti jednaka, jer su jedni stvarali hrvatsku državu, a drugi je rušili.

Čemu deklaracija; temeljni je problem provedba

U ime Kluba zastupnika DC-a, **Franjo Piplović** je izlaganje započeo upitom – čemu deklaracija kad nema čovjeka u Hrvatskoj koji predloženo ne bi podržao i čemu kao politički čin kad imamo Ustav, zakone, Strategiju. Temeljni je problem – provedba dogovorenog na svim razinama življenja.

Ima dojam, rekao je, da netko na ovakav način želi umiriti svoju savjest ili možda isprovocirati nekoga drugoga, a invalidima dati nadu kako će poslije deklaracije biti bolje.

Zastupnik je potom – također prigovorio zbog točke 20., rekavši kako se u istu kategoriju ne mogu staviti oni koji su sudjelovali u neprijateljskim postrojbama i oni koji su dali sebe za domovi-

nu, poginuli ili se žrtvovali zbog općih društvenih vrijednosti.

Predloženim se ujednačavanjem vrednovanja invalidnosti neovisno o uzroku ili osobnom statusu invaliditeta na mala vrata ponovno pokušava progurati prijedlog kojim bi se izjednačila prava invalida II. svjetskog rata i hrvatskih ratnih invalida Domovinskog rata, pa i osoba koje su postale invalidi kao pripadnici postrojbi koje su izvršile agresiju na Republiku Hrvatsku.

Sjeća se, dometnuo je, kako su i poslije II. svjetskog rata neki došli do invaliditeta tako da su sami sebi opalili kuburam u prst pa s dva svjedoka dobili mirovinu, što je uvreda svim onim drugim ljudima koji su se žrtvovali zbog nekih viših ciljeva.

Tko Vladi brani da provodi Nacionalnu strategiju?

Nenad Stazić (SDP) je izrazio stid što se nekoga u Parlamentu mora uvjeravati da treba izglasati deklaraciju. Na Vladin odgovor kako je predloženo – samo deklariranje, ustvrdio je kako se zato i zove deklaracijom (da se nešto htjelo ozakoniti predložili bi bili zakon). Nakon što je podsjetio što je to deklaracija, prema članku 120. Poslovnika Hrvatskog sabora, zastupnik je podsjetio kako je jednoglasno donesena i Deklaracija o Domovinskom ratu, izražen stav da je bio pravedan i obrambeni.

Povodom objašnjenja Vlade RH kako ne žele prihvatiti deklaraciju jer provode Nacionalnu strategiju jedinstvene politike prema osobama s invaliditetom, Stazić je upitao – tko Vladi brani da to čini te hoće li je prihvaćanje deklaracije u tome spriječiti. Jedno je, naime, opći a drugo provedbeni akt.

Na kraju je zastupnik ustvrdio, podržavši stav Vesne Pusić o potrebi promjene filozofije prema osobama s invaliditetom (obveza države, a ne milosrđe) ustvrdio kako vidi još jedan važniji razlog za donošenje deklaracije – da se osobama s invaliditetom pošalje poruka da nisu teret ni višak već dio nas.

Emil Tomljanović je ispravio Stazića – nije točno da je Deklaracija o Domovinskom ratu donesena jednoglasno.

Lucija Čikeš je uvodno napomenula kako je radila 30 godina u jednom sustavu, za mandata jedne pa druge vlasti, a usko s populacijom osoba s invaliditetom posljednjih 14 godina. Da je sigurna da će predloženo išta promijeniti ne bi je u suprotno uvjerila nikakva stranka, naglasila je, ustvrdivši potom kako je ova deklaracija de facto prepisana Deklaracija o pravima invalida donesena 1975. na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda te da obvezuje i državu Hrvatsku. Obvezivala je i komunizam i HDZ-ovu i Koalicijsku vlast. Da je deklaracija jača od zakona zdušno bi je podržala, ali – kako je rekao i Stazić – ništa ne košta pa se time omalovažava ono što se donosi – rekla je zastupnica Čikeš.

Osvrnuvši se na riječi zastupnice Pusić o državi kao djelatnici milosrđa, zastupnica je rekla kako upravo zato što smatra kako država to nije ocjenjuje da je potrebno da se zakonima reguliraju prava, napose najosjetljivije populacije.

Replicirajući joj, **Ivo Josipović** je upozorio da deklaracije po međunarodnom pravu ne spadaju u obvezujuće akte te da Hrvatsku obvezuju međunarodni ugovori potpisani i ratificirani u Saboru.

Uzvrativši zastupnici Čikeš da insinuira, **Nenad Stazić** je pojasnio kako nije izrekao da to ništa ne košta, jer kad razmišlja o invalidima ne razmišlja u kategoriji "koštanja".

Lucija Čikeš je ponovila svoje tvrdnje rekavši, uz ostalo, kako je papir jedno a djelo drugo, kako deklaracija ništa neće poboljšati, da se nikoga ne priječi da se sruše arhitektonske barijere jer je to regulirano Zakonom o gradnji, kao niti da se u društveni život uključe osobe s invaliditetom.

Zašto su se donosile druge deklaracije?

Uslijedilo je izlaganje predstavнице predlagateljca, **Vesne Škulić**, koja je najprije podsjetila kako je unatoč postojanju Zakona o hrvatskim braniteljima donesena Deklaracija o Domovinskom ratu. Donesena je, nadalje, Deklaracija o Europskoj uniji, na prijedlog Vlade RH, rekla je, uz upit kako bi voljela znati je li prva deklaracija pomogla ostvarivanju prava sudionika Domovinskog rata te hoće li druga deklaracija poboljšati odnose Hrvatske s EU.

Zastupnica je potom podsjetila na postojanje Standardnih pravila (UN-a) o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom kojim je, kao prvo pravilo, predviđeno razvijanje savjesti. Puno se napravilo, naglasila je, ako deklaracija pridonese barem malo razvijanju svijesti u odnosu prema osobama s invaliditetom.

Komentirajući zahtjev predstavnice HSP-a, zastupnica je ustvrdila kako predlagatelji ne mogu pristati na spomenuti uvjet jer se predloženim načinom izjednačavaju sva prava osoba s invaliditetom (ne govori, pojasnila je, o materijalnim i drugim pravima).

Ukazala je potom na Madridsku deklaraciju, donesenu 2002. godine u ime 50 milijuna Europljana koja je promijenila odnos prema osobama s invaliditetom (i u Hrvatskoj – donesena je Nacionalna strategija i Zakon o zapošljavanju i rehabilitaciji te osnovan Fond za zapošljavanje i rehabilitaciju).

Ljubica Brdarić (SDP) započela je izlaganje poznatim upitom – ljudi moji, je li to moguće. Podržava se sve – i Ustav i Nacionalna strategija i zakoni, samo ne može deklaracija koja govori o istim ili sličnim pitanjima. Ustvrdila je potom kako više vjeruje kolegici Škulić nego mišljenju Vlade jer oni koji su u njevoj poziciji najbolje osjećaju kako se primjenjuju Strategija i Zakon (deklaracijom se htjelo skrenuti pozornost da se ne provode).

Da bi pojasnila koliko s tim u svezi ima spominjanje "dobre volje", upozorila je

rila je kako Fond za rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom u 2005. ima 3 milijuna kuna manje nego prethodno pa nije jasno, naglasio je, kako s manje novca napraviti više. Kako realizirati Nacionalnu strategiju sa 66 mjera za koje su napravljeni ali nisu realizirani provedbeni planovi.

U nastavku izlaganja zastupnica Bradić se složila s izlaganjem Vesne Pusić i drugih kako osobe s invaliditetom nisu teret društva kojemu treba milosrđe, ustvrdila kako joj je jedna skupina hendikepiranih s kojima se sastala u županiji pomogla da shvati koliko toga većina ljudi prima zdravo za gotovo, među ostalim – i istinska radost i vedrina zbog organiziranog ljetovanja dvije godine za redom kakve u, uvjetno rečeno, zdravima nije vidjela.

U nastavku izlaganja slijedile su ove primjedbe i sugestije: problem treba osvijestiti, ne trpiti ga pod tepih; valja priznati da su učinjeni neki koraci u integraciji, ali da je put još dug; ovo je isključivo humano i ljudsko pitanje na kojemu se zastupnici uistinu ne bi trebali dijeliti stranački; jako je važno da se pošalje poruka hendikepiranima, ali još više zdravima; ne dopustimo da iz političkih, stranačkih razloga dođemo u poziciju prepucavanja preko ove kategorije ljudi, jer to nije humano i čak je bezobrazno.

Ako se s nečim ne slažemo nismo zavrijedili da nam se kaže kako smo nehumani ili čak bezobrazni – ustvrdila je **Lucija Čikeš (HDZ)** replicirajući prethodniku. U svezi s napomenom o potrebi poticanja Vlade rekla je potom kako neki i sitan posao stave na

sva zvona, dok drugi rade samozatajno – toga je dana ona osobno radila, s grupom stručnjaka, na programu Vlade po pitanju o kojem je riječ.

Ivanka Roksandić (HDZ) započela je izlaganje upitom koji joj je uputila jedna osoba s invaliditetom – što će promijeniti još jedan dokument koji nikoga ni na što ne obvezuje. Rekla je potom kako je od donošenja Nacionalne strategije zasigurno bilo pomaka u osiguravanju uvjeta života invalida (ukinite su mnoge prepreke).

Podsjetila je zatim kako je u 2004. samo za slabovidne utrošeno oko 500 tisuća kuna (prilagodba udžbenika). Tu su, nadalje, priručnici za roditelje djece s posebnim potrebama, otvorena savjetovišta (zaista vidan pomak).

Iz ovog izlaganja još izdvajamo sljedeće ocjene i zahtjeve: pričekajmo što će reći Povjerenstvo i Izvješće o ostvarenju Nacionalnog programa; ne smijemo biti toliko strogi prema Ministarstvu odnosno drugim institucijama koje se bave pravima osoba s invaliditetom; nije sve moguće riješiti preko noći, ali ne ni ovom deklaracijom.

Replicirajući zastupnici, **Nenad Stazić** je uzvratio kako je na upit što će se dogoditi ako se prihvati deklaracija već iscrpno odgovorila zastupnica Škulić. Uzvratio joj je potom pitanjem – što će se dogoditi dobro invalidima ako se deklaracija ne prihvati (što će oni reći sutradan, kad čuju da je Sabor odbio većinom glasova).

Ivanka Roksandić je uzvratila kako svijet ne mijenjaju deklaracije nego djela – provedbom zakona promijenit će se i svijest.

Nema političke volje

U ime predlagatelja, **Vesna Škulić** je, među ostalim: izrazila žaljenje što deklaracija neće biti izglasana (za to nema političke volje), rekavši da će to biti presedan u europskim i svjetskim parlamentima. Ona je, uz to, među ostalim: skrenula pozornost na to da se u Prijedlogu deklaracije za djecu s posebnim potrebama kaže djeca s poteškoćama u razvoju, a za invalide – osobe s invaliditetom; upitala zašto se deklaracije donose (počevši od UN-a) ako nikad nikom nisu ništa pomogle; ustvrdila kako Povjerenstvo Vlade za osobe s invaliditetom nije lani napravilo ništa (održane su tri sjednice i potrošeno oko 800 kuna); rekla kako je odgovor Vlade na upit (iz radne grupe za pitanja ljudskih prava osoba s invaliditetom pri Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina) o provedbi Nacionalne strategije bio da se zbog prelaska poslova iz jednog u drugo ministarstvo otvorilo pitanje nadležnosti za provedbene propise te nadzor nad primjenom zakona, a i da se s pripremljenim promjenama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom moralo zastati zbog izmjena i dopuna poreznih i propisa koji uređuju doprinose za obvezna osiguranja.

Izlaganje je zastupnica Škulić završila napomenom kako su politika i politikanstvo jako, jako ispred ljudi.

O Prijedlogu deklaracije nije se glasovalo na 12. sjednici.

J.R.

U nastavku zasjedanja 12. sjednice Hrvatskoga sabora (16. veljače), a prije rasprave o Prijedlogu nacionalnog programa zaštite potrošača za razdoblje 2005-2006. predsjednik Sabora **Vladimir Šeks** pozvao je zastupnike i zastupnice da minutom šutnje odaju počast svom nedavno preminulom kolegi **Marijanu Mačini** (iz IV. saziva Sabora).

J.Š.

PRIJEDLOG NACIONALNOG PROGRAMA ZAŠTITE POTROŠAČA ZA RAZDOBLJE 2005-2006.

Preuzimanje europskih standarda ponašanja na hrvatskom tržištu

Vlada Republike Hrvatske utvrdila je i Hrvatskom saboru uputila Prijedlog nacionalnog programa zaštite potrošača za razdoblje 2005-2006. Donošenje Nacionalnog programa jedan je od uvjeta u procesu usuglašavanja postojećeg našeg zakonodavstva sa zakonodavstvom Europske unije i obveza iz Zakona o zaštiti potrošača budući da spomenuti zakon ne određuje konkretnu politiku zaštite potrošača. Nacionalnim programom određuju se sve prioritetne aktivnosti u području zaštite potrošača za dvogodišnje razdoblje te nositelji zacrtanih ciljeva u ostvarivanju te zaštite. Tijekom rasprave u Saboru čulo se da u području zaštite potrošača ima dosta problema koje valja riješiti i da se prava potrošača najviše krše u području javnih i zdravstvenih usluga, te da je u cilju njihove zaštite potrebno raditi na njihovoj edukaciji i informiranju kroz udruge za zaštitu potrošača i savjetovništva za potrošače. Na kraju većinom glasova zastupnici Hrvatskoga sabora donijeli su predloženi Program.

O PRIJEDLOGU

Za prikaz predloženog Nacionalnog programa poslužili smo se uvodnim izlaganjem predstavnika predlagatelja, državnog tajnika Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, **Vladimira Vrankovića**.

Nacionalni program zaštite potrošača dokument je kojim se Republika Hrvatska predstavlja u procesu približavanja Europskoj uniji, i koji određuje politiku i opseg zaštite potrošača. Jedna od pose-

bno važnih obveza koje Republika Hrvatska mora ispuniti do kraja tog procesa je prilagodba nacionalnog zakonodavstva pravnoj stečevini Europske unije. Članom 74. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju u dijelu pod nazivom Zaštita potrošača dogovoreno je da će Hrvatska i EU surađivati kako bi uskladile standarde za zaštitu potrošača u Republici

Učinkovita pravna zaštita potrošača preduvjet je za ispravno i nesmetano funkcioniranje tržišnog gospodarstva.

Hrvatskoj s onima u EU-u. Usklađivanje je potrebno to više što je učinkovita pravna zaštita potrošača preduvjet za ispravno i nesmetano funkcioniranje tržišnog gospodarstva. Zaštita potrošača regulirana je istoimenim zakonom kojega je donio Hrvatski sabor i u primjeni je od 8. rujna 2003. godine. Zakonom o zaštiti potrošača pružen je samo okvir politike zaštite potrošača kroz koji su implementirane smjernice kojima se štite njihova prava. Implementacijom jednog dijela smjernica Europske unije u hrvatsko zakonodavstvo postavljen je pravni okvir za uspostavu sustava koji se sastoji od upravnih tijela i samostalnih neovisnih tijela, osnovni im je cilj izgradnja i sustavno ostvarivanje aktivne zaštite potrošača. Smjernice EU-a koje su ugrađene u Zakon o zaštiti potrošača osobito se odnose na: isticanje cijena proizvoda koji se nude potrošačima na prodaju izvan poslovnih prostora trgovca; prodaju na daljinu (putem

kataloga, tiskanih promidžbenih poruka s narudžbenicom, televizije, elektroničke pošte i slično); korištenje potrošačkog zajma, zatim na zavaravajuće oglašavanje, ali i na nepoštene odredbe u potrošačkim ugovorima te na ugovore o pravu na vremenski ograničenu uporabu nekretnosti (timesharing). Na ovaj način Republika Hrvatska je preuzela europske standarde ponašanja na tržištu kako u pogledu formiranja potrošača tako i u pogledu njihove zaštite. No, Zakonom nije određena konkretna politika zaštite potrošača već je to prepušteno nacionalnom programu zaštite potrošača, ali se pritom vodi računa o potrebama vremena za koje se donosi. Budući da je zaštita potrošača dinamično područje ne može se definirati na duže razdoblje već se nakon relativno kratkog vremenskog razdoblja prioriteti politike zaštite trebaju mijenjati. Sadržaj Nacionalnog programa zaštite potrošača u osnovi određuje temelj politike zaštite potrošača i izbor prioriteta na tom području u razdoblju od dvije godine, i to za razdoblje 2005. i 2006., a njegovom primjenom svakako će se povisiti standardi trgovanja i odnosa trgovca prema potrošačima. Prema Zakonu Vlada predlaže Hrvatskom saboru donošenje Nacionalnog programa zaštite potrošača za dvogodišnje razdoblje. Kao dokument ovaj program čini jedinstvenu cjelinu sastavljenu od tekstualnih i tabelarnih prikaza koji se odnose na konkretne zadatke s definiranim prioritetima u kojem pravcu i na koji način treba poduzeti odgovarajuće zadatke od utvrđenih nositelja, a sve sa ciljem jasnog propisivanja pravila kojima se štite interesi potrošača. Programom su određena načela i ciljevi politike

zaštite potrošača, zadaće koje imaju prednost pri ostvarivanju te politike, okvirni opseg i program korištenja financijskih sredstava za ostvarivanje zadaće iz Nacionalnog programa, a napose za poticanje razvoja i djelovanja udruga potrošača. Ciljevi zaštite potrošača su: osiguravanje vladavine prava, demokracije i civilnog društva; daljnje usklađivanje zakonodavstva sa zakonodavstvom EU-a; stvaranje uvjeta za učinkovito rješavanje uočenih problema na području zaštite potrošača te upoznavanje javnosti o pravima potrošača u Republici Hrvatskoj; jačanje položaja potrošača na tržištu, podizanje svijesti o njihovim pravima i ulozi u tržišnom gospodarstvu te njihovom stvarnom položaju i snazi na tržištu, i na kraju osiguranje potpore potrošačima u ostvarivanju njihovih prava. Kroz prioriteta područja zaštite potrošača koja su određena ovim Nacionalnim programom omogućava se obavljanje svih usluga na načelima socijalno tržišnog gospodarstva, transparentnosti, objektivnosti i nediskriminacije. Nadalje, utvrđuju se zadaće koje imaju prednost pri ostvarivanju politike zaštite potrošača na područjima kao što su: javne i zdravstvene usluge, zdravstvena ispravnost i kvaliteta hrane, sigurnost proizvoda, obrazovanje, obavješćivanje, trgovina, financijske usluge i bankarstvo, zaštita okoliša, turizam i ugostiteljstvo te korištenje nekretnina. Potrebno je širu javnost upoznati s pravom upisa u zemljišne knjige kao informiranje u svezi s pravom na vremenski ograničenu upotrebu nekretnine (timesharing), a to je pravo koje ovisno o ovom modelu može poprimiti oblik prava zakupa ili suvlasništva, napose vlasništva s ograničenim rokom. Pravna regulativa koja se odnosi na područje obavljanja turističke i ugostiteljske djelatnosti, u dijelu u kojem još nije, uskladit će se s pravnim regulativom EU-a gdje je potrebno osigurati kvalitetu zaštite potrošača pri korištenju turističkih i ugostiteljskih usluga.

Za provedbu predmetnih zadaća navedenih u Nacionalnom programu zaduženi su Hrvatski sabor, Vlada RH, Ministarstvo gospodarstva, rad i poduzetništva,

Vijeće za zaštitu potrošača, inspeksijske službe, udruge za zaštitu potrošača kao i ostala tijela državne uprave te razne znanstvene i stručne institucije u Hrvatskoj. U provedbi predloženog programa osnovna zadaća ovih nositelja svodi se na praćenje realizacije utvrđenih zadaća iz programa te izvješćivanje Sabora o ostvarenim zadaćama, usklađivanje hrvatskog zakonodavstva sa zakonodavstvom Europske unije, izdavanje odobrenja za rad savjetovišta koji pružaju organiziranu pomoć potrošačima, javno raspisivanje natječaja za projekte udruge potrošača, pružanje savjeta potrošačima i trgovcima te pojačan inspekcijski nadzor.

Financiranje Nacionalnog programa odvijat će se izdvajanjem iz Državnog proračuna. Tako se u Proračunu za ovu godinu koji se odnosi na Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva predviđa iznos 2 milijuna 200 tisuća kuna, dok su ostala tijela državne uprave zadužena za pojedine zadaće iz Nacionalnog programa predvidjela svoje financijske obveze kroz redovna proračunska sredstva za 2005. i 2006. godinu. Osim financijskih sredstava predviđenih Državnim proračunom, postoje i sredstva predviđena CARDS projektom ukupne vrijednosti 1,250.000 EUR-a. U zaključnom dijelu Vladin je predstavnik ustvrdio da se izglasavanjem predloženog Nacionalnog programa zaštite potrošača kao jednog od prioriteta područja civilnog društva postiže svrha u ostvarenju daljnjeg napretka odnosa sa EU sve do našeg punopravnog članstva. Donošenje Nacionalnog programa zaštite potrošača bitno će pridonijeti i utjecati na daljnji položaj potrošača u Republici Hrvatskoj u pozitivnom smislu, naglasio je Vranković, te predložio zastupnicima Hrvatskog sabora da prihvate predloženi program zaštite potrošača za razdoblje 2005-2006. godina.

RADNA TIJELA

Radna tijela Hrvatskoga sabora razmotrila su i podržala potrebu donošenja ovoga programa kao ključnog dokumenta, uz Zakon o zaštiti potrošača,

koji će pridonijeti osnovnom cilju politike zaštite potrošača, a to je podizanje kvalitete života građana. Uz **Odbor za europske integracije** koji je to jednoglasno učinio isto su uradili i radna tijela na koje u nastavku upozoravam.

U raspravi u **Odboru za gospodarstvo, razvoj i obnovu** izneseno je stajalište po kojem u području zaštite potrošača ima dosta problema koje treba riješiti, a postavljeno je i pitanje načina zaštite potrošača poljoprivrednih proizvoda i ribe. Predstavnik predlagatelja je odgovorio da će se uspostaviti centralni informacijski sustav zaštite potrošača koji će dobivati informacije o kvaliteti proizvoda te da će se do sredine srpnja ove godine Hrvatskom saboru predložiti izmjene i dopune Zakona o zaštiti potrošača.

Članovi **Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** upozorili su da pored niza propisa kojima se štite interesi potrošača, stanje u području njihove zaštite nije zadovoljavajuće, a razlog tomu su nejasni, nepotpuni, neprecizni i neprimjenjivi propisi, uz neprovođenje odnosno nedovoljno provođenje upravnog nadzora. Takvom stanju pridonose i nedovoljne ovlasti inspekcijskih tijela koje trebaju provoditi inspekcijski nadzor. Članovi Odbora posebnu pažnju obratili su područjima zaštite potrošača u pružanju zdravstvenih usluga, te ispravnosti i kvaliteti hrane. Kako su pacijenti zapravo potrošači, odnosno korisnici zdravstvenih usluga, donošenjem Zakona o zaštiti prava pacijenata pojačana je razina zaštite korisnika zdravstvenih usluga. Kroz realizaciju zadataka predviđenih ovim programom, kao što je sudjelovanje predstavnika udruga za zaštitu prava pacijenata u povjerenstvima za zaštitu prava pacijenata, obveza isticanja cijena zdravstvenih usluga i pružanje obavijesti o pravima osiguranika, postići će se edukacija pacijenata-potrošača o njihovim pravima, a time i njihova bolja zdravstvena zaštita. Skrenuta je pozornost i na nedovoljno poduzimanje provedbenih aktivnosti koje se temelje na Zakonu o hrani, a koji predviđa visoku razinu zaštite zdravlja ljudi i zaštite interesa potrošača u vezi s

hranom. Stoga je nužno dosljedno provesti sve aktivnosti definirane Zakonom o hrani, a koje obuhvaćaju razdoblje na koje se odnosi i Nacionalni program (2005-2006.)

Članovi **Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina** posebno su pohvalili činjenicu da predloženi Program sadrži analizu primjene postojećih zakona, odnosno ocjenu stanja na području zaštite potrošača te ukazuje na potrebne izmjene zakonodavne regulative, a napose na potrebu donošenja provedbenih akata u određenim područjima. Istaknuto je da su Programom razrađena sva područja politike zaštite potrošača u Hrvatskoj, te je određena uloga svih subjekata aktivno uključenih u njegovo provođenje, odnosno za svako područje zaštite potrošača određene su zadaće, nositelji, rokovi i mogućnosti financiranja. Istaknuto je mišljenje da je pri osiguravanju rada savjetovališta za potrošače, osobito kada je riječ o osiguravanju prostora za rad, potrebno imati u vidu ograničenost raspoloživih financijskih sredstava manjih jedinica lokalne uprave i samouprave, kako se ne bi dodatno opterećivale iznajmljivanjem prostora za rad savjetovališta.

RASPRAVA

Nakon **Dragutina Pukleša** koji je u svojstvu predsjednika Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu izvijestio o stavovima toga radnog tijela, govorili su predstavnici klubova zastupnika, a prva je bila **Katarina Fuček**. Rekla je da će Klub zastupnika HDZ-a predložiti prihvaćanje Nacionalnog programa jer se time stvaraju kvalitetne pretpostavke za brži preobražaj Hrvatske u civilno ekonomski uspješno i demokratsko društvo. Budući da je strateški cilj Republike Hrvatske ulazak u EU i glavni nacionalni interes, ovaj je program značajan doprinos za mogućnost podizanja standarda upravne i pravne uređenosti društva, za bolju demokratizaciju u nas, a napose za podizanje opće kvalitete života, naglasila je Fuček. Zaštita potrošača određena je težnjom Hrvatske da poboljša kvalitetu života, unaprijedi učinkovi-

tost gospodarstva i primoraga na prilagođavanje tržišnim uvjetima. Da se naši građani stalno susreću s kršenjem svojih prava koja po Zakonu o zaštiti potrošača imaju govore i podaci s kojima raspolažu udruge za zaštitu potrošača – samo je lani npr. zaštitu svojih prava zatražilo oko 200 tisuća građana. Nepobitna je činjenica da samo vrlo mali broj građana zna svoja zakonska prava i po njima postupaju pa valja još dosta poraditi na podizanju svijesti potrošača i to na svim razinama društva, a posebno putem institucija kojima po prirodi stvari to područje pripada. No, nisu samo građani kupci koji ne znaju svoja prava po zakonu, kaže Fuček, te dodaje da velika većina trgovaca također ne poznaje zakonske odredbe pa to utječe na kvalitetu usluga. Ne trebamo biti iznenađeni takvim stanjem jer je to posve novo i do nedavno zanemarivano područje s kojim se Hrvatska u smislu ozbiljnog pristupa susreće tek ulaskom u društvo demokratskih zemalja za razliku od potrošača EU koji imaju već tridesetogodišnju tradiciju bavljenja i uređenja zaštite potrošača. Iako Hrvatska još puno toga mora učiniti na usklađenju zakonodavstva sa zakonodavstvom EU, posebno u dijelu uređenja odgovornosti za proizvod i dijelu nadzora tržišta, najbitnije je jačati i promicati svijest o potrebi edukacije potrošača, a napose njihovog udruživanja i podržavanja udruga koje samo svojom neovisnošću i nepristranošću mogu štititi interese potrošača, podvukla je zastupnica Fuček i ponovila da će Klub zastupnika HDZ-a podržati donošenje ovog Nacionalnog programa.

Program ne treba donositi zbog drugih nego zbog sebe samih

Kada je 2003. Hrvatski sabor donosio Zakon o zaštiti potrošača Klub zastupnika HSS-a podržao je njegovo donošenje ukazujući na potrebu da mu se što prije udahne život bojeći se pritom da će zakon ostati tek mrtvo slovo na papiru, rekla je **Ljubica Lalić**. Nacionalni program zaštite potrošača trebao bi sustavno kreirati politiku zaštite potrošača i odrediti prioritete kao i mjere za nji-

hovo ostvarenje. Bez programa zakon ne znači ništa ili vrlo malo. Ako je to tako, a tako jeste, za zaključiti je da je za zaštitu potrošača lanjska godina izgubljena. Uporište za to Lalić nalazi i u izvršenju proračuna Republike Hrvatske za 2004. godinu. Naime, u lanjskom proračunu na stavci – Nacionalni program za zaštitu potrošača planiralo se i osiguralo milijun kuna. S obzirom na ono što je trebalo učiniti na planu zaštite radi se o nedvojbeno malom iznosu, ali i od tako male stavke do 10. studenoga 2004. realizirano je svega 113 tisuća kuna. Poruka je ružna – zaštitu potrošača državna vlast nije dala odgovarajući prioritet iako su potrošači u nas nezaštićeni i standardi zaštite daleko od europskih standarda kojima ne samo da težimo nego smo ih dužni uskladiti do ulaska u EU. No, kada se čita obrazloženje ovog dokumenta stječe se dojam da i ovaj Prijedlog nacionalnog programa donosimo zbog nekog drugog, zbog EU-a. Lalić kaže da je to pogrešan pristup jer program ne treba donositi zbog drugih nego zbog sebe samih i mora biti odraz želje da se zaštite prava potrošača. No, iz obrazloženja to ne proizlazi jer je ono koncentrirano samo na obvezu usklađivanja i udovoljavanja zahtjevima EU-a. Nacionalnim programom sustavno se kreira politika zaštite potrošača, a nedvojbeni su ciljevi iskorjenjivanje siromaštva, nacionalno i učinkovito upravljanje, socijalna pravda, poštivanje ljudskih prava i dostojanstva ljudske osobe i obitelji, uređeno socijalno tržišno gospodarstvo te zakonski uređena i djelatna zaštita čovjekova okoliša. Da postoji iskrena želja državne vlasti da zaštiti slabijeg tada se u obrazloženju programa ne bi mogao naći tekst: "Da postoji zaokružen zakonski okvir koji osigurava implementaciju najviših vrijednosti zaštite potrošača Europske unije u praksu hrvatskog tržišta roba i usluga. Nažalost, značajan dio postojećih regulative, neovisno o tome što u njoj ima cijeli niz slabosti i nedorečenosti, ne provodi se, što koči ostvarenje temeljnih prava potrošača, njegova dostojanstva i gospodarskih interesa". Dakle, vlasti je znano da se postojeća regulativa ne pro-

vodi, ali se to konstatira kao da je za to odgovoran netko drugi. Lalić kaže kako odgovornost nije nigdje drugdje nego u samoj državnoj vlasti. Sve dok ne bude-mo imali odgovoran inspektorat i brzu i efikasnu sudbenu vlast, u Hrvatskom se saboru mogu donositi idealni zakoni i programi, ali potrošači će i nadalje stvarno biti nezaštićeni. Od odgovornosti nisu ekskulpirana ni ministarstva koja ne provode ili to čine nedovoljno upravni nadzor nad provedbom propisa iz svog djelokruga. Prioritet zaštite moraju imati najugroženiji potrošači, a to su korisnici javnih usluga (prodaja električne energije, plina iz distributivne mreže, toplinske energije, javnih telekomunikacijskih usluga, poštanskih usluga, usluga prijevoza putnika u javnom, gradskom i prigradskom prometu, opskrba pitkom vodom i odvodnja otpadnih voda te odražavanje čistoće) dakle tamo gdje nema konkurencije, i ako iza potrošača ne stane država tada je potpuno izložen samovolji pružatelja usluga. Potrošač naročito mora biti zaštićen u području zdravstvene ispravnosti i kvalitete hrane. Sabor je donio Zakon o hrani kao pravni temelj za osiguranje visoke razine zaštite zdravlja ljudi i interesa potrošača u vezi s hranom, a u Prijedlogu ovog programa konstatira se npr. da se "nažalost, provedbene aktivnosti nisu odvijale predviđenom dinamikom, posebice kada je riječ o institucijskom ustroju". Uz to, se pogrešno navodi da je do intenziviranja i istodobnog odvijanja više aktivnosti došlo u prvom tromjesečju 2004. pa se osniva Agencija za hranu u Osijeku. Ravnatelj Agencije imenovan je koncem godine, ali Agencija nije ni do dan-danas u funkciji koja joj je zakonom namijenjena, poručuje Lalić. "Što nam znači Agencija kada nemamo provedbene propise kojima ćemo regulirati zdravstvenu ispravnost hrane, te propise o temeljnim zahtjevima kakvoće hrane. Sve dok je to tako Hrvati će i nadalje jesti ono čemu je u zemljama EU-a istekao rok pa se više ne smije koristiti (npr. smrznuta svinjetina). Ne da ćemo jesti mrvice s tuđeg stola nego ćemo jesti tuđi otpad", zaključila je zastupnica. Rekla je još da će uz ove i još neke

primjedbe Klub ipak podržati predloženi Nacionalni program uz očekivanje i zahtjev da se on uistinu provede ne zbog drugih nego zbog potrošača.

Za **Branimira Glavaša (HDZ)** netočan je navod da Agencija za hranu ne radi. Glavaš kaže da je čelni čovjek Agencije izabran u jesen lani, Agencija zapošljava 13 ljudi i oni su potpuno u funkciji.

Vodič i katalog prava potrošača

Stavove Kluba zastupnika HNS/PGS-a iznio je zastupnik **Dragutin Lesar (HNS)**. Najprije je ukazao na značaj ovog dokumenta za 4 milijuna ljudi koji se svaki dan pojavljuju kao potrošači u nas te ukazao na značaj njihove zaštite jer se kroz zaštitu potrošača štite i naši gospodarski interesi. Svaki dan na hrvatskom tržištu pojavljuje se veliki broj novih proizvoda i usluga, a time i mogućnost uskrate određenih prava potrošača raste. Zbog brzine promjene na tržištu postoji mogućnost podvale i prijevare ili obmane potrošača. Stoga je Vlada izašla s prijedlogom ovoga programa, kaže Lesar ali primjećuje da se u programu malo govori o tome tko će zaštititi potrošače kada su Vlada ili država direktni ili indirektni davatelji određenih usluga. Nema niti prijedloga rješenja kako zaštititi potrošače od protuzakonite naknade. S tim u vezi zanimaju ga hoće li npr. HŽ morati po ovom programu platiti odštetu nekome tko propusti daljnju vezu zbog kašnjenja vlaka, a Hrvatske ceste vraćati novac ili ne naplaćivati cestarinu na autocestama kada je zbog radova ili nečeg drugog samo pola autoceste u prometu. Slična je situacija i s uslugama koje daju regionalna ili lokalna samouprava, pa zastupnika zanima je li moguće npr. da oni koji distribuiraju plin, vodu i struju svojim potrošačima nemaju nikakvu obvezu nadoknaditi štetu ili smanjiti naknadu za potrošnju ako nestane struja u domaćinstvu i nastane šteta. Štetu potrošaču može prouzročiti nestanak plina zbog lošeg održavanja ali i loše brige distributera. Oni mogu prouzročiti štetu potrošaču, i pritom nemaju obvezu da im se

javno ispričaju, a kamoli da smanje pausalne naknade kod mjesečnih i tromjesečnih obračuna. Nema te državne vlasti, inspekcije, Vlade i Sabora koji efikasnije mogu zaštititi prava potrošača od samih potrošača pod uvjetom da znaju koja su njihova prava i adresu na koju se moraju javiti ako smatraju da im je to pravo uskraćeno. Prema predloženom programu to je obveza udruga, dakle civilnog sektora, ali i dijela državne i lokalne vlasti. Međutim, Lesar nije siguran da je takvo disperzivno pravo ili obveza informiranja potrošača najbolje rješenje jer, podsjeća, tako je bilo i dosad, a na tom području ništa nije napravljeno.

U nastavku osvrnuo se i na onaj dio programa koji se odnosi na nositelje zaštite potrošača. Radi pružanja organizirane pomoći potrošačima, udruge za zaštitu potrošača osnivaju savjetovišta temeljem odobrenja za rad, a prema planu lani je bilo predviđeno osnivanje četiri savjetovišta, a ove godine tri. Veliki bi iskorak, kaže, bio kada bi se već ove godine osnovalo barem jednog takvo savjetovište na nacionalnoj razini koje će raditi i imati i besplatan telefon. U ovom se programu spominju i sudovi časti Hrvatske gospodarske komore i Hrvatske obrtničke komore koji kontroliraju provedbu dobrih poslovnih običaja, ali Lesara zanima gdje su adrese tih sudova kada im se potrošač treba požaliti, pritužiti i zatražiti npr. da prekontroliraju provedbu dobrih poslovnih običaja. A o autoru ovoga programa - Vijeću za zaštitu potrošača (imenuje ga Vlada na prijedlog ministra gospodarstva, rada i poduzetništva) našao je, kaže, samo podatak u Narodnim novinama kada je to savjetodavno tijelo imenovano. Možda bi bilo dobro da i članovi tog vijeća počnu javno djelovati. Sve dok se ne napravi vodič i katalog prava potrošača koji će mu biti dostupan na svakom mjestu prodaje i davanja usluge, nećemo puno napraviti, kaže Lesar. Drži da će taj katalog prava biti najveći rezultat i uspjeh ovog Vijeća i predloženog programa pod uvjetom da ga u Hrvatskoj netko napiše i ponudi već u prvom valu u četiri milijuna primjeraka.

Zaštita potrošača nije bila među prioritetima dosadašnjih naših vlada

Zaštita potrošača u Hrvatskoj na niskoj je razini, a tome u prilog je i ocjena stanja na području te zaštite u Prijedlogu nacionalnog programa, rekla je **Ruža Tomašić** u ime Kluba zastupnika HSP-a. U ocjeni se spominju nejasni, nepotpuni, neprecizni i neprimjenjivi propisi, blaga kaznena politika, neprovođenje, odnosno nedovoljno provođenje upravnog nadzora, sporo rješavanje prekršajnih prijava, nedovoljna informiranost potrošača o njihovim pravima i njihova nedovoljna organiziranost itd. Ovakva ocjena samo pokazuje kako dosadašnjim vladama Republike Hrvatske zaštita potrošača nije bila među prioritetima. S druge strane zanimljivo je kako proizvođači i davatelji usluga, posebno strani, nisu imali problema s tim našim vladama. Za Klub su načelno prihvatljiva načela i postavljeni ciljevi i mjere u predloženom programu, a manjkavost vidi u analizi stvarnog stanja i problema u području javnih usluga. S tim u vezi spomenula je opskrbu pitkom vodom. Iako su u proteklih deset godina učinjeni veliki pomaci u opskrbi pitkom vodom, još smo daleko od dana kada će većini građana biti dostupna pitka i zdrava voda. Dobar dio Hrvata ne troši pitku vodu kao potrošač pa bi ih trebalo staviti u tu poziciju, a u cilju sprječavanja komercijalizacije i rasprodaje zaštititi izvore vode. Uskoro će se prodati INA pa zastupnicu interesira hoće li onaj tko kupi to poduzeće dobiti i koncesiju na bunare i izvore pitke vode s kojima to poduzeće raspolaže?

Ne mali problemi javljaju se i kod zbrinjavanja otpada, a pokušaji uvođenja reda doveli su samo do brojnih sukoba interesa, a i prosvjeda. Žalosno je samo da i biznis u ovoj sferi preuzimaju stranci, naglašava Tomašić. Kod grobnih usluga, pak, imamo domaće monopoliste koji drže visoke cijene uz niske standarde usluga, a dobiti koncesiju npr. za dimnjačarske usluge jednako je vrijedno ali nedostižno kao dobitak

na lotu. U ovom prijedlogu zdravstvene usluge zauzimaju samo jednu stranicu, a kada se pročita ponuđeni tekst nameće se zaključak kako u hrvatskom zdravstvu sve štima i treba popraviti tek sitnice. U predloženom nacionalnom programu nema niti slova o krizi zdravstvenog sustava i mjerama potrebnim da se poboljša zaštita prava pacijenata. Tomašić kaže kako svi znaju da je hrvatsko zdravstvo u velikoj krizi, a mediji su puni afera vezanih upravo za zdravstvo. U samo nekoliko godina u nas su trgovinu preuzeli veliki trgovački lanci uz opravdanje kako je to nužno kao naše otvaranje prema svijetu i jedan od uvjeta integracijskih procesa prema Europi. Pritom do dana današnjeg nitko od nadležnih nije odgovorio na pitanje kako to da u susjednoj Sloveniji nema stranih trgovačkih lanaca, a Hrvatskom se šire slovenski trgovački lanci. Isto je tako zanima nadziru li nadležne službe u Hrvatskoj uopće strane trgovačke lance. Što se tiče financija i bankarstva Hrvatska je odavno u Europi – naše su banke sanirane hrvatskim novcima, a zatim prodane po znatno nižim cijenama strancima. Zanima je zašto su kamate u istoj banci u Hrvatskoj dvostruko veće nego u državi iz koje banka dolazi, te tko će i kako zaštititi potrošača građanina od takvih lihvarskih kamata. U Prijedlogu nacionalnog programa zastupnica o tome ne vidi ništa, ali kaže da se program ipak može podržati kao okvir prioriteta državne politike iako nije, kaže, sigurna da će izmjene i dopune Zakona o zaštiti potrošača bitno popraviti tu zaštitu u nas. "Ako je ovaj nacionalni program potreban kao deklaratorni korak uvjetovan zadovoljavanjem obveza u procesu integracije tada ga kao takvog Klub može i podržati", zaključila je zastupnica Tomašić.

Ruža Lelić (HDZ) drži da je netočna konstatacija da je zdravstvo u velikoj krizi i mediji puni afera. Lelić misli baš obrnuto – da Hrvatska ima sasvim dobro organiziran zdravstveni sustav. Tu i tamo jave se i neke afere i onda je to u udarnim informativnim emisijama, a kada bi se samo pričekalo mišljenje liječničke komore i sudova vidjelo bi se

da je tih afera manje ili ih uopće nema, zaključila je Lelić.

Monopolisti

Prema Vladinoj ocjeni više je temeljnih razloga nezadovoljavajućeg stanja u području zaštite potrošača u nadziranim područjima, a među ostalim, navodi se donošenje propisa od jedinica lokalne samouprave koji su suprotni zakonima (posebno kod komunalnih usluga npr. voda i naknade za priključak na komunalnu infrastrukturu), primijetio je **Damir Kajin** koji je govorio u ime Kluba zastupnika IDS-a. "Čovjek jednostavno ne može povjerovati", nastavlja Kajin i dodaje "Vlada odjedanput proziva lokalnu samoupravu zbog priključka na komunalnu infrastrukturu, a s druge strane nikako da izvadi brvno iz svog oka jer jednostavno ne vidi svoje monopoliste", naglasio je. Pritom je, kaže, posve irelevantno radi li se tu o pošti, HEP-u, Jadroliniji, Hrvatskim šumama ili nekom drugom državnom poduzeću. Vlada je zaštitila svoje monopoliste, ali je šteta da nije zaštitila svoj bankarski sustav i telekomunikacije pa ne bi danas imala 30 mlrd. dolara vanjskog duga odnosno oko 80 posto bruto-društvenog proizvoda opterećenog vanjskim dugom. "Umjesto da se osigura konkurencija mi prodajemo monopoliste i jamčimo im monopol kao u slučaju Hrvatskog telekoma", nastavlja i dodaje da tržište mora biti otvoreno svima, a ne samo njima. Ali nitko da se sjeti oporezovati ekstra dobit velikih monopolista. Drži da bi udruge za zaštitu potrošača također trebale progovoriti o ukidanju osnovne uplate Hrvatskim telekomunikacijama i HEP-u. "Sve u svemu, na kraju će se svesti na to da se usvaja ovaj program kako bi se egzistencijalno riješio problem desetak ili petnaestak ljudi, bavit ćemo se marginalnim stvarima, a monopoli će i dalje carevati". Drago mu je što se u ovom materijalu za raspravu progovara i o GMO-u i što Hrvatska nije ravnodušna prema toj kemiji. Kaže da GMO-u u Hrvatskoj ne treba priznati pravo građanstva i zato valja pozdraviti županije koje makar deklarativno zabranjuju sijanje takve vrste sjemena.

Na zaštitu potrošača još uvijek se gleda kao na još jednu obvezu koja proizlazi iz usuglašavanja našeg zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije, primijetila je **Ingrid Antičević-Marinović** u ime Kluba zastupnika SDP-a. Još uvijek je puno manje prisutna svijest, pogotovo onih koji su pozvani provoditi takve zakone, da se ovdje radi o pitanju izravno vezanom za poštivanje ljudskih prava, vladavine prava i demokratske standarde koje trebamo graditi, jačati i usvajati, prije svega, radi nas samih. U pogledu zakonodavnog okvira koji određuje zaštitu potrošača učinjeni su tek prvi pomaci ka sveobuhvatnom i zaokruženom pravnom redu koji bi omogućio provedbu najviših standarda po uzoru i u skladu s pravnom stečevinom EU-a, nastavila je zastupnica. Stvarno stanje u provedbi sustava zaštite potrošača još uvijek nije zadovoljavajuće, odnosno daleko je od zadovoljavajućeg. Propisi su, uključujući i Zakon o zaštiti potrošača, nepotpuni, a često nejasni i neprecizni pa onda i neprimjenjivi, pogotovo u dijelu provođenja upravnog i inspeksijskog nadzora, rješavanja prekršajnih prijava, uključenosti jedinica lokalne samouprave, zatim razine informiranosti potrošača o njihovim pravima, a napose njihove organiziranosti. Zato i ne čudi procjena da je tek oko 20 posto potrošača svjesno svojih zakonskih prava, a vjerojatno je tako jednak i postotak trgovaca. Zbog svega toga SDP procjenjuje da postoji dovoljno razloga i prostora za političko djelovanje u pravcu jačanja sustava zaštite potrošača to više što se baš svi građani pojavljuju na tržištu kao potrošači. Stoga je Klub odlučan u zahtjevu da organiziran, stabilan i učinkovit sustav zaštite potrošača postane sastavni dio državne politike, i ukazuje na potrebu da se u državnom proračunu dugoročno osiguraju sredstva za provedbu Nacionalnog programa zaštite potrošača na razini koja se ne bi smanjivala, nego čak štoviše dugoročno povećavala u odnosu na predložena sredstva za ovu i slijedeću godinu. Također treba voditi računa da se u programima predpristupne pomoći EU-a i kasnije u strukturnim

fondovima Unije dugoročno osiguraju sredstva za provođenje politike zaštite potrošača koja neće biti manja od sadašnjih milijun i pol eura godišnje. Smatra da Nacionalni program zaštite potrošača u narednom dvogodišnjem razdoblju dolazi kao pomalo zakašnjelo izvršavanje obveza iz Zakona o zaštiti potrošača, ali je dobar početak i uvod u izvršavanje ne samo zakonske obveze postojanja takvog programa nego i vodiča koji motivira i pokreće sve pozvane u osiguravanju prava iz sustava zaštite najslabijih na tržištu. Rasprava o Nacionalnom programu trebala bi poslati poruku ohrabrenja za sve sudionike njegove realizacije, ali ne treba shvatiti da se donošenjem programa dovršava sustav zaštite potrošača u Hrvatskoj. I dalje, naime, ostaje obveza nadležnih tijela državne uprave da se pobrinu za ostvarivanje preporuka i otklanjanje nedostataka u sustavu zaštite potrošača na koje je ukazala Europska komisija u svom mišljenju o našem zahtjevu za članstvo u EU. Nadležna tijela državne vlasti moraju pokazati više aktivnosti, inicijative i razumijevanja za ukupnu važnost politike zaštite potrošača. Zaključujući raspravu rekla je da će Klub zastupnika SDP-a podržati donošenje Nacionalnog programa zaštite potrošača za razdoblje 2005. i 2006. godina, ali će i dalje inzistirati na aktivnom te potpunijem uređivanju i usklađivanju ovog važnog dokumenta s pravnom stečevinom Europske unije.

Metodološki prigovori

Prijedlog nacionalnog programa nije dokument kojeg donosimo radi ili ne samo radi drugih, već prije svega zbog sebe i zaštite naših građana u borbi s jačima, sa stranim tvrtkama i trgovačkim lancima, ali i državnim monopolistima, ustvrdila je **Đurđa Adlešić (HSLs)** iznoseći stavove Kluba zastupnika HSLs-DC-a. Iako je dobro da se raspravlja o ovom dokumentu šteta je što kasni više od 13 mjeseci (primjerice, susjedni su Slovenci donijeli takav dokument još u ljeto 2000. godine). I ova je zastupnica upozorila na činjenicu

da naši građani nisu svjesni, ili barem ne u dovoljnoj mjeri, koja im zakonska prava pripadaju. Svjedoci smo brojnih slučajeva u kojima se krši postojeća zakonska regulativa, posebno na području trgovine. Često puta ta prava krše strani poduzetnici koji to ni slučajno ne bi radili u svojoj državi gdje je zaštita potrošača riješena na efikasniji način. Državu koja nema regulirane fer odnose na tržištu roba i usluga nitko ne doživljava ozbiljno pa ne želi s njom niti poslovati i u nju unositi svoj kapital. Kaže da je najefikasniji model samozaštite, a to znači podizanje svijesti potrošača i povjerenja u institucije, educiranje potrošača i poduzetnika, povećanje učinkovitosti nadzora, donošenje propisa i podzakonskih akata koji sada manjkaju, ispravljanje uočenih nedostataka važećih zakona, ali i jačanje civilnih organizacija koje mogu pojačati institucionalnu potporu potrošačima u monopolskim tvrtkama na tržištu. Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva ustrojena je Uprava za trgovinu unutar koje je Odjel za zaštitu potrošača zadužen da provodi politiku zaštite potrošača, prati rad i predlaže mjere za unapređenje cjelokupnog sustava zaštite potrošača i obavlja druge poslove. Odjel je, međutim, prilično samozatajan, a ako je njegov rad slab i samozatajan kako onda možemo očekivati da će građani za njega znati, i što je važnije računati na njegovu pomoć, podvukla je gospođa Adlešić. Radi pružanja organizirane pomoći potrošačima kaže da je sasvim u redu što se u ovoj godini planira osnivanje tri savjetovaništa u većim regionalnim centrima (Zagreb, Osijek i Split), ali bi za 2006. trebalo razmisliti o osnivanju još nekoliko takvih savjetovaništa, možda i za manje gradove. Ukoliko je ikako moguće prostor za rad savjetovaništa osigurati će jedinice lokalne samouprave u mjestu sjedišta savjetovaništa, navodi se u ovom prijedlogu. S tim u svezi zanimalo ju je tko će biti taj koji će propisati jesu li jedinice lokalne samouprave u mogućnosti osigurati taj prostor. Stoga drži da je potrebno jasno naznačiti njihovu obvezu u tom smislu.

Usljediła je pojedinačna rasprava, a prvi je govorio **Nenad Stazić (SDP)**. On je pohvalio relativno pregledno i sustavno napravljen Nacionalni program zaštite potrošača, ali je imao neke metodološke prigovore. Tako recimo misli da su u programu nedovoljno jasno naglašene zamke i opasnosti koje sprječavaju efikasnu borbu za prava potrošača i njihovu zaštitu. Prva i najveća prepreka su monopoli. Potrošač je potpuno nemoćan pred monopolom, i tamo gdje postoje monopoli nema efikasne zaštite potrošača. Gdje postoji nekoliko davalaca usluga potrošač uvijek može birati, a u susretu s monopolistom tu mogućnost nema, i uslugu mora koristiti jer mu treba te ne može utjecati na uvjete isporučivanja ili plaćanja usluge. Isto tako u programu nije dovoljno istaknut temeljni princip u zaštiti potrošača – plaćanje samo potrošenog. U mnogim područjima daleko smo od tog principa, kaže Stazić, te navodi i konkretne primjere (isporuka toplinske energije i THT-e usluge). Greška je napravljena i kada su izmjenama Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji izdvojeni Odašiljači i veze iz tog sustava i registrirani kao posebno trgovačko društvo, te kada je prodana naša telekomunikacija Deutsche telekomu. Potrošači su prevareni kod izgradnje vodovoda na otocima. Apsurdno je npr. da se od njih najprije prikupljao novac za izgradnju vodovoda, da bi ih se potom kod plaćanja isporuke vode svrstalo u 12. ili 25. razred s tim da onaj tko više troši manje plaća, što ih je natjeralo da prolijevaju vodu kako bi ušli u niži razred naplate. Radi se o bezumnom rješenju ovih potrošača vode da bi se zaštitili jer nisu doneseni odgovarajući propisi koji bi im to omogućili. Ili npr. mostarina na Krčkom mostu. Kada se krenulo s izgradnjom tog mosta postojala je odluka o naplati mostarine sve dok se ne alimentira investicija uložena u njegovu izgradnju. To je već davno postignuto, a mostarina se još uvijek naplaćuje, upozorava Stazić. Na kraju zastupnik je podržao predloženi program te ustvrdio da je on dobar i smislen, ali će, kaže, biti zanimljivo nakon godinu dana vidjeti izvješće o tome kakva je njegova primjena.

Program je provediv

Nije sporno da treba podržati ovaj program, a jednako je tako nesporna činjenica da je napravljen pozitivan pomak u Hrvatskoj od kada se krenulo s većom edukacijom potrošača i zakonski regulirano njihovo pravo na zaštitu, rekao je **Miroslav Korenika (SDP)**. Zakonska regulativa s jedne strane i praksa s druge strane u diskontinuitetu su, nastavlja zastupnik i dodaje da nema odgovarajuće pravne i ostale zaštite za potrošače koju trebaju provoditi državna tijela. Mišljenja je da bi potrošači trebali imati veću zaštitu na sudovima, posebno prekršajnim gdje veliki dio prijava inspektorata i nadležnih inspekcija jednostavno ode u zastaru. Onaj koji ne poštuje prava potrošača to radi sustavno svjestan da država još uvijek nema mehanizam kojim bi zaštitila potrošača. Zastupnik smatra da je predložen nacionalni program zaštite potrošača korektan, ali misli da bi se prilikom kreiranja zakona trebale odrediti daleko jače kaznene odredbe za one koji krše zakon, a Državnom inspektoratu i drugim inspekcijama dati daleko jače i jasnije ovlasti u radu. Isto tako mu se čini da država mora daleko više napraviti u sudstvu, prije svega na prekršajnim sudovima kod kojih najčešće završavaju sporovi vezani uz zaštitu potrošača tako da brzo reagiraju na prijavu kako postupci ne bi otišli u zastaru. Oni koji učestalo krše pozitivne zakonske propise osjećaju se moćnim i jakim, i to rade u kontinuitetu. U ovoj raspravi možda nedostaje makar kraće izvješće Državnog inspektorata, sanitarne i drugih inspekcija iz kojih bi se vidjeli problemi koje imamo, odnosno tko krši propise. Ukoliko želimo da zaštita potrošača bude bolja i kvalitetnija tada treba inspekciji financijski i kadrovski to i omogućiti, zaključio je Korenika.

Za predložen nacionalni program zaštite potrošača **Ivanka Roksandić (HDZ)** kaže da je pregledan sa 11 razrađenih zadataka prema područjima zaštite potrošača, nositeljima te rokovima i mogućim izvorima financiranja. Ovaj je program samo jedan u nizu progra-

ma zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda i još jedan korak u stvaranju zakonodavstva kojima se poboljšava položaj potrošača. Prema mišljenju ove zastupnice u ovom su programu posebno dobro obrađene najslabije karike u zaštiti potrošača – obrazovanje o pravima, obvezama i zaštiti potrošača te obavješćivanje potrošača. Najčešće ljudi ne znaju koja su njihova prava kao potrošača, kome se obratiti i požaliti kada su im ta prava ugrožena. Zato je zastupnica pohvalila prijedlog o osnivanju savjetovaništa za potrošače, te izrazila nadu da će se mreža savjetovaništa širiti i neće ostati samo na velikim gradovima nego će biti zastupljena i u manjim sredinama gdje je informacija ljudima manje dostupna. Ne slaže se, međutim, s mišljenjem zastupnice Adlešić da bi trebalo prisiliti lokalne zajednice da osiguraju prostor za ta savjetovaništa. U manjim sredinama vrlo često lokalne zajednice nemaju takav prostor u svom vlasništvu pa bi ih jedna takva obveza mogla financijski opteretiti. Ovo pitanje valja riješiti na drugi način osiguranjem sredstava u državnom proračunu. Za razliku od nekih koji smatraju da je ovaj program deklarativan zastupnica Roksandić misli da je itekako provediv.

Paušalne ocjene

Da bi se mogla nečija prava štititi bitno je da budu u suštini definirana, rezolutan je **Zvonimir Mršić (SDP)**. Vlada u ovom dokumentu navodi da se tijela lokalne samouprave, uzčasne iznimke, ne pridržavaju, kada je u pitanju izgradnja sustava zaštite potrošača, svojih obveza definiranih Ustavom i Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Mršić misli da takve generalne, a u ovom slučaju i paušalne ocjene ne bi smjele dolaziti iz Vlade, čak štoviše smatra da lokalna samouprava, uz iznimke, puno više čini na zaštiti potrošača od primjerice Vlade ili nekih vladinih institucija. U nastavku upozorio je na tri poglavlja obrađena u Prijedlogu nacionalnog programa. Prvo se poglavlje odnosi na obrazovanje o pravima, obvezama i zaštiti potroša-

ča. Vlada bi, kaže, trebala korigirati to poglavlje tako što potrošači neće dobiti samo uslugu obrazovanja o svojim pravima, obvezama i zaštiti nego i definirane standarde obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Dovoljno je staviti se u poziciju roditelja i odgovoriti na pitanje kako bi takav jedan roditelj mogao npr. zaštititi pravo svog djeteta na osnovno ili srednjoškolsko obrazovanje. Vladu bi trebalo obvezati da u periodu od 2005. do 2006. definira standarde obrazovanja u Republici Hrvatskoj npr. koliko maksimalno učenika smije biti u nekom razredu u osnovnoj školi, standard održavanja i opremanja učionica, što znači besplatno školovanje itd. Slična je situacija i sa zdravstvenim uslugama. Sabor je donio Zakon o zaštiti prava pacijenata ali resorno ministarstvo i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje nisu definirali koja sve prava imaju pacijenti i na koje usluge iz osnovnog zdravstvenog osiguranja. Stoga i ovdje valja obvezati Vladu ili spomenuti zavod da u primjerenom roku donese košaricu zdravstvenih usluga koja će se odnositi na osnovno zdravstveno osiguranje i osigurati da svaki pacijent, odnosno građanin Republike Hrvatske može u propisanim i dogovorenim rokovima ostvariti tu zdravstvenu uslugu. Tijekom rasprave moglo se čuti da lokalna samo-

uprava sprječava građane da ostvaruju svoje pravo na neku od javnih usluga. Mršić tvrdi obrnuto tj. da jedinice lokalne samouprave čine maksimalno koliko mogu da osiguraju građanima korištenje neke od javnih usluga, iako je u županiji u kojoj je npr. 27 posto dostupnost na javni vodoopskrbni sustav, teško osigurati potrošaču mogućnost priključenja na taj vodovod. Jednako je tako teško potrošačima osigurati mogućnost sigurne isporuke plina u situaciji kada se distributer plina, odnosno dobavljač (u ovom slučaju INA) ne obvezuje da će bez obzira na uvjete osigurati tu isporuku.

Osnovna intencija predloženog nacionalnog programa je zaštita potrošača te da potrošač dobije kvalitetnu robu i uslugu koju je i platio i mislio kupiti, podvukao je **Željko Pavlic (MDS)**. Nažalost, na našem tržištu ima potrošača koji ne dobivaju ono što plate ili gotovo ništa. S tim u vezi spomenuo je dopis koji je dobio iz mjesta Bukovec u općini Selnica u Međimurskoj županiji, a slično je i u nekim drugim mjestima te županije uz granicu sa Slovenijom te nekim mjestima u Istarskoj, Karlovačkoj i Primorsko-goranskoj županiji gdje zbog konfiguracije tla neka naselja nemaju kvalitetan prijam Hrvatske televizije ili ga uopće nemaju, a dolazi na

naplatu televizijska pristojba. Kada se taj račun ne podmiri tada stiže opomena pa se uz pristojbu mora podmiriti i trošak opomene ili će sudskim putem doći do ovrhe. Pavlic je izrazio nadu da će se ovaj problem riješiti to više jer u Programu "Odašiljača i veza" piše da svojim poslovanjem moraju osigurati izvršavanje funkcija i zadataka koji su dijelom određeni zakonskom regulativom uz ostvarenje najvišeg stupnja zadovoljstva korisnika, poslovnih partnera, zaposlenika i svih zainteresiranih strana.

U završnoj riječi Vladin predstavnik **Vladimir Vranković** zahvalio je sudionicima rasprave na kvalitetnim prijedlozima. Za uspješnost nacionalnog programa nije zadužena samo državna uprava nego i sami potrošači, a o implementaciji ovog dokumenta saznat će se već nakon godinu dana kada će se Hrvatskom saboru o tome podastrijeti izvješće. Na kraju je izrazio nadu da će zastupnici podržati predložen nacionalni program te dodao da će se i dalje raditi na kvaliteti tog dokumenta.

Time je rasprava zaključena, a zastupnici su sa 98 glasova "za", 4 "suzdržana" i 1 "protiv" donijeli Nacionalni program zaštite potrošača za razdoblje 2005-2006.

J.Š.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Jasna Rodić, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj
GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin
RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada
TAJNICA REDAKCIJE: Gordana Petrović
ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722
fax: 01/6303-018
Web: <http://www.sabor.hr>
E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb
PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162
Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora